

JEIR

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย

Journal of Educational Innovation and Research

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2566
Vol. 7 No. 1 : January – March 2023

ISSN: 2730-1672 (Online)

J
E
I
R

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย

Journal of Educational Innovation and Research

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2566

Vol. 7 No. 1 : January – March 2023

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ ในการพัฒนาศักยภาพผลงานทางวิชาการในลักษณะบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยวารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านการศึกษา นวัตกรรมการศึกษา ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กระบวนการพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2-3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

เจ้าของ

สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.)

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.ภูมิภควัชร จ ภูมิพงศ์คชศร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ

Prof. Dr. Shulan Zhao

ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

รศ.ดร. ลัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร. ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล

รศ.ดร. ภารดี อนันต์นาวิ

ผศ.ดร. สมชาย ดำเนิน

ผศ.ดร. ญาณกร ใต้ประยูร

ผศ.ดร. สาโรจน์ เผ่าวงศากุล

ผศ.ดร. โยตะ ชัยวรมันกุล

ผศ.ดร. ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

ผศ.ดร. พรศักดิ์ สุจริตรักษ์

ผศ.ดร. เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม

ผศ.ดร. สถาพร พฤษฒิกุล

ผศ.ดร. พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

ผศ. ณัฐนันท์ ทองทรัพย์

Dr. Chai Ching Tan

ดร. ลำพอง กลมกุล

ดร. สุขสรรพ ศุภเศรษฐ์เสรี

ดร. นวพล แก้วสุวรรณ

ดร. เพิ่มทรัพย์ เวชสุกรรม

ดร. สิริกร บำรุงกิจ

International Collaborations Office,

Yunnan Academy Social Sciences, China

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

มหาวิทยาลัยราชธานี

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Rajamangala University of Technology

Rattanakosin, Thailand

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บริษัท ตรวจสอบภายในธรรมนิติ จำกัด

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กองบรรณาธิการ

ดร. มิตภาณี พุ่มกล่อม
ดร. ประเมศร์ กลิ่นหอม
อาจารย์ฐานิดาภักดิ์ แสงทอง
Dr.Bilal Khalid

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
King Mongkut's Institute of Technology
Ladkrabang – Bangkok, Thailand

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ณัฐมน นานโพธิ์ศรี
กฤษณพล มั่งคั่งธรรม

สมโภช บินศรี

สถาบันรัชต์ภาคย์
สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการ
วิจัยแห่งสุวรรณภูมิ
สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการ
วิจัยแห่งสุวรรณภูมิ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.)
เลขที่ 22/2 ม.5 ต.หนองปรือ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี 20140
โทร: 038-198600; 094-9615665

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย (Journal of Educational Innovation and Research) โดย สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษา และการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.) วารสารได้รับคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการ อ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในกลุ่มที่ 1 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการ เปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของการเรียนรู้ ซึ่งเน้น การสร้างนักวิจัยพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูงใน การผลิตนวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตและการบริหารจัดการ ที่ จะต้องใช้องค์ความรู้ในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น ทางวารสารจึงจำเป็นต้องเร่ง ปรับบทบาทของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งรวมความ รู้และจินตนาการที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการวิจัยที่มุ่งเป้าให้เป็นศูนย์ บ่มเพาะและผลิตสำหรับงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

สำหรับฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และได้รับการพิจารณาจากกอง บรรณาธิการให้เผยแพร่ได้ จำนวนความ 22 บทความ กองบรรณาธิการขอ นำเสนอบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดย รัชนก ไทรักษ์ และสมใจ สิบเสาะ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 304 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจาก สูตร ทาโร่ ยามาเน่ ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามตำแหน่ง เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ ค่าที และสถิติค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล โดย ศิลปิน ทิพย์นพคุณ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 291 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จ ของ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

กลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนไทยไปประเทศจีนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด โดย พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์, อติลล่ำ พงศ์ยี่หล้า และสุภาพ วงศ์ศรีสุนทร ทุเรียนเป็นผลไม้ที่สร้างรายได้หลักให้ประเทศไทยโดยส่งไปประเทศจีนมากที่สุด การแพร่ระบาดของเชื้อโควิดส่งผลกระทบต่อการค้างานผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนชาวไทยไปยังประเทศเป้าหมายหลัก เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัว บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด 2) กระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออก 3) การใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจ 4) การใช้กลยุทธ์ระดับการแข่งขันของธุรกิจ และ 5) การใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่ของธุรกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดลฟายกับผู้เชี่ยวชาญการส่งออกทุเรียน 17 ท่าน เน้นผู้ส่งออกไปประเทศจีน สถิติที่ใช้คือ มัธยฐาน ฐานนิยม ร้อยละ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสัมประสิทธิ์เชิงลึกกับ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคธุรกิจอีก 2 ท่านเพื่อยืนยันผลข้างต้น

ผลของการใช้วิธีสอนแบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดย แก้วนภา ทองเทศ และแสน สมนึก บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองใช้แนวคิด การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา 2) แบบทดสอบวัดความฉลาดรู้การอ่าน และ 3) แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้ RUBRIC วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการทดสอบทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกันและสถิติการทดสอบทีชนิดเปรียบเทียบข้อมูล

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธจ์ ภูมิพงศ์คชศร
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

- 1 ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี
โสภณา รักวัฒนศิริกุล, พิกพ วังเงิน
- 19 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เพชรบุรี เขต 2
จักรพันธ์ แก้วพันธ์, พิกพ วังเงิน
- 36 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
เขต 1
วันทนา งามเนตร, วรรณรี ปานศิริ
- 52 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหาร
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
รัชนก ไทรักษ์, สมใจ สืบเสาะ
- 68 Rapid Needs Assessment for Business Situations
Management of a Selected Water Park Business in Nakhon
Sawan Province During the COVID-19 Pandemic
Karuna Seechompoo, Watunyoo Suwannaset, Paranee Pongkeaw
- 83 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและ
เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
จุรีพร นิลแก้ว, สมใจ สืบเสาะ
- 99 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
วริษา สิทธิคง, สมใจ สืบเสาะ

สารบัญ

- 113 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้
คำถามที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ธเนศ บุญยีน, ชานนท์ จันทรา, ต้องตา สมใจเพ็ง
- 128 การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต
1
ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ, สมใจ สืบเสาะ
- 142 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
ปรียาภรณ์ ธีระวรากุล, สมใจ สืบเสาะ
- 157 การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์
การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1
สายชล นาคทิพย์วรรณ, สมใจ สืบเสาะ
- 172 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
นฤมล มณีแดง, สมใจ สืบเสาะ
- 188 ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครู
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
ณัฐริกา ประเสริฐสาย, พิภพ วังเงิน
- 202 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คิลปิน ทิพย์นพคุณ

สารบัญ

- 217 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา
กลุ่มที่ 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
พิมลพรรณ สว่างสิงขร, วรรณรี ปานศิริ
- 230 การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16
จังหวัดภาคใต้: จากปัญหาปากท้องสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
สุนทร รักษ์รงค์
- 248 การมีส่วนร่วมในการจัดการข้าวปลอมของเครือข่ายชุมชนศึกษา
กรณี เครือข่ายเฝ้าระวังข้าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)
นรภัทร ปลื้มวงศ์, ชุสิทธิ์น์ เจริญพร
- 260 การปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
(SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019
รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์, วิษณุ เพ็ชรไทย, พริยา เศรษฐพัฒน์, ไกลรุ่ง กระแสร์สินธุ์
- 275 ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ศรित्रงพล ศรีฤกษ์
- 294 ผลของการใช้วิธีสอนแบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่าน
และทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอ่างทอง
แก้วนภา ทองเทศ, แสน สมนึก
- 310 บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ศิริพร อิ่มชื่น
- 323 กลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนไทย
ไปประเทศจีนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด
พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์, อดิสร่า พงศ์ยี่หล้า, สุภาพ วงศ์ศรีสุนทร

ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

The effectiveness of the administration of the Child Development Center
of the Subdistrict Administrative Organization of Kaeng Krachan District,
Phetchaburi Province

โสภณา รักษ์วัฒนศิริกุล¹ และ พิภพ วังเงิน²

Sopana Rukwattanasirikul¹ and Pipob Vachungngern²

^{1,2}สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Department of Educational Administration Innovation,

College of Management Innovation, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹Muaysopana.457@gmail.com

Received February 12, 2022; Revised March 5, 2022; Accepted March 17, 2022

บทคัดย่อ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กเล็กในแต่ละท้องถิ่น แต่ยังคงต้องพัฒนาประสิทธิผลการบริหารหลายประการ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 231 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ และประสิทธิผลการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 26 ข้อ จำแนกเป็น 7 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างความแตกต่าง โดยการทดสอบค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .29) เรียงตามลำดับ คือ

ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .44) ด้านการงบประมาณ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .43) ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .44) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .45) ด้านการอำนวยการ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .38) ด้านการประสานงาน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .44) และด้านการรายงาน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .49) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการประสานงาน ด้านการงบประมาณ และประสิทธิผลการบริหารในภาพรวมสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการอำนวยการ ส่วนประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการรายงานไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหาร; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The Child Development Center of the Sub-District Administrative Organization is of great importance in the development of children in each locality. But still need to improve the effectiveness of management in many respects. The purpose of this research was to study the administrative effectiveness of the child development center of the sub-district administrative organization of Kaeng Krachan district, Phetchaburi province and to compare the administrative effectiveness of the child development center of the sub-district administrative organization of Kaeng Krachan district, Phetchaburi province classified by management status board of child development centers teachers and teachers taking care of children populations are administrators. The committee of the child development center, teachers, and teachers who took care of children consisted of 231 people, and the effectiveness of the administration of child development centers subdistrict administrative organization Kaeng Krachan district, Phetchaburi province. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. Analysis of variance between differences by testing the F value and one-way variance analysis.

The results showed that administrative effectiveness of the child development center, subdistrict administrative organization of Kaeng Krachan district, Phetchaburi province at a high level in all aspects ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .29), respectively, was the planning aspect ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .44), budget organization ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .43) personnel management ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .45) administration ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .38) coordination ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .44) and reporting ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .49). The results of comparison of administrative effectiveness of child development centers of sub-district administrative organization of Kaeng Krachan district, Phetchaburi province classified by management status overall, it was found that the respondents with different statuses had a statistically significant difference in the administrative effectiveness of the child development centers at the .01 level, including planning organization personnel management coordination budget and the overall management effectiveness for respondents with different status had the administrative effectiveness of the child development center. There was a statistically significant difference at the .05 level, namely, in the field of administration. The effectiveness of the administration of the child development center in the reporting aspect, there were no statistically significant differences.

Keywords: Effectiveness; Administration; Child Development Center; Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดการภาครัฐที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2551 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และล่าสุดในปี 2562 มีการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 โดยมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่รอบด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เหมาะสมกับวัย มีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถซึมซับสุนทรียะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เคารพคุณค่าของบุคคลอื่น มีจิตวิญญาณการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, 2562) และเป็นเป้าหมายแนวทางทั้งในยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เด็กต้องได้รับการดูแลในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ อาหาร โภชนาการ การดูแลที่

เหมาะสมจากครอบครัว การปกป้องคุ้มครองและการได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะทำได้ดีในเรื่องการเตรียมพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งปัจจุบันเด็กเกือบทุกคนในช่วง อายุ 2-5 ปี จะสามารถเข้าถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จัดโดยรัฐและเอกชน แต่การเข้าสู่การศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว ยังไม่สามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับเด็กอีกหลายคนได้ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นแหล่งรองรับการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 2 - 3 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล เด็กในช่วงวัย 2-3 ปี ส่วนใหญ่จะเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย และจะมีการย้ายไปเรียนชั้นอนุบาลทั้งโรงเรียนในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและอื่น ๆ โดยในช่วงอายุ 4-5 ปี เด็กส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล 2 และ 3 ภายใต้อาคารเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ มีสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด จำนวน 29,991 แห่ง รองลงมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น) จำนวน 20,468 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีในสังกัดกรุงเทพมหานคร 440 แห่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 302 แห่ง และสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกจำนวน 211 แห่ง ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไป กระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศนโยบายไม่รับเด็กอายุ 3 ปี เข้าเรียนชั้นอนุบาล 1 ต่อไป โดยจะให้น้ำหนักที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ส่งผลให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้นต่อการดูแลเด็กเล็ก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

การดำเนินงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีปัญหาสำคัญ กล่าวคือ 1) ครูและผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์จะมีครูที่จบด้านปฐมวัยหนึ่งคนและผู้ดูแลอีก 1-2 คน ซึ่งครูหรือผู้ดูแลเด็กยังไม่สามารถจัดการความท้าทายในห้องเรียนและส่งเสริมทักษะให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ได้รับการพัฒนา/ฝึกอบรมในระดับต่ำ โดยเฉพาะการฝึกอบรมควบคู่กับการปฏิบัติงาน การโค้ชและการมีระบบพี่เลี้ยง 2) ระบบการติดตามและประเมินผล แม้ว่าในเชิงนโยบายได้ตระหนักถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลผ่านการพัฒนาเป็นมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เมื่อปี 2561 เรียบร้อยแล้ว โดยที่ท้องถิ่นมีนโยบายใช้มาตรฐานดังกล่าวกับทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่าสองหมื่นแห่งโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2563 อย่างไรก็ตาม มาตรฐานดังกล่าวค่อนข้างมีความซับซ้อนและประกอบด้วยหลายตัวชี้วัด 3) กลไกการกำกับดูแลและความชัดเจนเรื่องกฎระเบียบในการเลือกแนวทางพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจะมีกลไกของคณะกรรมการการศึกษาซึ่งมีผู้ปกครองและคนในชุมชนอื่น ๆ เป็นกรรมการ แต่กรรมการหลายท่านยังขาดองค์ความรู้ 4) งบประมาณ เมื่อวิเคราะห์งบประมาณที่จัดสรรให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์

ทั้งในส่วนของงบประมาณกลางและงบประมาณจากส่วนท้องถิ่น พบว่า รัฐมีการจัดสรรงบประมาณ 1 ล้านบาท ต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อพิจารณาจากงบประมาณที่ถูกจัดสรรให้กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในเชิงคุณภาพมากนัก 5) การตระหนักของสังคมในวงกว้าง การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับความสำคัญในระดับนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง แต่ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ รวมถึงสังคมในภาพรวมยังไม่มากพอที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากปัญหาและความสำคัญของการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัด ซึ่งจัดเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Development) ในวัยที่สำคัญที่สุด คือ วัยก่อนวัยเรียน นับตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการภายในกรอบนโยบายที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดและตามมาตรฐานการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับกฎหมายแผนพัฒนาและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยมุ่งประโยชน์สูงสุดกับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมีรูปแบบด้านการจัดการ กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการจัดการสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการจัดการสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลของการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง อำเภอกงกระจัน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความต้องการที่จะศึกษาประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอกงกระจัน จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอกงกระจัน จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอกงกระจัน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน ครูผู้ดูแลเด็ก

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อประสิทธิผลขององค์กร ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งแต่เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 แต่ก็ยังมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพและมาตรฐานสามารถให้บริการตอบสนองของชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ขวบ อย่างทั่วถึงและเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน คือ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากร อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย วิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร การมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

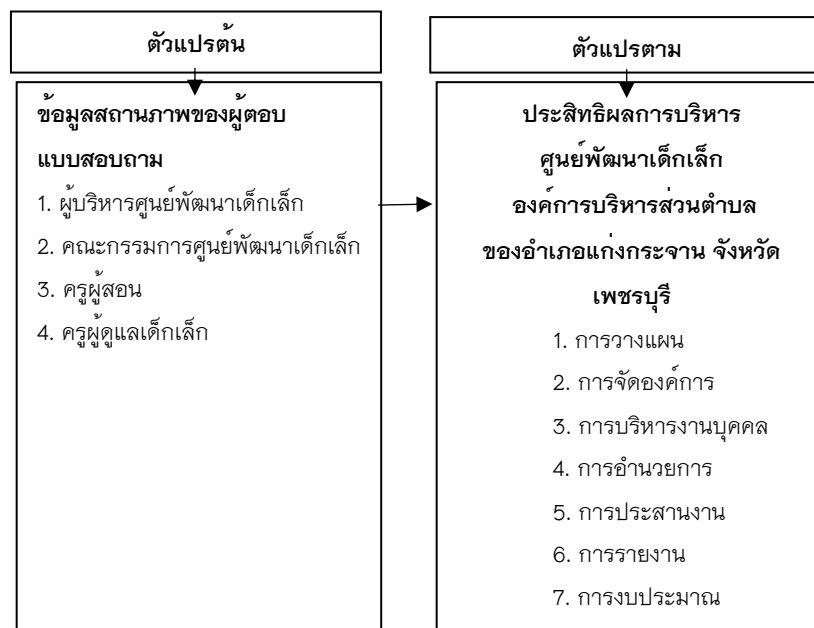
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อประสิทธิผลขององค์กร

Urwick & Gulick (1937) ได้เสนอแนวคิดหลักการบริหารองค์กรในระดับสากล คือ POSDCoRB อันประกอบด้วยหน้าที่ 7 ประการ ได้แก่ P – Planning การวางแผน การจัดโครงสร้างของการทำงาน O – Organizing การจัดองค์กร S – Staffing การบริหารงานบุคลากร D – Directing การอำนวยการ การตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ ออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจภาวะการเป็นผู้นำ Co – Co-ordinating การประสานงาน R – Reporting การรายงานการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ และ B – Budgeting การงบประมาณ เป็นการประเมินวางแผนการใช้จ่าย การจัดทำบัญชี การตรวจสอบ การนำงบประมาณมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กโดยทั่วไปประกอบด้วยผู้บริหารหรือหัวหน้า ครู ครูผู้ดูแลเด็กเล็กและคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิผลการบริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย ประสิทธิภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอ แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในประเทศและต่างประเทศ และประมวลแนวคิดและทฤษฎีสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย หลังจากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และทดสอบแบบสอบถาม จัดเก็บข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 แห่ง รวม 231 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี และเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็ก
3. ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรวิจัย (Research variables) 2 ชุด ตัวแปรชุดแรก ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน ครูผู้ดูแลเด็ก และชุดตัวแปรประสิทธิผลของการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในช่วงเดือนมกราคม พุทธศักราช 2563 ถึง เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2564

เครื่องมือการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ประสิทธิภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจ และคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรีเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคลด้านการอำนวยการ ด้านประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข หลังจากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องด้านภาษา คำนวณหาค่าดัชนี IOC (Index of consistency) = 0.97 แล้วแก้ไขปรับปรุงและหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดสอบ (Try out) จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.930 ซึ่งถือได้ว่ามีความน่าเชื่อถือก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เรื่อง การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ถึงผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีทั้ง 15 แห่ง แล้วนำหนังสือดังกล่าวและแบบสอบถามยื่นต่อผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีทั้ง 15 แห่ง แจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 231 ชุด และติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ หากแบบสอบถามใดไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ประสานขอคำตอบเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 231 ชุด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพบุคคล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างความแตกต่าง ทดสอบค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 64.94 รองลงมาเป็นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 19.48 ครูผู้สอน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.66 และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรการวิจัย

ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = .29) ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการงบประมาณ ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงานและด้านการรายงาน ตามลำดับ โดยผลรายข้อที่อยู่ในอันดับแรกของแต่ละด้าน ประกอบด้วย

ด้านการวางแผน ได้แก่ มีแผนงานก่อนการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดองค์การ ได้แก่ โครงสร้างการจัดการศูนย์มีความชัดเจน ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การรับคนเข้าทำงานสอดคล้องกับหลักคุณธรรม ปราศจากระบบพรรคพวก ด้านการอำนวยการ ได้แก่ ความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำของหัวหน้าศูนย์ ด้านการประสานงาน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการรายงาน ได้แก่ รายงานผลการปฏิบัติงานสอดคล้องทันเวลา และด้านการงบประมาณ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างสื่อ อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่จำเป็น ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวม (n = 231)

ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี 7 ด้าน	ความคิดเห็น		ความหมาย	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
1. การวางแผน	4.17	.43	มาก	1
2. การจัดองค์การ	4.10	.44	มาก	3
3. การบริหารงานบุคคล	4.06	.45	มาก	4
4. การอำนวยการ	4.02	.38	มาก	5
5. การประสานงาน	3.86	.44	มาก	6
6. การรายงาน	3.82	.49	มาก	7
7. การงบประมาณ	4.11	.43	มาก	2
รวม	4.04	.29	มาก	

1.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพ ผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การงบประมาณ ส่วนด้านการอำนวยการ มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการรายงานไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	F	P
การวางแผน	ผู้บริหาร	45	4.43	21.659**	.000
	คณะกรรมการ	150	4.07		
	ครูผู้สอน	20	3.95		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.66		
	รวม	231	4.17		
การจัดองค์การ	ผู้บริหาร	45	4.38	10.523**	.000
	คณะกรรมการ	150	4.03		
	ครูผู้สอน	20	3.90		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.27		
	รวม	231	4.10		
การบริหารงานบุคคล	ผู้บริหาร	45	4.32	12.413**	.000
	คณะกรรมการ	150	3.99		
	ครูผู้สอน	20	3.83		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.39		
	รวม	231	4.06		
การอำนวยการ	ผู้บริหาร	45	3.99	2.929*	.034
	คณะกรรมการ	150	3.99		
	ครูผู้สอน	20	4.03		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.28		
	รวม	231	4.02		
การประสานงาน	ผู้บริหาร	45	3.63	11.569**	.000
	คณะกรรมการ	150	3.91		
	ครูผู้สอน	20	3.70		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.27		
	รวม	231	3.86		
การรายงาน	ผู้บริหาร	45	3.84	2.170	.092
	คณะกรรมการ	150	3.85		

ตัวแปรที่ศึกษา	สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	F	P
	ครูผู้สอน	20	3.58		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	3.72		
	รวม	231	3.82		
การงบประมาณ	ผู้บริหาร	45	4.29	7.245**	.000
	คณะกรรมการ	150	4.06		
	ครูผู้สอน	20	3.88		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.35		
	รวม	231	4.11		
ประสิทธิผลการบริหารจัดการในภาพรวม	ผู้บริหาร	45	4.16	14.058**	.000
	คณะกรรมการ	150	4.00		
	ครูผู้สอน	20	3.86		
	ผู้ดูแลเด็ก	16	4.34		
	รวม	231	4.04		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, ค่าเฉลี่ยคือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยการวางแผนอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ เกื้อนใหญ่ (2553); ทองสุข แจ่มใส และคณะ (2559) รวมทั้งแนวคิดของ Gulik and Urwick, (1937) (อ้างถึงในสันติ บุญภิรมย์, 2552) และ Clappett (2016) ที่พบว่า การวางแผนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิผล

ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายด้าน ด้านการวางแผน พบว่า มีแผนงานก่อนการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี ตู้อินดา (2557); Clappett (2016) รวมทั้ง Hayakawa & Reynolds (2014) ที่ระบุความสำคัญของการวางแผนสู่อนาคตและแผนกลยุทธ์ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดองค์กร พบว่า โครงสร้างการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ จันแดง (2560); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560); Gulik and Urwick (1937, อ้างถึงในสันติ

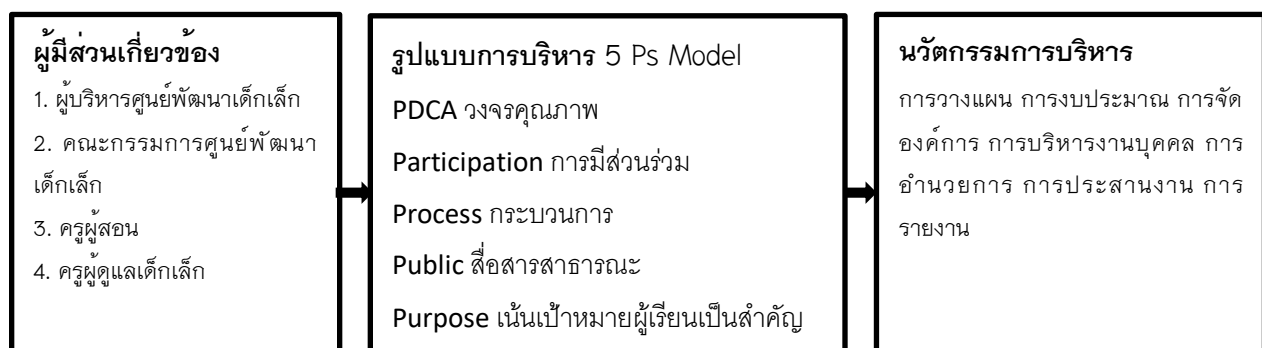
บุญภิรมย์, 2552) และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาระดับปฐมวัย มาตรฐานที่ 6 ที่ระบุให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการ การโครงสร้าง ระบบการบริหาร และพัฒนาองค์การอย่างเป็นระบบและครบวงจร ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การรับคนเข้าทำงานสอดคล้องกับหลักคุณธรรม ปราศจากระบบพรรคพวกอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริินนา นามมณี และคณะ (2557); สมใจ พรหมทองบุญ (2559); วิดาพร สุขแสงนิล (2563); Clampett (2016); Slot (2018); Douglass (2019) และ Janet Marie Hooten (2019) ที่พบว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานที่ 3 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) ด้านการอำนวยการ พบว่า ความสามารถในการให้คำปรึกษาของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ เกื่อนใหญ่ (2553); ฐาณิศรา กาบบัวศรี (2562) ที่ระบุถึงความสำคัญของการติดตาม ดูแล กำกับ และการให้คำปรึกษา ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญของการอำนวยการ ด้านการประสานงาน พบว่า การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของทองสุข แจ่มใส และคณะ (2559) ที่พบว่า การประสานงานกับผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการสร้างประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการรายงาน พบว่า การรายงานผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องทันเวลาอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ เกื่อนใหญ่ (2553) และเป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2559) ที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเรื่องเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเสนอขอความคิดเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ด้านการงบประมาณ พบว่า ความโปร่งใสในการจัดซื้อ จัดจ้าง สื่อ อุปกรณ์ เครื่องใช้จำเป็นอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม พงษ์เดช(2558) และแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2559) ที่เน้นมาตรฐานด้านการบริหารงบประมาณในการจัดหา สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างความแตกต่างเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการวางแผน การจัดการ การบริหารงานบุคคล การประสานงาน การงบประมาณ เป็นไปตามงานวิจัยของทองสุข แจ่มใส และคณะ (2559) โดยในด้านการวางแผน ผู้บริหาร มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าคณะกรรมการและครูผู้สอน ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากบทบาทของผู้บริหารต้องมีการวางแผนการดำเนินงานในภาพรวมเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านการพัฒนาองค์กร พบว่า ผู้บริหารมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าคณะกรรมการและครูผู้สอนซึ่งงานวิจัยของ

ทองสุข แจ่มใส และคณะ (2559) กล่าวไว้เช่นเดียวกัน ด้านการบริหารงานบุคคลพบว่า ผู้บริหารมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าคณะกรรมการและครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน อ่อนลออ และสุวคนธ์ ภาวะชาติ (2557) เช่นเดียวกับด้านอำนาจการ ที่พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีประสิทธิผลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าคณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็กมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้บริหาร คณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองสุข แจ่มใส และคณะ (2559); เกษม พงษ์เดช (2558) และปิยะธิดา นาตะเกษียร และยุวดี พงษ์สาระนันท์กุล (2557) ที่พบว่า การประสานงานเป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้วย ด้านการงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าคณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้สอน สอดคล้องกับชีวิน อ่อนลออ และสุวคนธ์ ภาวะชาติ (2557) และยังพบว่า สภาพการบริหารทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จำแนกตามสถานภาพ เมื่อพิจารณาตามรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ นวัตกรรมรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิผล 5 Ps Model ตามแผนภาพต่อไปนี้

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอแก่งกระเจา จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการงบประมาณ ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการอำนาจการ ด้านการ

ประสานงาน และด้านการรายงาน ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการประสานงาน ด้านการงบประมาณ และประสิทธิผลการบริหารในภาพรวมสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการอำนวยการ ส่วนประสิทธิผลการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการรายงานไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ความคิดเห็นด้านรายงานอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดทำคู่มือมาตรฐานการจัดทำรายงานที่ประกอบด้วย ผลการดำเนินงาน พัฒนาการของเด็กเล็ก ศักยภาพและปัญหาของเด็กเล็ก สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบ องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.2 จากผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในลำดับสุดท้ายในแต่ละด้าน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) การสำรวจและจัดการข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม 2) จัดระบบและกระบวนการประสานงานภายในองค์กรอย่างชัดเจน 3) พัฒนาบุคลากร โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยพัฒนา เช่น มหาวิทยาลัย และให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาศักยภาพหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับการสั่งงานและมอบหมายหน้าที่ 5) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการประสานงานและประชาสัมพันธ์ 6) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อชุมชนทุกรูปแบบ และ 7) จัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนและจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 ศึกษาแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2559*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- เกษม พงษ์เดช. (2558). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก :องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชีวิน อ่อนลออ และสุวคนธ์ ภาวะชาติ. (2557). การบริหารทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 8(2), 11.
- ฐานิสรา กาบบัวศรี. (2562). *เทคนิคและกระบวนการ POSDCoRB. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), 15–22.
- ทองสุข แจ่มใส, วิทร วิภาหส์ และยุทธสิทธิ์ จันคูเมือง. (2559). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี. *The National and International Graduates Research Conference 2016, January 15, 2016 At Poj Sarasin Building, Khon Kaen University*, 1275.
- ปิยะธิดา นาคะเกษียร และยุวดี พงษ์สารนันท์กุล. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่การเป็นศูนย์เด็กเล็กต้นแบบ: กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันตก. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 32(2), 181.
- พรทิพย์ จันแดง. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 6(1), 90.

- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136. ตอนที่ 56 ก. หน้า 6.
- รัตมี ตูจันดา. (2557). การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี (การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รุ่งอรุณ เกื่อนใหญ่. (2553). ศึกษากระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิดาพร สุขแสงนิล. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอสามพราณและอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(2), 300–301.
- ศิรินภา นามมณี, อนุศักดิ์ เกตุสิริ และจิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2557). รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 9(2), 114.
- สมใจ พรหมทองบุญ. (2559). ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แนวทางการขยายผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกรณีศึกษา: การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2564, จาก <https://www.nesdc.go.th>.
- Clampett, B. (2016). *Quality Early Childhood Development Centres: An Exploratory Study of Stakeholder Views* (Master's Thesis). University of Cape Town.
- Douglass, A.L. (2019). *Leadership for Quality Early Childhood Education and Care*. OECD Education Working Paper, 211, 4.
- Gulick, L., and Urwick, L. (1937). *Paper on the science of administration*. New York: Institute of Public Administration.

Hayakawa, C. M., & Reynolds, A. J. (2014). *Key Elements and Strategies of Effective Early Childhood Education Programs: Lessons from the Field*. Handbook of Child Well-Being: Theories, Methods and Policies in Global Perspective, 2993–3023.

Janet Marie Hooten. (2019). *Job Retention of Childcare Workers in a Military Child Development Center* (Doctoral dissertation). EducationWalden University.

Slot, P. (2020). Structural and Process Quality in Early Childhood Education and Care Provisions in Poland and the Netherlands: A Cross-National Study Using Cluster Analysis. *Early Education and Development*, 31(6),1-17.

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Participatory Administration in Academic Affairs of Schools Under Office of Phetchaburi Educational Service Area 2

จักรพันธ์ แก้วพันธ์¹ และ พิชพ วังเงิน²

Jakkapun Kaewpun¹ and Pipob Vachungnern²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹ashamachao@gmail.com; ²pipobvachungnern@gmail.com

Received February 4, 2022; Revised June 5, 2022; Accepted July 6, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (2) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) การมีส่วนร่วมในการ

บริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การบริหารงานวิชาการ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the participation in academic administration of teachers, (2) to study the relationship between participation in academic administration and factors affecting participation in academic administration of teachers and (3) to compare teachers' participation in academic administration classified by size of educational institutions. in basic education institutions under the Phetchaburi Educational Service Area 2 This quantitative research used a sample group of 306 teachers by a simple random sampling method. The tools used were a 5-level scale questionnaire and It has a reliability of 0.98. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient analysis and one-way analysis of variance.

The results showed that (1) the participation of teachers in academic administration as a whole was found to be at a high level. (2) the correlation between participation in academic administration and factors affecting teachers' participation in academic administration as a whole was at a high level and significant statistically level of .01. (3) Participation in academic administration of teachers working in educational institutions of different sizes will participate in the administration of academic affairs in general and in all aspects, differing statistically significantly .05

Keywords: Participation; Academic administration; Phetchaburi Educational Service Area 2

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วย เจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการโดย อิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและ การมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา คุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ และอำเภอแก่งกระจานในปีการศึกษา 2564 มีสถานศึกษาในสังกัดที่เปิดทำการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น จำนวน 122 สถานศึกษา มีนักเรียนในสังกัด จำนวน 15,075 คน มีผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา จำนวน 1,535 คน และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสังกัด ได้คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสังกัดมี 2 กลุ่มสาระ คือ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษต่ำสุด รองลงมาคือกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศ พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพน้อย ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ต้องนำมาพัฒนาและชี้ให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ดังนั้นการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและความแตกต่างของขนาดสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การวางแผนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้ได้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน
2. ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทางด้านการศึกษานี้ พงษ์ศักดิ์ ขอจงดี (2552); สุภัค โอฬาริยกุล (2556); วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557); ภารดี อนันต์นาวิ (2557); สุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559); สัมมา ธรณิย์ (2560); ชนิภา นาคแก้ว (2562) โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป จะได้การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกชั้นเรียน ให้คล้องกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาการส่งเสริมเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาต่าง ๆ ให้สูงและลึกซึ่งมากขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ ด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การรวบรวมเอกสารวัสดุต่าง ๆ และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้พัฒนาหลักสูตรพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสมการสรุปการประเมินผล การดำเนินงานและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และนำผลมาพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน จัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน จัดหา จัดทำ สื่อการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ทักษะกระบวนการคิด การจัดการและเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลาสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

3) ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การวางแผนการศึกษาและมีการจัดบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อควบคุม กำกับ และติดตามการจัดการเรียนการสอนของ ครูผู้สอน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ การรวบรวม จัดเก็บ ข้อมูลสารสนเทศให้ตรงกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดระบบภายในสถานศึกษา กับสถานศึกษาอื่น ติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงาน ชัดเจน ต่อเนื่องและนำผลการประเมินมา ปรับปรุง พัฒนา กระบวนการนิเทศ

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การจัดหา จัดทำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีปรับปรุงพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้มีความพร้อมและเหมาะสมกับปัจจุบันเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีระบบการเก็บรักษา การบริการ การใช้งาน อย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการนำไปใช้งานสามารถประเมินผลรวมถึงการนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเผยแพร่ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อ ชุมชน สังคม

5) ด้านการวัดผล และประเมินผล หมายถึง การจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือวัดผล และประเมินผล มีคุณภาพ ครบถ้วน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา การดำเนินการวัดผล ประเมินผลโดยเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงมีวิธีการวัดผล มีการประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสม และนำผลการประเมินการเรียนรู้ มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทางด้านการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการที่ตรงกับนักวิชาการทางด้านการศึกษาดังนี้ สุชาติ ธารชาติ (2559); อาชิตญา โชคดีวัฒนา (2561); กันตพัฒน์ มณฑา (2561); พงษ์พิษณุ ภัคตินรงค์ (2561); เกษแก้ว เจริญเกตุ (2561); อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) และจุฑารัตน์ ขาวกริบ (2562) โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป จะได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้านดังนี้

1) ด้านผู้บริหาร หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารด้วยความรู้ ความสามารถ มีข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ มีนโยบาย มีแนวความคิดและ พัฒนาการมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานแก่ทุกคน มีการวางแผนปฏิบัติงานส่งเสริม การเสนอแนะ และดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานวิชาการ มีการสร้าง เครือข่ายระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่ชัดเจน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนางานวิชาการ

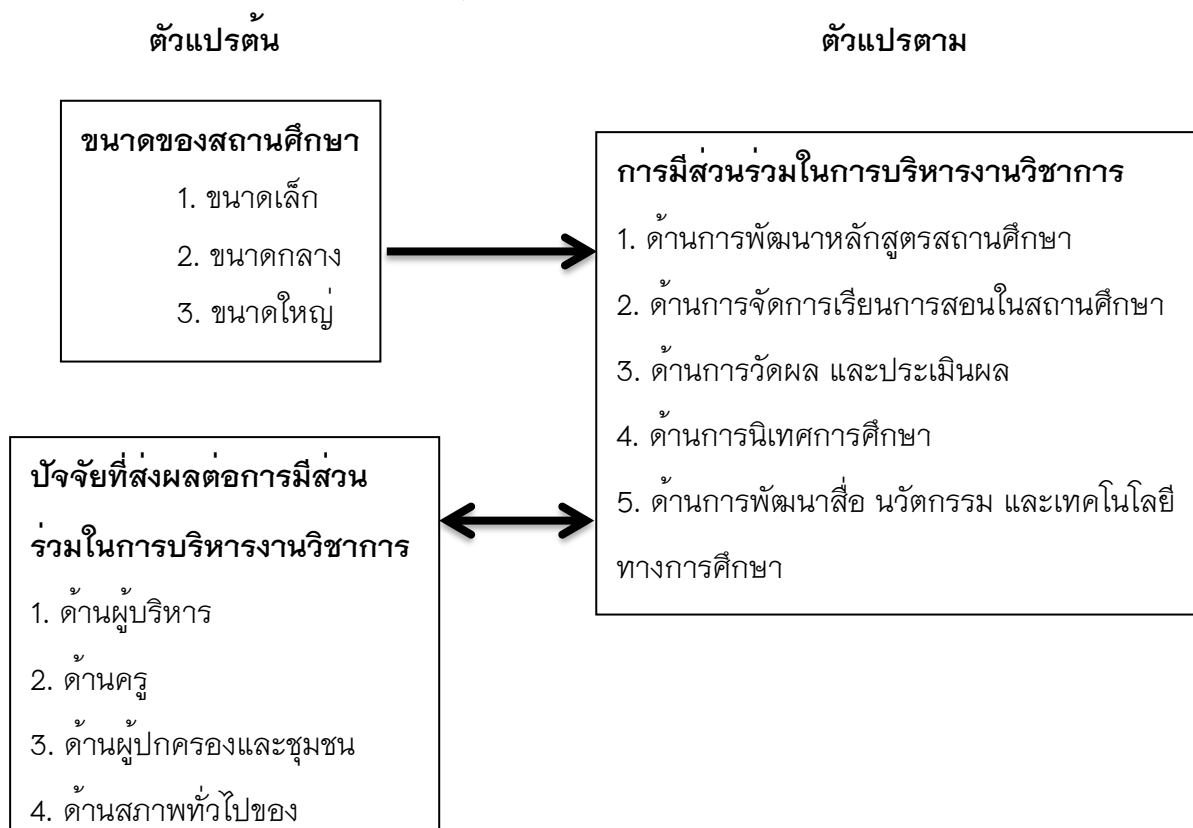
2) ด้านครู หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูด้วยความรู้ในการจัดการเรียนการสอน มุ่งมั่นในการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อเท็จจริง และรู้เท่าทันในข้อมูล ข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี คร่ำหวอดในวิชาชีพครูเป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนและสังคมมีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนและนำผลการประเมินไปใช้ในการ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ด้านผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเสนอ แนวคิด วางแผน ติดตาม การพัฒนาสถานศึกษา จัดการศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่าง ครู และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการ จัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สนับสนุนทรัพยากร บุคลากร แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จริง รวมทั้ง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวกับสถานศึกษาให้กับบุคคลทั่วไป และหน่วยงานต่าง ๆ

4) ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน อุปกรณ์ต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียนและภายในสถานศึกษา ซึ่งกำหนดระเบียบการใช้ การจัดเจ้าหน้าที่ดูแล พัสตครุภัณฑ์ มีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อใช้อำนวยความสะดวกส่งเสริมดำเนินการพัฒนาบำรุงรักษาสื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศน่าอยู่ ร่มรื่น สวยงามเหมาะสม คำนึง และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนัก

พนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมดจำนวน 1,535 คน (สำรวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2564 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกตามอำเภอและสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผล และประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 306 ฉบับซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนด้วยตนเองและขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 306 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหา ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำอธิบาย
2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)
4. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ที่	ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.47	0.38	มาก
2	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.47	0.36	มาก
3	การนิเทศการศึกษา	4.46	0.39	มาก
4	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.49	0.38	มาก
5	การวัดผล และประเมินผลการเรียน	4.45	0.38	มาก
รวม		4.47	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) เมื่อพิจารณาทางด้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.47$) และต่ำสุดแต่อยู่ในระดับมาก การวัดผล และประเมินผลการเรียน ($\bar{X}=4.45$)

2. ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ดังตารางที่ 2

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ					
	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	การนิเทศการศึกษา	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	การวัดผล และประเมินผล การเรียน	รวม
				r	r	
ด้านผู้บริหาร	.51**	.91**	.28**	.25**	.28**	.61**
ด้านครู	.56**	.91**	.35**	.28**	.26**	.65**
ด้านผู้ปกครองและชุมชน	.54**	.89**	.36**	.27**	.27**	.64**
ด้านสภาพทั่วไปของ	.52**	.87**	.35**	.30**	.26**	.64**
รวม	.57**	.95**	.36**	.29**	.29**	.67**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=.67$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านผู้บริหาร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r=.91$) กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านครู มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r=.91$) กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านผู้ปกครองและ

ชุมชน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=.89$) กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=.87$) กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ดังตารางที่ 3

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.08	2	.54	3.69	.02*
	ภายในกลุ่ม	44.30	303	.14		
	รวม	45.38	305			
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.06	2	.54	4.12	.01*
	ภายในกลุ่ม	39.86	303	.13		
	รวม	40.95	305			
3. การนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.19	2	1.09	7.52	.00*
	ภายในกลุ่ม	44.25	303	.14		
	รวม	46.45	305			
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.31	2	.65	4.55	.01*
	ภายในกลุ่ม	43.56	303	.14		
	รวม	48.87	305			
5. การวัดผล และประเมินผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.23	2	.61	6.38	.01*
	ภายในกลุ่ม	44.52	303	.14		
	รวม	45.76	305			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.94	2	.47	6.38	.00*
	ภายในกลุ่ม	22.41	303	.07		
	รวม	23.35	305			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับมูนา จารง (2560) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา คือ การที่ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและ ให้สอดคล้องสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยโดยยึดหลักสูตรเป็นหลัก การสนับสนุนครูให้ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศและประเมินผลการใช้หลักสูตร มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

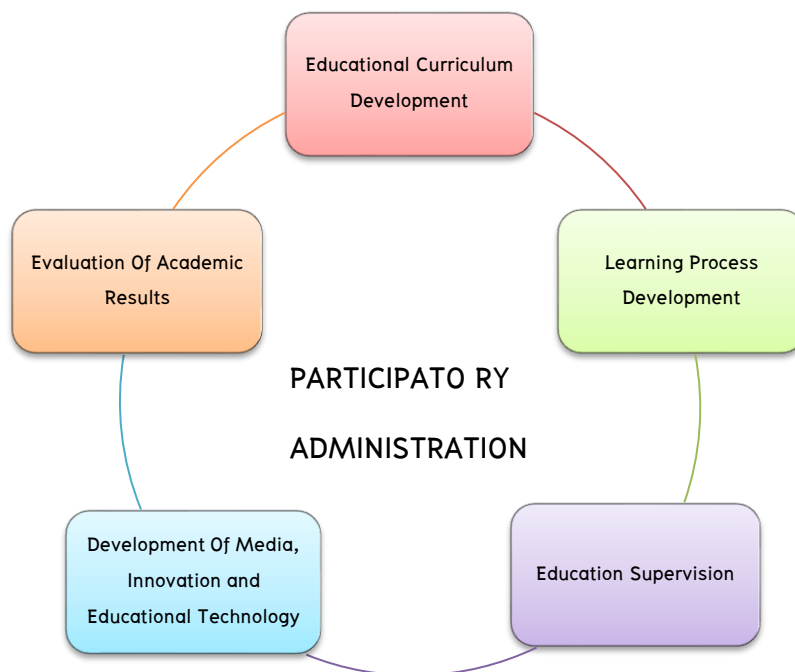
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .67 ระดับนัยสำคัญที่ .01 โดยด้านที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านครู มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .65 ระดับนัยสำคัญที่ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และมีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .65

3. ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะการบริหารงานและระบบงานในแต่ละสถานศึกษามีความสลับซับซ้อน

แตกต่างกัน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของครู อีกทั้งข้อจำกัดของสถานศึกษาในเรื่องงบประมาณทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการขาดแคลนบุคลากรที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง ในขณะที่ สถานศึกษาขนาดใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งยังได้รับการจัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและการกำหนดภาระงานให้กับครูได้อย่างเหมาะสม ทำให้ครูสถานศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับอัครินทร์ แก่นจันทร์ (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการบริหารงานวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เช่นเดียวกับงานวิจัยของมานิตา สุทธิหา (2556) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่ อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และสอดคล้องกับวีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และครู ผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในรูปแบบ ELEDE model ดังภาพที่ 2

สามารถอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กำหนดรูปแบบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Educational Curriculum Development) 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Learning Process Development) 3) ด้านการนิเทศการศึกษา (Education Supervision) 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (Development Of Media, Innovation and Educational Technology) 5) ด้านการวัดผล และประเมินผล ผลการเรียนรู้ (Evaluation Of Academic Results) หรือเรียกว่า ELEDE model จำเป็นต้องให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในหลายๆด้าน ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา และในแต่ละด้านมีส่วนที่จะเกื้อหนุนกันเพื่อให้ระบบการทำงานมีประสิทธิภาพสำเร็จลุล่วงและขับเคลื่อนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมมากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการนิเทศ

การศึกษา ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการนำผลที่ได้ไปใช้วางแผนปรับปรุงพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมยิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษา พบว่า ระดับค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนด้านครู มีการอบรมให้ความรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอน พัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่ทันสมัยเพื่อให้ครูได้นำมาผลิตสื่อที่มีคุณภาพ รวมถึงเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียน

1.3 จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในด้านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). *การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสยาม.

- กันตพัฒน์ มณฑา. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสยาม.
- เกษแก้ว เจริญเกตุ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในจังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑารัตน์ ขาวกริบ. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 15(2), 163-176.*
- ชนิกา นาคแก้ว. (2562). *การศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พงษ์พิชญ์ ภัคดิณรงค์. (2561). *การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พงษ์ศักดิ์ ขอจติ. (2552). *ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านแหลมแท่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มนตรี.
- มานิดา สุทธิหา. (2556). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูนา จารง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์ เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุชาดา ถาวรชาติ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภัค โอฬารพิริยกุล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนอนุบาล* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อชิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัศวรินทร์ แก่นจันทร์. (2562). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อาทิจิยา โชคดีวัฒนา. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1**
**The Factors Affecting to the Innovation Organizing of Educational
Institutes under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service
Area Office 1**

วันทนา งามเนตร¹ และ วรณรี ปานศิริ²

Wantana Ngamnate¹ and Wannaree Pansiri²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail : ¹krujane2005@gmail.com; ²wannaree.pan@rmutr.ac.th

Received February 13, 2022; **Revised** March 14, 2022; **Accepted** April 11, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจากปัจจัยในแต่ละด้าน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 304 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 39 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสมการถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร และด้านจิตวิทยาสังคมมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ปัจจัยด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร และด้านจิตวิทยาสังคม ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของ

สถานศึกษาและสามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ร้อยละ 74.20 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y_i = 0.393 + 0.097(X_1) + 0.176(X_2) + 0.294(X_3) + 0.341(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_i = 0.094(ZX_1) + 0.244(ZX_2) + 0.321(ZX_3) + 0.334(ZX_4)$$

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาและนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัย; องค์กรนวัตกรรม; ประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research aims 1) to study the relationship between factors and the organization of innovation of the school under Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office 1 2) to study the factors that affect the innovation organization of the school under Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office 1 and 3) to determine the predictive equations of the effectiveness in the organization of innovation of schools. This is quantitative research. The sample group from a simple random sampling included 304 school administrators and teachers of educational institutes under Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office 1. The instruments were used in the research is questionnaires divided into 3 parts of 39 items. The statistics were used in the research included frequency, percentage, average, standard deviation, Pearson correlation coefficient and multiple regression equations by Enter method.

The results showed that 1) Human factors, budget, administration and social psychology are related to the innovative organization of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office 1 at a level of statistical significance of 0.05 2) personnel factors, budget, administration and social psychology, affecting the innovation organization of the educational institute and being able to forecast the innovation organization of the educational institute by 74.20%. The forecast equation can be created as follows:

Forecast equation in raw score form

$$Y_i = 0.393 + 0.097(X_1) + 0.176(X_2) + 0.294(X_3) + 0.341(X_4)$$

Forecast equation in standard score

$$Z_i = 0.094(ZX_1) + 0.244(ZX_2) + 0.321(ZX_3) + 0.334(ZX_4)$$

Knowledge from this research, Know the factors that affect the innovation organization of the educational institution and use it as a guideline for further development of the innovative organization of the educational institution.

Keywords: Factors; Innovation Organization; Prachuap Khiri Khan

บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ดำรงชีวิต ส่งผลให้องค์กรต้องปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้พร้อมในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมในการแข่งขัน รูปแบบการพัฒนาองค์กรจึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรอีกทั้งยังส่งผลให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ในการปรับเปลี่ยนองค์กร คือ การใช้นวัตกรรม เพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น ปรับตัวให้เป็นองค์กรนวัตกรรมจะช่วยส่งผลให้มีการพัฒนาองค์กรในทุก ๆ ด้านมีความยืดหยุ่นที่สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร สามารถระบุจุดที่ต้องปรับปรุง และพัฒนาระบบภายในองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าทั้งปัจจุบัน และอนาคต นวัตกรรมจึงเป็นคำตอบทางกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรเติบโตและยั่งยืน (National Innovation Agency, 2019 อ้างใน พิชชาภา ตันเทียวและอรพรรณ คงมาลัย, 2021)

ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2540) และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่ดี สมวัยทุกด้านโดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

และจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถเปิดเรียนได้ตามปกติ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบ Online การประชุมต่าง ๆ ของสถานศึกษาเปลี่ยนเป็นรูปแบบ Online สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมมากขึ้นแต่จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาต่อไปนี้

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ทราบถึงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และและนำข้อมูลไปใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาจากปัจจัยแต่ละด้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการเกี่ยวกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ สิริภักตร์ ศิริโทและคณะ (2560) ได้สรุปตัวชี้วัดความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาไว้ 3 ตัวชี้วัด คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมบริหารจัดการ ส่วน Poomai (2016); Al-Sa'di et al. (2017); Satansuk (2019) ได้สรุปไว้ 2 ตัวชี้วัด คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ นรวุฒิ ชูติวงศ์ (2554) สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม ได้แก่ 1) การสื่อสารภายในองค์กรที่เปิดกว้าง 2) การให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในองค์กร 3) การสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร 4) การค้นหาและเปิดรับข้อมูลเพื่อรองรับกระบวนการพัฒนานวัตกรรม สุชาติ หัตถ์สุวรรณและคณะ (2557) สรุปปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 1) องค์กรแห่งนวัตกรรม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์มุ่งนวัตกรรม บรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เสริมสร้างนวัตกรรม และกระบวนการสร้างนวัตกรรม 2) เทคโนโลยี ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การสนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยี และการพัฒนาฐานข้อมูล 3) การจัดการความรู้ ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การถ่ายโอนและใช้ความรู้ และการจัดเก็บความรู้ 4) ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กรประกอบด้วยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณที่ได้รับและด้านการบริหาร วัฒนชัย ศิริญาณ (2560) สรุปปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดองค์การแห่งนวัตกรรม ไว้ 12 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์กลยุทธ์และเป้าหมาย 2) โครงสร้างองค์การ 3) วัฒนธรรมและค่านิยมขององค์การ 4) ผู้นำ 5) บุคลากร 6) ทรัพยากร 7) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ 8) การให้รางวัลและการยอมรับ 9) การสื่อสาร 10) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร 11) การประเมินและการลำเลียงความคิด และ 12) เครือข่าย ปิยะ ตันติเวทยานนท์ (2560) สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านการแข่งขัน ด้านความต้องการของลูกค้า และด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่วนปัจจัยใน ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านระบบงาน ด้านทักษะของบุคลากร ด้านเทคโนโลยีและการวิจัย ด้านค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร สิริภักตร์ ศิริโท และคณะ (2560) สรุปปัจจัยสนับสนุนการเป็นองค์กรนวัตกรรมประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านคือ ด้านการบริหาร ด้านการสื่อสาร ด้านสภาพแวดล้อม

และด้านทัศนคติ และแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย 9 ด้าน คือ บุคลากร โครงสร้าง การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรม การสื่อสารภายในองค์กร เครื่องมือและเทคโนโลยี อาคารสถานที่ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ และสุริศา รีมศิริ (2562) ได้สังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ของปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ได้ 3 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำ บรรยากาศคนนวัตกรรม และนวัตกรรมการ

3. บริบทของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 118 โรงเรียน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีนโยบายในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นองค์กรนวัตกรรม คือ พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564)

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม จากแนวคิด และทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) ด้านนวัตกรรมกระบวนการ และ 3) ด้านนวัตกรรมบริหารจัดการ และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมได้ 4 ปัจจัย ประกอบไปด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านการบริหาร และ 4) ด้านจิตวิทยาสังคม จากตารางสรุปความถี่ตารางที่ 1 และ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปความถี่ตัวชี้วัดความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้ศึกษา

ตัวชี้วัดความเป็นองค์กรนวัตกรรม ของสถานศึกษา	นักวิชาการ				รวม
	สิริภักดิ์ ศิริโท และคณะ	Poomai, K.	Ahmad Fathi Al-Sa'di, Ayman Bahjat Abdallah, Samer Eid Dahiyat	Satansuk, P.	
1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	/	/	/	/	4
2) นวัตกรรมกระบวนการ	/	/	/	/	4
3) นวัตกรรมบริหารจัดการ	/				1

ตารางที่ 2 สรุปความถี่ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้ศึกษา

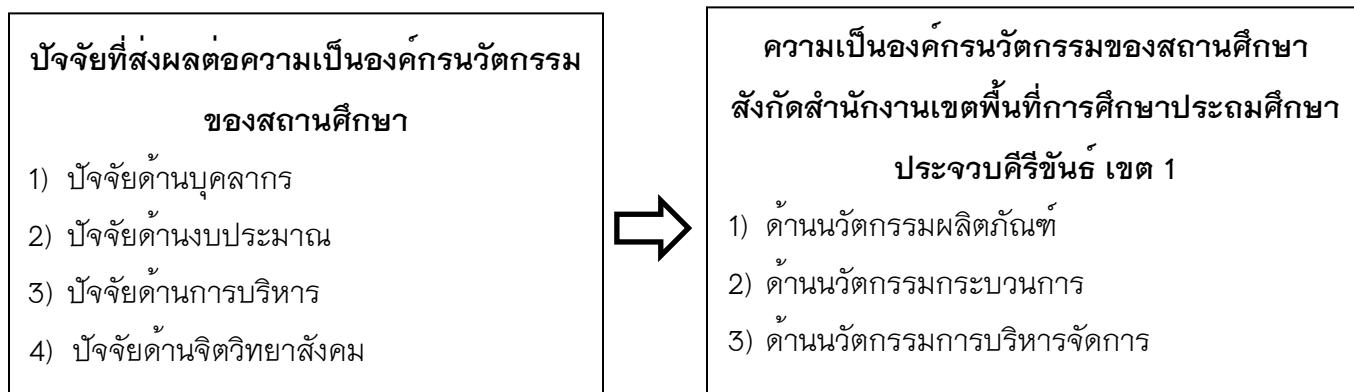
ปัจจัย/องค์ประกอบ องค์กรนวัตกรรม	นักวิชาการ						รวม
	นรวัฒน์ ชูติงศ์	สุชาติ หัตถ์สุวรรณและคณะ	ปิยะ ตันติเวทย์ภานนท์	วัฒน์ชัย ศิริญาณ	สิริภัทร ศิริโทและคณะ	สุริศา ร่มศิริ	
1) บุคลากร		/	/	/	/	/	3
2) งบประมาณ		/					1
3) การบริหาร	/	/		/		/	3
4) จิตวิทยาสังคม	/	/	/		/	/	3

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ โดยการสังเคราะห์จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านการบริหาร และ 4) ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม และความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ได้ว่าความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) ด้านนวัตกรรมกระบวนการ และ 3) ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมดจำนวน 1,270 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro yamane อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 304 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีทั้งหมด 3 ตอน โดยผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้ดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.0 และไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ สถานภาพ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ด้านนวัตกรรมกระบวนการ และด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) จำนวน 15 ข้อ

โดยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จากนั้นติดตามเก็บแบบสอบถามคืน จำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความเป็นองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมการกับความเป็นองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)
5. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.53) และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตวิทยาสังคม ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.55) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.54) ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.61) และด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.78) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รายนามและภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรม	ระดับความคิดเห็น (n = 304)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านบุคลากร (X_1)	4.46	0.54	มาก
ด้านงบประมาณ (X_2)	4.19	0.78	มาก
ด้านการบริหาร (X_3)	4.46	0.61	มาก
ด้านจิตวิทยาสังคม (X_4)	4.53	0.55	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.41	0.53	มาก

2. ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.56) และรายด้านอยู่ในระดับระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.44$, S.D.=0.62) ด้านนวัตกรรมกระบวนการ ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.59) และ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.55) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รายนามและภาพรวม

ความเป็นองค์กรนวัตกรรม	ระดับความคิดเห็น (n = 304)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Y_1)	4.41	0.55	มาก
ด้านนวัตกรรมกระบวนการ (Y_2)	4.41	0.59	มาก
ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการ (Y_3)	4.44	0.62	มาก
เฉลี่ย	4.42	0.56	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา(y)
ด้านบุคลากร (X_1)	0.661*
ด้านงบประมาณ (X_2)	0.724*
ด้านการบริหาร (X_3)	0.773*
ด้านจิตวิทยาสังคม (X_4)	0.765*

$P < 0.05$

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter พบว่าปัจจัยด้านบุคลากร (X_1) ด้านงบประมาณ (X_2) ด้านการบริหาร (X_3) และด้านจิตวิทยาสังคม (X_4) เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยวิธี Enter

ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.b	Beta	t	p-values
ด้านบุคลากร (X_1)	0.097	0.04	0.094	2.220	0.027*
ด้านงบประมาณ (X_2)	0.176	0.031	0.244	5.679	0.000*
ด้านการบริหาร (X_3)	0.294	0.042	0.321	6.981	0.000*
ด้านจิตวิทยาสังคม (X_4)	0.341	0.046	0.334	7.418	0.000*
ค่าคงที่	0.393	0.152	–	2.575	0.011*
R = 0.861		$R^2=0.742$		F=215.168	0.000

$P < 0.05$

สามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ร้อยละ 74.20 และสามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบแนบติบ

$$Y_i = 0.393 + 0.097(X_1) + 0.176(X_2) + 0.294(X_3) + 0.341(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน

$$Z_i = 0.094(Z_1) + 0.244(Z_2) + 0.321(Z_3) + 0.334(Z_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นรวัฒน์ ชุตินวงศ์ (2554) พบว่า ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร เป็นปัจจัยเดียวปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมในประเทศไทย สอดคล้องสอดคล้องกับ สุชาติ หัตถ์สุวรรณ (2557) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนจากองค์กร ด้านบุคลากร มีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก ด้านงบประมาณ มีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารมีอิทธิพลอยู่ใน ระดับปานกลางและด้านระดับของปัจจัยด้านการรับรู้และยอมรับอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วัฒนชัย ศิริญาณ (2560) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ในระดับสูง ได้แก่ปัจจัยวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร ปัจจัยการบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยการประเมินและการลำเลียง ความคิด สอดคล้องกับ ปิยะ ตันติเวชยานนท์ที่พบว่าบริษัทมีระดับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมใน ระดับสูง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ได้แก่ ปัจจัยภายนอก ด้านความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี และปัจจัยภายในด้านเทคโนโลยีและการวิจัย ทักษะบุคลากร ค่านิยมและวัฒนธรรม องค์กร และโครงสร้างองค์กร สอดคล้องกับ สิริภักตร์ ศิริโทและคณะ (2560) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างใน การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญระดับมากกับ ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมด้านความคิดและความรู้ และสอดคล้องกับสุริศา ริมศิริ (2562) พบว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ ด้านการบริหาร ($r = 0.773$) ด้านจิตวิทยาสังคม ($r = 0.765$) ด้านงบประมาณ ($r = 0.724$) และด้านบุคลากร ($r = 0.661$) มีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรนวัตกรรม ของสถานศึกษาทุกปัจจัย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สุชาติ หัตถ์สุวรรณ (2557) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของ มหาวิทยาลัยราชภัฏใน

กรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านการบริหาร ($r = 0.750$) สอดคล้องกับ ปิยะ ตันติเวชยานนท์ (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ได้แก่ ปัจจัยภายนอกด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ($r = 0.630$) และปัจจัยภายในด้านเทคโนโลยีและการวิจัย ($r = 0.760$) ทักษะบุคลากร ($r = 0.703$) ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ($r = 0.627$) และโครงสร้างองค์กร ($r = 0.380$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร และด้านจิตวิทยาสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y_i = 0.393 + 0.097(X_1) + 0.176(X_2) + 0.294(X_3) + 0.341(X_4)$ พยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ร้อยละ 74.20 สอดคล้องกับสิริภักตร์ ศิริโทและคณะ (2560) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่สามารถเป็นตัวทำนายระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมได้มี 5 ด้านคือ ด้านโครงสร้าง ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมกันทำนายระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมได้ร้อยละ 56.3

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร และด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในแต่ละปัจจัย เพื่อสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นองค์กรนวัตกรรมและพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ดังนั้นควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปปรับใช้ในการวางแผน ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นองค์กรนวัตกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ทุกปัจจัยเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาได้ เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นองค์กรนวัตกรรมอย่างมีคุณภาพจึงควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการบริหาร เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ พัฒนาครูให้มีความสามารถ สนับสนุนงบประมาณ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของครูในการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ครูได้มีประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าลักษณะเดียวกันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรม

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมที่สนองต่อความต้องการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ

2.2 ควรทำการศึกษาประเด็นปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมในสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรนวัตกรรมในภาพรวมเชิงลึกของสถานศึกษาที่เหมาะสม เช่น นโยบายภาครัฐบาล ความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

๒ เอกสารอ้างอิง

นรวิวัฒน์ ชุตินวงศ์. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมในประเทศไทย.

วารสารบริหารธุรกิจ, 34(130), 47-58.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปิยะ ตันติเวชยานนท์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม บริษัท ซูเปอร์ริช อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็กส์เชนจ์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 9(2), 102-111.

พิชชาภา ตันเทียมและอรพรรณ คงมาลัย.(2021). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมบริหาร

ประปานครหลวง. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 18(1), 1-17.

วัฒนชัย ศิริญาณ. (2560). รูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2018). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน เครื่องข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 220-236.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (2564). แผนพัฒนาการบริหารจัดการเขต

พื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ประจวบคีรีขันธ์:
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานลงวันที่ 16 ธันวาคม 2563.

สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2564, จาก <https://www.kruachieve.com>

สิริภักตร์ ศิริโท และคณะ. (2560). ความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสาร
บริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 14(1), 159-177.

- สุชาติ หัตถ์สุวรรณ. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร. *ก้าวทันโลกวิทยาศาสตร์*, 14(2), 39–50.
- สุริศา ริมศิริ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(2), 77–90.
- Al-Sa'di, A.F., Abdallah, A.B. & Dahiyat, S.E. (2017). The mediating role of product and process innovations on the and operational performance in manufacturing companies in Jordan. *Business Process Management Journal*, 23(2), 349–376.
- Poomai, K. (2016). *A Study Of Supporting Factors For Creating Organizational Innovation In The Context Of Commercial Banks* (Master's Thesis). Thammasat University.
- Satansuk, P. (2019). *Developing An Innovation Ecosystems In The Government Electricity Generating Authority*. (Master's Thesis). Thammasat University.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

The Use of Information and Communications Technology for School Administration under Prachuapkirikhan Primary Educational Service Area Office 1

รัชนก ไทรักษ์¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Ratchanok Thairak¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹rtmooki1994@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received February 10, 2022; Revised April 5, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 304 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร ทาโร ยามาเน่ ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามตำแหน่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที และสถิติค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงบประมาณ 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมตำแหน่งผู้บริหาร กับหัวหน้างานและครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ตำแหน่งผู้บริหารกับหัวหน้างานและครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ระดับการปฏิบัติด้านการบริหารวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับ วุฒิการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการบริหารงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับวุฒิการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการบริหารงานบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวุฒิการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การใช้; เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of the use of information and communications technology for school administration under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1, and 2) to compare the use of information and communications technology for school administration under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by position and education. The samples group was 304 samples of the academic year 2021 under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 through the questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation. The hypothesis testing was conducted with t-test and F-test.

The results showed that 1. the level of the use of information and communications technology for school administration under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 was at the high level, and 2. the comparison of the use of information and communications technology for school administration under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by position and education had a significant difference. 3. The use of information and communication technology for the administration of

educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1, classified by educational qualifications. The level of performance in academic administration was significantly different at the .05 level with different educational backgrounds. The mean scores of performance in budget management were significantly different at the .05 level. .05 with different educational backgrounds, the mean scores of performance in personnel management were significantly different at the .05 level, and different educational backgrounds were different, the mean scores of performance in personnel management General administration was significantly different at the .05 level.

The knowledge in this research is able to be beneficial to improve the use of information and communications technology for school administration to be more efficient.

Keywords: The Use; Information and Communications Technology; School Administrators

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในสังคมทุกระดับ โดยทุกคนสามารถใช้ในการแสวงหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ หรือนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม รวมทั้งใช้ในการเรียนรู้และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555)

ทางการศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้ระบบการบันทึกการจัดเก็บ การเรียกใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นตลอดจนใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการบริหารงานระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และให้คนไทยได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขึ้น ได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (National Digital Learning Platform) และการส่งเสริมการฝึกทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

ผ่านระบบออนไลน์ และการนำฐานข้อมูลกลางทางการศึกษา มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารและการจัดการศึกษา การปรับระบบการประเมินผลการศึกษาและการประกันคุณภาพ พร้อม จัดทดสอบวัดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งสายวิชาการและสายวิชาชีพ เพื่อให้ระบบการประเมินผลการศึกษาทุกระดับและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับการปรับปรุง ให้ทันสมัย ตอบสนองผลลัพธ์ทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม การจัดสรรและการกระจายทรัพยากรให้ ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อให้การ จัดสรรทรัพยากรทางการศึกษามีความเป็นธรรมและสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพทัดเทียมกลุ่มอื่น ๆ กระจายทรัพยากรทั้งบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณและสื่อเทคโนโลยีได้ อย่างทั่วถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ในการบริหารสถานศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อนับว่า มีความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เป็นไปตาม มาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมี ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบ สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูล สารสนเทศ ได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารมีอาชีพทุกคนต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาดตนเองให้เท่าทันกับ ยุคสมัยแห่งอารยธรรมเทคโนโลยีไอซีทีให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการใช้ไอซีที เพื่อเข้าถึงข้อมูล สารสนเทศ ซึ่งจะเป็นการสร้างฐานอำนาจในการมีสารสนเทศ (Information power) เพราะการบริหาร การศึกษาในโลกยุคใหม่นี้ “ผู้ใดครอบครองสารสนเทศ ผู้นั้นครองโลก” จึงถือเป็นสมรรถนะสำคัญยิ่งของ ผู้บริหารการศึกษาทุกคน (สภายุทธวิธีวณิชตระกูล, 2557)

ปัจจุบันมีสถานศึกษากว่า 30,000 แห่ง ที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศไทย ยังประสบปัญหาด้านการเชื่อมต่อ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโรงเรียนอีกจำนวนมาก ยังมีปัญหาเรื่องความเร็วในการเชื่อมต่อ การให้บริการ ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้จำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอต่อผู้เรียน และล้าสมัย รวมทั้งครูผู้สอนขาดความชำนาญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับการสอนทำให้ไม่สามารถ ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควรเนื่องจากปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นมีปัญหาคอมพิวเตอร์ไม่มีคุณภาพ จำนวน ไม่เพียงพอ และระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ (ธัญ พัทธนาสินทร์, 2557)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีความจำเป็นที่ต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านบุคคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านการจัดการซึ่งต้องกระทำอย่างรอบคอบ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการตัดสินใจ โดยข้อมูลและสารสนเทศต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการ มีความถูกต้อง มีความทันต่อเหตุการณ์เพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) การบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีตำแหน่งที่ต่างกันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีวุฒิการศึกษาต่างกันต่างกันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

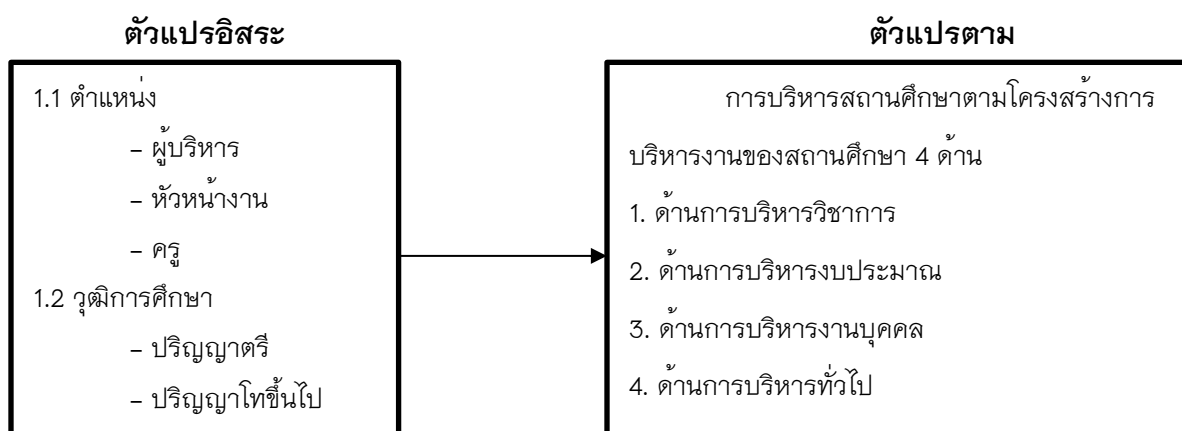
สิรินลักษณ์ ขาวดา (2560) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communications Technology: ICT) หรือไอซีที หมายถึง เทคโนโลยีสองสาขาหลักที่ประกอบด้วย เทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมที่ผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อการวิเคราะห์ ประมวลผล การจัดเก็บ ถ่ายทอดและเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล (Digital data) ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษร และตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็ว ให้ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์

จิตรจรรุญ ทรวงวิทยา (2561) การบริหารสถานศึกษา คือการดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ตามขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา แนวปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้มีข้อกำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติการอันได้แก่โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุด โดยการบริหารส่วนกลางจะทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดสรรงบประมาณการกำหนดและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นประการสำคัญได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณและการเงิน 3) การบริหารบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

สรุป การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมที่เชื่อมต่อกันมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็วเพื่อการวิเคราะห์ ประมวลผล การจัดเก็บ ให้ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาซึ่งจำแนกเป็น 4 งานคือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 109 คน และครูจำนวน 1,161 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,270 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณ จากสูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 26 คน และครูจำนวน 278 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

กระบวนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนข้อคำถาม

2. ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามถึงความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา

4. ออกแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านการประเมินการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

5. สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ให้ครอบคลุม ภายใต้อำนาจของอาจารย์ที่ปรึกษามีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาจำนวน 40 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามใน ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด

ซึ่งลักษณะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2541)

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ได้รับคำแนะนำ

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ พบว่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ทั้งฉบับ เท่ากับ 1.0

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูจำนวน 22 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient; α) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาได้มี การพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการ นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการ ส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้คืนจำนวน 304 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งและวุฒิ การศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง ที่สถิติค่าที และสถิติค่าเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

2. ผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.29	0.42	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	3.92	0.35	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.13	0.66	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.10	0.60	มาก
รวม	4.09	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.09, S.D.=0.51$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือข้อที่ 1 ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}= 4.29, S.D.=0.42$) รองลงมาคือข้อที่ 3 ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}= 4.13, S.D.=0.66$) รองลงมาคือข้อที่ 4 ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}= 4.10, S.D.=0.60$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 2 ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}= 3.92, S.D.=0.35$)

ผลการเปรียบเทียบใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิกการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารสถานศึกษา	ตำแหน่ง		วุฒิกการศึกษา	
	F	p.-value	t	p.-value
1. ด้านการบริหารวิชาการ	19.68	0.00*	-4.74	0.00*

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารสถานศึกษา	ตำแหน่ง		วุฒิการศึกษา	
	F	p.-value	t	p.-value
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	5.25	0.00*	-2.45	0.01*
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.01	0.01*	-4.15	0.00*
4. ด้านการบริหารทั่วไป	3.46	0.03*	-2.75	0.00*
รวม	8.10	0.01*	-2.822	0.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ตำแหน่งผู้บริหารกับหัวหน้างานและครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ตำแหน่งผู้บริหารกับหัวหน้างานและครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุนการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ และผู้บริหารสถานศึกษามีความสนใจ จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามากขึ้น จึงทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทิววัลย์ นนทเกศ (2558) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวรวิมล หล้าจะนะ (2563) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงพบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับพิมพ์สุจี นวลขวัญ (2555) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า การใช้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่หลักของครูคือ การจัดการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน และบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารคือการบริหารงานในสถานศึกษาและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบริหารงานจึงทำให้ทั้งครูและผู้บริหารจึงมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพรทิพย์ สลุงอยู่ (2557) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในภาพรวมต่างกัน สอดคล้องกับหุทัย อรุณศิริ (2558) ได้ศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมมีความแตกต่างกันและสอดคล้องกับกนกวรรณ ช่างหลอม (2559) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีปัญหการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูที่มีวุฒิสองกว่าปริญญาตรีได้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการเรียนและเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษาและด้วยหน้าที่ที่ได้รับความรับผิดชอบ จำเป็นต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอุศมาน หลีสันมะ

หมัด (2560) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 แตกต่างกัน สอดคล้องกับพันธยุท หัตตระเปียง (2562) ที่ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความรู้จากการวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา 4 ฝ่าย คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ดังแผนภาพที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาจัดหาห้องและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมที่ช่วยในการวัดผลประเมินผล เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล เช่น การจัดเก็บข้อสอบ ข้อมูลสารสนเทศด้านวิชาการของโรงเรียน มีการจัดระบบให้ปลอดภัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานงบประมาณ พัฒนาระบบเพื่อจัดเก็บ ข้อมูล การบันทึกรายรับ-รายจ่ายเงิน และพัสดุ ครุภัณฑ์ การทำทะเบียนควบคุมการจัดซื้อ จัดจ้าง การวางแผนงบประมาณให้สะดวกในการใช้งาน

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานบุคคล พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูล ทะเบียนประวัติบุคลากรในโรงเรียน การติดตามและประเมินผลการพัฒนาตนเอง

4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานทั่วไป การจัดเก็บข้อมูลอาคารสถานที่ การจัดทำสถิติ การใช้อาคารสถานที่ การบันทึกทะเบียนควบคุมเอกสาร งานสารบัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1.1 ด้านการบริหารวิชาการสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดทำเสนอของบประมาณตามนโยบายทางการศึกษา

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรสนับสนุนให้สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.4 ด้านการบริหารทั่วไปสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการจัดสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2. จากการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกและวุฒิการศึกษาตามตำแหน่งในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน และส่งเสริมการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในงานทั้ง 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่อื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารของสถานศึกษา เช่น ขนาดสถานศึกษา แรงจูงใจ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารของสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารของสถานศึกษาเพื่อการบริหารของสถานศึกษาทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ช่างหลอม.(2559).ปัญหาและความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย,6(2),66-78.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.(2561).นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561-2580). สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564, จาก <https://ict.moph.go.th/th/extension/718>
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.(2555).รายงานประจำปี 2555 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2564).ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการจัดการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564, จาก
<https://cbethailand.com//เอกสารที่เกี่ยวข้อง/นโยบายการจัดการศึกษาการ>
- จิตรจรรูญ ทรงวิทยา.(2561).ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*,
3(1),54–59.
- ทิพวัลย์ นนทเกท.(2558).การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ณัช พัทธนาคินทร.(2557).แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดราชีมา เขต 2
(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชมศรีสะอาด.(2541).วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ สลุงอยู่.(2554).การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พันธยุทธ ทศระเปียบ.(2562).การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช*,11(1),128–138.
- พิมพ์สุจี นวลขวัญ.(2555).สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสงขลา.
- วรวิมล หล้าจะนะ.(2563).สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สฎาญ ชีระวนิชตระกูล.(2557). กฎหมายสำหรับผู้บริหารการศึกษา. ชลบุรี: เกียรติศิริเอช.
- สิรินลักษณ์ ขาวดา.(2560). การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารโรงเรียนชุมชน
บ้านอ่างเวียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

หฤทัย อรุณศิริ.(2558).ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*,3(2),43–50.

อุศมาน หลีสันมะหมัด.(2560).สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Yamane,T.(1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rded. New York: Harper and Row Publications.

Rapid Needs Assessment for Business Situations Management of a Selected Water Park Business in Nakhon Sawan Province During the COVID–19 Pandemic

Karuna Seechompoo¹, Watunyoo Suwannaset² and Paranee Pongkeaw³

^{1,2}Faculty of Education, Burapha University, Thailand, ³Faculty of Nursing, Burapha University, Thailand

E-mail: ¹sunflower_caresun@hotmail.com; ²suwannaset@hotmail.com; ³p_pongkeow@yahoo.com

Received February 15, 2022; **Revised** April 11, 2022; **Accepted** April 26, 2022

Abstract

This research article aims to (1) investigate the adverse impacts that affect the business situation of one Water Park in Nakhon Sawan province, (2) prioritize the organization's business management needs during the COVID–19 pandemic, and (3) examine the possible solutions to the adverse impacts from COVID–19 outbreak. A participatory qualitative research study was conducted with 12 executives (high–level management) of the Water Park business. Co-researchers (informants) were selected by the purposive sampling technique based on the criterion sampling technique. An In–depth interview and focus group interviews were chosen as the primary data collection techniques. Since this study was conducted with one Water Park business, the study was a case study data analysis. The research results found that the impacts of the COVID–19 epidemic on organizations, such as income scarcity, difficulties in operating the business, and employee sentiments, were issues that needed to be addressed urgently.

Keywords: Needs Assessment; Business Situations Management; COVID–19; Water Park Business

Introduction

The spread of the COVID–19 virus has had a significant impact on the global economy. In the middle of 2021, the spread of the COVID–19 new strains has contributed to the continued slowdown in global economic recovery. The world's financial crisis has also created business problems in Thailand. As Thailand is a major tourist destination, decreasing revenue from international travel suspension has resulted in a considerable stagnation for businesses in Thailand (The World

Bank, 2021). Since the global tourism industry was still unable to operate as an everyday activity, all hope in the tourism industry rested on domestic tourism. However, the problem of the COVID-19 epidemic still exists in Thailand as well (Kaendera & Leigh, 2021). The complicated steps to travel due to conditions regarding vaccination of Thai people and quarantine measures have affected the freedom of traveling to/in Thailand (TAT News, 2021). However, developed countries have a higher proportion of vaccinated people in their own countries.

Table 1 Thai economic status year 2020 – 2021

(%YoY)	2020	2021	
	The whole year	Quarter 2	Quarter 3
GDP (CVM)	–6.1	7.6	–0.3
Investment	–4.8	7.6	–0.4
Private investment	–8.4	9.2	2.6
Government investment	5.7	4.1	–6.0
Inflation	–0.8	2.4	0.7

Source: NESDC economic report year 2020–2021, (2021)

The aforementioned problems resulted in Thailand's GDP growth in 2020 decreasing to – 6.1 and –0.3 in quarter 3 of 2021. The GDP growth will continue to decline if the situation is not resolved. While there are many areas of government funding available to small and medium-sized businesses, it is still necessary to start rehabilitating and resolving problems at the internal organizational level (NESDC, 2021).

Travel conditions during the COVID-19 pandemic and the temporary suspension of tourist attractions have resulted in severe losses for Thailand's tourism sector (Marome & Shaw, 2021). The water park business in Nakhon Sawan province was also affected by the COVID-19 epidemic at a high level. The uncertain situation and loss of revenue of the water park business have resulted in a lot of confusion for the management and staff in running the business. Starting to revitalize, the company has to rely on well-prioritizing issues to reduce gaps and problems that may arise. In addition, the loss of the water park business must be resolved urgently.

Therefore, this research aimed to explore the business management needs of the water park business during the COVID-19 pandemic by applying rapid needs assessment procedure and providing some possible solutions and methods that could enhance the business ability while operating under the pressure of the COVID-19 pandemic. The process of resolving such issues

should be urgently established as soon as possible. Prompt and targeted troubleshooting could increase the likelihood of success, improve work efficiency and minimize problems during implementation. In participatory qualitative research, researchers and co-researchers shared their opinions through a focus group with an interview guide based on a semi-structured interview to prioritize problems and establish the views on solutions for the organization's best interest.

After identifying the adverse impacts of the COVID-19 epidemic from various departments, executives would understand the key points that are essential to be established in their business during the COVID-19 outbreak. The rapid needs assessment findings could help identify discrepancies between current competencies and expected competencies of the organization that need to improve during the Coronavirus 2019 pandemic.

Furthermore, the management team could provide a reasonable opportunity for employees to express their views regarding business gaps during the Coronavirus (COVID-19) epidemic situation. The well-organized rapid needs assessment process could systematically guide the managers to know what should be done and plan even better management strategies.

Objectives of the Study

1. To investigate the adverse impacts that affect the business situation of one Water Park in Nakhon Sawan province.
2. To prioritize the organization's rapid business management needs during the COVID-19 pandemic.
3. To guide some possible business management solutions arising from the adverse impacts of the COVID-19 outbreak.

Literature Review

Rapid needs assessment

This study investigates the business management needs of one selected Water Park and Resort during the Coronavirus (COVID-19) epidemic. Since the COVID-19 epidemic directly affects business management and business growth, the management team also needs to assess the needs as soon as possible; therefore, the researchers applied a 'rapid needs assessment' as part of the HRD needs assessment. Rapid needs assessment means a process of providing a quick assessment immediately after a major disaster or emergency (USLegal, 2019). The needs assessment urgently

helps managers enhance organizational development and reduce the gaps in all business dimensions (ACAPS, 2020).

OCHA (2009) moreover described the same terminology that rapid needs assessment typically aims to provide information to answer the following questions; 1) what happened, 2) where did it happen, 3) who/what was affected, 4) what was the impact, 5) what resources already exist, 6) what are the humanitarian needs and gaps, 7) what are the particular highlighted concerns about the development of a situation or emerging threats, 8) what are the objectives of the intervention, and 9) how can one intervene, effectively.

The key rapid needs assessment strategies used to compile this research were 1) what was the impact on the business, 2) what was the damage suffered, and 3) what was the management viewpoint on the remedial action. 4) what problems have been addressed by management and what was the result, 5) what are the persistent adverse effects. The rapid needs assessment is a process that aims to analyze needs in an emergency or identify needs when having limited time. The nature of its questions is concise and directly indicates the required conditions. Thus, the rapid needs assessment would be suitable to reveal the management needs of the one selected Water Park and Resort during the Coronavirus outbreak.

Business situation management

Nowadays, the business environment and competition have changed dramatically. Knowledge management, business systems, and an understanding of changing management styles are essential for modern business people (Hock-Doepgen et al., 2021). Although there are no fixed rules in business administration, many experts have provided fundamental theories about business administration in many forms. Managerial work involves general management, processes management, roles management, and skills management (Tien, 2020). Whenever a problem arises with business factors, it results in the poor effectiveness of operating the business, and the terrifying consequence of those problems is the shutting down of the company. Therefore, solving business problems and knowing about managing business situations are crucial for business people and related parties (Harvard Business Review Press, 2017).

Impacts of COVID-19 on tourism and entertainment in Thailand

The impacts of COVID-19 on tourism revenue caused losses over 70 percent in 2020. The 70 percent of employees employed in food and beverages in the tourism field were in trouble when the business had to close (The National Economic and Social Development Council, 2020). Significantly this involved, job losses, reduced working hours, temporary business closure, and

reduced salaries (The World Bank, 2021). Although the spread of COVID-19 has caused tourism to flow away from the nation, the vaccination rate is slow, but the government has been helping people get vaccination slowly, step by step (Fletcher, 2021). Despite more vaccinations and lenient measures enabling theme parks to open, together with theaters and water parks, tourists are still concerned about contracting COVID-19 from playing on rides and spending time with others in the pools or limited areas. The existence of an amusement park business during the COVID-19 pandemic requires borrowing and cooperation with foreign investors. In addition, the revitalization of the entertainment business also requires enormous investments in space and human resource development (Jitpleecheep, 2022).

It can be seen that the whole tourism industry and the entertainment business are still concerned about the problem of attracting people. Effective business management gives entrepreneurs a greater chance of success. The needs assessment addresses the situation and should be acted on as soon as possible. Preparing the development path would provide business advantage and being ready to move forward as the situation improves in the future.

Research Framework

This qualitative research focuses on solving the problematic business situation of the one selected water park in Nakhon Sawan province. The framework was established in three steps, as shown in the following table:

Step 1	Step 2	Step 3
Explore the negative impacts of COVID-19 on organizations.	Identify the organization management needs of the Water Park business as quickly as possible.	Finding some solutions enhancing the overall business organization quickly, based on the gaps that are identified.

Under the pressure of the COVID-19 pandemic situation

Figure 1 Research Framework **Source:** OCHA (2009)

Due to the impact of COVID-19, the water park business has been facing difficulty in managing financially and solving immediate problems; following the three steps mentioned in Figure 1 would help the organization foresee the ways to develop their business while working under the COVID-19 pandemic pressure. The three steps were described in detail in the Research Methodology as follows.

Research Methodology

The participatory research method was the method applied in this qualitative study. The Water Park located in Nakhon Sawan province was selected as a research field site. Purposive sampling as the criterion technique was used to identify the co-researchers (informants). To make sure that the researchers would acquire valuable information from the co-researchers, the researchers set up the criteria to select the co-researchers as follows:

1. The co-researchers have to have worked in the Water park for more than three years. The co-researchers who have worked in the Water park for more than three years would understand the changes in situations affected by the COVID-19 pandemic.

2. The co-researchers must be someone who is representative of each department or works as a department leader.

The interview schedules were developed according to the six types of interview questions suggested by (Patton, 2002). The six types of interview questions include; 1) Behavior/Experience Questions, 2) Option/Value Questions, 3) Feelings Questions, 4) Knowledge Questions, 5) Sensory Questions, and 6) Background/Demographic Questions.

An interview is a common form of data collection in case study research. Interviews or groups allow the researcher to attain rich, personalized information (Mason, 2002). The researchers followed the seven steps of interrelated activities, which consisted of 1) locating a site and individual, 2) gaining access and making rapport, 3) sampling purposefully, 4) collecting data, 5) recording information, 6) exploring field issues, and 7) storing data (Creswell, 2007).

The data collection procedure was divided into three steps as follows:

Step 1 investigating the adverse impacts that affect the business situation of one Water Park in Nakhon Sawan province

The co-researchers (managers from each department of the waterpark) would be in-depth interviewed by the researchers. The interview guide for the semi-structured interview was used as the tool. The main interview questions focus on understanding negative experiences within the

business departments, including individuals from the spread of COVID-19. The questions focused on co-researchers voices describing their feelings and experiences without leading questions from the researchers. This is to ensure that those responses are based on the facts of those affected by COVID-19.

Step 2 Prioritizing the organization's business management needs during the COVID-19 pandemic. The needs of business situation management in this study were prioritized based on the severity of the problem and the level of immediate need for troubleshooting. The focus group interview was conducted in this step. The co-researchers were all the water park's HR departments, executives, and task managers.

Step 3 Guidelining the possible business management solutions due to the adverse impacts of the COVID-19 outbreak. This process applied a focus group interview to conduct the study. The high-level management team and senior water park consultants found the solution methods and summarized the conclusion as a manual plan.

Research findings

The first research objective is to investigate the adverse impacts of COVID-19 that affect the business situation of one Water Park in Nakhon Sawan province. To gain the most effective answers, it was essential to understand the co-researcher's experience while working under the pressure created by the COVID-19 pandemic. Some of the main questions asked by researchers in collecting data were shown as follows; 1) Please describe your current business situation. (throw-away question, background question) 2) How does the COVID-19 pandemic impact you? (essential question) 3) In your opinion, how is your business impacted by COVID-19? (opinion question, essential question), 4) What is the most uneasy feeling you have experienced from what you recognized in your business caused by the outbreak of the COVID-19 situation? (feeling question), 5) Which group of people do you think received the most impacts from the spread of COVID-19 in your business and how? (essential question), 6) How do you manage to deal with those impacts? (experience questions), 7) What are the results after attempting to deal with the problems? (experience question). 8) In your opinion, what essential points of the business should be developed as a top priority? (extra question, opinion question), 9) Why do you think that earlier points are essential to your business development? (probing question) etc. The following seven themes presented the issues in the water park business.

Theme 1: Business losses

Water parks are a service business that serves a large tranche of people throughout the year, but when the first wave of the COVID-19 pandemic emerged in Thailand, the water parks could not operate. The management team did not have any contingency plans and resolved to wait for improvement. Consequently, there was a loss of up to 2 million Baht due to water quality maintenance, including the cost of chemicals and cleaning labor and the electricity bill. During the second wave of COVID-19, the management team assigned employees to drain the water out of some pools to minimize the burden and cost of maintenance work. Consequently, the business encountered a severe loss of capital due to zero customers and finally reached the stage where the company was in a financially critical state.

Theme 2: Stress in the workplace issue

The study found that employees become overwhelmed at work, resulting in inefficient work output and internal relationship problems. Many factors contribute to the effects of this theme. The adverse impacts include the COVID-19 epidemic, which causes stress to management and is passed on to employees, being pressured both by colleagues and executives. Moreover, working against the clock, working in a job that does not match one's abilities, ignoring others' opinions, and multitasking, especially during the COVID-19 epidemic, when employees were forced to work on daily orders with jobs being shuffled around, also built a hostile atmosphere in the organization. As a result of losing profit, both the management and the employees were concerned and felt they had failed.

Theme 3: Unstable situation anxiety during the COVID 19 epidemic

Since a waterpark is a service business, some employees are concerned that they will come into contact with guests who might be infected with the virus. Furthermore, the stress from the loss of profit situation, as mentioned above, puts pressure on management to maintain the business—the unstable situation causes stress transmission to employees. Correspondingly, the government's announcement of the temporary closure of the water parks in Thailand has caused an overload status in the company. The overload status leads employees to experience anxiety about reduced working time and workdays or even job resignation because of the economic recession and the company not running smoothly.

Theme 4: Difficulties in managing food quality during the COVID-19 epidemic

In the service business, food and beverages are crucial because the quality of cooking is one way of achieving customer satisfaction. The spread of COVID-19 has made it more difficult for

the food and beverage department to manage its service. The Water park faces problems with cooking quality while COVID 19 is spreading, especially the cleanliness of the food from the customers' view. These include the perspective of the chefs towards cooking and how to present foods to customers. Moreover, the variety of food is also questioned by the customer.

Theme 5: Job rotation and employee new job tuning issues

The water park business is temporarily closed due to the COVID-19 outbreak, resulting in unnecessary staffing problems. As a result, management has devised a solution: introduce work rotation by assigning new responsibilities to workers. Unfortunately, the employee was unfamiliar with their new job and lacked experience, which resulted in many failures. Some workers are forced to perform several duties, which causes confusion and stress, and some workers are required to work on jobs that they do not want to do or which do not fit their skills, causing them to be unhappy at work. Furthermore, some employees are ordered to work with new coworkers with different work functions than they were used to. Therefore, the sense of a new position and the new coworkers requires both employees to spend time getting experience working together to complete the job as effectively as possible. However, the work's consistency is still not satisfactory.

Theme 6: Command relay problems and disobedience problems

The effect of doing the job rotation leads the employee to work in a position where they do not have enough ability to work—adjusting to new bosses and experiencing newly uncomfortable feelings while working. The mentioned reason led the managers to face command relay problems and disobedience problems.

The problem with order transfer and communication within the organization is based on different factors, such as the capability of the message sender and receiver, plus their physical and emotional state. Besides, the misinterpretation of the critical point of disrespect to the person giving the order is also a problem. Furthermore, non-compliance with the order or the hierarchy system affects work quality regardless of the positions and performance. Additionally, the language and words that lead to a negative response and the lack of emotional control during communication affect the firm's performance efficiency.

Theme 7: Employee encouragement and lacking motivation issue

All of the impacts mentioned in the above themes have resulted in employees feeling discouraged and hopeless at work. When the work environment is filled with anxiety and lack of motivation, some significant employees consider quitting, leading to a lack of talented employees in

the water park business in the future. The lack of motivation for employees results in inefficient work and drives the ongoing issues in managing the organization.

The second findings were the prioritized needs in the water park business management during the COVID-19 pandemic. Researchers and co-researchers prioritized the importance of solving problems systematically together. The results show two degrees of importance of the necessary level of urgency in resolving the issue, as presented in the next paragraph.

Needs that are significant and should be developed urgently consist of:

- 1) Employee encouragement and lacking motivation issue
- 2) Command relay problems and disobedience problems
- 3) Financial issue
- 4) Stress in the workplace issue

Needs that are significant and should be developed consist of:

- 5) Job rotation and employee new job tuning issue
- 6) Difficulties in managing food quality during the COVID-19 epidemic
- 7) Unstable situation anxiety during the COVID-19 epidemic

The research findings have shown that the need to address financial problems, stress and employee morale issues, and employee disobedience issues were listed as requiring urgent development. This is because those gaps directly affect the core business management system and deliver poor productivity in the organization. Job rotation and employee new job tuning issues, and unstable situation anxieties during the COVID 19 epidemic were prioritized as significant problems that should be developed due to these problems being caused by a change in the operating management system. Most executives in the organization understand that the COVID-19 pandemic is something that the organization cannot control, and changes in the work system in the organization regularly have to face adaptation problems. Finally, the issue of food quality control and food presentation should not be troubling since department staff can learn to perform appropriately according to the advice of the Ministry of Public Health of Thailand.

The third findings were the guideline of the possible business management solutions due to the adverse impacts of the COVID-19 outbreak.

The executives and senior consultants have proposed guidelines for the water park's management and possible solutions caused by the impacts of COVID-19 on the water park as follows.

1. The problem of lack of income can be solved by encouraging employees to do additional tasks such as selling future tickets and promoting the sale of organic vegetables grown in the water park area.

2. The problem of disobedience can be solved by building good relationships through the training process to enhance employee relations in the organization.

3. Work stress problems can be addressed by creating a positive working environment, providing employees with rest periods, enhancing positive communication in the organization, and educating the employees about COVID-19 prevention.

4. Everyone in the organization should exchange their opinions with an open mind to build good relationships. Encouraging each other could enhance employees' motivation to work. Moreover, the organization should provide a training course on morale building.

5. Managers should develop a knowledge of emotional control, positive communication, and command transmission to enable employees to obey and accomplish their tasks.

Discussion

The adverse impacts were that the business system was turbulent and created bad work outcomes due to all levels of employees being stressed. The research found that stress in the water park business starts from the loss of the business income. When the employees needed to work under the pressure of the COVID-19 pandemic also stressed all levels of the employees. Working in a hostile atmosphere led the employees to perform poorly and cause customer complaints.

Service businesses require direct customer contact, leading some employees to be worried about getting infected with the COVID-19 virus. As a result, sometimes it causes employees' feelings to be directly expressed through their facial emotions and body actions while serving, resulting in customer dissatisfaction.

Hofmann studied the masked smiles matter – employee verbal expertise and emotion were displayed during COVID-19. They found that the fear of being infected with COVID-19 has resulted in employees and customers wearing masks when using services and making purchases (Hofmann et al., 2021).

Another issue was the lack of morale and the poor relationship between the management team and employees. Executives are an essential factor in driving the business to achieve its goals. If executives have stress and cannot control their emotions, it will cause employees to become uncomfortable and unhappy at work accordingly (Apiwong, 2021). Some employees require

executives and managers to understand their different abilities and working styles. Each employee has different abilities even after finishing with the same grades. Some of the coresearchers claimed that each Water Park and Resort department had different working styles. Also, all employees in the organization had interpersonal skills, needs, and backgrounds in their life. Therefore, understanding the differences in employees' interpersonal skills would help the executives manage the water park more easily (Beenen et al., 2021). In the management field, diversity management plays a critical role in management.

Conclusions

The impact of the COVID-19 epidemic is unpredictable across the world. The global economy has been in widespread crisis, especially in the tourism industry. The survival of small to medium-sized businesses is a massive challenge in the era of the COVID-19 pandemic. In surviving as a company, it is imperative to address the real problems in the organization. Therefore, the use of the rapid needs assessment method is another method that organizations should consider and apply to resolve the situation in a timely way. Preparedness, anticipating upcoming problems, and adjusting management styles while working under the pressure of the viral epidemic are of the utmost importance that executives really should understand.

Additionally, the findings have shown that inefficient work is caused by morale problems and a lack of motivation among employees. Therefore, maintaining employees' physical and mental health is essential for enabling the organization to run its business smoothly while working under the pressure of the crisis.

Recommendations

The researchers have provided recommendations based on the findings as follows:

1. Recommendations for utilizing the research results

First, the process of assessing the needs of business situation management allows executives to see the direction of management better. Identifying the gaps requirements helps managers manage the problems while working in the COVID-19 pandemic.

Second, after a severe consultation meeting, it was found that gaps in management and work during the COVID-19 epidemic were still considerable. Applying the rapid needs assessment as the business management tool leads to understanding preliminary gaps in the organization.

The indirect benefit of identifying gaps is that managers are more alert to urgent resolutions, improving work environments results in smoother working.

Third, the opportunity for all departments to have open-minded discussions on issues is beneficial to building good relationships in the organization. Understanding at the departmental and individual levels allows executives to foresee directions in solving problems and developing at all levels in the future. Therefore, an in-depth study on how and how to implement open-minded discussions in the organization should keep continuing for the organization's highest benefit.

Fourth, knowledge of prioritization of needs, the prioritized possible solution methods, and learning management could be the basis for managers to formulate future corporate development plans.

2. Recommendations for future research

First, from the study results, it can be concluded that being pressured by adverse situations both within and outside the organization results in employees' stress and lack of morale. Therefore, inspiring employees to work can increase their competence and quality of work. Future research will be beneficial in exploring how to manage employees' psychological problems while working under the pressure of the COVID-19 economic crisis.

Second, it can be seen that COVID-19 caused the management team to be stressed. The work of managers who cannot plan long-term work and resolve revenue problems has resulted in the quality of work being below benchmarks. Therefore, it will be beneficial if future research would explore how to deal with the sudden concerns from the COVID-19 outbreak in organizations.

Third, the limitation of a qualitative study is the data collection technique which could mainly gain subjective data from the in-depth interviews and focus-group. After finding out the adverse impacts of the COVID-19 outbreak on the water park's business situation from the management level, it would be better to do some quantitative studies to survey the majority of all employees working in the water park.

Fourth, business service necessity prioritization is the first step in business management. Prioritizing needs is a fundamental knowledge of management and employees at all levels. In addition, knowing the need for development in various dimensions of a business system can help the business continually develop.

References

- ACAPS. (2020). *Needs assessments*. Retrieved October 12, 2021, from <https://www.acaps.org/methodology/needs-assessments>
- Apiwong, D. (2021). *Stress Management during the Covid-19 Pandemic*. Retrieved October 20, 2021, from <https://www.praram9.com/en/covid19-stress-syndrome>
- Beenen, G., Pichler, S., Livingston, B., & Riggio, R. (2021). The Good Manager: Development and Validation of the Managerial Interpersonal Skills Scale. *Frontiers in Psychology*, 12. doi:10.3389/fpsyg.2021.631390
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Fletcher, A. (2021). *Impact Of Covid-19 On Poverty In Thailand*. Retrieved October 20, 2021, from <https://borgenproject.org/impact-of-covid-19-on-poverty-in-thailand>
- Harvard Business Review Press. (2017). *Harvard Business Review Manager's Handbook: The 17 Skills Leaders Need to Stand Out*. Boston, Massachusetts: Harvard Business Review Press.
- Hock-Doepgen, M., Clauss, T., Kraus, S., & Cheng, C.-F. (2021). Knowledge management capabilities and organizational risk-taking for business model innovation in SMEs. *Journal of Business Research*, 130, 683–697. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.12.001>
- Hofmann, V., Stokburger-Sauer, N. E., Wanisch, A., & Hebborn, H. (2021). Masked smiles matter – employee verbal expertise and emotion display during COVID-19. *The Service Industries Journal*, 41(1–2), 107–137. doi:10.1080/02642069.2021.1873296
- Jitpleecheep, P. (2022). *Rightman banking on theme parks*. Retrieved October 26, 2021, from <https://www.bangkokpost.com/business/2264183/rightman-banking-on-theme-parks>
- Kaendera, S., & Leigh, L. (2021). *Five Things to Know About Thailand's Economy and COVID-19*. Retrieved November 8, 2021, from <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/06/21/na062121-5-things-to-know-about-thailands-economy-and-covid-19>
- Marome, W., & Shaw, R. (2021). COVID-19 Response in Thailand and Its Implications on Future Preparedness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(3), 1089. doi:<https://doi.org/10.3390/ijerph18031089>
- Mason, J. (2002). *Researching your own practice: The discipline of noticing education/research methods*. London: Psychology Press.
- NESDC. (2021). *Nesdc Economic Report 2020–2021*. Retrieved November 15, 2021, from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12027&filename=QGDP_report

OCHA. (2009). *OCHA annual report 2009*. Ottawa, CA: Lowe–Martin Group.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. CA: SAGE.

TAT News. (2021). *COVID–19 vaccine guide for travelers to Thailand*. Retrieved November 8, 2021, from <https://www.tatnews.org/2021/12/covid-19-vaccine-guide-for-travellers-to-thailand>

The National Economic and Social Development Council. (2020). *Socio–Economic Impact Assessment of COVID–19 in Thailand*. Bangkok: United Nations in Thailand.

The World Bank. (2021). *Monitoring the Impact of COVID–19 in Thailand*. Retrieved November 16, 2021, from [https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/monitoring the impact of-covid-19-in-thailand](https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/monitoring-the-impact-of-covid-19-in-thailand)

Tien, N. H. (2020). *International Economics Business and Management Strategy*. Delhi, India: PublishBookOnline.

USLegal. (2019). *Rapid needs assessment team law and legal definition*. Retrieved November 23, 2021, from <https://definitions.uslegal.com/r/rapid-needs-assessment-team/>

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี
สารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชุมพร เขต 1

The Role of Administrators in Promoting the Use of Innovation and
Information Technology for Learning Management of Teachers under
Chumphon Primary Education Service Area Office 1

จุริพร นิลแก้ว¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Churiphon Ninkaew¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology, Thailand

E-mail: ¹Thai1@tis.ac.th; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received February 10, 2022; Revised March 8, 2022; Accepted March 17, 2022

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 329 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ทดสอบสถิติค่าที่ สถิติค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก

2. ด้านการเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร; เทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้; การบริหารการศึกษา

Abstract

School administration in the era of Education 4.0 Educational administrators must promote the use of innovation and information technology in educational management. To develop youth with quality and potential, ready to develop the country and live happily with other people in society. The objectives of this research were (1) the role of administrators in promoting the use of innovation and information technology for learning management of teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1, and (2) to compare the role of administrators in promoting the use of innovation and information technology for learning management of teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1. This study employed the quantitative research methodology. The samples were 329 teaches under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 by stratified random sampling. The instrument for collecting data was a questionnaire. Analysis data by using frequency distributions, t-test, and F-test.

The research results were found as follows.

1. The role of administrators in promoting the use of innovation and information technology for learning management of teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 was at the high level.

2. The comparison of the role of administrators in promoting the use of innovation and information technology for learning management of teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 classified by age, education, and school size had a significant difference at the statistical level of 0.05.

The knowledge in this research is able to be beneficial to improve the role of administrators in promoting the use of innovation and information technology for learning management of teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1.

Keywords: Role of Administrator; Learning Management Technology; Educational Administration

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 วิทยาการต่าง ๆ ในโลกได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับประเทศไทยได้มีการนำโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ หรือ Thailand 4.0 เป็นกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข นำไปสู่ทิศทางการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ด้านการปฏิวัตินวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ ประเทศไทย 4.0 ที่จะผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยี การสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น และด้วยนวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการ การทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่ จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี ทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ในหมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตราที่ 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ซึ่งเทคโนโลยีมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เทคโนโลยีจะเข้าไปมีส่วนในการทำงานของมนุษย์มากยิ่งขึ้น เด็กยุคใหม่จะเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี ทักษะสำหรับเทคโนโลยีจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ในศตวรรษที่ 21 คนที่ทำงานในอนาคตจะทำงานในเชิงของเทคโนโลยี (Technological work) ในเชิงความรู้ (Knowledge worker) มากขึ้น และทำงานในลักษณะของการคิดค้นและพัฒนาผลผลิต (Products and service) ใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลง ทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกัน
2. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกัน
3. ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

อำนาจ พลรักษา (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ เช่น การวางแผนการจัด องค์กร การนำและการควบคุม ในกรณีหน้าที่ทางการบริหาร นักทฤษฎี อาจจำแนกแตกต่างกันเช่น จำแนกเป็น 7 หน้าที่ คือการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ เป็นต้น

2. บทบาทของผู้บริหาร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2552) กล่าวว่า งานบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ ทักษะสูงผู้บริหาร ควรเป็นคนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำเพราะผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการ บริหารโรงเรียนดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทตามสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนดมี 6 บทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมายของ โรงเรียน 2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุ วัตถุประสงค์ ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3. บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้ เกิดประสิทธิภาพ 4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานให้กับ บุคลากรในโรงเรียน 5. บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือ รวมสติของบุคลากร ในโรงเรียนและ ชุมชน เพื่อการบริหาร 6. บทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรและควบคุมกำกับติดตามบุคลากรใช้ ทรัพยากร ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

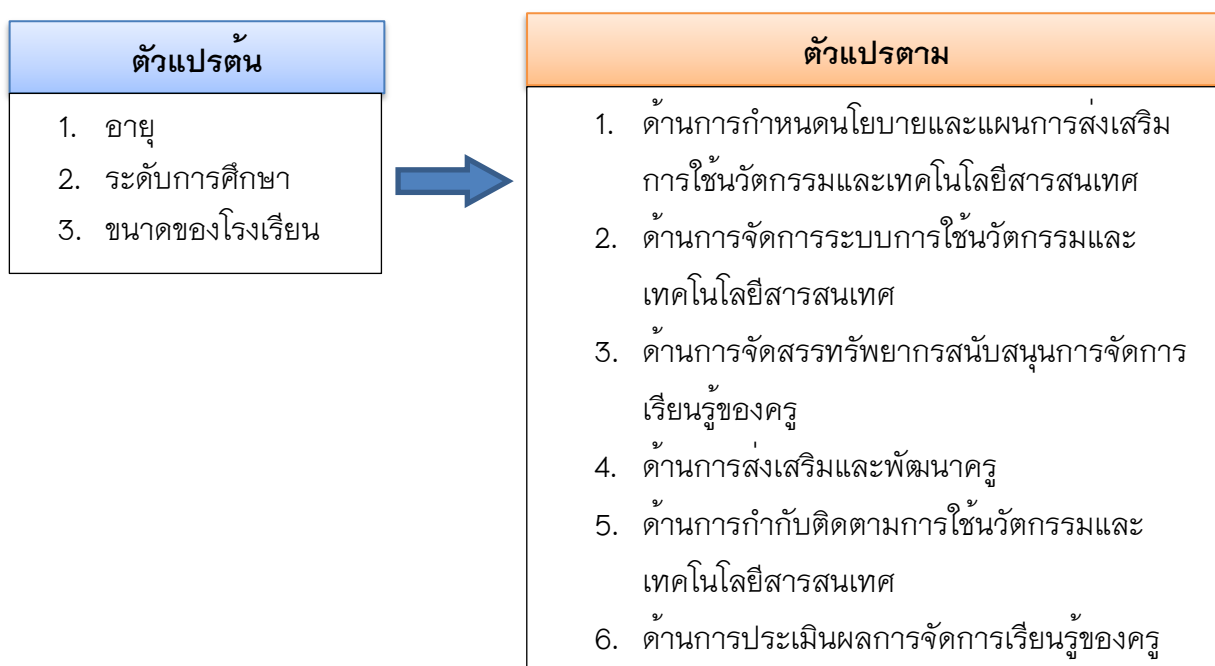
3. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

การใช้นวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยี (Technology) ในการจัดการศึกษา คือ ใช้ในการเรียนการสอน ถ้าใช้ทั้ง 2 อย่างร่วมกันด้วยการนำเอาเทคนิคและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เรียกว่า “INNOTECH” ซึ่งมาจากคำเต็มว่า “Innovation Technology” เป็นการนำเอาคำว่า นวัตกรรม และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ในปัจจุบันถือว่าเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องนำเอาหลักวิชาใหม่ ๆ ประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นใช้ และใช้เทคนิคใหม่ ๆ ที่เป็น Innovation มาใช้รวมกันไปกับสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นอุปกรณ์สำเร็จรูปเป็นเครื่องช่วยสอน ซึ่งเป็น Technology นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ต้องคำนึงถึงความสำคัญ 3 ประการ คือ 1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) 2. ประสิทธิภาพ (Productivity) 3. ประหยัด (Economy)

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า การศึกษาในปัจจุบันจะต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักสำคัญ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โดยกำหนดบทบาทของผู้บริหาร 6 ด้าน จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2556); ศศิธร บัวทอง (2560) และ วิจารย์ พานิช (2555) มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดขอบเขตดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย เชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมประชากร ทั้งหมด 1,859 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อ ประเมินค่าสัดส่วนของประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 329 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดโรงเรียน จากนั้นคำนวณหาขนาด ตัวอย่างจากโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมีลักษณะ 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา และขนาดของ โรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 6 ด้าน นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไข ปรับปรุง จากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความ เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 รวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภายในเดือน กันยายน 2564 ได้คืน จำนวน 329 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที และสถิติค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความ แปรปรวน (ANOVA) ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิง พรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ส่วนมาก มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 34.95 มีระดับการศึกษาวุฒิปริญญาตรี จำนวน 212 คิดเป็นร้อยละ 64.4 และทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 และลำดับรองลงมา คือครูที่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.88 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คนคิดเป็นร้อยละ 13.37 ครูที่วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนดำเนินการ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินการมากที่สุด คือ บทบาทด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู รองลงมา คือ บทบาทด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู บทบาทด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู บทบาทด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมทุกด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1	ระดับความคิดเห็น		ระดับดำเนินการ
	$\bar{X}$	S.D	
1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.05	0.94	มาก
2. ด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.17	0.86	มาก
3. ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู	4.19	0.85	มาก
4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู	4.14	0.89	มาก
5. ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.09	0.93	มาก
6. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู	4.13	0.99	มาก
สรุปภาพรวม	4.14	0.90	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามอายุ จำแนกระดับการศึกษา และจำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้าน การจัดการเรียนรู้ของครู สพฐ.เขต 1	จำแนกตามอายุ		จำแนกตาม ระดับการศึกษา		จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน	
	F	p.-value	t	sig	F	p.-value
ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	407.34	0.02*	3.21	0.00*	0.15	0.93
ด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศ	205.37	0.00*	2.29	0.02*	4.46	0.14*
ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการ เรียนรู้ของครู	163.12	0.01*	2.91	0.00*	4.76	0.26*
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู	141.23	0.00*	2.67	0.04*	9.29	0.00*
ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศ	202.81	0.02*	2.73	0.03*	5.87	0.00*
ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู	189.71	0.03*	2.79	0.01*	6.22	0.01*
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	344.43	0.01*	2.68	0.03*	4.68	0.13*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู รองลงมาคือ ด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครู ด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี

สารสนเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนด ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ผู้บริหารยุคใหม่จึงต้องส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธรดา แพงไทย (2560) ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนในรายด้านพบว่าด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การเป็นผู้นำนวัตกรรม การเป็นผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุนตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐลิตา บุตรดีวงษ์ (2561) พบว่า สภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนแสนสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลรองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารวิชาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิพงษ์ ทองเขียว (2562) พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรู้ของผู้บริหารและครูด้านการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการเข้ารับการอบรมของครูด้วยการสังเกตและเปิด-ปิด การอบรมด้วยตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่อายุน้อยสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและมีพฤติกรรมยอมรับเทคโนโลยีได้ดีกว่าครูที่มีอายุมาก จึงอาจเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนชัย บุญสนอง (2561) พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของครู แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่ ครูที่มีช่วงอายุน้อย จะมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) ครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 50 ปี ขึ้นไป จึงมีวุฒิภาวะทางความคิดที่แตกต่างจากกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า ทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันทุกด้าน หรืออาจเป็นเพราะความไว้วางใจในลักษณะพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลต่อครูทุกกลุ่มอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี

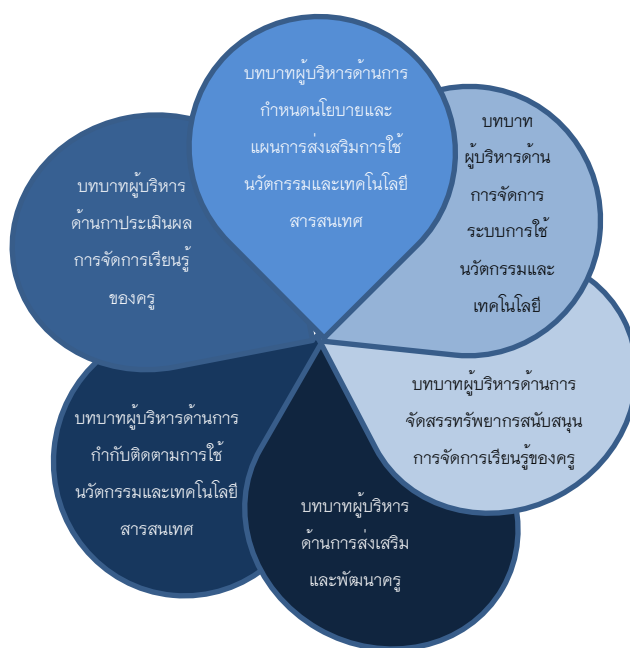
นิลคำอ่อน (2556) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม ด้านอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและทุกด้าน แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารมากกว่า และอาจดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการภาระงานตามนโยบายของผู้บริหาร ในขณะที่ครูที่มีการศึกษาปริญญาตรีส่วนใหญ่ จะอยู่ในระดับปฏิบัติการ จึงมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐนิตา กลีคุณ (2560) พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ที่มีการศึกษาต่างกัน และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมและทุกด้าน แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษอาจมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากกว่า จึงต้องการให้ส่งเสริมด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก และผู้บริหารสถานศึกษาที่จบใหม่ ที่มีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า ส่วนใหญ่จะเข้ารับตำแหน่งในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ แจ้โพธิ์ (2557) ได้อภิปรายผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ต่อบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตปิง กุ่มสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน พบว่าโดยภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าครูที่ปฏิบัติ งานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็น ว่าผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดกลาง และครูที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมสูงกว่าครูที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ทำให้เกิดองค์ความรู้ บทบาทของผู้บริหาร 6 ด้าน ที่นำองค์ความรู้การศึกษายุคดิจิทัล ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

1. บทบาทผู้บริหารด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารจะใช้นโยบาย เป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจในลักษณะแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ และผลแห่งการดำเนินงาน และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการ นโยบายที่ดีย่อมทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ

2. บทบาทผู้บริหารด้านการจัดการระบบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการบริหารการศึกษาศึกษาในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้มากมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องติดตามข่าวสารและพัฒนาการทางเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้ที่ตามทันเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3. บทบาทผู้บริหารด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ในด้านการจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณ สำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ

เครื่องใช้ต่าง ๆ ปรับปรุงแหล่งการเรียนรู้ให้พร้อม และสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถ ประสพการณ์ ความชำนาญในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้

4. บทบาทผู้บริหารด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ในด้านการเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทักษะเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร เป็นผู้ที่บทบาทสำคัญยิ่งที่จะมุ่งส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. บทบาทผู้บริหารด้านการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้าน การกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการติดตามผล จะช่วยกระตุ้นจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน และทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง นำไปสู่การ ปรับปรุงแผนงานให้เหมาะสมมากขึ้น

6. บทบาทผู้บริหารด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู ในด้านการประเมินผลที่ มุ่งเน้นพัฒนาครูให้มีทักษะความรู้ และส่งเสริมสนับสนุนให้คำแนะนำช่วยเหลือร่วมมือ อีกทั้งให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มี ประสิทธิภาพประสิทธิผล เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ผลการวิจัย (1) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนดำเนินการอยู่ใน ระดับมาก และ (2) ด้านผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน ของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่สำคัญ คือ บทบาทผู้บริหารในด้านการวางแผน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในทุกด้าน ตั้งแต่การกำหนด นโยบาย การจัดการระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากรในการจัดการ

เรียนรู้ การส่งเสริมและพัฒนาครู การกำกับติดตาม และการประเมินผล สามารถนำเทคนิควิธีไปประยุกต์ใช้กับ สถานศึกษาอื่น ๆ ตามความพร้อม และบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถหลากหลายด้าน และมีความทันสมัย สามารถแบ่งงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลและให้คำแนะนำการทำงานได้อย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน อย่างแท้จริง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ ของครูและเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ควรผลักดันให้สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น และกำกับติดตามให้สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือผู้เข้ารับการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ฐนิตา กลิคุณ. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 13(1), 290-303.
- ณัทชลิดา บุตรดีวงศ์. (2561). *การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนแสนสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประจวบ แจ้โพธิ์. (2557). *ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 28(87), 269-285.

- พุทธิพงษ์ ทองเขียว. (2562). บทบาทของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภาวิณี นิลคำอ่อน. (2556). ความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 29. วารสารบัณฑิตศึกษา, 11(53), 151-162.
- วัฒนชัย บุญสนอง. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ศศิธร แสงไทย. (2560). บทบาทผู้บริหารกับการนำนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติ: กรณีโรงเรียนคูคาพิทยาสรรพ์. วารสารสวนสุนันทาและการวิจัย, 9(1), 124-134.
- ศศิธร บัวทอง.(2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 1,856-1,867.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 7(5), 184-198.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2552). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. Journal of Modern Learning Development, 5(6), 364-373.
- อำนวย พลรักษา. (2556). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, T.(1973).*Statistics: An Introductory Analysis*. (3th ed). New York: Harper & Row.

สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

The competency in information technology and communication management
of school administrators under Prachuapkirikhan Primary
Educational Service Area office 1

วริษา สิทธิคง¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Warisa Sittikhong¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์โกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹warisa.2735@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received January 22, 2022; Revised June 2, 2022; Accepted June 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสิทธิภาพการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 326 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร กลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา; สมรรถนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the competency level in information technology and communication management of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1, and 2) to compare the competency in information technology and communication management of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by school size and work experience. The samples group was 326 school administrators and teachers from schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1 of the academic year 2021. The data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis testing was conducted with t-test, and F-test: Analysis of Variance.

The results showed that

1. The competency level in information technology and communication management of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1 was at the highest level.

2. The comparison of the competency in information technology and communication management of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by school size and work experience. Overall, all aspects were found that there were different.

The knowledge in this research is able to be beneficial to improve the competency in information technology and communication management of school administrators to lead the organizations to have more efficient work system.

Keywords: Competency of School Administrators; Information Technology and Communication Management; School Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและธุรกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวัน การแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจและสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ในสังคมปัจจุบันได้ (สุนิษา คิดใจเดียว, 2556) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้องค์กรจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กรอีกด้วย โดยเฉพาะในระดับสถาบันการศึกษามีการพัฒนา ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารมากขึ้น และในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งหวังให้การปฏิรูป การศึกษาประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่าง มีประสิทธิภาพสูงสุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา กำหนดให้รัฐต้องจัดโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องทางและสื่อ โทรคมนาคมเพื่อการศึกษาและต้องจัดให้มีโครงสร้างและหน่วยงานเฉพาะเพื่อรับผิดชอบด้านเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาตลอดทั้งประชาชนให้มีขีด ความสามารถในการผลิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการใน หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐรวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเข้ามาใช้มากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีความรู้ ระดับสูงขึ้น รวมถึงรู้จักวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไม่ เหมาะสมได้ด้วย

การสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาดังกล่าว ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้พร้อมที่จะก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ดังนั้น สถานศึกษา จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีและการสื่อสารไปพัฒนา คุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านความสามารถในการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ สอดคล้องนโยบายและความต้องการของผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ทักษะและวิสัยทัศน์ เพื่อสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีจำนวน 118 สถานศึกษา ผู้บริหารมีความแตกต่างกันหลายด้านเป็นต้นว่าขนาดของสถานศึกษา

และประสบการณ์ทำงาน เพื่อให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีคุณภาพสูงสุด และเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านความสามารถในการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้สนองต่อนโยบายและความต้องการของผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อมุ่งเน้นให้สามารถปฏิบัติงานหรือ กิจกรรม โดยใช้สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอเสนอตามหัวข้อดังนี้

อัจฉนพร หิรัญอมรกุล (2556) ได้กล่าวถึงสมรรถนะ ไว้ว่าความสามารถของบุคคลในการทำงาน ในตำแหน่งให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ ประสบการณ์ เกิดเป็น พฤติกรรมในการใช้ความรู้ ความสามารถที่สั่งสมอยู่ในตนปฏิบัติงานได้สำเร็จตามมาตรฐานหรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

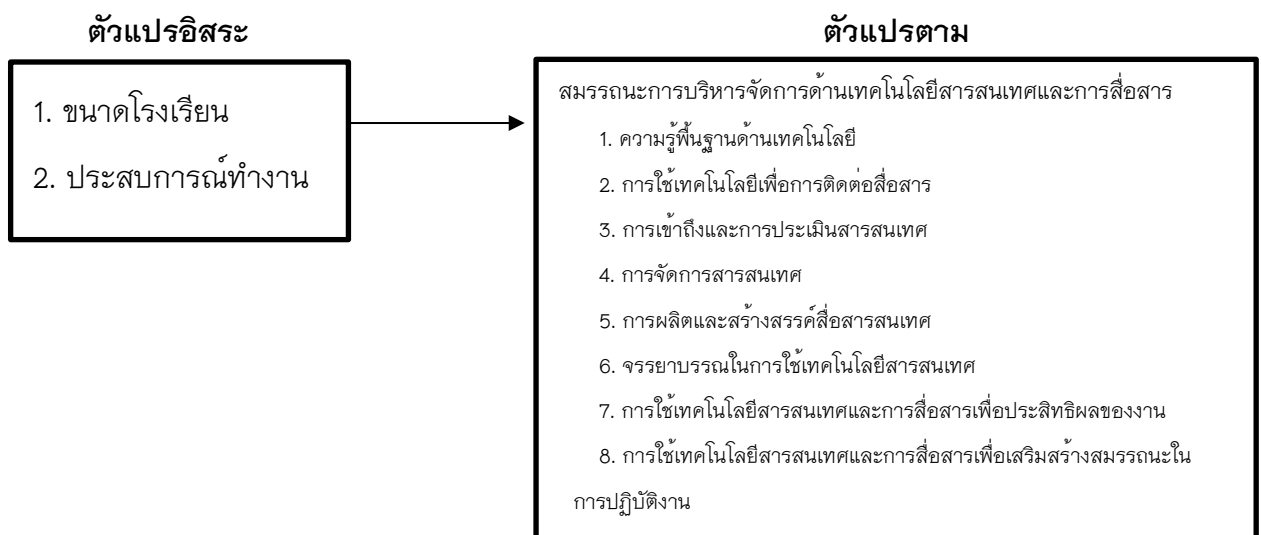
ศกลวรรณ พาเรือง (2554) กล่าวว่า การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การเข้าถึงสารสนเทศ 3) การใช้สารสนเทศ 4) การผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ 5) การสื่อสารสารสนเทศ 6) การจัดการสารสนเทศ 7) การประเมินค่าสารสนเทศ และ 8) จรรยาบรรณการใช้สารสนเทศ

นิมาฐนี หะยิวาเงาะ และณมน จีรังสุวรรณ (2556) กล่าวว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบ่งออกได้ 3 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในประโยชน์และกระบวนการทำงานของ ICT ในการปฏิบัติงาน 2) มิติด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติการ ICT ในการปฏิบัติงาน 3) มิติด้านคุณสมบัติ หมายถึง สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของการแสดงออกในการใช้ ICT เป็นสมรรถนะหนึ่งของบุคลากรเพื่อนำไปประยุกต์ในงานต่าง ๆ

สรุป สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อันเป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ส่งผลให้บุคคลสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในองค์กรซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การเข้าถึงสารสนเทศ 3) การใช้สารสนเทศ 4) การผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ 5) การสื่อสารสารสนเทศ 6) การจัดการสารสนเทศ 7) การประเมินค่าสารสนเทศ และ 8) จรรยาบรรณการใช้สารสนเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,631 คน จากจำนวนโรงเรียน 118 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พร้อม QR Code เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามผ่านทาง Google Form
3. ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. ประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยใช้สูตร Index of Item Objective Congruence (IOC) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95
2. ประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค
3. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประเภทงาน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาศมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาศมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี	4.18	0.54	มาก
2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร	4.38	0.10	มากที่สุด
3. การเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ	4.39	0.29	มากที่สุด
4. การจัดการสารสนเทศ	3.39	0.46	มาก
5. การผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ	3.79	0.45	มาก
6. จรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.54	0.25	มากที่สุด
7. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อประสิทธิภาพของงาน	4.17	0.43	มาก
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน	4.44	0.34	มากที่สุด
รวม	4.27	0.00	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 6 จรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.25) รองลงมาคือข้อที่ 8 ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.34) ข้อที่ 7 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.43) ข้อที่ 3 การเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.46) ข้อที่ 2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.10) ข้อที่ 1 ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.54) ข้อที่ 5 การผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.45) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 4 การจัดการสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.46)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน

สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ขนาดโรงเรียน		ประสบการณ์ทำงาน	
	F-test	Sig	F-test	Sig
1. ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี	5.54	0.00*	3.99	0.02*
2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร	5.43	0.00*	3.30	0.05*
3. การเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ	3.48	0.00*	3.76	0.02*
4. การจัดการสารสนเทศ	5.67	0.01*	6.20	0.00*
5. การผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ	5.39	0.00*	5.36	0.01*
6. จรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	5.41	0.00*	5.90	0.00*
7. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลของงาน	6.03	0.00*	5.63	0.00*
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน	3.44	0.00*	5.57	0.00*
รวม	5.86	0.00*	5.31	0.01*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การใช้เทคโนโลยีจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อการใช้งาน การแปลงไฟล์เอกสารหรือรูปแบบเพื่อการใช้งาน การดัดแปลงสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีถ่ายโอนหรือสำรองข้อมูลและสารสนเทศ และการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการทำงานหรือจัดเก็บสารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความกระตือรือร้นค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้สามารถใช้งานและสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง และอีกทางหนึ่งคือผู้บริหารอยากที่จะพัฒนาเพื่อให้มีความรู้และทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริยะ โกษิต (2560) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของโรงเรียนวัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนวัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ย่อมมีความพร้อมด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเหมือนกัน โดยหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญ์ศิวะ วังสุข (2559) ได้ศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า

3.1 สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 2 ปี กับ 6-10 ปี มีความแตกต่างกัน

3.2 ส่วนสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 2-5 ปี และมากกว่า 10 ปี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่อาจเกิดจากการที่ประสบปัญหาต่าง ๆ สามารถมองเห็นวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความรู้จากการวิจัย เรื่อง สมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย ด้านความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร ด้านการเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ ด้านการจัดการสารสนเทศ ด้านการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ ด้านจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลของงาน และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ดังแผนภาพที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

1. สมรรถนะด้านความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดรูปแบบพิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัย เพราะเป็นสิ่งที่ควรตระหนักเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน การตั้งกำหนดรูปแบบพิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญกับตัวบุคคลและองค์กรที่จะอนุญาตให้บุคคลไหนบุคคลหนึ่งเข้าถึงข้อมูล เพราะข้อมูลบางอย่างมีความสำคัญและไม่สามารถเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกได้
2. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาใช้จัดหาใช้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว เชื่อถือได้ และสามารถส่งได้ตลอด เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการส่งและลดการใช้กระดาษ
3. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องกับข้อมูลที่ผิด ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง ใช้อย่างสร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์และสื่อสารข้อมูลข่าวสารได้
4. สมรรถนะด้านการจัดการสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้สามารถใช้งานและสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง
5. สมรรถนะด้านการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเว็บไซต์ เพื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
6. สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลได้
7. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลของงาน ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างแนวทางให้ครู บุคลากรทางการศึกษามีความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสะท้อนผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษา

๒ ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สมรรถนะด้านความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การตั้งกำหนดรูปแบบ พิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการตั้งกำหนดรูปแบบพิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัย เพราะเป็นสิ่งที่ควรตระหนักเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน การตั้งกำหนดรูปแบบพิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญกับตัวบุคคลและองค์กรที่จะอนุญาตให้บุคคลใหญ่บุคคลหนึ่งเข้าถึงข้อมูล เพราะข้อมูลบางอย่างมีความสำคัญและไม่สามารถเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกได้

2. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรศึกษาค้นคว้าการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว เชื่อถือได้ และสามารถส่งได้ตลอด เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการส่งและลดการใช้กระดาษ

3. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวินิจฉัยความน่าเชื่อถือหรือแยกแยะข้อมูลจริงกับข้อมูลที่เบี่ยงเบน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ ถูกต้องกับข้อมูลที่ผิด ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง ใช้อย่างสร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์และสื่อสารข้อมูลข่าวสารได้

4. สมรรถนะด้านการจัดการสารสนเทศ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการทำงานหรือจัดเก็บสารสนเทศ ดังนั้นผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรค้นคว้าหาความรู้หรือพัฒนาตนเองเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร เพื่อให้สามารถใช้งานและสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง

5. สมรรถนะด้านการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสารสนเทศ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้ โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ ดังนั้นผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรศึกษาค้นคว้าการสร้างเว็บไซต์ เพื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่รู้จักอย่าง แพร่หลาย และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

6. สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างถูกต้องตามศีลธรรมและกฎหมาย ดังนั้น ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรตระหนักถึงการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลได้

7. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลของงาน ในข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การสะท้อนผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการปรับปรุง และพัฒนา ดังนั้นผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรมี แนวทางที่จะให้ครูบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการ

สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสะท้อนผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

8. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรมีความมุ่งมั่นที่จะประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อที่จะทำได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- ดาวณา หัตยานนท์. (2556). การศึกษาสมรรถนะของการบริหารของผู้บริหารระดับกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญ์ วังษ์สุข. (2559). ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิมารูณี หะยิวาเงะ และ ณมน จีรังสุวรรณ. (2556). การวิเคราะห์ช่องว่างด้านความสามารถไอซีทีสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, 24(1), 81-97.
- ภาณุวัฒน์ สิงห์หาญ. (2556). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิริยะ โกษิต. (2560). การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของ โรงเรียนวัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศกวรรณ พาเรือง. (2554). การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนิสิตนักศึกษาครุศาสตรศึกษาศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.

สุนิษา คิตใจเดียว. (2556). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ *Management Information System*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อนุวัฒน์ ปาพรม. (2555). สมรรถนะด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อัจฉนพร หิรัญอมรกุล. (2556). มาตรฐานสมรรถนะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน (ดุชนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามที่มีต่อ
ความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Effects of Learning Activities Based on The DAPIC Approach and
Questioning on Mathematical Problem Solving Ability and Learning
Achievement on Ratios and Percentages of Mathayomsuksa One Students

ธเนศ บุญยืน¹, ชานนท์ จันทร์² และ ต๋องตา สมใจเพ็ง³

Thanet Bunyuen¹, Chanon Chuntra² and Tongta Somchaipeng³

^{1,2,3}สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2,3}Teaching Mathematics, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

E-mail: ¹thanet.b@ku.th

Received June 19, 2022; Revised July 11, 2022; Accepted July 17, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม 2) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จากทั้งหมด 10 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 ระบุนิยามหรือความรู้ที่ต้องใช้ ขั้นที่ 3 วางแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นที่ 5 สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อสรุปร่วมกับผู้อื่น 2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 และ 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลัง

ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แนวคิด DAPIC; การใช้คำถาม; ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were to study 1) characteristics of learning activities based on The DAPIC approach and questioning, 2) mathematical problem solving ability and 3) mathematics learning achievement of Mathayomsuksa one students on ratios and percentages. The sample in this research was 27 Mathayomsuksa one students of one classroom who were studying in the second semester of the academic year 2021 that was selected by cluster random sampling from 10 classrooms at Matthayomwatdansamrong School. The instruments used in this study were 1) mathematics lesson plans on ratios and percentages, 2) mathematics ability test in solving problems and 3) a test to measure the achievement of mathematics. The data were analyzed in terms of Percentage, mean, standard deviation, and t-test. The results of the research found as follow 1) characteristics of learning activities based on The DAPIC approach and questioning for teaching and learning development on ratios and percentages consisted of 5 steps: (1) understand the problems (Define), (2) specify the information or knowledge required (Access), (3) develop an appropriate approach to solve the problem (Plan), (4) execute the solution (Implement) and (5) communicate and exchange conclusions with others (Communicate). 2) students had mathematical problem solving ability on ratios and percentages after receiving the learning management based on The DAPIC approach and questioning were higher than 60% and 3) students had mathematic learning achievement on ratios and percentages after receiving the learning management based on The DAPIC approach and questioning were higher than 60% at the .05 level of significance.

Keywords: The DAPIC Approach; Questioning; Mathematical Problem Solving Ability; Mathematics Learning Achievement

บทนำ

จากผลการประเมิน PISA ที่ผ่านมา ซึ่งเน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน หรือเรียกว่า “ความฉลาดรู้” (Literacy) โดย PISA จะวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ไปพร้อมกัน พบว่า มีนักเรียนไทยร้อยละ 52.7 ที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่ำกว่าระดับพื้นฐาน โดยด้านคณิตศาสตร์ของ PISA มุ่งเน้นความฉลาดรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยคิดสถานการณ์ของปัญหา ใช้หลักการและกระบวนการในการแก้ปัญหา ตีความและประเมินผลลัพธ์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) ซึ่งการแก้ปัญหาเป็นการทำงานโดยใช้กระบวนการที่ยังไม่ทราบมาก่อนล่วงหน้าในการหาคำตอบของปัญหา การแก้ปัญหาเป็นวิธีการหรือขั้นตอนการทำงานที่มีการวิเคราะห์และวางแผนโดยมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ (อัมพร มาคนอง, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิริพร ทิพย์คง (2563) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ เพราะปัญหาคือคำถามที่ต้องการคำตอบ ปัญหาของคน ๆ หนึ่ง อาจจะไม่ใช่วิธีการของอีกคนหนึ่ง ในการแก้ปัญหานักเรียนต้องวางแผน รู้จักเลือกความคิดรวบยอด ทักษะและหลักการที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว มาใช้ให้เหมาะสมในการแก้ปัญหานั้น ๆ

จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net) โดยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมวัดदानสำโรง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอน มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาคณิตศาสตร์ คือ 23.30 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศที่ได้ 25.46 คะแนน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาคือความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีหลายวิธี เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ Polya การสอนแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธี STAR หรือการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS ซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวมุ่งเน้นการแก้โจทย์ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหา วางแผน และดำเนินการแก้ปัญหาย่างเป็นลำดับขั้นตอน นั่นคือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC

จากการศึกษาค้นคว้าการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่า แนวคิด DAPIC เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของ Polya วิธีสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ และวงจรการแก้ปัญหาทางธุรกิจและอุตสาหกรรมตามแนวคิดของ Shewhart เพื่อใช้ในหลักสูตรบูรณาการคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (IMoST) โดยศูนย์คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ร่วมกับมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ อเมริกา แนวคิดการแก้ปัญหา DAPIC เป็นชื่อที่เกิดจากการนำตัวอักษรตัวแรกขององค์ประกอบในกระบวนการแก้ปัญหามาเรียงเป็นชื่อเรียกกระบวนการเพื่อให้สื่อถึงความหมายของกระบวนการและเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้ Define เป็นการทำความเข้าใจปัญหากำหนดหรือระบุปัญหา

ที่จะแก้ไข้มีความชัดเจน Access เป็นการระบุหรือเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและที่จะใช้ในการแก้ปัญหา Plan เป็นการหาวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินงาน Implement เป็นการนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติพร้อมทั้งมีการปรับแผนให้ดีขึ้นและ Communicate เป็นการนำผลจากการดำเนินการมาวิเคราะห์สรุปและสื่อสาร (อัมพร ม้าคนอง, 2554)

การที่นักเรียนจะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้นั้น นอกจากการใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิด DAPIC แล้ว แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาพิจารณาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คือ การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิด ซึ่งคำถามของครูควรเป็นคำถามที่มีคุณภาพในการกระตุ้นให้นักเรียนต้องใช้ความสามารถด้านการคิดในระดับที่สูงกว่าความจำ มาคิดแก้ปัญหาและหาคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนาธิป พรกุล (2554) ที่กล่าวว่า การใช้คำถามเป็นเทคนิคที่ครูนำมาใช้ในการสอน การใช้คำถามอย่างมีระบบ มีการพัฒนาระดับคำถามประเภทต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียน หากใช้คำถามอย่างถูกต้อง เหมาะสม คำถามจะเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์หลายอย่าง เช่น ช่วยสร้างความสนใจใคร่รู้กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ และจูงใจนักเรียนให้ค้นหาความรู้ใหม่ นอกจากนี้คำถามระดับสูงยังสามารถท้าทายให้นักเรียนคิด ช่วยให้นักเรียนมีความชัดเจน นำไปสู่การแก้ปัญหาในบทเรียน นอกจากนี้ ดิษพล เนตรนิมิต (2558) ยังกล่าวได้สอดคล้องกันว่า คำถามระดับสูงจะช่วยส่งเสริมการคิดระดับสูง ส่งเสริมให้นักเรียนได้พบสิ่งใหม่ ๆ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องราวที่เรียนได้อย่างถูกต้อง และสร้างความมีเหตุผลให้แก่ นักเรียน ซึ่งหากใช้คำถามระดับสูงอย่างต่อเนื่องจนนักเรียนคุ้นเคย จะช่วยพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomas and Josepha (1998) ที่พบว่าการใช้คำถามในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นการกระตุ้นที่ดีของครูในการทำให้ นักเรียนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง ไม่ใช่ให้นักเรียนจำวิธีการคิดแล้วนำไปใช้แก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันหมดแบบแต่ก่อน ครูควรสอนแบบนี้ถึงสถานการณ์จริงแล้วใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความรู้ที่มีอยู่มาเป็นเหตุผลในการแก้ปัญหาและสรุปคำตอบ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในสาระจำนวนและพีชคณิต และเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC เนื่องจากต้องมีการพิจารณาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือสถานการณ์ปัญหา มีการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมผ่านกิจกรรมสถานการณ์ หรือโจทย์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในบทเรียน รวมถึงปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน ประกอบกับการใช้คำถามเป็นตัวช่วยสำคัญในการแนะแนวคิดและกระตุ้นความคิดของนักเรียน ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางสำหรับ

ผู้ที่มีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม สำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษา ตำรา เอกสาร และตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิด DAPIC

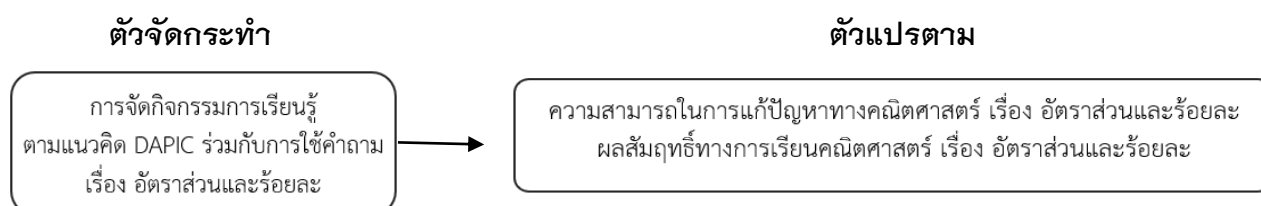
อัมพร ม้าคนอง (2554) ได้กล่าวว่า แนวคิดการแก้ปัญหา DAPIC เป็นชื่อที่เกิดจากการนำตัวอักษรตัวแรกขององค์ประกอบในกระบวนการแก้ปัญหามาเรียงเป็นชื่อเรียกกระบวนการ เพื่อให้สื่อถึงความหมายของกระบวนการและเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้ Define เป็นการทำความเข้าใจปัญหา กำหนดหรือระบุปัญหาที่จะแก้ให้มีความชัดเจน Access เป็นการระบุหรือเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและที่จะใช้ในการแก้ปัญหา Plan เป็นการหาวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาและวางแผนการดำเนินงาน Implement เป็นการนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น Communicate เป็นการนำผลจากการดำเนินการมาวิเคราะห์ สรุป และสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Meier, Hovde and Meier (1996) ที่ได้กล่าวถึงหลักการของแนวคิด DAPIC ไว้ดังนี้ Define การระบุปัญหาจำเป็นต้องมีการถามคำถาม เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นบางส่วน ศึกษาเรียนรู้คำศัพท์หรือเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งการระบุปัญหามักจะถูกกำหนดจากประสบการณ์ของนักเรียน Access เป็นการประเมินการแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อมูลนี้จะถูกนำมาเพื่อใช้สร้างหลักเกณฑ์ ในรูปแบบของการตั้งสมมติฐานที่ต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงเพิ่มเติม Plan เป็นการวางแผนที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่ง

หมายถึงการออกแบบการแก้ปัญหาที่มีการทดลองควบคุมตัวแปร Implement ดำเนินการตามแผนเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น Communicate วิเคราะห์และประเมินผลพร้อมทั้งแบ่งปันข้อมูลกับคนอื่น ๆ โดยอาจใช้รูปแบบของการเขียนรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการพูดนำเสนอ

2. การใช้คำถาม

การใช้คำถามเป็นเทคนิคการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่ง เบญมาศ จิรมาสี (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำถาม หมายถึง การถามที่ต้องการคำตอบจากนักเรียนที่ต้องอาศัยการพิจารณาสิ่งที่เคยรู้แล้วหรือประสบการณ์ เพื่อมาวิเคราะห์หาคำตอบหรือข้อสรุปอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (2554) ที่กล่าวว่า การใช้คำถาม เป็นพฤติกรรมการสอนที่ครูใช้เพื่อให้นักเรียนได้คิดตอบหรืออธิบายความรู้อย่างมีเหตุผล การถามคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดเป็นการฝึกให้นักเรียนได้แยกส่วนต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์และรวบรวมส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อพิจารณาตัดสินหรือให้ความคิดเห็นผ่านการตอบคำถาม เช่นเดียวกับ ดิษพล เนตรนิมิต (2558) ที่กล่าวว่า คำถามจะช่วยส่งเสริมการคิดของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้พบสิ่งใหม่ ๆ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องราวที่เรียนได้อย่างถูกต้อง และสร้างความมีเหตุผลให้แก่ นักเรียน ซึ่งหากใช้คำถามอย่างต่อเนื่องจนนักเรียนคุ้นเคยจะช่วยพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ Ruddel (1974) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้คำถามไว้ว่าการใช้คำถามไม่เพียงแต่กระตุ้นความคิดและความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นทางสติปัญญา เพราะคำถามกระตุ้นให้นักเรียนประเมินและพัฒนาแนวคิดของเขา ซึ่งทีศนา แคมมณี (2559) ได้กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามไว้ดังนี้ 1) ถามทีละคำถาม ไม่ควรถามหลายคำถามติดต่อกัน 2) คำถามแต่ละคำถามไม่ควรมีประเด็นที่มากจนเกินไป 3) คำถามควรมีความชัดเจน 4) คำถามไม่ควรยาวเกินไป เพราะนักเรียนอาจวิเคราะห์ประเด็นไม่ได้หรือหลงประเด็น 5) เมื่อถามคำถามแล้ว ควรเว้นระยะให้เวลานักเรียนในการคิดเพื่อตอบคำถาม 6) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถามอย่างทั่วถึง เสมอภาคทั้งชายและหญิง เก่งและอ่อน 7) เมื่อถามคำถามแล้วควรเรียกให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล ไม่ควรเรียกให้ตอบพร้อมกัน และ 8) เมื่อถามคำถามแล้วไม่มีนักเรียนตอบ ควรตั้งคำถามใหม่ที่ง่ายขึ้นหรือขยายความมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 396 คน จำนวน 10 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 27 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จากทั้งหมด 10 ห้องเรียน ซึ่งแต่ละห้องเรียน จัดนักเรียนแบบละความสามารถทางการเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม แบ่งออกเป็น 11 คาบ คาบละ 50 นาที จำนวน 7 แผน

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเป็นข้อสอบแบบอัตนัยที่แสดงแนวคิดวิธีทำในการแก้โจทย์ปัญหาอย่างละเอียด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา และ 3) การสรุปคำตอบ จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 10 คะแนน รวม 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำ 50 นาที โดยทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ และจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ที่ทำการประเมินความสอดคล้องของข้อสอบแต่ละข้อกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่าข้อสอบทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้สำหรับทดสอบหลังเรียน ลักษณะของแบบทดสอบเป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน และจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ที่ทำการประเมินความสอดคล้องของข้อสอบแต่ละข้อกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่าข้อสอบทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

4.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการ

ใช้คำถาม แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ จากนั้นนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ประเมินคุณภาพ

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คาบ คาบละ 50 นาที

4.3 เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ มาทำการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างในคาบที่ 12 โดยใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

4.4 สรุปและสังเคราะห์ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม สำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ รวมถึงบทบาทครูและนักเรียนจากการนำไปทดลองใช้จริง การสังเกตขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

4.5 นำผลการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60

4.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ มาทำการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างในคาบที่ 13 โดยใช้เวลา 50 นาที

4.7 นำผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 วิเคราะห์ตัวแปรตามโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สรุปลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม สำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้และข้อมูลจากการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

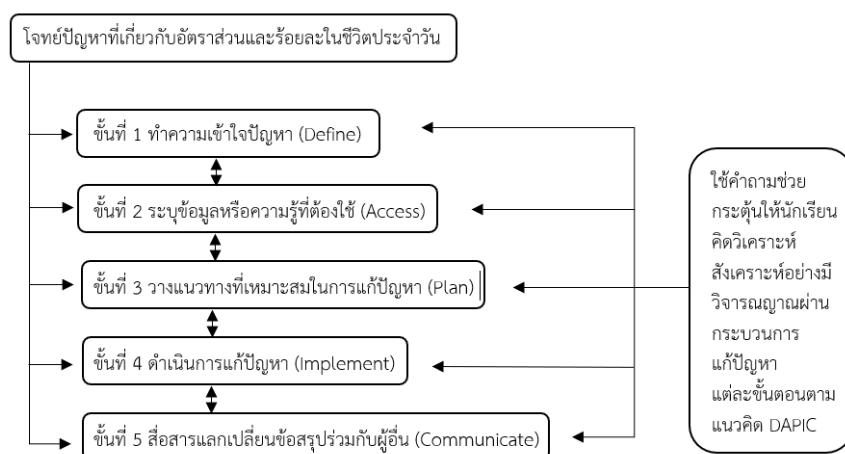
5.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

5.4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ใช้ one-sample t-test

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC เริ่มจากครูผู้สอนนำเสนอโจทย์ปัญหาสถานการณ์ที่เกี่ยวกับอัตราส่วนและร้อยละในชีวิตประจำวันให้นักเรียนอ่านทำความเข้าใจโจทย์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากโจทย์ปัญหา โดยครูผู้สอนใช้การถามตอบเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณตามประเด็นปัญหาของโจทย์ผ่านแต่ละขั้นตอนซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Define) นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่จะหาคำตอบ โดยนักเรียนต้องระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบให้ได้ก่อน ขั้นที่ 2 ระบุข้อมูลหรือความรู้ที่ต้องใช้ (Access) ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนต้องพิจารณาสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ว่าเพียงพอในการนำไปใช้แก้โจทย์ปัญหาหรือไม่ โดยนักเรียนต้องบอกข้อมูลหรือความรู้ที่ต้องใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการค้นคว้าหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียน ขั้นที่ 3 วางแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (Plan) ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละคนต้องวางแผนและเขียนแนวทางการแก้โจทย์ปัญหาให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เข้าใจง่าย ซึ่งครูผู้สอนจะสุ่มนักเรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาและให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนสะท้อนความสมเหตุสมผลและความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป ขั้นที่ 4 ดำเนินการแก้ปัญหา (Implement) ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละคนลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้จนได้คำตอบ ซึ่งครูผู้สอนให้เวลานักเรียนในการแสดงวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อสรุปร่วมกับผู้อื่น (Communicate) เป็นขั้นที่นักเรียนต้องนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติตามแผน โดยครูผู้สอนสุ่มตัวแทนนักเรียนเพื่อแสดงวิธีการแก้ปัญหา และให้เพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันตรวจสอบความสมเหตุสมผลของคำตอบ ซึ่งอาจเป็นการเขียนแสดงวิธีแก้ปัญหาคือหรือพูดรายงานหน้าชั้นเรียน ตลอดจนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับบทเรียนในคาบนั้น ๆ ด้วย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสำหรับพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ในภาพรวม สามารถแสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม กับเกณฑ์ร้อยละ 60 ในภาพรวม

ค่าสถิติ	คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์					ค่าเฉลี่ยรวม
	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	
$\bar{x}$	7.93	7.59	8.04	7.56	6.56	37.67
ร้อยละ	79.26	75.93	80.37	75.56	65.56	75.33

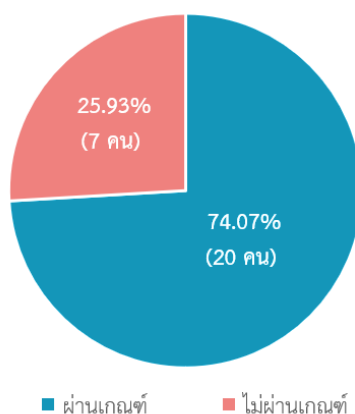
จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แต่ละข้อพบว่าข้อที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 3 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 8.04 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.37 รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ได้คะแนนเฉลี่ย 7.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.26 และ ข้อที่ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 5 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 6.56 คิดเป็นร้อยละ 65.56 ปัญหาที่พบคือนักเรียนคำนวณผิดพลาด เช่น การคำนวณหาร้อยละของจำนวน การคูณการหารจำนวน เป็นต้น ส่งผลให้การเขียนสรุปคำตอบไม่ถูกต้อง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามในภาพรวม เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม สามารถแสดงผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม กับเกณฑ์ร้อยละ 60

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	$\bar{x}$	ร้อยละ	S.D.	t	sig
หลังเรียน	27	20	5	20	14.04	70.09	4.13	2.56*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 3 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 20 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 14.04 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07 นั่นคือ นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.67 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 และเมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แต่ละข้อพบว่าข้อที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 3 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 8.04 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.37 รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ได้คะแนนเฉลี่ย 7.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.26 และข้อที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 5 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 6.56 คิดเป็นร้อยละ 65.56 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรัชย์ วงศ์จันเสื่อ (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC และ CGI วรรกมล บุญรักษา (2561) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับแนวคิด DAPIC รสกมลรัตน์ ศรีภิรมย์ และสิทธิพล อาจอินทร์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับแนวคิด DAPIC และ สิริกานต์ ลำพาย (2562) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสภาพจริงตามกระบวนการแก้ปัญหาของ DAPIC เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้ผลการวิจัยที่สอดคล้อง

กันว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิด DAPIC มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะและกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิด DAPIC เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนเข้าใจง่าย อีกทั้งนักเรียนได้ฝึกการคิดด้วยตนเองมีการแลกเปลี่ยน อภิปราย สะท้อนคิด รวมถึงร่วมกันตรวจสอบความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ นอกจากนี้ยังได้รับการกระตุ้นความคิดและการให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการหาคำตอบผ่านการใช้คำถามของครูผู้สอน จึงส่งผลให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 20 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 14.04 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรกมล บุญรักษา (2561) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับแนวคิด DAPIC จุฑามาส นิมิตร, จักรพงษ์ ผิวนวน และ ชานนท์ จันทรา (2563) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ ญาสุมิน สุวรรณไตรย์ (2563) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พังก์ชันลอการิธึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ซึ่งงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเริ่มจากนักเรียนวิเคราะห์ทำความเข้าใจโจทย์หรือสถานการณ์ปัญหาที่คร่อมอบหมาย นำข้อมูลจากโจทย์มาใช้วางแผนแนวทางในการแก้ปัญหา แสดงวิธีแก้ปัญหาตามแนวทางที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านการถามตอบ การใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณตามประเด็นปัญหาของโจทย์ผ่านแต่ละขั้นตอนของการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนได้พัฒนาความเข้าใจของตนเอง และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จะเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนได้วิเคราะห์ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา วางแผนการแก้ปัญหา แสดงวิธีแก้ปัญหาที่เป็นขั้นตอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาและให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนสะท้อนความสมเหตุสมผลและความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนร่วมกันอภิปรายตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ อีกทั้งได้รับการกระตุ้นความคิดจากครูผ่านการใช้คำถามระหว่างการจัดการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนการแก้ปัญหา ยิ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดจนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีผลการเรียนที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการแก้ปัญหาดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม เป็นการสอนที่นำเสนอโจทย์ปัญหาผ่าน PowerPoint หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนอ่านทำความเข้าใจโจทย์แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลจากโจทย์ ครูผู้สอนจึงต้องเตรียมความพร้อมของตนเอง วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับวิธีการสอน เทคนิคการสอน การออกแบบโจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีความท้าทาย น่าสนใจเหมาะสมกับนักเรียน นอกจากนี้ครูต้องเตรียมใบกิจกรรมประกอบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับกระบวนการแนวคิด DAPIC เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เวลาพอสมควร ครูควรบริหารจัดการเวลาให้มีความยืดหยุ่นหรือควบคุมเวลาให้เหมาะสม เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีคำถามจากครูเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งในช่วงแรกนักเรียนไม่กล้าตอบคำถาม ครูควรใช้การสุ่มถามนักเรียนหรือเริ่มจากการถามตอบ โดยใช้สถานการณ์ที่ไม่ซับซ้อน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันเสนอแนวคิดและตอบคำถามได้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน กำหนดข้อคำถามสำคัญที่จะใช้กระตุ้นความคิดของนักเรียน

ระหว่างทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการแก้ปัญหา มีการใช้คำถามที่ได้ระดับความคิดของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวนักเรียนเอง

1.4 ในแต่ละขั้นของการแก้ปัญหา ครูต้องคอยสังเกตและใช้คำถามกระตุ้นเป็นระยะ สุ่มตรวจและนักเรียนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะแก่นักเรียนที่ไม่สามารถเขียนแสดงการแก้ปัญหาได้ ครูควรใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดและให้คำชี้แนะให้นักเรียนได้แก้ไขในทันที ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนการแก้ปัญหาของเพื่อนในชั้นเรียนและเมื่อนักเรียนทำได้ดี ครูควรให้คำชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจให้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนได้ดีมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถาม ในการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์อื่น ๆ เช่น การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ร่วมกับการใช้คำถามในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้านคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์อื่น ๆ เช่น เลขยกกำลัง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาส นิมิตร, จักรพงษ์ ผิวขาว และชานนท์ จันทรา. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC ในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 11(2), 234-248.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาสุมิน สุวรรณไตรย์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้านคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟังก์ชันลอการิธึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิษพล เนตรนิมิต. (2558). ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5 ขั้นตอน(5E) ร่วมกับการใช้คำถามที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตนา แคมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เบญจมาศ นิยมมาลี. (2550). ผลของการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์โดยใช้คำถามระดับสูงประกอบแนวทางพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ของพรายวิไลสิทธิ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รศกมลรัตน์ ศรีภิรมย์ และสิทธิพล อาจอินทร์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับแนวคิด DAPIC. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรกมล บุญรักษา. (2561). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับแนวคิด DAPIC ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สิริกานต์ ลำพาย. (2562). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสภาพจริงตามกระบวนการแก้ปัญหาของ DAPIC เรื่อง “ความน่าจะเป็น” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิริพร ทิพย์คง. (2563). ทฤษฎีและวิธีการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรัชย์ วงค์จันเลื้อ. (2555). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด DAPIC และ CGI (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร ม้าคนอง. (2554). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Meier, S. L., Hovde, R. L., & Meier, R. L. (1996). Problem solving: Teachers' perceptions, content area, model, and interdisciplinary connection. *School Science and Mathematics*, 96(5), 230–237.
- Ruddel, R. B. (1994). *Reading–language instruction: innovative practices*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice–Hall.
- Thomas, E. R., & Laseph R. (1998). Using questions to help children build mathematical power. *Teaching children mathematics*, 4(9), 504–509.

**การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1**
**School Administration according to Good Governance of Schools
under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1**

ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ¹ และ สมใจ สืบเสาะ²
Pusanaporn Nakthippawan¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Ralamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹maprang.32740@gmail.com; ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received February 11, 2022; Revised March 15, 2022; Accepted April 11, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลที่ใช้สำหรับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2543 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติค่าเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ เพื่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล; การบริหารสถานศึกษา; ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the school administration according to the good governance of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1, and (2) to compare the good governance implemented for the school administration of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service area 1 classified by experience and school size. This study employed the quantitative research methodology. The data were collected from 296 samples of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 year 2021. They were selected by Simple random sampling the instrument for collecting data was questionnaires and analyzed with mean standard deviation Analysis data by the hypothesis testing was conducted with F-test.

The research results were found as follows:

1. the school administration according to the good governance of school administrators under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 was at the high level,
2. the comparison of school administration according to the good governance of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by experience and school size had a significant difference at the statistical level of 0.05.

The body of knowledge from this research is useful for educational institute administration using the principles of good governance.

Keywords: Good Governance; School Administration; School Administrator

บทนำ

การบริหารถือว่าเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ มาประกอบกันตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ ความมีประสิทธิภาพขององค์กร แสดงถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารนั้นเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร มีลักษณะที่มีการสั่งการ นักบริหารต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการจึงเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่

ว่าในครอบครัว องค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม (นิภาพรรณ ผิวอ่อน, 2559)

การบริหารสถานศึกษา “หลักธรรมาภิบาล” เป็นหลักสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์การ ช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์การให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริตโปร่งใสและเป็นธรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณโน, 2560) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการดำเนินกิจการที่ยึดถือความสุจริต โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักประกันว่าการทำหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กรภาครัฐและเอกชนมีความสุจริต โปร่งใสเชื่อถือได้และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และบรรยากาศที่เอื้อต่อความสัมพันธ์และการสร้างสรรค์คุณภาพการบริหารงานอีกด้วย การทำให้องค์กรมีธรรมาภิบาลจึงเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการทางบริหารที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการปฏิบัติงานที่ได้ประกาศไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มี 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ดังนั้นสถานศึกษาหลักธรรมาภิบาลจึงนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา และมีความถูกต้องสอดคล้องตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ (วิไลพร จันเสงี่ยม, 2555) การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้น จึงมีความจำต่อโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นองค์กรที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม การที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้จะมีช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ได้มาอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ในสถานศึกษาของแต่ละแห่งจะมีการบริหารจัดการที่ต่างกันออกไป ในด้านของตัวแปรต่าง ๆ เช่น ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ขนาดของสถานศึกษา จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเกิดความวุ่นวายและความขัดแย้งภายในหน่วยงาน อาจต้องพบเจอกับปัญหาความขัดแย้งที่สูง บุคลากรเกิดการแย่งชิงกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การแบ่งฝ่ายและเลือกพวกพ้องอย่างชัดเจน ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในตำแหน่งงานของตนเองขาดการช่วยเหลือกัน ไม่สนใจงานส่วนรวม ทำให้สถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

บทความนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานและขนาดโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นฐานในการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษาและส่งเสริมให้ผู้บริหารมีหลักธรรมาภิบาล สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดการบริหารที่มีความโปร่งใส นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลที่ใช้สำหรับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ขนาดโรงเรียนต่างกันมีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

สัมมนา รณิธย์ (2556) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

ชาญชัย พิงขุนทด (2552) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง กติกา กรอบ ทิศทาง กฎเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดีงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลตัดสินใจสุจริตโปร่งใส ไม่คดโกง สามารถตรวจสอบการกระทำได้ทำให้ผลของงานเกิดประสิทธิภาพต่อส่วนร่วม ส่งผลให้ทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือและได้รับความเสมอภาคทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) กล่าวว่าธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองการบริหารจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้างกล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียง หลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรม ทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิตความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการ แทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น

กมลพรรณ พึ่งดวง (2560) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง วิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมี คุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และการจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่า เป็นไปตาม กฎหมาย มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทำให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผย และโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และการ มุ่งเน้นฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม

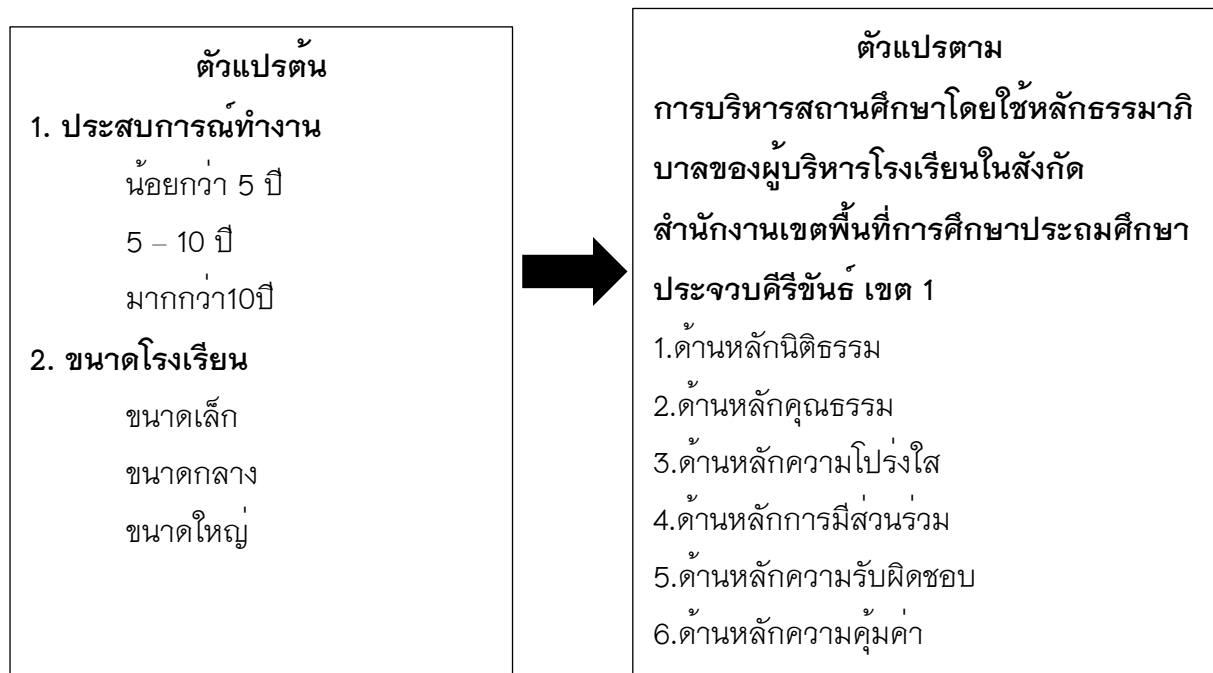
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลมีบทบาทในการสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศเป็นไปอย่างแข็งแกร่ง เนื่องจากระบบโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศจะสามารถ พึ่งตนเองได้มากขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนามาซึ่งความอยู่เย็นเป็น สุขร่วมกันของสังคมไทยและความยั่งยืนของการพัฒนา

ก่อเกียรติ สัพโส (2553) กล่าวว่า องค์ประกอบธรรมาภิบาลของสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักธรรมาภิบาล 6 หลักนั้นคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบหลักความคุ้มค่าจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยราชการเพื่อถือปฏิบัติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติธรรม

2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 296 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดของตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 36 ข้อ นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา ตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถามการวิจัยและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .80 รวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 นำแบบสอบถาม

พร้อมขอความร่วมมือส่งให้บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 296 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2564 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติค่าเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	ระดับความ คิดเห็น		ระดับการ ดำเนินการ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านหลักนิติธรรม	4.44	0.62	มาก
ด้านหลักคุณธรรม	4.41	0.61	มาก
ด้านหลักความโปร่งใส	4.42	0.64	มาก
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.43	0.65	มาก
ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.43	0.64	มาก
ด้านหลักความคุ้มค่า	4.36	0.67	มาก
สรุปภาพรวม	4.42	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	ประสบการณ์ทำงาน		ขนาดโรงเรียน	
	F	Sig*	F	Sig*
ด้านหลักนิติธรรม	18.55	0.00*	3.84	0.02*
ด้านหลักคุณธรรม	3.21	0.04*	10.29	0.00*
ด้านหลักความโปร่งใส	3.59	0.03*	9.56	0.00*
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	5.89	0.00*	3.75	0.03*
ด้านหลักความรับผิดชอบ	5.27	0.01*	5.49	0.01*
ด้านหลักความคุ้มค่า	3.94	0.02*	4.61	0.01*
สรุปภาพรวม	9.23	0.00*	9.43	0.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร โพธิ์ภักดี (2562) พบว่า ครูสังกัดกรุงเทพมหานครรับรู้พฤติกรรมผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปรัชญา คล้ายชุ่ม (2561) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า การ

บริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับ 10 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานนั้น มีการบริหารงานโดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับองค์กรและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่สมาชิกในองค์กรจนเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และได้มีการเรียนรู้ผ่านการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านการบริหารจนเกิดเป็นองค์ความรู้ สอดคล้องกับสิรินญา ศิริประโคน (2560) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน สอดคล้องกับ ลิซล เพิ่มพูน (2560) ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและจำแนกตามวิทยฐานะ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับจุฑามาส นาคปทุม (2559) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี พบว่ารายด้านแตกต่างกัน

3. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีบุคลากร งบประมาณ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากการบรรจุครูของโรงเรียนใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากจะต้องมีจำนวนครูตาม การบริหารงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีการบริหารงานที่เหมือนกัน ดังนั้นโรงเรียนที่มีครูมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่หลากหลายเพื่อให้โรงเรียนเกิดความโปร่งใส และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้คุ้มค่ามากที่สุด จึงส่งผลให้การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางอยู่ในระดับสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับ สุจิตรา เรืองยิ่ง (2560) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาสอยดาวเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่าง

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์ (2563) ศึกษาปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

1. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรือตามอำนาจของตัวบุคคล เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและ

2. หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น ซึ่งทำให้บุคลากรของโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากความขัดแย้งกัน

3. หลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริง ทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความ

ถูกต้องชัดเจนได้ ทำให้โรงเรียนที่เป็นที่ไว้วางใจของทุกภาคส่วน ปราศจากการคดโกงและการคอร์รัปชันในด้านต่าง ๆ

4. หลักความมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมคิดร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การแจ้งความเห็น การได้มีส่วนร่วมสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบและร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น ซึ่งการบริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อโรงเรียน

5. หลักความรับผิดชอบต่อผู้บริหารและข้าราชการ บุคลากรทุกฝ่าย ปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. หลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารสถานศึกษามีการนำทรัพยากรต่าง ๆ ที่ได้รับนำมาใช้ในให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนส่วนรวม

สรุป

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน คือ กติกา กรอบ ทิศทาง กฎเกณฑ์ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ ยึดมั่นในคุณงามความดี ความถูกต้องตามครรลองครองธรรม สามารถตรวจสอบการทำงานต่าง ๆ ได้ เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็นต่าง ๆ การพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลตัดสินใจสุจริตโปร่งใส ไม่คดโกง สามารถตรวจสอบการกระทำได้ทำให้ผลของงานเกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม ส่งผลให้ทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือและได้รับความเสมอภาคจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัย พบว่า การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้หัวหน้าทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียนมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ เพื่อให้การบริหารงานต่าง ๆ

เป็นไปด้วยความโปร่งใสในการทำงาน สามารถใช้ทรัพยากรในหน่วยงานได้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด

1.2 การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งมีความแตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นจนมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้นแล้วเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นจนทำให้เกิดขึ้น ผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากควรเป็นแบบอย่างในการทำงานให้กับบุคลากร มีการพาบุคลากรในโรงเรียนไปศึกษาดูงานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และให้ความสำคัญกับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังนี้

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ก่อเกียรติ สัพโส. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จตุพร โพธิ์ภักดิ์. (2562). *พฤติกรรมผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จุฑามาส นาคปทุม. (2559). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญชัย พิงขันท. (2552). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลกุย
เหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรัชญา คล้ายชุม. (2561). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม* (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์. (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหา
บัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิไลพร จันทรเสียม. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพ
การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมมนา ธนิตย์. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). *แนวทางการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง
และสังคมที่ดีในเอกสารประกอบการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เรื่อง การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี.
20 ธันวาคม 2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2555. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี (Good governance)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- ลิซล เพิ่มพูน. (2560). *ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่ม
เกาะแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิรินญา ศิริประโคน.(2560). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.

สุจิตรา เรืองยิ่ง(2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row Publishers.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Parents' Participation in Promoting Learning of Secondary School Students
under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

ปริยาภรณ์ธีระวารกุล¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Preeyaporn Theerawarakun¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹ammayduza@gmail.com, ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received January 25, 2022; Revised June 26, 2022; Accepted July 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนก ตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 349 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าเอฟ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์แก่สถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ส่งเสริมการเรียนรู้; นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Abstract

This article aimed to study 1) to study the parents' participation in promoting the learning of secondary school students of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1, and 2) to compare the parents' participation in promoting the learning of secondary school students of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1 classified by age, education and income level. The samples were 349 parents of secondary school students of the academic year 2021 of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1. The data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis testing was conducted with F-test: Analysis of Variance.

The results showed that

1. The parents' participation in promoting the learning of secondary school students of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1 was at the high level.

2. The comparison of the parents' participation in promoting the learning of secondary school students of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area1 classified by age, education and income level had a significant difference at the statistical level of 0.05.

The knowledge in this research is able to be beneficial for schools to manage the teaching and learning activities and various activities to be more efficient.

Keywords: Participation; Promoting the learning; Secondary School Student

บทนำ

ก่อนที่จะมีระบบโรงเรียนอย่างเช่นปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาของไทยในอดีตที่ผ่านมามีขึ้นอยู่กับการแม่และครอบครัวในการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เมื่อมีระบบการศึกษาของโรงเรียนเข้ามา ทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานของตนเองมีน้อยลง การจัดการศึกษาระบบปัจจุบันที่เกิดจากโรงเรียนฝ่ายเดียว ทำให้ระบบการศึกษามีปัญหาค่อนข้างมาก ซึ่งในปัจจุบันคนในสังคมต่างก็ยอมรับ

ว่าการที่พ่อแม่ไม่มีโอกาสและไม่มียุทธศาสตร์ในการศึกษานั้น ทำให้ขาดครูที่เป็นผู้สอนลูกหลานด้วยความรัก ความอบอุ่น ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ที่ผ่านมามีความเชื่อว่าพ่อแม่ คือคนที่เป็นครูที่ดีที่สุด เป็นผู้มีพลัง มีทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งความตั้งใจและความปรารถนาดีต่ออนาคตของบุตรหลานตนเอง เพราะฉะนั้นในการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้นำสาระที่สำคัญ 2 ส่วน มาบรรจุไว้ คือ ประการที่ 1 การศึกษาเป็นสิทธิของผู้เรียน เดิมมีความเชื่อว่า การศึกษาเป็นสิทธิของสถานศึกษาที่จะจัดอย่างไรก็ได้ เพราะเวลาที่นำบุตรเข้าโรงเรียนจะต้องผ่านขั้นตอนวิธีการหลายอย่าง ซึ่งบางครั้งอาจต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมากเพื่อนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน แต่ต่อไปนี้กฎหมายใหม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การศึกษาเป็นสิทธิของผู้เรียนไม่ใช่สิทธิของครูอย่างที่เป็นมาในอดีต ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นสิทธิของผู้ปกครองที่จะเข้าไปใช้สิทธิ์แทนบุตรหลาน และประการที่ 2 เดิมการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับคนเพียงไม่กี่คน แต่ขณะนี้มีความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ที่ชัดเจนว่า ทุกฝ่ายในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อจะสามารถให้การศึกษากับทุกคนทั้งประเทศได้ เพราะฉะนั้นพ่อแม่จึงมีโอกาสและบทบาทในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนเอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากรายงานข้อมูลสภาพปัญหาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประจำปี 2563 พบว่า ในภาพรวมของชุมชนของแต่ละโรงเรียนที่ศึกษา มีลักษณะของชุมชนเขตเมือง กึ่งชนบท ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และเกษตรกร ในช่วงเศรษฐกิจปัจจุบันทุกคนในครอบครัวต่างต้องออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อยในการที่จะดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ไม่มีเวลาให้กับบุตรหลาน ซึ่งถ้าไม่บริหารจัดการเวลาที่ถูกต้องและเหมาะสม ความห่างเหินภายในครอบครัวก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ครอบครัวที่มีบุตรหลานที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีความสับสนของชีวิตต้องการผู้ส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะแนวทาง และเป็นที่ปรึกษาทั้งด้านชีวิตส่วนตัวและการศึกษา ทำให้เล็งเห็นความสำคัญถึงการที่ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโรงเรียนที่บุตรหลานของตนกำลังศึกษาอยู่ แต่การที่โรงเรียนส่วนมากดำเนินงานในลักษณะที่เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นสถานที่ราชการ การดำเนินงานหรือควบคุมโดยคนของราชการ อาจทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนและบุคคลในชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนน้อย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ สนับสนุนและช่วยเหลือด้านการศึกษาเท่าที่ควร (แผนพัฒนาการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2563)

การได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการรับรู้ข่าวสารด้านการศึกษานั้น เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ผู้ปกครอง

และโรงเรียนมีความผูกพันและรู้สึกเป็นส่วนร่วม โดยผู้ปกครองมีความเข้าใจว่าภารกิจในการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ เวลาที่มีปัญหาชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไข มีส่วนรับรู้และตัดสินใจเรื่องการจัดการศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนจะได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไปในทางที่ดีขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสนใจจะทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อนำผลของการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนงาน เพื่อให้ผู้ปกครองชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุ ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองนักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอเสนอตามหัวข้อดังนี้

พัชรา วณิชชากรสวัสดิ์ (2557) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและการให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาเด็ก การเอาใจใส่และการดูแลนักเรียนที่บ้านด้วย

อติธยา ขาวคม (2557) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้านระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เอกอนงค์ ศรีสำอางค์ และคณะ (2556) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือ การเข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง และการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม

มุฮัมหมัดนาซีรีน โต๊ะลู (2558) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเหตุการณ์กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลานหรือเด็กในอุปการะของตนกับโรงเรียน

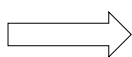
สรุป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คือ หน้าที่และบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแสวงหาความรู้จากสิ่งรอบตัว เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ต่อการเรียน ซึ่งเป็นวัยที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 1) การเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน 2) การให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม 3) การสนับสนุนและเสริมกำลังใจ 4) การจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรอิสระ

1. อายุ
2. ระดับการศึกษา
3. ระดับรายได้

ตัวแปรตาม

- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
1. การเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน
 2. การให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม
 3. การสนับสนุนและเสริมกำลังใจ
 4. การจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน
 5. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย**ระเบียบวิธีวิจัย****ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,754 คน (ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ณ วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2564)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้คำนวณสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้**1. แบบสอบถาม**

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนข้อคำถาม

1.2 ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เพื่อสอบถามความคิดเห็น

1.3 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามถึงความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

1.4 ออกแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านการประเมินการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ

1.5 สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 30 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามใน ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งลักษณะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ได้รับคำแนะนำ

1.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้สูตร (Index of Item-objective Congruence: IOC) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคือข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ลงมา เป็นข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออกเพราะใช้ไม่ได้

1.8 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

1.9 นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.10 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ และเมื่อได้ผลคะแนนแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยการแปลผลคะแนนมีเกณฑ์การคิดคะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนด้วยตนเองและขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน ได้คืนจำนวน 349 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. ประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ การศึกษา รายได้ และขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวน Anova

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น		ระดับการ ดำเนินการ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน	4.28	.62	มาก
2. ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม	4.35	.74	มาก
3. ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ	4.36	.72	มาก
4. ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน	4.34	.70	มาก
5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.04	.87	มาก
รวม	4.27	.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ รองลงมาคือ ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน ด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	อายุ		ระดับการศึกษา		ระดับรายได้	
	F-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.
1. ด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความ ประพฤติและผลการเรียน	4.63	.003*	24.12	.000*	22.88	.000*

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	อายุ		ระดับการศึกษา		ระดับรายได้	
	F-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.
2. ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์ เพิ่มเติม	5.10	.002*	18.17	.000*	23.32	.000*
3. ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ	4.26	.006*	11.42	.000*	18.03	.000*
4. ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์ การเรียนรู้	7.10	.000*	14.90	.000*	15.29	.000*
5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม การเรียนรู้	5.97	.001*	28.19	.000*	17.30	.000*
รวม	6.48	.000*	25.89	.000*	26.86	.000*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับรายได้ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญที่สุดในการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของตนเอง บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง คือครูคนแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก ต้องสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีความสำคัญต่อความสำเร็จ

ทางด้านวิชาการและด้านอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณันตญา กองใจ (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 กิตติขจร สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง พบว่า มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนที่มีอายุแตกต่างกันย่อมมีประสบการณ์และความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกัน และยังมีภูมิหลังทางสังคมแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับนภัสสร มูลตรีภักดี (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติมูลตรีภักดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามอายุโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การเปรียบเทียบโดยจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาระดับสูงย่อมได้รับประสบการณ์หรือความคิดต่างๆ การพัฒนาด้านความสามารถและเจตคติ รวมทั้งมีสังคมที่หลากหลายมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับต่ำ ซึ่งค่านิยมของชาวชนบทส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาระดับต่ำ มักจะยกย่องให้เกียรติบุคคลในเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาระดับสูงและมีประสบการณ์สูงกว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันจึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ สังข์ทอง (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 44 (บ้านนนทรี) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่า ผู้ปกครองที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามระดับรายได้ของผู้ปกครอง มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภัสสร มูลตรีภักดี (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติมูลตรีภักดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครองโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ 1) ด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน 2) ด้านการ

ให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม 3) ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ 4) ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน และ 5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้และได้สรุปแนวคิด ดังนี้

1. การเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความสนใจติดตามดูแลเรื่องการเรียนรู้ ความประพฤติของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม หมายถึง การที่ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ ให้การอบรมสั่งสอน เสริมสร้างประสบการณ์ด้านความรู้ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม โดยการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเพณีวัฒนธรรมอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับวัย

3. ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ หมายถึง ผู้ปกครองสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักเรียนในด้านการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กล่าวคำชมเชย แสดงความชื่นชมยินดี ให้รางวัลเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนที่ดีขึ้น เป็นต้น

4. ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน หมายถึง ผู้ปกครองจัดหา จัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียน เช่น อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน เครื่องแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียนและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ปกครองจัดสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านให้พร้อมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดมุมหนังสือ ติดป้ายนิเทศความรู้ จัดหาโต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์การเรียนให้เหมาะสมกับการใช้งานของนักเรียนอย่างพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้นำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียน ควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปกครอง โดยจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและจัดอบรมเสนอแนะเทคนิควิธีการให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิธีการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับนักเรียน รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยสอบถามจากกลุ่มเพื่อนหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน ซึ่งในแต่ละครั้งของการจัดประชุมหรืออบรมนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้นและตัวแทนผู้ปกครองเครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติและผลการเรียนของนักเรียน

1.2 ด้านการให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วย เช่น กิจกรรมวันวิชาการ กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต กิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานอื่นๆ มีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านผู้ซึ่งถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันได้ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

1.3 ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ ควรสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองในวันปฐมนิเทศของการเปิดภาคเรียนทุกปีการศึกษา เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิดอย่างสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจ ในการเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

1.4 ด้านการจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน ควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปกครองทุกครั้งที่มีการประชุมผู้ปกครอง โดยครูประจำชั้นเสนอแนะแนวทางแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนให้รู้จักประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของเศษวัสดุเหลือใช้ในกิจกรรมการเรียน นำมาสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านการออกแบบประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม เช่น ของใช้ ของประดับตกแต่ง และของเล่น

1.5 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปกครองทุกครั้งที่มีการประชุมผู้ปกครอง โดยครูประจำชั้นพูดคุยเกี่ยวกับความสำคัญในการทำการบ้านของนักเรียน ซึ่งการบ้านเป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน มีการเตรียมตัวฝึกฝนทักษะเพื่อจะไปรับการเรียนรู้ที่โรงเรียนในวันรุ่งขึ้น ดังนั้น เวลาในการทำการบ้านอย่างเพียงพอ การไม่รบกวน หรือการไม่เรียกใช้งานขณะที่นักเรียนกำลังทำการบ้านนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับชั้น และทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชนันตญา กองใจ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 กิตติขจร สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิพย์วรรณ สังข์ทอง. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 44 (บ้านนนทรี) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นภัสสร มูลตรีภักดี. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนนานาชาติมูลนิธิภักดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรา วณิชชากรสวัสดิ์. (2557). สภาพปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนวัดมโนรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มุฮัมหมัดนาซีรีน โต๊ะลู. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2563). แผนพัฒนาการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.

อติตยา ขาวคม. (2557). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนสิงห์สมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เอกอนงค์ ศรีสำอางค์ และคณะ. (2556). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (การศึกษาคำอธิบายศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

The Operation according to Student Care and Support System During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic of Schools under Prachuapkirikhan Primary Educational Service Area Office 1

สายชล นาคทิพย์วรรณ¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Saichon Nakthippawan¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Ralamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹mootoon1322@gmail.com, ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received February 11, 2022; Revised April 13, 2022; Accepted April 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประเภทการทำงานและขนาดโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2564 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 296 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดของตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือเป็น แบบสอบถาม ค่าความเชื่อทั้งหมดเท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติค่าเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามระบบ; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the level of operation according to student care and support system during the Coronavirus Disease 2019 pandemic of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1, and (2) to compare the operation according to student care and support system during the Coronavirus Disease 2019 pandemic of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by experience and school size. This study employed the quantitative research methodology. The data were collected from 296 samples of the academic year 2021 through questionnaires and analyzed with mean, standard deviation. The hypothesis testing was conducted with F-test.

The results showed that 1. The operation according to student care and support system during the Coronavirus Disease 2019 pandemic of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 was at the high level, and 2. The comparison of the operation according to student care and support system during the Coronavirus Disease 2019 pandemic of schools under Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1 classified by experience and school size had a significant difference at the statistical level of 0.05.

The knowledge in this research is able to be beneficial for the operation according to student care and support system during the Coronavirus Disease 2019 pandemic.

Keywords: Operation According to System; Student Care and Support System; Coronavirus Disease 2019 Pandemic, COVID-19

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศชาติ บ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนถือเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง จึงต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน เพื่อให้นักเรียนที่เป็นกำลังของชาติได้ มีคุณภาพชีวิตดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มีเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดีได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย หมวด 2 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ การส่งเสริมความประพฤติ นักเรียนและนักศึกษา ตามมาตร 63 โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบ ต่อสังคมตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตราที่ 64 นักเรียนนักศึกษา ต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่าง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการ ทำงานอย่างมีระบบ มีขั้นตอน วิธีการชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้ กระบวนการมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการ ดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ดำเนินการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ตลอดจนการสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2552)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ถือนับเป็นวิกฤติที่ทั่วโลกต่างเผชิญ อยู่ในปัจจุบัน มีการสันนิษฐานว่าไวรัสชนิดนี้อาจเริ่มติดต่อจากสัตว์ป่ามาสู่คน และโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลย ก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น และเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 มายังประเทศไทยและอีกหลายประเทศทั่วโลกช่วงการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ส่งผลให้มี ผู้เสียชีวิตและผู้ติดเชื้อเป็นวงกว้าง องค์การอนามัยโลกจึงประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นโรค ระบาดใหญ่ (WHO, 2020) รัฐบาลมีการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสคือ มาตรการกึ่งปิดเมือง (Semi-lockdown) และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) สร้างผลกระทบต่อระบบ การศึกษาซึ่งอาจกลายเป็นหนึ่งในวิกฤติที่ร้ายแรงที่สุด ทำให้โรงเรียนต้องปิดทำการเรียนการสอน ส่งผลกระทบนักเรียน ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ทำให้ทักษะการอ่านออกเขียนได้และการคำนวณของเด็ก กำลังได้รับผลกระทบ อีกทั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังถดถอย นอกจากนี้ สุขภาพ พัฒนาการ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของนักเรียนกำลังตกอยู่ในความเสี่ยง

ซึ่งนักเรียนผู้เป็นความหวังของประเทศชาติในอนาคตได้รับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำเนินชีวิต โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ดูแลนักเรียน ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนหนึ่งในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีชีวิตที่เป็นปกติสุขตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานและขนาดโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นฐานในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติสังคม นำผลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานและขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกันมีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

สุนิสา มาสุข(2560) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักคอยประสานความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้บริหาร เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการใช้ ชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคมไทย

ถนัด แสนกล้า (2553) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ จากครูประจำชั้นและคณะครูอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วม ดังนั้นความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนจึงครอบคลุมเกี่ยวกับงานปกครองและงานแนะแนว เนื่องจากทั้งสองด้านเป็นการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ให้ความหมาย ระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน ว่าเป็นการดูแลช่วยเหลือ การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยมีวิธีการ เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับครู ที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลอดภัยจากสารเสพติด

ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์ (2559) ได้กล่าวถึง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญ และความจำเป็นดังนี้ ในการศึกษาสภาพ และปัญหาการปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการบริหารจัดการ และสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมมือกัน ช่วยเหลือดูแลนักเรียน ให้มีพัฒนาการก้าวหน้าในทุกด้าน สามารถปรับตัว แก้ปัญหา พัฒนาตนเองให้ ประสบความสำเร็จ และอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

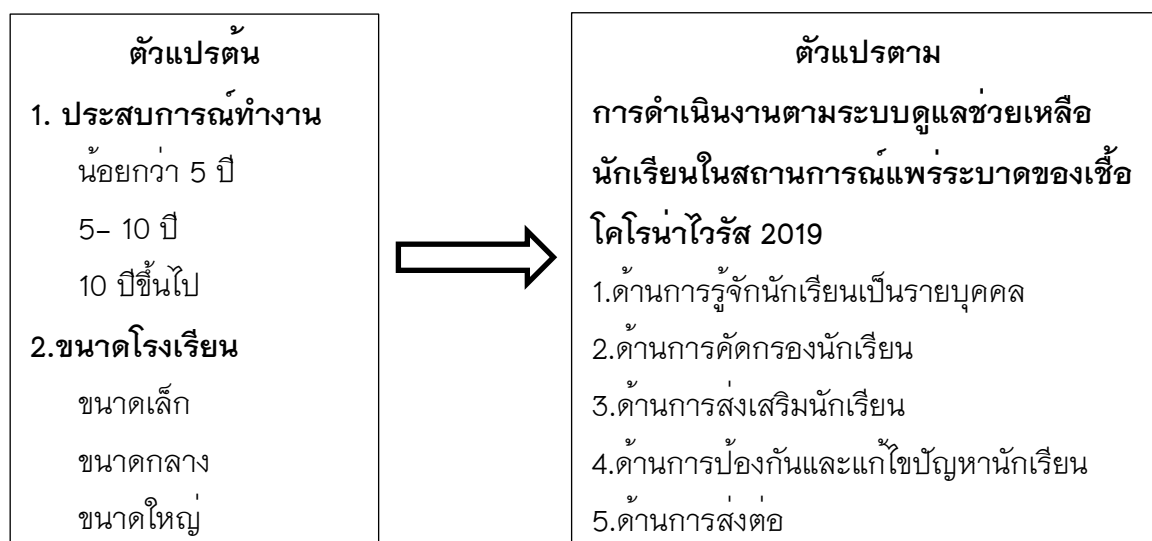
แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การป้องกันการแพร่ระบาด คือ มาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงมีการนำคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบการสอนผ่านออนไลน์ในทุกสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ได้จากบ้านพักของตัวเองได้ (บุญทิพย์ สิริธรงค์ศรี, 2563) อีกทั้งยังเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดการเรียนการสอนใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ ในทุก ๆ ที่และทุกเวลา การเรียนรู้จึงไม่สามารถหยุดได้จึงต้องดำเนินการต่อไปแม้ว่านักเรียนจะไม่สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ตามปกติ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาการจัดการ

เรียนการสอน มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทาง จิตใจที่เข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสถานการณ์ที่มีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีระบบ ขั้นตอน มีคุณภาพ และมีหลักฐานที่ตรวจสอบได้ ซึ่งมีการทำงานประสานความร่วมมือของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของเด็กนักเรียนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1,678คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ปีการศึกษา 2564 จำนวน 296 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดของตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970)โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แบบสอบถามมีจำนวน 3 ตอน จำนวน 25 ข้อ นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา มีการตรวจความครอบคลุมของข้อคำถาม การวิจัยและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับผู้บริหารและข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87 ดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 296 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติค่าเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความ คิดเห็น		ระดับการ ดำเนินการ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.13	0.67	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.10	0.61	มาก
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.11	0.6	มาก
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	4.11	0.62	มาก
ด้านการส่งต่อ	3.90	0.65	มาก
รวม	4.07	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.63) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ

ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงานขนาดโรงเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ประสบการณ์ทำงาน		ขนาดโรงเรียน	
	F	Sig*	F	Sig*
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	5.47	0.01*	3.12	0.05*
ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.05	0.05*	3.87	0.02*
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.36	0.04*	3.35	0.04*
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	3.28	0.04*	3.57	0.03*
ด้านการส่งต่อ	3.29	0.04*	3.55	0.03*
สรุปภาพรวม	5.18	0.01*	4.40	0.01*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาโดยตลอดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา ไชยรัตน์ และรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2561) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 พบว่าครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กัลยา พรมรัตน์ (2559) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน นักเรียนสอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ บำรุงศรี (2563) สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับ 5-10 และประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับ 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่มีผู้บริหารและข้าราชการครูมีประสบการณ์ทำงานนั้น ผู้บริหารและข้าราชการครูจะมีความเชี่ยวชาญชำนาญในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเกิดองค์ความรู้ในตนเอง มีผลต่อการกระตุ้นให้โรงเรียนดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตรงเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญพงศ์ คงทน (2557) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี ของ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามอายุราชการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์ (2559) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนบ้านปลวกแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดย รวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่และขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 สอดคล้องกับ จงจิตร สิงห์ทอง (2558) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาสอยดาวเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาสอยดาวเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับปริศนา สีเงิน(2559) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 มีดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 5 ด้าน มีดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนเพิ่มมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียน โดยใช้วิธีการ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านเพื่อนำไปวางแผนในการป้องกันช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 มีการสังเกต สอบถาม ผู้ปกครองนักเรียน ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดทำแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน

การให้ครูพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนจากข้อมูลพื้นฐาน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรม พิจารณาเทียบตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียน ดังนั้น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียน จัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาประกอบการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาเข้าไปแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมาย

3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน

การที่ครูและโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้นสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 สถานศึกษาต้องมีการ

ดำเนินการสนับสนุนในด้านต่างๆแก่นักเรียนในทุกกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

การที่ครูและโรงเรียนกำหนดแนวทางและวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างถูกวิธี ดังนั้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019ที่เกิดขึ้น สถานศึกษาต้องศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และป้องกัน การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ตลอดจนจัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการส่งต่อ

การที่ครูได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาลแล้วไม่สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาก็กับนักเรียนได้ จะมีการส่งต่อไปยังครูแนะแนวและครูฝ่ายปกครอง หากยังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ก็ส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เมื่อครูที่ปรึกษาพบปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ต้องมีการประสานงานกับครูฝ่ายต่าง ๆ ตลอดจนส่งต่อไปให้หน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด

สรูป

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ เพื่อแก้ไขการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ตลอดจนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครูพี่เลี้ยงบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่งเสริมพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคม

๒
ขอเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ
โคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก การดำเนินการน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อ ดังนั้นโรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่เกิดปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ไขได้ ให้หน่วยงานภายนอกที่มีความสามารถเพื่อดำเนินการแก้ไขได้ตรงจุด และโรงเรียนควรให้การส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมาก สามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงประเด็น ดังนั้นแล้วผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากจึงควรให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบและถูกต้องแก่ผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เพื่อช่วยให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และให้ความสำคัญกับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังนี้

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต.(2546). คู่มือวิทยาการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมสุขภาพเยาวชนไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). นโยบายการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา พรมรัตน์. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- จันจิรา ไชยรัตน์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ.(2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 12. การประชุมวิชาการระดับชาติ“วลัยลักษณ์วิจัย”ครั้งที่ 10 หัวข้อพิเศษ งานวิจัยพัฒนา
คุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น, 1-8. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- จิตร สิงห์ทอง. (2558).การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์ประสานงานเขต
พื้นที่การศึกษาสอยดาวเหนือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจริญพงศ์ คงทน. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ถนัด แสนกล้า. (2553). การศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- บุญทิพย์ สิริธรงค์ศรี. (2563). การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สู่กรอบมาตรฐานวิชาชีพการสอนและ
สนับสนุนการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา. *The Journal of Chulabhorn Royal Academy*, 2(3), 1-17.
- ปริศนา สีเงิน.(2559). สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตราด (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (การค้นคว้าอิสระครุศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภาณุวัฒน์ บ้างศรีวงษ์. (2563). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *วารสาร
วิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(1), 521-528.
- ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์. (2559). ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียน
บ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรธมน จันทรเบญจกุล. (2563). *ตระหนัก ดีกว่าตระหนก เรียนรู้และป้องกันโควิดไวรัส 2019*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *เอกสารสรุปองค์ความรู้* สำหรับการพัฒนาทีมงาน
ขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน ปี 2562 ระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

สุนิสา มาสุข. (2560). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York : Harper & Row Publishers.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

WHO. (2020). *Archived: WHO Timeline – COVID-19*. Retrieved January 17, 2021, from
<https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline-covid-19>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Factors Affecting Effectiveness in the Academic Administration
of School under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational
Service Area Office 1

นฤมล มณีแดง¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Naruemon Maneedang¹ and Somjai Suebsor²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail : ¹numonbio52@gmail.com, ²somjai.sub@rmutr.ac.th

Received February 3, 2022; Revised June 26, 2022; Accepted July 6, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จากปัจจัยในแต่ละด้าน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.926 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา และด้านผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

2. ระดับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลการวัดผลและประเมินผล ผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ผลการนิเทศการศึกษา ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.872 สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 76.00 และสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y^{\wedge} = .775 + .330(X1) + .195(X2) + .169(X3) + .126(X4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z^{\wedge} = .385(Z1) + .217(Z2) + .185(Z3) + .145(Z4)$$

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนางานบริหารวิชาการของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการ; ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the factors and effectiveness in the academic administration of schools, 2) to analyze the relation between the factors affecting the effectiveness in the academic administration of schools, and 3) to determine the predictive equations of the effectiveness in the academic administration of schools.

This study employed the quantitative research methodology. The data were collected from 304 samples through rating scales questionnaires and analyzed with mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research found that

1. The level of factors of the academic administration of schools was at the high level,

2. The level of effectiveness in the academic administration of schools was at the high level,
 3. The relation between the factors affecting the effectiveness in the academic administration of schools was at the statistically significant level of .01.

4. The factors affecting the effectiveness in the academic administration of schools that analyzed with stepwise multiple regression analysis, i.e. administrator aspect, teacher aspect, parents and community aspect, and general environment of schools aspect were at the statistically significant level of .01. The cumulative correlation coefficient was 0.872. It was 76.00% predictability on the effectiveness in the academic administration of schools. The predictive equations of effectiveness in academic administration of schools could be determined as follows:

The predictive equation in term of raw scores:

$$\hat{Y} = .775 + .330(X_1) + .195(X_2) + .169(X_3) + .126(X_4)$$

The predictive equation in term of standard score

$$\hat{Z} = .385(Z_1) + .217(Z_2) + .185(Z_3) + .145(Z_4)$$

The knowledge in this research is able to be beneficial to improve the academic administration of schools to be more efficient.

Keywords: Factors in Academic Administration; Effectiveness in Academic Administration;
 Prachuapkirikhan Primary Education Service Area 1

บทนำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร หากมองในด้านกระบวนการแล้ว การบริหารงานวิชาการจะหมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน หากมองการบริหารงานวิชาการในด้านงานของสถานศึกษา งานบริหารวิชาการ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 หนึ่งในเป้าประสงค์สำคัญในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 คือ พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา พัฒนานักเรียน ทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป้าประสงค์นี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่จะต้องพัฒนาการบริหารงานวิชาการและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564)

และในปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศแจ้ง เรื่อง นโยบายการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ให้เป็นไปตามความสมัครใจและถือเป็นสิทธิส่วนตัว มีผลปีการศึกษา 2563 เป็นต้นไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จึงทำให้นักเรียนที่เข้ารับการทดสอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในปีการศึกษา 2563 มีทั้งสิ้นเพียง 1,851 คน จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 พบว่าผลการทดสอบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบรวมเท่ากับ 46.52 ผลการทดสอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบรวมเท่ากับ 35.76 และผลการทดสอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบรวมเท่ากับ 32.16 ซึ่งค่าเฉลี่ยผลการทดสอบรวมของทุกระดับชั้นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 กำหนดไว้ และเมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบใน ปีการศึกษา 2563 กับปีการศึกษา 2562 พบว่าค่าเฉลี่ยผลทดสอบรวมกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวโน้มลดลง(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2563) แม้นักเรียนที่เข้ารับการทดสอบในปีการศึกษา 2563 จะมีจำนวนน้อยกว่าปีการศึกษา 2562 และยังเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจในการเข้ารับการทดสอบแล้วก็ตาม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ว่าปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการ วางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด และสามารถเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จากปัจจัยในแต่ละด้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน
2. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จในการบริหารงานตามขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ รวมไปถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา และพิจารณาจากคุณภาพของผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมไปถึงความสามารถในการแก้ปัญหาทางด้านงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จนเกิดความพึงพอใจและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและส่วนรวม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ คือ เครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ได้ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของอาทิวรรณ โชคดีวัฒนา (2561); สุปัญญา หาแก้ว (2556) และฉัตรภรณ์ สถาปิตานนท์ (2550) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการได้ 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครู 3) ด้านผู้ปกครองและชุมชนและ 4) ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

3. บริบทของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 118 โรงเรียน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ

เมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลการทดสอบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบรวมของทุกระดับชั้นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2563)

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิด และทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ผลการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ผลการวัดผลและประเมินผล 4) ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ผลการนิเทศการศึกษา 6) ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 7) ผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการได้ 4 ปัจจัย ประกอบไปด้วย 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านผู้ปกครองและชุมชน และ 4) ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ โดยการสังเคราะห์จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรต้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

- 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร
- 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน
- 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน
- 4) ปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม

ประสิทธิผลในการบริหารวิชาการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

- 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ผลการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 3) ผลการวัดผลและประเมินผล
- 4) ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) ผลการนิเทศการศึกษา
- 6) ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 7) ผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมดจำนวน 1,270 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 304 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกตามอำเภอและสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ สถานภาพ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ผลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลด้านการวัดผลและประเมินผล ผลด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลด้านการนิเทศการศึกษา ผลด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

โดยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นติดตามเก็บแบบสอบถามคืน จำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)
5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ในการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา และด้านผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ
2. ผลวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลการวัดผลและประเมินผล ผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ผลการนิเทศการศึกษา ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ
3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ ขั้นตอน พบว่า ทั้ง 4 ปัจจัยสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_2) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.872 สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้ร้อยละ 76.00 และสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .775 + .330(X_1) + .195(X_2) + .169(X_3) + .126(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .385(Z_1) + .217(Z_2) + .185(Z_3) + .145(Z_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา และด้านผู้ปกครองและชุมชน และเมื่อผู้วิจัยพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีการวางแผนปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่ชัดเจน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงกล้าที่จะตัดสินใจและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีการนิเทศ กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจ และเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของดาร์วอร์ธ กลันเชตร์การณ์, 2561 ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎี และมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ ก้าวไกล มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของอาทิจิยา โชคดีวัฒนา (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตราด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พบว่า

โดยรวมและรายด้านของปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ ถาวรชาติ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ภายในสถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเช่นกัน

1.2 ด้านครูผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติหน้าที่สอนเต็มเวลา เต็มความรู้ เต็มความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีการปรับปรุง ซ่อมเสริมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) กล่าวว่า ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ ที่บรรลุเป้าหมาย โดยครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้สึกที่ดีรักและเมตตา กรุณาต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน

1.3 ด้านผู้ปกครองและชุมชน ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองและชุมชนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีการสนับสนุน ติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนได้ และผู้ปกครองและชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียน มีการประสานงานและทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายนโยบายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและร่วมปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร บุคลากร แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ อันดีกับเครือข่ายนอกสถานศึกษาและชุมชนของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนในหลายรูปแบบทั้งการบริการผู้ปกครองและชุมชนด้านความรู้ การออกเยี่ยมบ้านของนักเรียนและผู้ปกครองตามชุมชน บริการผู้ปกครองและชุมชนด้านอาคารและสถานที่ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะพร เชี่ยวอินทร์ (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมและในแต่ละด้านของปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ผลการศึกษพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีการสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณ มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของสถานศึกษา และสถานศึกษามีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สนับสนุนการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาและบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ สถานศึกษามีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ทางการศึกษาที่จำเป็น และเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและผู้เรียนอย่างเหมาะสม สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายในโรงเรียนที่หลากหลาย ตรงกับความต้องการและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และ สถานศึกษามีอาคารเรียน ห้องเรียน และอาคารประกอบ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและมีระบบป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ หรืออันตรายต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาทิตยา โชคดีวัฒนา (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตราด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า โดยภาพรวมและในแต่ละด้านของปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คือ คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 คือ กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 4 คือ ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแนวทางมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้จะเป็นเพราะสถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมไปถึงสถานศึกษามีการสรุปผลการดำเนินงานและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกชั้นเรียน ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รองลงมาคือ ผลการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลการวัดผลและประเมินผล ผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ผลการนิเทศการศึกษา ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา และผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดในการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการให้มีอิสระและคล่องตัวยิ่งขึ้น จากคู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกชั้นปี และมุ่งส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

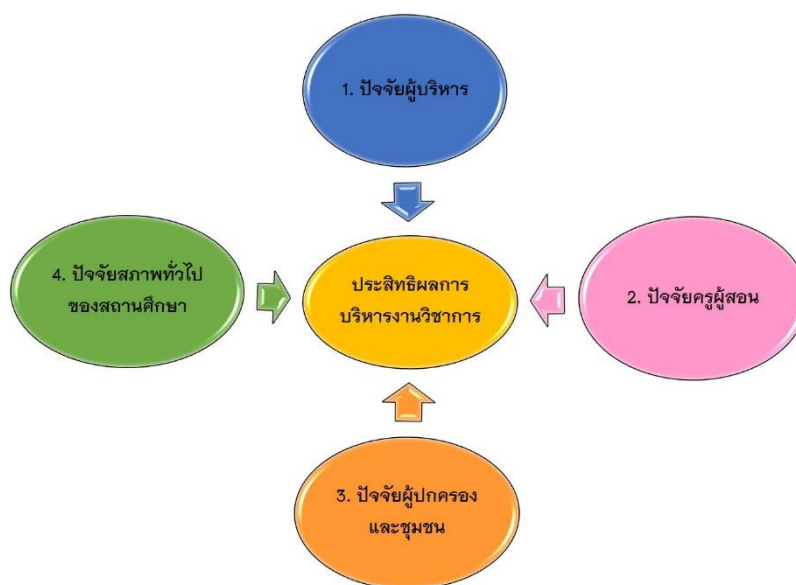
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านผู้ปกครองและชุมชน และด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ อัตลักษณ์องค์กร ที่เชื่อมโยงและสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2564) มีการพัฒนาครูผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีสมรรถนะตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ รวมไปถึงพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็น กลไกหลัก ในการขับเคลื่อน และเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้กำหนด สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของไทพนา ป้อมหิน (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_2)

ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา (X_4) โดยทั้ง 4 ปัจจัยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ ร้อยละ 76.00 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.872 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{Y} = .775 + .330(X_1) + .195(X_2) + .169(X_3) + .126(X_4)$ ซึ่งแสดงว่า ด้านผู้บริหาร (X_1) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มากที่สุด รองลงมา คือด้านครูผู้สอนครูผู้สอน (X_2) ด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) และด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา (X_4) ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านวิชาการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปประกอบการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.2 ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ทุกปัจจัยในการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังนั้นควรให้ผู้บริหาร ครู รวมไปถึงบุคลากรทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ มีการพัฒนาความรู้ ทักษะต่าง ๆ รวมไปถึงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อนวัตกรรม งบประมาณอาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อม มีความทันสมัย และพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เพื่อการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีคุณภาพจึงควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในการบริหาร พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีการติดตามเอาใจใส่นักเรียนอยู่เสมอ และสนับสนุนงบประมาณ อาคารเรียน จัดหาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถนำไปพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากการวิจัยในครั้งนี้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือครูการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิตราภรณ์ สถาปิตานนท์. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดาราพรรณ กลั่นเชษฐ์การณ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไทพนา ป้อมหิน. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยะพร เขียวอินทร์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2563). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564, จาก <https://drive.google.com/file/d/1pdLsQEYlpbrgvqDyGkvDLktikG4jWvpC/view?usp=sharing>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2564). *จำนวนนักเรียน ห้องเรียน และครู รายโรงเรียน ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2564*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.pck1.go.th/main/UserFiles/files/DMC%206-64.pdf>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2564). *รายงานผลการดำเนินงาน (รอบ 6 เดือนแรก) ประจำปีงบประมาณ 2564*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564, จาก <http://www.pck1.go.th/main/UserFiles/files/planreport2564.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2559).คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุชาดา ถาวรชาติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุปัญญา หาแก้ว. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราช
ภัฏนครสวรรค์.
- อาทิตยา โชคดีวัฒนา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ประถมศึกษาจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T.(1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
Executive leadership that affects the personnel management in
educational institutions. Under the PrachuapKhiri Khan
Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐริกา ประเสริฐสาย¹ และ พิกพ วังเงิน²

Nattarika Prasertsai¹ and Pipob Vachungnern²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail :¹ Nattarika_banana@hotmail.com, ²Pipobvachungnern@gmail.com.com

Received February 12, 2022; Revised March 5, 2022; Accepted March 17, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 294 คนได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที ค่าเอฟ และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ แอลเอสดี

ผลการวิจัย (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร; คุณภาพการปฏิบัติงานของครู; เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Abstract

The objectives of this research were 2 (1) to assess the leadership of administrators affecting the quality of performance of teachers in educational institutions. Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2 (2) to compare the leadership of administrators affecting the quality of performance of teachers in educational institutions. Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2, classified by school size This research is quantitative research. The sample group consisted of 294 teachers under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, obtained by simple random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis consisted of percentage, mean, standard deviation. T-value analysis and F-value analysis and comparison of individual differences LSD

The results of the research (1) The opinion about the level of executive leadership that affects the overall quality of work was at the highest level. of teachers in schools Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2, classified by different school sizes, it was found that the leadership of administrators affecting the quality of work performance was significantly different at the .05 level. Should study the leadership of administrators that affect the quality of performance of teachers in other educational institutions. There should be a study on the factors affecting the performance of improving the quality of teacher performance in educational institutions. Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2

Knowledge from this research It is helpful to develop executive leadership that affects the quality of teacher performance in schools. for effective school administration

Keywords: Leadership of Administrators; Teacher Performance Quality; Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยในประเทศทุกคนที่รัฐบาลต้องส่งเสริมให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุก ช่วงทุกระดับให้มีความรู้เพิ่มขึ้นในทุกด้าน เพื่อก่อให้เกิดเป็นต้นทุนทางปัญญาที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ ประเทศไทยมุ่งเน้นความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการ พัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยส่งเสริมจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ ครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพและเป็นปวงชนียบุคคลของสังคมนั้น มีบทบาทและความสำคัญ ต่อสังคมอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าในทุกยุคทุกสมัย การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาชาติบ้านเมืองนั้นครูจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน (ผกามาศ บัวพงษ์, 2564)

การมีภาวะผู้นำไม่ใช่ปัจจัยเพียงอย่างเดียวที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างคนและการพัฒนาบุคลากรประการสำคัญอีก คือ สิ่งแวดล้อมของความคิดและการทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อมความคิดและงานเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอม กล่อมเกล้าและ การพัฒนาศักยภาพแห่งตัวตนที่ส่งผลต่อคุณภาพโดยรวมในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาความสามารถใน การทำงานที่เชื่อมระหว่างตัวตนแต่ละคนกับงานที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กรรณิการ์ ทองใบ, 2564)

จากความสำคัญของการก้าวเข้าสู่ยุคปัจจุบันทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เห็นความสำคัญ และตระหนักการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา และการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรแสดงบทบาทผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มีการวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และมีการนำการ บริหารจัดการระบบคุณภาพมาใช้ในการบริหารงานเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ทั้งนี้การบริหารงานในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่มีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว ความร่วมมือกันทำงานเป็นทีมจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน และช่วยให้องค์กรมีคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อทราบข้อมูลการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนเป็นทางในการพัฒนาครูให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การบริหารงานและการทำงานที่มีคุณภาพก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานได้อย่างมีความสุข และยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

วิไลวรรณ แสงจันทร์ (2556) ในการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารภาวะผู้นำกับการบริหารมีความแตกต่างกันในด้านกระบวนการอยู่ภายใต้บริบทเดียวกันคือการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายดังคำกล่าวของโควิทซ์ที่กล่าวว่าการบริหารคือประสิทธิภาพที่จะได้บันไดของความสำเร็จภาวะผู้นำจะพิจารณาว่าบันไดนั้นได้วางพาดอยู่กับกำแพงที่ถูกต้องซึ่งพิจารณาได้ว่าผู้นำคือตัวบุคคล (ตัวผู้บริหาร) ส่วนภาวะผู้นำมุ่งเฉพาะพฤติกรรมของผู้นำภาวะผู้นำเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือในการบริหารของผู้นำเป็นสิ่งที่สร้างพัฒนาขึ้นได้ในทุกตัวคนนั้นก็คือการสร้างศรัทธาบาบามีให้เกิดขึ้นในตัวเองโดยบทบาทหน้าที่แล้วผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในขณะที่ผู้นำอาจจะไม่ใช่ผู้บริหาร เพราะฉะนั้นผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดจะต้องเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำจะบริหารงานโดยอาศัยอำนาจตามชอบเขตหน้าที่ที่ระบุตามกฎหมายและชอบเขตเท่านั้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครู

คุชกริรัตน์ โกสุมภักศิริ (2558) ได้ทำการสังเคราะห์ภาวะผู้นำเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติที่ใช้ชื่อเรียกว่า "ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ" เป็นภาวะผู้นำพื้นฐาน 4 รูปแบบ ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง คุณภาพการปฏิบัติที่ใช้ชื่อเรียกว่า "ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ" เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำพื้นฐาน 4 รูปแบบ และนำมาทำการสังเคราะห์จุดเด่นทางความคิดเห็นและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ดังนี้ 1) ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม 2) ด้านผู้นำดิจิทัล 3) ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา 4) ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

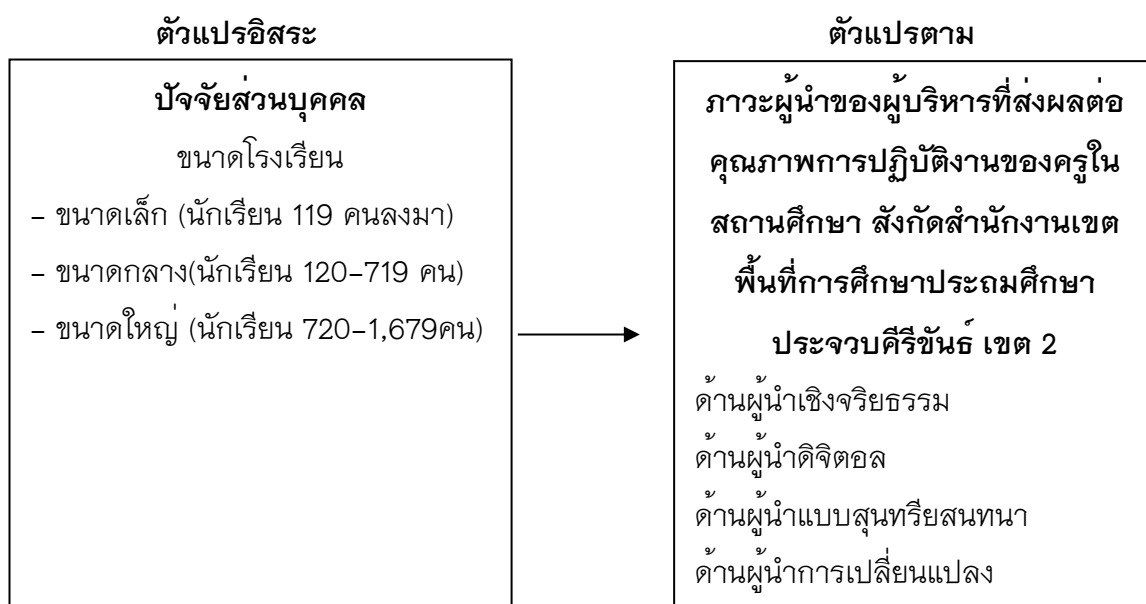
เดมมิ่ง (Deming, 1986 อ้างอิงในเกียรติพงษ์ อุตมธนะธีระ, 2565) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการ ที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA)การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหาร 4 ประการ คือ การวางแผน การมอบความรับผิดชอบ การสร้างแรงจูงใจ และการกำกับติดตาม ผู้บริหารควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างทางการบริหาร เช่นหน้าที่ทางการบริหาร หลักเกณฑ์ทางการบริหารที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้การให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำให้ผู้บริหารต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่ช่วยให้องค์การประสบผลสำเร็จทางการบริหาร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงบประมาณด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เนื่องจากคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมนักทฤษฎีบริหาร จึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์กรประกอบ หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อกันในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยสังเคราะห์จากการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมกับสภาพ และตอบสนองกับความต้องการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ใน 4 ด้านคือได้แก่ 1.ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม 2.ด้านผู้นำดิจิทัล 3.ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนาและ 4.ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย เชิงปริมาณพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 89 โรงเรียน จำนวนครูผู้สอน 1,099 คน (ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป. ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2564)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณ จากสูตร ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนข้อคำถาม

1.2 ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

1.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

1.4 ออกแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านการประเมินการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

1.5 สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ให้ครอบคลุมภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษามีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 20 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามใน ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งลักษณะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert)

1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อคำถาม ตรวจสอบความเป็นปรนัยของภาษาเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

1.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้สูตร (Index of Item-objective Congruence: Od) การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ลงมา เป็นข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออกเพราะใช้ไม่ได้

1.8 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ ทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient; α) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาได้มีการพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน โดยอาศัยกระบวนการและวิธีการของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งใช้ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสอบถามและผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ทำการแจกแบบสอบถามกับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามที่ได้กำหนดไว้ในวิธีสุ่มตัวอย่าง โดยให้ตัวอย่างตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความสอดคล้องของคำตอบในแบบสอบถามทุกประเด็นและทุกฉบับ
3. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่

การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งถ้าค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาแตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานด้วย One-Way ANOVA: F-test และ LSD. (Least-significant different) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งถ้าค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาแตกต่างกัน และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Fisher's LSD procedure (Least-Significant Difference)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนส่วนใหญ่ที่สอนขนาดกลาง (นักเรียน 500–1,499 คน) จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 รองลงมา ขนาดเล็ก (นักเรียน 1–199 คน) จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และขนาดใหญ่ (นักเรียน 1,500–2,499 คน) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 12.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมทุกด้าน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1.ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม	4.58	0.47	มากที่สุด	1
2.ด้านผู้นำดิจิทัล	4.49	0.49	มากที่สุด	2
3.ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา	4.38	0.48	มากที่สุด	3
4.ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.37	0.48	มากที่สุด	4
รวม	4.45	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายด้านพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ด้านโดยมีระดับความเห็นด้านผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาคือด้านผู้นำดิจิทัล ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา และด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกันจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1.ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.553	2	.776	3.590	.029*
	ภายในกลุ่ม	62.930	291	.216		
	รวม	64.483	293			
2.ด้านผู้นำดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	.521	2	.261	1.083	.340
	ภายในกลุ่ม	70.044	291	.241		
	รวม	70.566	293			
3.ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา	ระหว่างกลุ่ม	.067	2	.034	.147	.864
	ภายในกลุ่ม	66.642	291	.229		
	รวม	66.709	293			
4.ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	.850	2	.425	1.868	.156
	ภายในกลุ่ม	66.212	291	.228		
	รวม	67.062	293			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.235	2	.118	.712	.492
	ภายในกลุ่ม	48.096	291	.165		
	รวม	48.331	293			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 คุณภาพการปฏิบัติงานด้านผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านผู้นำดิจิทัล ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาพรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับความเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีระดับความเห็นด้านผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาคือด้านผู้นำดิจิทัลด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนาและด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของนาตยา ทับยาง (2562) การปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผล การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่จะเกิดแก่ผู้เรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา หนูงาม (2563) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ระดับของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ ทับทอง (2562) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันพบว่า มีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ ทับทอง (2562) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเอง มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ วางแผนการปฏิบัติงาน ประพฤติตนเป็นอย่างดี ยึดหลักธรรมาภิบาล เสริมแรงครู ส่งเสริมให้ครูทำผลงานที่เป็นเลิศ และกำหนดมาตรฐานปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรศักดิ์สารสมศรี (2562) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ

ครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสา แหะหิม (2563) การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูลผลการวิจัย พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลที่มีเพศและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และครูที่มีวุฒิการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความรู้จากการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือได้แก่ 1.ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม 2.ด้านผู้นำดิจิทัล 3.ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา 4.ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังแผนภาพที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ด้านผู้นำเชิงจริยธรรม หลักการที่ยึดถือจริยธรรมเป็นหลัก โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ตัดสินใจโดยใช้หลักธรรมาภิบาล รวมถึงนำหลักการครองตน ครองคน ครองงาน มาใช้ในการบริหารงาน เพื่อเป็นแบบอย่างและสร้างความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความ

นำเชื่อถือและความเคารพต่อตัวผู้บริหารและองค์กร จนทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการสร้างบรรยากาศองค์กรที่ดี

ด้านผู้นำดิจิทัล ผู้บริหารมีความทันสมัยและเปิดใจต่อความเปลี่ยนแปลงมีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีการใช้เทคโนโลยีในการเปิดรับข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา มีการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการบริหารองค์กรและมีการนำองค์กรสู่ความก้าวหน้าทันสมัย ทันเหตุการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต

ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนา ผู้บริหารมีการรับฟังและเคารพความคิดเห็นของครู มีศิลปะในการสื่อสารข้อมูล ใช้ภาษาพูดคุยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พร้อมกับมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เพื่อที่จะสามารถกระตุ้น และให้ผู้ตามเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารดำรงตนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนที่พึงประสงค์ในการทำงานร่วมกันในองค์กร

ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีการฝึกอบรมคุณภาพการปฏิบัติงานของครู มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูทำงานได้อย่างมีคุณภาพ มีการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มีวิธีการใหม่ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลง และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการวิจัย (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย (2) ด้านผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ด้านผู้นำแบบสุนทรียสนทนาควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ควรมีศิลปะในการสื่อสารข้อมูล ใช้ภาษาพูดคุยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมควรมีการกระตุ้น และให้ผู้ตามเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
2. ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มีวิธีการใหม่เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลง และควรมีแนวทางในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูทำงานได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. หากมีขอบเขตระยะเวลาพอควรเพิ่มเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก หรือ การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายหรือเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติพงษ์ อุดมชนะธีระ. (2565). วงจรการควบคุมคุณภาพ (PDCA Cycle) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle). สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.iok2u.com/index.php/article/innovation/240-pdca-cycle-deming-cycle>
- ณัฐธยาน์ ทับทอง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์, 9(2), 15-24.
- ดุขฎิรัตน์ โกสุมภศิริ. (2558). ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ: ภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก <https://bit.ly/2K5JgU5>
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ขาว ฟาง.
- นิตยา ทับยาง (2562) การปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิมล โชติธนอธิวัฒน์. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคณะ.(2560).ครูศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สพป.ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2564). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัด สพป.ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564,จาก <https://www.pkn2.go.th/inhopkn2.php>.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2560). *การบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีประสิทธิผล*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุบลราชธานี: บงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- อภินันท์ จันตะนี.(2550). *สถิติและการวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper&Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล

The Relationship between Transformational leadership of the school
administrators and the learning organizations under the Secondary
Educational Service Area Office Prachuapkirikhan

ศิลปิน ทิพนพคุณ

Sinlapin Thipnopakhun

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: gsinlapin@gmail.com

Received February 12, 2022; Revised March 5, 2022; Accepted April 11, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 291 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จ ของ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีปณิธาน ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 2) ด้านเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; องค์กรแห่งการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the transformational leadership of school administrators and the learning organization of schools (2) to compare the transformational leadership of school classified by school size, and (3) to investigate the relation between the transformational leadership of school administrators and the learning organization of schools. The sample used for this research consisted of 291 teachers and personnel of schools under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan of the academic year 2021. The instrument for collecting data was a 5 – point rating scale questionnaires. The statistics used for analyzing the collected data were mean, standard deviation, F–test and correlation coefficient.

The research results were found as follows: 1) the transformational leadership of school administrators and the learning organization of schools were at the high level, 2) the comparison of transformational leadership of school administrators classified by school size had a significant difference at the statistical level of .05, and 3) the relation between the transformational leadership of school administrators and the learning organization of schools was at the high level with statistical significance at .01.

Keywords: Transformational Leadership; Learning Organization; School Administrator

บทนำ

ประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 เป็นกฎหมายทางการศึกษา กำหนดความมุ่งหมายสถานศึกษาเป็นองค์กรหลักที่สำคัญในการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มาตรา 11 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และมาตรา 8 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการพัฒนาและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2553)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นหลักประกันสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพ ด้วยความเชื่อที่ว่า “คนยิ่งเรียนรู้ ก็ยิ่งขยายขีดความสามารถออกไป และองค์กรที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ก็จะเติบโตและพัฒนาต่อไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด” ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 ด้าน คือ 1)ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ 2)ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 3)ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4)ด้านการเรียนรู้เป็นทีม เซ็งกี (Senge, 1990 อ้างถึงในสุนทนา ทายโก, 2557)

ผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญ การศึกษาของเยาวชนในประเทศจะดีหรือเลว จะแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 ด้านคือ 1) ด้านบุณบารมี 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 3) ด้านการพิจารณาถึงแต่ละบุคคล 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ บาส และอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา (2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับกับ สุนทนา ทายโก (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า มีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปรีชันธ์ กำกับดูแลสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 17 สถานศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ในปี 2564 ว่าเป็นองค์กรมาตรฐาน มุ่งพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมภายใต้วิถีคุณภาพ เพื่อให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากแผนพัฒนาและพันธกิจ ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา ยกระดับการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สอดคล้องในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปรีชันธ์ (2562)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปรีชันธ์ จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของ บาส และอโวลิโอ (Bass Avolio, 1994) เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ตลอดเวลา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปรีชันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จังหวัดกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษา ซึ่งได้อธิบายถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ตรงกันประกอบด้วยนักวิชาการดังนี้ Bass & Avolio (1994); Bernard Bass (1985); Burn (1978); Cook, Hunsaker & Coffey (1997); Charles Gabbert (2005); Covey (1996); Oke, Munshi & Walumbwa (2009); สำเนา หมิ่นแถม (2555); สัมมา รัตนชัย (2554); รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551); กฤติกา วงศ์ใหญ่ (2558) โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ความถี่ ได้เป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ด้านการมีปารมี พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน เป็นมิตรน่าคบหา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนให้ผู้ร่วมงานภาคภูมิใจและเต็มใจจะร่วมงาน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจและตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนตน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงาน

2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างเจตคติที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงาน อุทิศตนเพื่อองค์กร กระตุ้นบุคลากรให้มีแรงจูงใจในการทำงาน สร้างความร่วมมือร่วมใจ สร้างขวัญกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกำหนดมาตรฐานการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย มองเห็นภาพในอนาคตที่เป็นไปได้อย่างชัดเจน ตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการทำงาน

3. ด้านกระตุนทางปัญญา พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่กระตุ้นบุคลากรให้เกิดความมุ่งมั่น ตระหนักถึงคุณค่าของการแก้ปัญหาและความสำเร็จ เปิดโอกาสและยอมรับฟังมุมมองความคิดเห็นผู้อื่น เพื่อหาแนวทางที่ดีกว่า สร้างระบบความคิด เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีเหตุผล ผลักดันให้บุคลากรไว้วางใจกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดย ตั้งสมมติฐานอย่างมีเหตุผล และมีวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่อย่างสร้างสรรค์

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยคำนึงและเข้าใจในความแตกต่าง ในความรู้ความสามารถในตัวบุคคล และคอยอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้บุคลากร ปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียม ยุติธรรม ยกย่องชื่นชมบุคลากร สร้างความมั่นใจ ให้เห็นความสำคัญของตน

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษา ซึ่งได้อธิบายถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ตรงกันประกอบด้วยนักวิชาการดังนี้ Garvin (1993); McGill; & Slocum (1994); Senge (2000); Ubben and others (2001); Pedler Burgoyne Boydell (1991); พัทธกษ ทิพย์วารี (2559); สุมณฑา ทาญโก (2557); เฉลิมพล ประเสริฐสังข์ (2559) โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ความถี่ ได้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ การที่บุคลากรรับรู้ เข้าใจถึงข้อมูลกับงานที่ปฏิบัติ มีการประชุมบุคลากรก่อนดำเนินการ มีการใช้ข้อมูลต่าง ๆ แก้ปัญหา ริเริ่มโครงการอย่างสร้างสรรค์ มีการระดมความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรสามารถระดมสมองแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม สามารถจัดลำดับความสำคัญ จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและมีกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

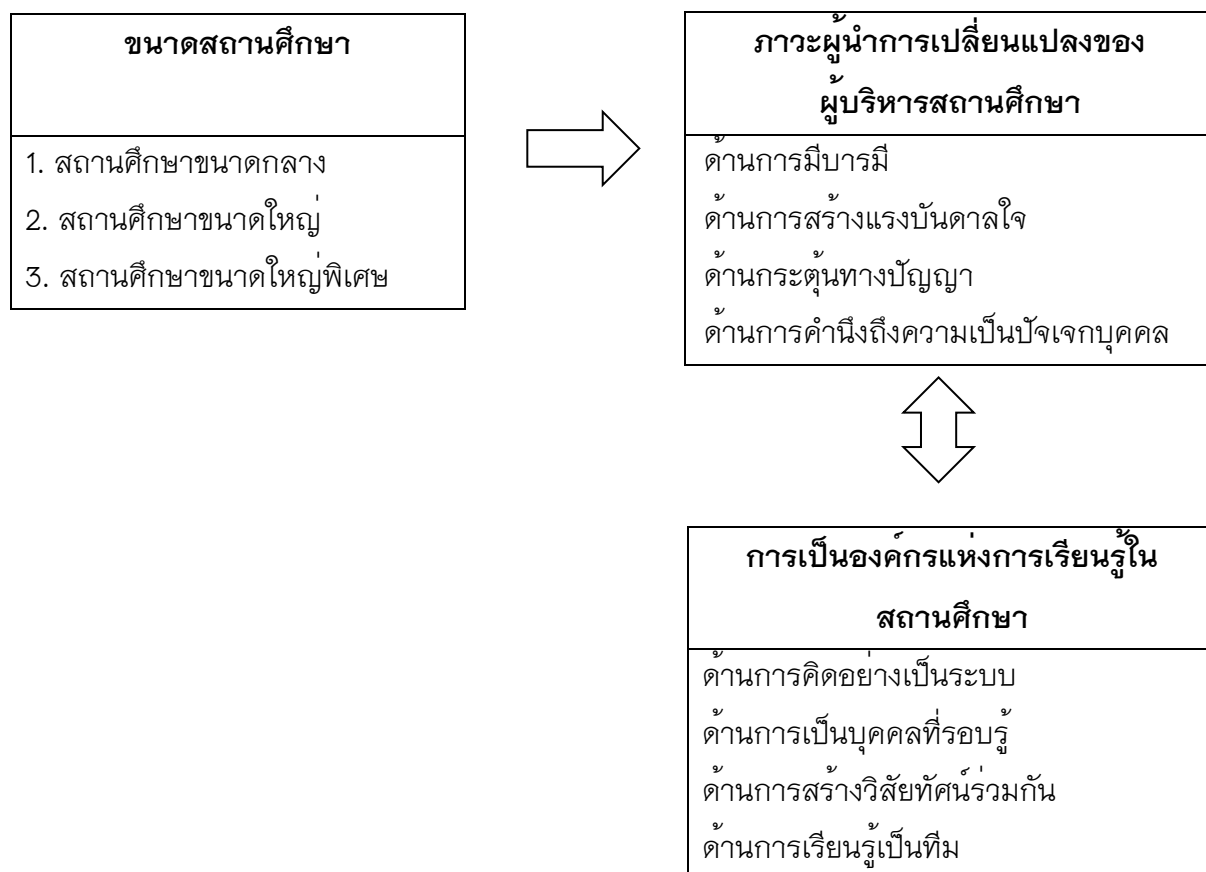
2. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ สถานศึกษามีระบบเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ให้บุคลากร มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ กระตุ้นบุคลากรให้มีความกระตือรือร้น มีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง โดยสถานศึกษาเป็นผู้สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีการจัดเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากร ผ่านการจัดอบรม ให้ความรู้ อย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ มีการนำประเด็นปัญหาอุปสรรค มาพิจารณาประชุมวิเคราะห์หาคำตอบร่วมกันและหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา ร่วมกันสร้างและกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานให้กับสถานศึกษา มีแนวทางให้บุคลากรปรับพฤติกรรมความคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมายในการทำงานของตนให้ สอดคล้องกับสถานศึกษา สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของอนาคตและความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างจริงจัง บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนา สร้างสรรค์ความสำเร็จให้แก่สถานศึกษาในรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม สถานศึกษามีบรรยากาศของการทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคลากรยอมรับและไว้วางใจกัน มีการสนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน ของผู้บริหารและบุคลากร มีกระจายอำนาจ ให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและเรียนรู้งานอย่างเหมาะสม เสริมสร้างให้บุคลากรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีมร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง กระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการช่วยทีม และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบึงพลาญชัย โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล มีรายละเอียด ประกอบไปด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล 17 โรงเรียน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,070 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จ ของ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา จำนวน 24 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1976)

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล เพื่อขอความร่วมมือการทำวิจัย 2) นำแบบสอบถามที่เป็นเอกสารและแบบ QR Code (รูปแบบออนไลน์) พร้อมทั้งสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากร พร้อมทั้งกำหนดวันและเวลาเพื่อเก็บแบบสอบถามคืน 3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดตาม ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็น

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการมีบาร์มี ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ดังรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร		n = 291		ระดับ	อันดับ
สถานศึกษา		$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีบาร์มี		4.21	0.62	มาก	2
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ		4.19	0.65	มาก	4
3. ด้านกระตุ้นทางปัญญา		4.21	0.60	มาก	1
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล		4.20	0.66	มาก	3
รวม		4.20	0.59	มาก	

2. ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและ รายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ด้านการมีบาร์มี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมกำลังสอง (SS)	องศาอิสระ (Df)	ผลรวมกำลังเฉลี่ย (MS)	F	Sig.
1. ด้านการมีบาร์มี	ระหว่างกลุ่ม	2.86	2	1.43	3.71*	0.026
	ภายในกลุ่ม	111.18	288	0.38		
	รวม	114.04	290			
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	ระหว่างกลุ่ม	7.46	2	3.73	9.23*	0.000
	ภายในกลุ่ม	116.36	288	0.40		
	รวม	123.83	290			
3. ด้านกระตุ้นทางปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	5.55	2	2.77	7.91*	0.000
	ภายในกลุ่ม	101.08	288	0.35		
	รวม	106.64	290			

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	ผลรวม กำลังสอง (SS)	องศา แห่ง อิสระ (Df)	ผลรวม กำลังสอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig.
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.63	2	1.81	4.19*	0.016
	ภายในกลุ่ม	124.70	288	0.43		
	รวม	128.33	290			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.61	2	2.30	6.71*	0.001
	ภายในกลุ่ม	99.06	288	0.34		
	รวม	103.68	290			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ดังรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา					ระดับ
	1. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	2. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	องค์กรแห่งการเรียนรู้ใน สถานศึกษา	
1. ด้านการมีบาร์มี	.713**	.647**	.699**	.725**	.744**	สูง
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	.757**	.715**	.732**	.733**	.784**	สูง
3. ด้านกระตุ้นทางปัญญา	.754**	.726**	.752**	.764**	.799**	สูง
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	.725**	.708**	.744**	.789**	.792**	สูง
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	.787**	.746**	.781**	.803**	.832**	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 เป็นกฎหมายสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติ โดยกำหนดความมุ่งหมายตามมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 1)เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2)ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3)การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ทุกคนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพราะเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุด ทำให้ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้ก้าวทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สอดคล้องกับการวิจัยของ ชยาภาภรณ์ ทองบ่อ (2562) ได้ศึกษา อิทธิพลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดี เผ่าผม (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่าย สถานศึกษาบึงเปื่อยขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

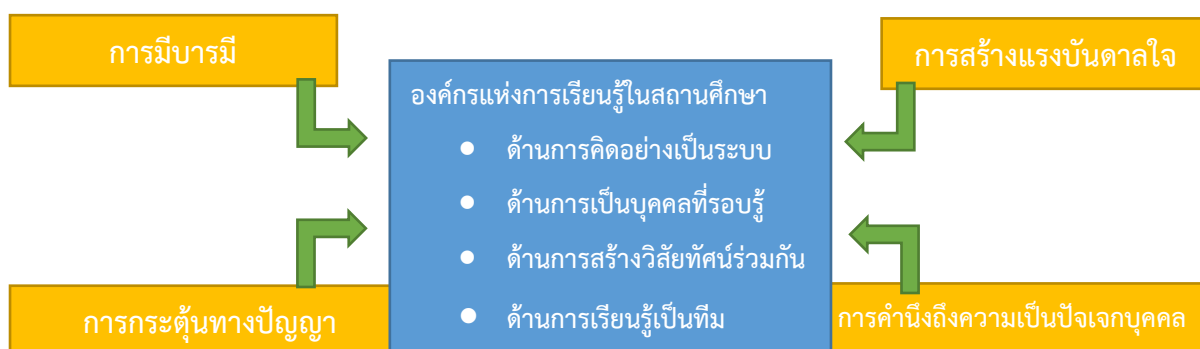
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ด้านการมีบาร์มี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขนาดสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล มีขนาดสถานศึกษาทั้งกลาง ใหญ่ ใหญ่พิเศษ ซึ่งมีทรัพยากรที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร บุคคล งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ทำให้พฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพ ทำให้ผู้บริหารแต่ละขนาดมีโอกาสได้แสดงออกถึงพฤติกรรมทางด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภาพรณ ออมิตา (2554) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันโดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาท

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล มีค่าความสัมพันธ์กันในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหาร มีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อครูและบุคลากร นำพาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา (2554) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับสูง และสอดคล้องกับ รุ่งนภา จันทรัส (2562) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

การมีบาร์มี พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน เป็นมิตรน่ายกย่อง นับถือและเคารพศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้ร่วมงาน

การสร้างแรงบันดาลใจ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างเจตคติที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

กระตุ้นทางปัญญา พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่กระตุ้นบุคลากรให้เกิดความมุ่งมั่น ตระหนักถึงคุณค่าของการแก้ปัญหาและความสำเร็จ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยคำนึงและเข้าใจในความแตกต่างในความรู้ความสามารถในตัวบุคคล

การคิดอย่างเป็นระบบ การที่บุคลากรรับรู้ เข้าใจถึงข้อมูลกับงานที่ปฏิบัติ มีการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหา ริเริ่มโครงการอย่างสร้างสรรค์

การเป็นบุคคลที่รอบรู้ บุคลากรได้รับรู้ ศึกษา ค้นคว้า มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพและมีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการทำงานอย่างเต็มที่ กระตุ้นบุคลากรให้มีความกระตือรือร้น มีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง

การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ ร่วมกันสร้างและกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานให้กับสถานศึกษา

การเรียนรู้เป็นทีม สถานศึกษามีบรรยากาศของการทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคลากรยอมรับและไว้วางใจกัน มีการสนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ที่พบว่าด้านการสร้างแรงบันดาลใจ คือผู้บริหารมีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการ ยกย่องชื่นชม ให้กำลังใจบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ผลงานใหม่ ๆ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ที่พบว่าด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือสถานศึกษามีการนำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ต้องพิจารณาประชุมวิเคราะห์ทบทวนร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการประชุมครูเพื่อวิเคราะห์ปัญหา สภาพปัจจุบันหาแนวทางและแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร

3. จากผลการวิจัยการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ที่พบว่า ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเปิดใจกว้างพร้อมรับสิ่งใหม่ชอบความท้าทายพร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา แสวงหาความรู้ ไม่นำตัวเองเป็นศูนย์กลาง รับฟังและทำความเข้าใจในผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการขับเคลื่อนองค์กร

4. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจำปริมณฑล ที่พบว่า ด้านการมีปารมี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควร ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน เป็นมิตรน่ายกย่อง นับถือและเคารพ ศรัทธา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน เปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางในการนำพาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่สัมพันธ์ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับปัจจัยด้านอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา วงศ์ใหญ่. (2558). *คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู* สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตประเวศ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์. (2562). *การศึกษายาทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เฉลิมพล ประเสริฐสังข์. (2559). *ทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ*. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2564, จาก www.gotoknow.org
- ชยาภาภรณ์ ทองบ่อ. (2562). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- นิภาพรรณ ออมิตา. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3. (2553). *ราชกิจจานุเบกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พิทักษ์ ทิพย์วาริ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11(1), 57-70.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). *ภาวะผู้นำ Leadership*. กรุงเทพฯ: ธนัช.
- รุ่งนภา จันทร์ลี. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมเกียรติ บาลลา. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ลัมมา รณิธย์. (2554). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์. (2562). *ข้อมูลสารสนเทศ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2564, จาก <http://sesaopkn/index.php>
- ลำเนา หมีนแจ่ม. (2555). *การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อเทคโนโลยี*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุชาติ เป่าผม. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่าย สถานศึกษาบึงเปือยขนาดใหญ่* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(3), 597-610.
- สมณฑา ทาโยโก. (2557). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organization. Effectiveness Through Transformational Leadership*. California: Sage Publications.
- Bernard M and Bass, B.M. (1985). *Leadership and Performance Beyond Expectation*. New York: The Free Press.

- Burns, J.M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Charles Gabbert. (2005). *The Relationship Between Chief Executive Transformational Leadership and Hospital High Performance*. Minnesota: Capella University.
- Cook, C.W., Hunsaker, P. and Coffey, R.E. (1997). *Management and organizational behavior*. 2nded. Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Covey, S.R. (1996). *Three Roles of the Leadership in the New Paradigm*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Garvin, D.A. (1993) Building a Learning Organization. *Harvard Business Review*, 71, 78-91.
- Likert, R. (1976). *New Way of Managing Conflict*. New York: McGraw-Hill.
- McGill, M.E., and Slocum, J.W. (1994). *The Smart Organization: How to Build a Business that Learns and Adapts to Marketplace Needs*. New York: John Wiley & Sons.
- Oke, Adegoke., Munshi, Natasha. and Walumbwa, Fred O. (2009). The Influence of Leadership on Innovation Processes and Activities. *Organizational Dynamics*, 38(1), 64-72.
- Pedler, M. Burgoyne & Boydell. (1991). *The learning company: A strategy for sustainable development*. Maidenhead: McGraw-Hill.
- Senge, P.M. (2000) *The Fifth Discipline: Strategy and Tool for Building a Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Senge, P.M.(1990) . *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday Currency.
- Ubben, G. C., and others (2001). *The principal: creative leadership for effective School*. Boston: Allyn & Bacon.
- Yamane, T. (1973). *Statistics and Introduction Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่มที่ 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Factors Affecting Academic Administration Group 1-8 of School for The Deaf

พิมลพรรณ สว่างสิงขร¹ และ วรณรี ปานศิริ²

Phimonphan Sawangsingkon¹ and Wannaree Pansiri²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{1,2}Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail : ¹ann2optimus@gmail.com; ²wannaree.pan@rmutr.ac.th

Received February 9, 2022; Revised March 28, 2023; Accepted March 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 276 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนโสตศึกษา

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ; การบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนโสตศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) To study the relationship between factors affecting academic administration and academic administration of school for the deaf. (2) To study the factors affecting academic administration of school for the deaf. the sample was Administrators and teachers of School for the deaf, 276 people They was selected by determining the samples of Taro Yamane by stratified random sampling. the instrument for collecting data was the questionnaire has a 5-level estimation scale. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis.

The research results were found as follows; 1. Executive Factors Teacher factor Budget factor environmental factors Factors on parental and community cooperation and factors of media, materials, equipment and technology There was a positive correlation with the academic administration of school for the deaf statistically significant at the .01 level. 2. Executive Factors Teacher factor Budget factor environmental factors Factors on parental and community cooperation and factors of media, materials, equipment and technology affecting the academic administration of school for the deaf statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Factors Affecting Academic Administration; Academic Administration; School for the Deaf

บทนำ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนโสตศึกษา ตามแนวคิดหลักการบริหารงานวิชาการนั้น งานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพื่อมุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากที่สุด มีอิสระ คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมถึงปัจจัยเกื้อหนุนด้านต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลรอบด้าน รวมทั้งมีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต ขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและด้อยโอกาสทั้งในด้านของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม สถานที่

งบประมาณ บุคลากร ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน โดยจัดให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการแต่ละประเภท เพื่อให้เด็กพิการสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามอัตราของทุน จากสภาพการดำเนินงานดังกล่าวได้มีผู้วิจัยหลายท่านนำปัญหาด้านงานวิชาการมาศึกษาว่ามีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านงบประมาณ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จได้เช่นกัน (ชไมพร ธิอ้าย, 2562) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มที่ 5 พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านผู้ปกครองและชุมชน และด้านผู้บริหาร (ดาราวรรณ กลั่นเขตรัตน์, 2560) และจากที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ต้องการทราบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะผลักดันให้การบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้นต้องอาศัยปัจจัยด้านใด และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้เกิดประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ต่อไป

ดังนั้น ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รวมทั้งมีความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความคาดหวังของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีความมั่นใจในการนำไปวางแผน พัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการจนเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่ม 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนโสตศึกษา

2. หลักการและแนวคิดในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ในการดำเนินงานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติ การดำเนินงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียน

3. โครงสร้างและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ด้านการนิเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

4. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา โดยสังเคราะห์จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในด้านที่มีการมุ่งเน้นให้มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ใน 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนโสตศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา โดยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยนี้

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการ

เทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 5) ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ 6) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านงบประมาณ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 5) ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และ 6) ปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนโสตศึกษา กลุ่ม 1-8 ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนโสตศึกษา 21 โรงเรียน ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 888 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 61 คน ครูผู้สอน จำนวน 827 คน (สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 276 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การงาน ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านปัจจัยผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างข้อคำถามตามนิยามที่ได้
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอบริการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษา ตลอดจนสาระสำคัญให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์
4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา และความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence=IOC) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ย IOC มากกว่า .50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และนิยามสามารถนำไปใช้ได้ จากการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60-1.00

6. นำผลค่าดัชนีความสอดคล้องที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability)) ตามวิธีการของ Cronbach (นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม, 2554) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) เท่ากับ .98

8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงโรงเรียนโสตศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือไปยังโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 257 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 276 คน ทางออนไลน์

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ได้รับคืน จำนวน 276 ฉบับ เป็นผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจให้คะแนน และบันทึกข้อมูล

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent)

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโสตศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโสตศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้วิธี Enter Method

3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนโสตศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.00						
X ₂	0.50**	1.00					
X ₃	0.49**	0.66**	1.00				
X ₄	0.51**	0.64**	0.67**	1.00			
X ₅	0.50**	0.70**	0.69**	0.77**	1.00		
X ₆	0.51**	0.72**	0.67**	0.77**	0.74**	1.00	
Y	0.58**	0.76**	0.71**	0.77**	0.80**	0.78**	1.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 แสดงว่า เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาในระดับค่อนข้างสูง คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านงบประมาณ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สำนัการบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter ในการหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา

ปัจจัย	b	SE. _b	Beta	t	Sig.
X ₁	0.83	0.03	0.11	3.22*	0.00
X ₂	0.26	0.06	0.22	4.67*	0.00
X ₃	0.09	0.04	0.10	2.31*	0.02
X ₄	0.19	0.06	0.17	3.26*	0.00
X ₅	0.30	0.06	0.27	5.11*	0.00
X ₆	0.17	0.05	0.17	3.25*	0.00
R = 0.88	R ² =0.78	S _e =0.19		F=156.07	0.00

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.78 นั่นคือทุกปัจจัยสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาได้ร้อยละ 78

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีค่า Beta สูงสุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (0.27) แสดงว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านงบประมาณ ตามลำดับ และสามารถนำปัจจัยที่ได้มาสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y_i = 0.78 + 0.83(X_1) + 0.26(X_2) + 0.09(X_3) + 0.19(X_4) + 0.30(X_5) + 0.17(X_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_i = 0.11(Z_1) + 0.22(Z_2) + 0.10(Z_3) + 0.17(Z_4) + 0.27(Z_5) + 0.17(Z_6)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า ปัจจัยทุกด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านสื่อวัสดุ

อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครูผู้สอน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา มีการดำเนินการตามนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนการนิเทศกำกับติดตาม และให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาในทุกด้าน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาเช่นกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ ถาวรชาติ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และดาราวรรณ กลั่นเขตรัการณ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญภาภักดิ์ พิชัย (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการ บริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่ มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถ พัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างดีมี คุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสต ศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีส่งผลต่อ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐาน งานวิจัยและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.78 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนโสตศึกษาได้ร้อยละ 78 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน

วิชาการ มีภาวะผู้นำ มีการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนได้อย่างเป็นระบบ ชัดเจน มีการกำกับติดตามผล มุ่งความสำเร็จ ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนางาน พัฒนาบุคลากรและส่งเสริมการทำงานของกลุ่มบริหารงานวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และวิสัยทัศน์ ก้าวไกล นำแนวคิด วิธีการ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประโยชน์กับผู้เรียนและครูผู้สอนสูงสุด อีกทั้งยังพัฒนาตนเองด้วยวิธีการหลากหลายเช่น เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างสมรรถนะและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีนา เหล่าลาด (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร และของปารณี เพชรสีช่วง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X1) ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X2) และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (X3) รวมถึงสอดคล้องกับของชไมพร ธิอำย (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านผู้ปกครองและชุมชน และด้านผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่ม 1 – 8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 6 ด้าน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่ม 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้สำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการบริหาร ตามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาทั้ง 6 ด้านดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารควร พิจารณาเพื่อเพิ่มระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการปฏิบัติที่มุ่งส่งเสริม ขับเคลื่อน สนับสนุนการเรียนรู้อย่างจริงจัง คำนึงถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ ของผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ให้ได้รับการอบรม เพื่อเพิ่มพูน ความรู้ และนำเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมี พัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง และเน้นให้ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิด สร้างสรรค์ จัดสรรงบประมาณและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

สรุป

ปัจจัยทางการบริหารส่งผลและมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุดต่อการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนโสตศึกษาด้านแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา ควรมีการดำเนินการตามนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ อย่างชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนการนิเทศกำกับติดตาม และให้ความสำคัญใน การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาใน 6 ด้าน ทั้งปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัย ด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาเช่นกัน ส่งผลให้ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาที่ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการพัฒนา ตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างสมรรถนะและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีการวาง แผนการประสานงาน และมีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่อผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษามีการ รายงานสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการ/กิจกรรมต่อคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัด

ห้องเรียนที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษามีการจัดเก็บ บำรุงรักษาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการจำเป็นพิเศษ และเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพใช้งานได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษามากที่สุดทุกด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในการวางแผน ปรับปรุง และส่งเสริม สนับสนุนทุกปัจจัยให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนโสตศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ หรือวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภัค พิชัย. (2563). สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5 (1), 28–42.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชไมพร ธิอ้าย. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ* สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มที่ 5 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดาราวรรณ กลั่นเขตรการณ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม. (2554). *การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินหลักสูตรในเอกสารการสอน ชุดวิชาการประเมินหลักสูตร หน่วยที่ 6*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปวีณา เหล่าลาด. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปารณี เพชรสีช่วง (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 (ค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิการ.

สุชาดา ถาวรชาติ (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2564). ยุทธศาสตร์และจุดเน้น. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564, จาก <http://special.obec.go.th/HV3/article4.php>

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้: จากปัญหาปากท้องสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

The 16 Provinces Rubber Farmers Association: From Standard Living Problems Towards Changing Policy

สุนทร รักรงค์

Soontorn Rakrong

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand

E-mail: soontorn1233@gmail.com

Received January 29, 2022; Revised March 20, 2023; Accepted March 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อตั้งสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคม และสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาทางพาราทั้งระบบ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้จำนวน 49 คน โดยกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ที่ปรึกษากิจกรรมการ และผู้แทนองค์กรภาคีอื่น ๆ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม ใช้ข้อมูลเชิงเอกสารมาประกอบการสังเคราะห์ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ก่อตั้งขึ้นจากผลกระทบของสถานการณ์ราคายางพาราที่ตกต่ำอันเป็นการจุดชนวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาราคายางพารา แต่เมื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบเดิม เช่น การชุมนุมประท้วงหรือการปิดถนนไม่บรรลุเป้าหมาย สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้จึงปรับแนวทางโดยเลือกใช้ 6 ยุทธวิธีหลักในการเคลื่อนไหวทางสังคม ได้แก่ 1) การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายองค์กรพันธมิตร 2) การสร้างพื้นที่ทางวิชาการ 3) การช่วงชิงอำนาจรัฐบางส่วน 4) การเดินสองขา 5) การสร้างแนวร่วมระดับชาติ 6) การสร้างแนวร่วมในเวทีโลก โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 3 ประการ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) การขับเคลื่อนแนวคิดสวนยางยั่งยืนสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 3) การสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของ

หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมสำหรับการพัฒนายางพาราทั้งระบบเพื่อแก้ปัญหาปากท้องเกษตรกรชาวสวนยางได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเคลื่อนไหวทางสังคม; สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้; การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

Abstract

The purposes of this research article were: 1) to explore an establishment of the 16 Provinces Rubber Farmers Association 2) to study a social movement tactics and 3) to find out a policy recommendation for developing rubber system in Thailand. This research article is quality research by mix methods include a sample of 49 participants as advisers, members of association, representative of other networking organizations, observe and review documentary research. The findings indicated that the 16 Provinces Rubber Farmers Association founded from a global price of rubber and the Thai Public Administration that inefficiency. But the traditional social movement approach, such as demonstration are not working anymore because of global price and domestic politics was unstable. The southern rubber farmers learn to adapt an ideas and tactics, then they develop a new social movement are coordinating with network organization, joining with an academic area, moving to government authorities, two ways strategies, finding a national and global networking, Finally, this article will point out the success of their movement and policy recommendations to the government and civil societies for applying sustainable solution as changing rubber farmer's mindset, implementation a sustainable approach and empowerment the rubber farmers institute.

Keywords: Social Movement; The 16 Provinces Rubber Farmers; Policy Change

บทนำ

จากสถิติปี 2563 ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพาราธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่งของโลกมูลค่ากว่า 3,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 30.3 ของมูลค่าการส่งออกยางพาราในตลาดโลก (World's Top Exports, 2020) ยางพารามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจภาคใต้และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้ประชากรในพื้นที่ ก่อให้เกิดการจ้างงานภาคใต้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้ระบุถึงความสำคัญของยางพาราโดยกำหนดแนวทางการรักษารฐานการผลิตยางพาราในภาคใต้

ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อเป็นฐานการสร้างรายได้ให้กับประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ท่ามกลางอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกยางพาราและการให้ความสำคัญของภาครัฐเกษตรกรชาวสวนยางกลับได้รับผลตอบแทนจากห่วงโซ่คุณค่าในอุตสาหกรรมยางเพียงเล็กน้อย ยิ่งไปกว่านั้น คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางกลับไม่พัฒนาขึ้นตามมูลค่ายางพาราในตลาดโลก เนื่องจากกลไกราคายางพาราในตลาดโลกขึ้นกับปริมาณความต้องการใช้ยางพาราธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลามีความไม่แน่นอนสูงส่งผลให้ราคายางพาราตกต่ำในบางช่วง นอกจากนี้ ส่วนหนึ่งของปัญหาราคายังเป็นผลมาจากการบริหารงานของภาครัฐในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบที่ขาดประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ผลพวงจากปัญหาราคายางพาราที่เรื้อรังส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ตกเป็นผู้แบกรับผลพวงจากปัญหาราคายางพาราที่ไร้เสถียรภาพ ก่อให้เกิดปัญหาปากท้อง ปัญหาหนี้ครัวเรือน ปัญหาสังคม และชุมชน ฯลฯ และปัจจัยผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้คือราคายางที่ตกต่ำในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในช่วงวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ซึ่งราคายางตกลงถึง 36 บาทต่อกิโลกรัม และปรับตัวสูงขึ้น 120 บาทต่อกิโลกรัมในช่วงช่วงปี พ.ศ. 2552 ต่อมาสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ราคายางลดลงอย่างต่อเนื่องมาอยู่ที่ 80 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้น หนทางเดียวที่เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้จะสะท้อนข้อเรียกร้องต่อภาครัฐให้แก้ไขปัญหาราคายางพาราได้คือการเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใช้วิธีการชุมนุม ประท้วง และปิดเส้นทางสัญจรเป็นเครื่องมือในการกดดันให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงราคายางพาราให้อยู่ในอัตราที่เกษตรกรชาวสวนยางพึงพอใจ

การเคลื่อนไหวเรียกร้องการแก้ปัญหาราคายางพาราของเกษตรกรซึ่งต่อมาได้รับการพัฒนาไปสู่การก่อตั้งเป็นสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายหรือหวังผลเปลี่ยนแปลงสังคมในทางสร้างสรรค์ ในระยะเริ่มแรกผู้ร่วมขบวนการอาจจะมีหรือไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม แต่เมื่อขบวนการมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น มีการขยายตัวอาจนำไปสู่การเปลี่ยนระบบค่านิยม สถาบัน และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้ โดยการเข้าร่วมขบวนการของประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวผู้เข้าร่วมได้เป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและจิตสำนึกทางการเมืองพร้อมกับการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ มติทางการเมือง บทบาทของตนเองในสังคมและในจักรวาลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในขบวนการทางสังคม เช่น การเดินขบวน การสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เป็นต้น (ผาสุกพงษ์ไพจิตร, 2545) ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มเหล่านี้ได้รวมตัวกันเพื่อนำเสนอข้อมูลและทางออกในการแก้ปัญหาผ่านการเคลื่อนไหวกดดัน การยื่นข้อเรียกร้องเพื่อให้ภาครัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของกลุ่มตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มเหล่านี้ยังนำเสนอข้อมูลและเรียกร้องไปยังกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลเพื่อสร้างความเข้าใจไปสู่การเคลื่อนไหวร่วมกันในมิติต่าง ๆ ร่วมกัน

การเคลื่อนไหวเหล่านี้เรียกว่า “การเคลื่อนไหวทางสังคม” (Social movement) โดยคำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” เริ่มใช้ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เพื่ออธิบายถึงขบวนการประท้วงทางการเมืองและสังคม (Political Protest and Social Protest) ที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสและพื้นที่อื่น ๆ ของยุโรปยุคนั้น ต่อมาได้มีการใช้คำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” และ “พลังทางการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคม” เป็นขบวนการทางสังคมที่แสดงพลังความต้องการของบุคคลจากอาชีพเดียวกันหรือชนชั้นเดียวกัน เช่น คนงานหรือชนชั้นกรรมาชีพ ขบวนการทางสังคมจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางชนชั้นหรืออาชีพซึ่งเป็นตัวยึดโยงผู้คนเข้าเป็นหมู่เหล่า (ซูลิรัตน์ เจริญพร, 2542) นอกจากนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังได้รับการตีความไปถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต บรรทัดฐานของสังคม ไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และสิทธิส่วนบุคคล แต่ไม่อาจเป็นไปได้ภายใต้บรรทัดฐานแบบดั้งเดิม การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของคนในสังคมจนนำไปสู่สภาวะผิดปกติในจิตใจ เช่น ความรู้สึกแปลกแยก การรับรู้เข้ากันไม่ได้ หรือความรู้สึกสูญเสีย ความรู้สึกด้อยค่าของคนในสังคม และถึงจุดวิกฤติจึงเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมในเชิงปฏิบัติ และนำไปสู่สร้างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้น กลุ่มเหล่านี้ก็จะพัฒนาเป็นพลังที่เปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมได้ตามต้องการ (Jenkins, 1983)

แนวคิดข้างต้นจึงเป็นแนวทางในการศึกษาการเคลื่อนไหวของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ กล่าวคือ การศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) วัฒนธรรมของผู้ร่วมเคลื่อนไหว ความเชื่อ ความคิด ค่านิยมที่ผู้เข้าร่วมมีร่วมกัน 2) การจัดโครงสร้างองค์กร ผู้นำกลุ่มสมาชิกที่เป็นแกนนำ 3) พันธมิตรขององค์กรเคลื่อนไหว และเครือข่ายองค์กรเคลื่อนไหว องค์กรประชาชนระดับรากหญ้าและสื่อมวลชนด้วย 4) ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว 5) ท่าที การดำเนินงาน การเคลื่อนไหวของคู่ขัดแย้ง โดยบทบาทของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เริ่มต้นจากการรวมตัวกันของเกษตรกร การเรียนรู้จากประสบการณ์ ตลอดจนการปรับแนวคิดและยุทธวิธีจนนำมาซึ่งการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายได้อย่างมีนัยสำคัญต่อภาคการเกษตรและสังคมไทย และสามารถเป็นบทเรียนให้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้
2. ศึกษายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้
3. สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาทางพาราทั้งระบบให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง

ทั่วประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

ผลพวงจากปัญหายางพาราที่เรื้อรังส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ตกเป็นผู้แบกรับผลพวงจากราคายางพาราที่ไร้เสถียรภาพ ก่อให้เกิดปัญหาปากท้อง ปัญหาหนี้ครัวเรือน ปัญหาสังคมและชุมชน ฯลฯ หนทางเดียวที่เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้จะสะท้อนข้อเรียกร้องต่อภาครัฐให้แก้ไขปัญหาราคายางพาราได้คือการก่อตัวของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใช้วิธีการชุมนุม ประท้วง และปิดเส้นทางสัญจรเป็นเครื่องมือในการกดดันให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงราคายางพาราให้อยู่ในอัตราที่เกษตรกรชาวสวนยางพึงพอใจ การเคลื่อนไหวเรียกร้องการแก้ปัญหาราคายางพาราของเกษตรกรต่อมาได้รับการพัฒนาไปสู่การก่อตั้งเป็นสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายหรือหวังผลเปลี่ยนแปลงสังคมในทางสร้างสรรค์ ในระยะเริ่มแรกผู้ร่วมขบวนการอาจจะมีหรือไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม แต่เมื่อขบวนการมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น มีการขยายตัวอาจนำไปสู่การเปลี่ยนระบบค่านิยม สถาบัน และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้ โดยการเข้าร่วมขบวนการของประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวผู้เข้าร่วมได้เป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและจิตสำนึกทางการเมือง พร้อมกับการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ มิติต่างทางการเมือง บทบาทของตนเองในสังคมและในจักรวาลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในขบวนการทางสังคม เช่น การเดินขบวน การสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เป็นต้น (ผาสุกพงษ์ไพจิตร, 2545) กลุ่มเหล่านี้ได้รวมตัวกันเพื่อนำเสนอข้อมูลและทางออกในการแก้ปัญหาผ่านการเคลื่อนไหวกดดัน การยื่นข้อเรียกร้องเพื่อให้ภาครัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของกลุ่มตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

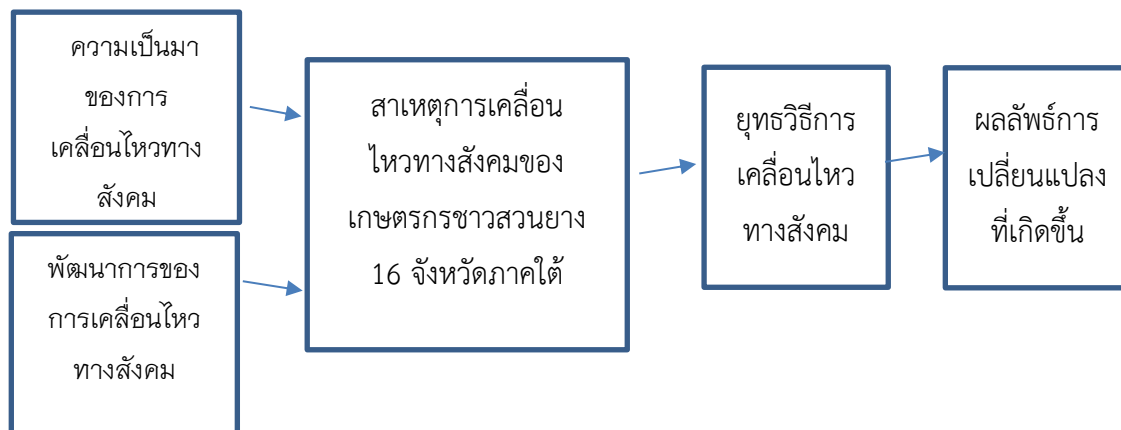
การเคลื่อนไหวของกลุ่มเหล่านี้ยังนำเสนอข้อมูลและเรียกร้องไปยังกลุ่มอื่น ๆ ที่มีใช้รัฐเพื่อสร้างความเข้าใจนำไปสู่การเคลื่อนไหวร่วมกันในมิติต่าง ๆ ร่วมกัน การเคลื่อนไหวเหล่านี้เรียกว่า “การเคลื่อนไหวทางสังคม” (Social movement) โดยคำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” เริ่มใช้ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เพื่ออธิบายถึงขบวนการประท้วงทางการเมืองและสังคม (Political Protest and Social Protest) ที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสและพื้นที่อื่น ๆ ของยุโรปยุคนั้น ต่อมาได้มีการใช้คำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” และ “พลังทางการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคม” เป็นขบวนการทางสังคมที่แสดงพลังความต้องการของบุคคลจากอาชีพเดียวกันหรือชนชั้นเดียวกัน เช่น คนงานหรือชนชั้นกรรมาชีพ ขบวนการทางสังคมจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางชนชั้นหรืออาชีพซึ่งเป็นตัวยึดโยงผู้คนเข้าเป็นหมู่เหล่า (ซูลีรัตน์ เจริญพร, 2542, น. 5-9) นอกจากนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังได้รับการตีความไปถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต บรรทัดฐานของสังคม ไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และสิทธิส่วนบุคคล แต่ไม่อาจเป็นไปได้ภายใต้บรรทัดฐานแบบดั้งเดิม การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของคนในสังคมจนนำไปสู่สภาวะผิดปกติในจิตใจ เช่น ความรู้สึกแปลกแยก การรับรู้เข้ากันไม่ได้ หรือความรู้สึกสูญเสีย ความรู้สึกด้อยค่าของคนในสังคม และถึงจุดวิกฤติจึงเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม

ในเชิงปฏิบัติ และนำไปสู่สร้างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้น กลุ่มเหล่านี้ก็จะพัฒนาเป็นพลังที่เปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมได้ตามต้องการ (Jenkins, 1983)

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความนี้มุ่งตอบวัตถุประสงค์การศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นมาและพัฒนาการของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคม และการถอดบทเรียนเพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคม ประกอบด้วย 1) แนวคิดการถดถอยแบบดั้งเดิม (Traditional breakdown theories) ซึ่งอธิบายว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของคนในสังคม สืบเนื่องจากผู้คนในสังคมมีความตึงเครียดนำไปสู่สภาวะผิดปกติในจิตใจ เช่น ความรู้สึกแปลกแยก การรับรู้เข้ากันไม่ได้ (cognitive dissonance) หรือความรู้สึกสูญเสียความรู้สึกด้อยค่า (relative deprivation) ของคนในสังคม กระทั่งถึงจุดวิกฤติจึงเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้น 2) แนวคิดการประกอบสร้าง (Constructionist Approaches) โดย Klandermans เสนอว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดจากการมองเห็นสถานการณ์คนละแง่มุม และมีความเชื่อที่แตกต่างกัน ในกรณีที่ผู้มีอำนาจถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่มีความชอบธรรม การปกครองของกลุ่มนี้จะถูกตีความว่า เป็นการทำตามกระบวนการทางกฎหมาย แต่ผู้มีอำนาจถูกมองว่า ไม่มีความชอบธรรมแล้ว พฤติกรรมเกี่ยวกันนั้นอาจถูกตีความว่า เป็นกระบวนการกดขี่ 3) แนวคิดการระดมทรัพยากร (Resource mobilization Theory) (Jenkins, 1983) อธิบายว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มประชาชนที่มีความคับข้องใจต่อสังคมที่มารวมตัวกันและเริ่มมีทรัพยากรมากขึ้นจึงเกิดการก่อตั้งองค์กรเคลื่อนไหวทางสังคม องค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ทุกรูปแบบมาสนับสนุนการเคลื่อนไหว นำมาซึ่งพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมตามเจตนารมณ์และเป้าประสงค์ขององค์กร (Schwartz, 1976) และ 4) แนวคิดการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ของยุโรป (The European new social movement Approach) โดย Klandermans เสนอว่า องค์กรเคลื่อนไหวทางสังคมคือการชักจูงสังคมเข้าด้วยกัน สร้างพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นอิสระ สร้างอัตลักษณ์ใหม่ (Cohen, 1985) เช่น การเคลื่อนไหวเรื่องผู้หญิง โดยการเคลื่อนไหวสมัยใหม่นี้ต่างจากการเคลื่อนไหวแบบเก่า คือ การเคลื่อนไหวแบบนี้มีลักษณะที่เรียกว่า “identity-oriented paradigm” ในกระบวนการเคลื่อนไหวจะสร้าง/เสริม/ปกป้องอัตลักษณ์ และนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (solidarity) ของผู้เข้าร่วมองค์กรเคลื่อนไหวไม่ใช่เครื่องมือที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมแต่องค์กรเคลื่อนไหวนั้นเองนั่นคือการเปลี่ยนแปลงสังคม

ทั้งนี้สามารถเขียนแผนภูมิการอบการศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สืบหาและเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการเข้าสู่พื้นที่ โดยมีแหล่งข้อมูล (Key Informant) ประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทเป็นที่ประจักษ์ชัดในสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ โดยเลือกพื้นที่การทำวิจัยที่เป็นพื้นที่หลักในการเคลื่อนไหวของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเข้าสู่พื้นที่ผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถาม นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของประชากรและกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนมาถอดบทเรียนแนวคิดและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ และข้อมูลที่ได้นำมาประกอบกับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากเอกสารทางราชการต่าง ๆ ข่าวสารในสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์ เป็นต้น โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎี “การเคลื่อนไหวทางสังคม” (Social Movement) อาทิ แนวคิดของ John Wilson, James Wood Maurice Jackson, Mayer N. Zald และ John David McCarthy มาเป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล ถอดบทเรียนพัฒนาการและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดจนสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาทางพาราทั้งระบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

บทความนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่น่าเชื่อถือ (Key Informant) จากกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเป็นที่ประจักษ์ชัดในการเคลื่อนไหวของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ จำนวนรวม 49 คน ประกอบด้วย ที่ปรึกษาสมาคมฯ จำนวน 10 คน กรรมการสมาคมฯ จำนวน 10 คน สมาชิกสมาคมฯ จำนวน 16 คน และผู้แทนองค์กรภาคีเครือข่ายสมาคมฯ 13 องค์กร จำนวน 13 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการตั้งคำถามปลายเปิดถึงแรงผลักดันให้เกิดการก่อตั้งสมาคมฯ ประสบการณ์และยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคม และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา

ยางพาราทั้งระบบเพื่อแก้ไขปัญหายางพาราให้กับเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์เนื้อหา และสรุปผล ขณะเดียวกันใช้เครื่องมือการเข้าสู่พื้นที่ที่สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคม ผ่านการสังเกต และเก็บข้อมูลโดยแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เช่น การประชุมกลุ่มของสมาคม เป็นต้น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษามีข้อค้นพบใน 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและพัฒนาการของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ 2) ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ และ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบให้กับเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาและพัฒนาการของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้

สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีจุดเริ่มต้นมาจากบริบทสถานการณ์ราคายางพาราที่ตกต่ำเป็นจุดจุดชนวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ที่เริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2532 จากการชุมนุมปิดสถานีรถไฟทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างการชุมนุมได้มีปราชญ์ชาวบ้านนำโดย นายประยงค์ รณรงค์ นายบุญส่ง นันททอง และนายอุทัย สอนหลักทรัพย์ ปราศรัยเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรเกษตรกรชาวสวนยาง หลังจากนั้น ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายสนับสนุนสถาบันเกษตรกร (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2534) กรมส่งเสริมการเกษตรจึงเดินทางสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันเกษตรกร โดยให้ขึ้นทะเบียนสมาคมชาวสวนยางภาคใต้ 14 จังหวัด และจดทะเบียนสมาคมชาวสวนยางในภาคอื่น ๆ (อุทัย สอนหลักทรัพย์, สัมภาษณ์, 24 กันยายน 2563) นอกจากนี้ นายประยงค์ รณรงค์ ปราชญ์ชาวบ้าน ยังมีแนวคิดว่าการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลแทรกแซงปัญหาราคายางพารานั้นมิใช่ทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืน จึงเริ่มรวมกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา สร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร (ประยงค์ รณรงค์, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

ขณะที่การกำหนดนโยบายของภาครัฐต่อปัญหาราคายางพารายังเป็นไปในลักษณะของการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตามสถานการณ์ยางพาราดตลาดโลก ขาดทิศทางที่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง และขาดการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน แต่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาโดยการแทรกแซงกลไกราคายางพารา การเร่งปลูกยางพาราทั่วประเทศโดยมิได้ประเมินสถานการณ์ความต้องการยางพาราในตลาดโลกระยะยาว หรือการใช้มาตรการมอบเงินเยียวยาซึ่งไม่ครอบคลุมถึงเกษตรกรชาวสวนยางชายขอบ ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2540 เกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศร่วมกับมูลนิธิแผ่นดินหมู่บ้านได้วางแผนแม่บทยางพาราไทย ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลและเกษตรกรชาวสวนยางให้มีการจัดตั้งองค์กรเกษตรกรเป็นสมาคม กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ รวมตัวกันพึ่งพาตนเองเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางขึ้นกลางน้ำ และยกระดับไปถึงอุตสาหกรรม

ปลายน้ำ ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินการตามแผนแม่บท แต่แผนแม่บทดังกล่าวไม่ได้รับการตอบรับจากรัฐบาลในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (ประยงค์ รัตนรงค์, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ เริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการผ่านการจดทะเบียนที่จังหวัดชุมพรตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์การก่อตั้งสมาคมเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของราคายางพารา เป็นตัวแทนของเกษตรกรชาวสวนยาง ส่งเสริมและให้คำแนะนำเกษตรกรชาวสวนยาง สร้างอาชีพเสริมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง และสร้างความร่วมมือกับองค์กรการกุศลเพื่อการกุศลและองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อสาธารณประโยชน์ (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) โดยสมาชิกมาจากตัวแทนของเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยาง 14 จังหวัดภาคใต้ และอีก 2 จังหวัด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 16 คน กำหนดยุทธศาสตร์ของสมาคมในการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม ได้แก่ สิทธิเกษตรกรชาวสวนยาง สวัสดิการเกษตรกรชาวสวนยาง การผลักดันสวนยางยั่งยืนและสุขภาพชาวสวนยาง การแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกรชาวสวนยาง และการพัฒนาอุตสาหกรรมใต้ถุน (ประยงค์ รัตนรงค์, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้

บทความวิจัยนี้มีข้อค้นพบด้านยุทธวิธีการขับเคลื่อนของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1) ยุทธวิธีการประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายองค์กรพันธมิตร เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ใช้วิธีการประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายองค์กรพันธมิตรผ่านการมีส่วนร่วมร่วมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งเคลื่อนไหวประเด็นทางการเมืองระดับชาติ เนื่องจากในเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีกลุ่มเกษตรกรที่หลากหลายมารวมตัวกัน โดยกลุ่มเครือข่ายหลักที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวร่วมกับเกษตรกรชาวสวนยางคือ กลุ่มเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันและเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว เพราะเกษตรกรในภาคใต้มีจุดร่วมคือการมีวิถีการเพาะปลูกที่หลากหลาย เช่น ครัวเรือนหนึ่งปลูกทั้งยางพารา ปาล์มน้ำมัน และมะพร้าว โดยหลังจากเก็บเกี่ยวประสบการณ์และสร้างเครือข่ายระหว่างเข้าร่วมเคลื่อนไหวร่วมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหลังปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมาเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้ได้ออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อปัญหาราคายางพารา โดยการอาศัยเครือข่ายเกษตรกรในภาคใต้ที่เคยอยู่ในแนวร่วมการชุมนุมของพันธมิตรฯ มาเป็นกำลังในการขับเคลื่อนทางสังคม

2) ยุทธวิธีการสร้างพื้นที่ทางวิชาการ สมาคมชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้และภาคีเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยางและปาล์มน้ำมัน 16 จังหวัดภาคใต้ได้จัดเวทีวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้และสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2557 โดยเชิญนักวิชาการทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รวมอภิปรายแนวทางการแก้ปัญหายางพาราตกต่ำทั้งระบบ รวมทั้งหาแนวทางการยกระดับคุณภาพชีวิตชาวสวนยาง โดยผลสรุปจากการจัดเวทีวิชาการชี้ให้เห็นว่าต้องมีการกำหนดราคายางพาราที่เหมาะสมในอัตราที่เกษตรกรสามารถยังชีพได้ ส่งเสริมการเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราภายในประเทศ

และการตระหนักถึงสิทธิของเกษตรกร คนกรีดยาง และคนทำสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และชาวสวนยางชายขอบ (เมเนเจอร์ออนไลน์, 2557)

3) ยุทธวิธีที่มีส่วนร่วมกับกลไกภาครัฐ ปี พ.ศ. 2557 รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เสนอ พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทยเข้าสู่สภานิติบัญญัติ กฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นที่กล่าวขานจากเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยางว่าเป็น “ฉบับนายทุนร่าง” เนื่องจากมองว่าเกษตรกรชาวสวนยางในระดับรากหญ้าถูกกีดกันออกไป เช่น สัดส่วนของคณะกรรมการยางแห่งประเทศไทย จำนวน 11 คน กำหนดให้มีผู้แทนของเกษตรกรชาวสวนยางเพียง 1 คนเท่านั้น นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังมีการนิยาม “เกษตรกรชาวสวนยาง” ที่ไม่ครอบคลุมถึงคนกรีดยาง กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้จึงปรับปรุงแบบการเคลื่อนไหวมาสู่การคัดค้านกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อชาวสวนยางชายขอบ ในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เกษตรกรชาวสวนยางได้ยื่นหนังสือคัดค้านร่างพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย (ไทยรัฐออนไลน์, 2557) และเสนอให้นายสุนทร รักษ์รงค์ เป็นผู้แทนของชาวสวนยางเป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณากร่างพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย กระทั่งมีการประกาศใช้ในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 (คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย, 2558)

การมีส่วนร่วมร่างกฎหมายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ เพราะสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์แล้วว่าการเคลื่อนไหวในรูปแบบเดิมอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ จึงจำเป็นต้องปรับยุทธวิธีในการขับเคลื่อนประเด็น บทบาทของตัวแทนสมาคมมีโอกาสเข้าร่วมเป็นอนุกรรมาธิการและที่ปรึกษาซึ่งประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการโน้มน้าวให้บรรดาสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เข้าใจสถานการณ์และบทบาทของเกษตรกรชาวสวนยางมากขึ้น

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างกฎหมายจึงเป็นก้าวอย่างที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมที่สามารถรุกไปถึงการใช้อำนาจนิติบัญญัติได้ในการผลักดันข้อเรียกร้องและความต้องการของชาวสวนยางชายขอบเพื่อยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และการรักษาเสถียรภาพราคายางได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นจากมุมมองของเกษตรกรจึงถือว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายการเกษตรที่ก้าวหน้ามากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย

4) ยุทธวิธีเดินสองขา จากประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางซึ่งพบว่าการใช้วิธีการเคลื่อนไหวด้วยการชุมนุมประท้วงเพียงวิธีเดียวไม่ประสบผลสำเร็จ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางได้อย่างยั่งยืน กลุ่มชาวสวนยางเริ่มใช้ยุทธศาสตร์ “การเดินสองขา” ที่ประกอบไปด้วย “ขาที่หนึ่ง” ยังคงใช้วิธีการชุมนุมประท้วงแต่เป็นการปรับการชุมนุมในรูปแบบใหม่ คือ การยื่นหนังสือและการใช้ “Flash Mob” เคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ และ“ขาที่สอง” คือ การเคลื่อนไหวด้วยกลไกของการยางแห่งประเทศไทยในนามของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ โดยส่งผู้แทนสมาคมฯ เข้าไปเป็นอนุกรรมการงบประมาณและอนุกรรมการสวัสดิการของการยางแห่งประเทศไทยซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอประเด็นการขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางซึ่งระเบียบข้อบังคับของการ

อย่างแห่งประเทศไทยขัดต่อพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย นำมาซึ่งการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขประกาศการยางแห่งประเทศไทยให้สามารถขึ้นทะเบียนคนกรีดยางรายย่อยที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์เป็นเกษตรกรชาวสวนยางตามกฎหมายได้ในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560)

5) ยุทธวิธีการสร้างแนวร่วมระดับชาติ เมื่อบทบาทของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้เริ่มเข้าไปสู่กลไกภาครัฐได้แล้ว ก้าวต่อมาคือการสร้างแนวร่วมระดับชาติ โดยนายสุนทร รักษ์รงค์ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการดำเนินการตามกติกาในที่ประชุมองค์การชุมชนตำบลระดับชาติ มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายการปฏิรูปยางพาราทั้งระบบเข้าสู่ที่ประชุมของสภาองค์การชุมชนตำบลระดับชาติ ครั้งที่ 10 ในปี พ.ศ. 2560 โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่นำข้อเสนอส่งไปยังประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีรับทราบ บทบาทในคณะกรรมการนี้ถือเป็นการสร้างแนวร่วมใหม่ของเกษตรกรชาวสวนยางที่ขยายวงกว้างออกไปในระดับชาติ (สยามรัฐ, 2564) นอกจากนี้ สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ยังขยายบทบาทเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ สื่อสาธารณะไทยพีบีเอส ในช่วงปี พ.ศ. 2561 (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2561) มีส่วนสำคัญในการขยายชุดความคิดและการขับเคลื่อนของเกษตรกรชาวสวนยางเข้าไปในพื้นที่สื่อสาธารณะ อันเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดในการขับเคลื่อนประเด็นสวนยางยั่งยืนและความทุกข์ยากของเกษตรกรชาวสวนยางและคนกรีดยางสู่สังคม

นอกจากนี้ ยังมีการขยายบทบาทเข้าไปเป็นคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ เป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิในที่ดินทำกินเพื่อนำมาแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ รวมถึงการเข้าเป็นสมาชิกสุขภาพแห่งชาติ โดยมีบทบาทในการผลักดันประเด็นสุขภาวะชาวสวนยาง เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีปัญหาสุขภาวะทางกาย ได้แก่ มีโรคทางสายตาเพราะต้องทำงานในพื้นที่ที่มีแสงน้อย โรคข้อจากการเดินขึ้นลงที่สูง โรคระบบทางเดินหายใจจากการอยู่ในสภาพอากาศที่มีออกซิเจนต่ำ โรคที่เกิดจากการใช้สารฟื้มพลังงาน และอันตรายจากการถูกละเมิดกีดต้อย เป็นต้น ปัญหาสุขภาวะทางใจ ได้แก่ ความเครียดจากปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ปัญหาสุขภาวะทางปัญญา ได้แก่ การเปลี่ยนแนวคิดจากการทำสวนยางเชิงเดี่ยวมาเป็นการทำสวนยางยั่งยืน ปัญหาสุขภาวะทางสังคม ได้แก่ การนอนหวั่นไหวเพื่อตื่นเข้ามิดไป กรีดยาง ทำให้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างปกติเหมือนคนอาชีพอื่น (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560)

6) ยุทธวิธีการสร้างแนวร่วมในเวทีโลก บทบาทของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้ได้จำกัดอยู่ภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังคงขยายบทบาทและการสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนออกไปยังต่างประเทศ โดยในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ และสภาเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยางแห่งประเทศไทย (สคยท.) ได้เสนอชื่อให้นายสุนทร รักษ์รงค์ และนายสุวิทย์ ทองหอม ไปทำกิจกรรมร่วมกับเวทีระดับชาติและระดับนานาชาติที่เกี่ยวกับการพัฒนายางพาราอย่างยั่งยืน ทั้งการ

อยู่ในกระบวนการของเครือข่ายระหว่างประเทศ ได้แก่ แผนปฏิบัติการการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ ภูมิบาล และการค้าของสหภาพยุโรป (The European Union : Forest Law Enforcement, Governance and Trade – EU FLEGT) องค์การจัดการเรื่องเกี่ยวกับป่าไม้แบบไม่หวังผลกำไร (Forest Stewardship Council – FSC.) และเวทีระดับโลกเพื่ออย่างธรรมชาติที่ยั่งยืน (Global Platform for Sustainable Natural Rubber – GPSNR) เป็นต้น ในเวที GPSNR นายสุนทร รัชชรงค์ได้แสดงชุดความคิดการสร้างกองทุนสวนยางสีเขียว (สวนยางยั่งยืน) เพื่อให้ GPSNR สนับสนุนเงินทุนการทำสวนยางยั่งยืนไปทั่วโลก โดยให้อุตสาหกรรมสกปรก (Dirty Rubber Industry) เป็นผู้รับผิดชอบสิ่งแวดล้อม เพื่อลดสภาวะโลกร้อน (Green House Effect) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีอภิปฏิกาลโลกเสรีนิยมได้ การเข้าไปเรียนรู้ให้เท่าทันและทัดเทียมจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของยางพาราทั้งระบบ รวมถึงเพื่อให้ทุกฝ่ายในห่วงโซ่การผลิตและแปรรูปยางพาราต้องรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรประโยชน์ให้แก่ทุกกลุ่มโดยเฉพาะชาวสวนยางรายย่อยและคนกรีดยาง

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบให้กับเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศ

จากผลการศึกษาข้างต้น วิจัยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหายางพาราให้กับเกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศ ดังนี้

1) การเปลี่ยนกระบวนการทางความคิด (Mindset) ของเกษตรกรชาวสวนยาง เกษตรกรไทยติดกับดักระบบอุปถัมภ์หวังพึ่งและยึดติดการทำเกษตรเคมีเชิงเดี่ยว จำเป็นต้องให้เกษตรกรชาวสวนยางปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดด้วยการหันมาพึ่งพาตนเอง รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีแต่ข้อเสนอต่อภาครัฐ แต่เกษตรกรชาวสวนยางกลับไม่มีข้อเสนอในการเปลี่ยนแปลงตัวเอง เช่น การลดค่าใช้จ่ายในสวนยาง การปรับเปลี่ยนสวนยางเชิงเดี่ยวมาเป็นสวนยางยั่งยืน เป็นต้น

2) การขับเคลื่อนแนวคิดสวนยางยั่งยืนสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้เริ่มปรับเปลี่ยนการทำสวนยางเชิงเดี่ยวมาทำสวนยางยั่งยืนเมื่อปี พ.ศ. 2561 โดยปรับเปลี่ยนสวนยางเชิงเดี่ยวให้เป็นป่ายางที่มีสมดุลนิเวศ ด้วยการปลูกยางเพียง 40-50 ต้นต่อไร่ มีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุน สร้างงานเพิ่ม เสริมรายได้ ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ โดยการปลูกพืชร่วมยาง ปลูกต้นไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจ และทำเกษตรผสมผสาน ผลผลิตยางจากสวนยางยั่งยืนอยู่ที่ประมาณ 40-44 ต้นต่อไร่ เมื่อสมดุลนิเวศ จะมีปริมาณน้ำมากกว่าสวนยางเชิงเดี่ยว 76-80 ต้นต่อไร่ ถึง 2 เท่า การขับเคลื่อนแนวคิดสวนยางยั่งยืนไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจะต้องอาศัยการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรชาวสวนยาง ในการเผยแพร่องค์ความรู้ จัดทำสวนยางยั่งยืนต้นแบบ และการสร้างมาตรการจูงใจจากภาครัฐผ่านการสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ หากแนวคิดการทำสวนยางยั่งยืนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยางจากความผันผวนของราคายางพาราได้

3) การสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง การรวมตัวของเกษตรกรชาวสวนยางระดับชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางสู่ความยั่งยืน กิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้สหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนดำเนินการประกอบด้วยการฝึกอบรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางพาราทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด รวมทั้งการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพาราทั้งระบบอย่างสร้างสรรค์

การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาพาราทั้งระบบสู่ความยั่งยืนจำเป็นต้องมีที่สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ต้องเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่องโดยการประยุกต์ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเดิมให้สอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสมาคมชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ควรเน้นการสร้างเวทีเชิงวิชาการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวสวนยางกับนักวิชาการเพื่อนำไปรู้การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของเกษตรกรชาวสวนยาง รวมทั้งเพื่อการรับรู้ข้อมูลใหม่ของนักวิชาการเพื่อประโยชน์เชิงวิชาการ ร่วมมือและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของการยางแห่งประเทศไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 และร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในต่างประเทศเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์นำไปสู่การพัฒนาสวนยางอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลที่มีความคิดเห็นหรือความเชื่อร่วมกันบางประการ ผู้ร่วมเคลื่อนไหวเป็นเกษตรกรชาวสวนยางที่มีความเชื่อร่วมกันว่าการแก้ปัญหาพาราตกต่ำตามนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ยั่งยืน ใช้ระบบสั่งการแบบบนลงล่าง ขาดการมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน ขาดความจริงจัง และไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกกลุ่ม รวมทั้งขาดความเป็นธรรม และมีการทุจริตรั่วไหลเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน โดยการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีแกนนำหลายคนที่ได้เข้ามามีบทบาทนำการเคลื่อนไหว ทั้งด้านความกระบวนความคิดที่ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางสู่ความยั่งยืนบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง เช่น นายประยงค์ รณรงค์ ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ได้รับรางวัลแมกไซไซ ได้ริเริ่มการดำเนินงานโครงการแปรรูปยางพาราเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการแปรรูปยางพาราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสวนยางพารา นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีพันธมิตรการเคลื่อนไหวที่เปิดกว้าง มิได้จำกัดการเคลื่อนไหวเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เท่านั้น โดยได้มีการประสานการเคลื่อนไหวร่วมกับสมาคมเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่

ได้รับผลกระทบจากราคายางพาราตกต่ำด้วย รวมทั้งได้ประสานการเคลื่อนไหวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกพืชอื่น ๆ เช่น ปาล์มน้ำมันและมะพร้าว เพื่อร่วมกันเรียกร้องให้ภาครัฐกำหนดนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อนร่วมกัน จากความเป็นมาและยุทธวิธีการขับเคลื่อนของสมาคมสอดคล้องกับทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory) ซึ่งอธิบายว่าเมื่อกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเริ่มมีทรัพยากรเพิ่มขึ้นจึงสร้างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้น โดยกลุ่มเหล่านี้ก็จะพัฒนาเป็นพลังที่เปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมได้ตามต้องการ (Jenkins, 1983)

สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีพัฒนาการในการเคลื่อนไหวทางสังคมจากการชุมนุมปิดถนนแบบดั้งเดิม สัมผัสประสบการณ์และสร้างยุทธวิธีที่หลากหลายเป็นอัตลักษณ์ มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การจัดเวทีเสวนาทางวิชาการ การสร้างแนวร่วมผ่านการดำเนินงานกับภาควิชาการ การติดป้ายรณรงค์โดยการประกาศเขตภัยพิบัติราคาขายพาราตามสถานที่ต่าง ๆ การเดินรณรงค์ภายใต้คำขวัญ “เดินร้อยวันพันกิโล” เป็นต้น กระทั่งสามารถยกระดับสู่การเรียกร้องให้รัฐบาลสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายางพาราอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ การพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราอย่างยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ Saint-Simon ที่มองว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” เกิดขึ้นจากการไม่เห็นด้วยกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคม (ชูลีรัตน์ เจริญพร, 2542) และแนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์และการประกอบสร้าง (Constructionist Approach) ที่เสนอโดย Klingerman's ซึ่งอธิบายว่าการเคลื่อนไหวเกิดจากการมองสถานการณ์คนละแง่มุมและมีความเชื่อที่แตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐ ขณะที่ภาครัฐยังใช้วิธีการแบบกำหนดมาตรการสั่งการแบบบนลงล่าง ส่งผลให้ช่วงแรกของการเคลื่อนไหวของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ถูกมองจากภาครัฐว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ผิดกฎหมายและนำไปสู่ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลง จึงนำไปสู่ความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ

เมื่อเปรียบเทียบกับ การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มอื่น เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวนาอีสาน: กรณีศึกษามูลนิธิเกษตรกรไทย (ยุติธรรม ศิริอุเทน, 2544) พบว่า การเคลื่อนไหวของมูลนิธิเกษตรกรไทยไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากถูกต่อต้านจากหน่วยงานภาครัฐ เพราะวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในลักษณะเจาะจงหน่วยงาน ซึ่งแตกต่างจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมชาวสวนยางภาคใต้ที่วิพากษ์ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาการตกต่ำราคาขายพาราตกต่ำว่าเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและเสนอแนะทางออกการแก้ปัญหาในเชิงการบูรณาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จึงส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16

ภาคใต้ไม่ได้เป็นคู่แข่งกับหน่วยงานภาครัฐ จึงส่งผลให้การเคลื่อนไหวของสมาคมชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

บทสรุป

บทความวิจัยนี้มุ่งตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ การศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ จากการวิจัยพบว่าบทบาทการเคลื่อนไหวของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ เกิดจากปัญหาราคายางพาราตกต่ำ โดยรัฐบาลมักเลือกใช้วิธีการแทรกแซงหรือการรับประกันราคาและไม่ใช้การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤติราคายางพาราตกต่ำจึงเป็นมูลเหตุให้เกิดการรวมตัวของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้จึงต้องลุกขึ้นเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลแก้ปัญหาทางพาราทั้งระบบ อันเป็นที่มาของการจดทะเบียนก่อตั้งสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ในวันที่ วันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ บทความวิจัยนี้มุ่งตอบวัตถุประสงค์การศึกษาถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ โดยพบว่าสมาคมมีการใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมทางการเมืองและสังคมในแต่ละช่วงเวลา ทั้งการสร้างกลุ่มมวลชนจำนวนมากเพื่อยื่นข้อเสนอร้องต่อรัฐบาล การสร้างเครือข่ายการเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมกับเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ และพื้นที่อื่น การจัดเวทีวิชาการเพื่อรับฟังมุมมองความรู้จากนักวิชาการเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ การส่งตัวแทนผู้นำเกษตรกรชาวสวนยางไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐเพื่อนำเสนอข้อมูลปัญหายางพาราสู่สาธารณชน การร่วมเคลื่อนไหวกับองค์กรระดับโลกเพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับยางพาราไทยสู่เวทีโลก รวมทั้งเพื่อเปิดรับฟังมุมมองใหม่ ๆ จากระดับโลกสู่การประยุกต์ใช้ในระดับท้องถิ่น การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ นำไปสู่ผลลัพธ์สำคัญ คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติของแก่นนำสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ที่นำไปสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้มีสาระสำคัญนำไปสู่การปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทางพาราของไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ การบัญญัติเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของชีวิตชาวสวนยางไว้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางพาราทั้งระบบของไทย รวมทั้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงมาตรการแก้ปัญหาทางพาราตกต่ำจากการแทรกแซงราคาไปสู่การประกันรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางด้วยกระบวนการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถอดบทเรียนเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ปัญหาทางพาราทั้งระบบ ได้แก่ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิด (Mindset) ของเกษตรกรชาวสวนยาง การขับเคลื่อนแนวคิด

สวนยางยังยืนสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม และการสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ในสังคมที่การสื่อสารข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้โดยสะดวกและทันต่อสถานการณ์มากยิ่งขึ้นได้ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมีบทบาทมากขึ้นในขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างไรก็ตามความสำเร็จของการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากหลายกลุ่ม โดยการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายและมาตรการของรัฐ รวมทั้งต้องรับฟังความคิดเห็นจากนักวิชาการที่สะท้อนความคิดเห็นและมุมมองที่เป็นกลาง นอกจากนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมจำเป็นต้องมีผู้นำการเคลื่อนไหวที่มีความเสียสละ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการเคลื่อนไหว มีเจตจำนงค์ที่ต้องการแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงอย่างแท้จริง รวมทั้งต้องมีผู้นำการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เรียนรู้ตลอดเวลา และสามารถสื่อสารความรู้และความคิดของผู้นำการเคลื่อนไหวสู่สมาชิกได้อย่างทันต่อสถานการณ์และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องใช้วิธีการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์และการเข้าร่วมสังเกตการณ์เคลื่อนไหวควบคู่กัน เนื่องจากต้องมีการวิเคราะห์และประมวลข้อมูลอย่างครอบคลุม การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน เพราะผู้วิจัยมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยจึงสามารถบันทึกและประมวลข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนักวิจัยที่สนใจเรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องจับตาประเด็นการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นและลงพื้นที่เก็บข้อมูลทันทีที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้สามารถเข้าถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้มีเป้าหมายสุดท้ายหรือผลลัพธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ซึ่งวัดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ทั้งรายได้ที่เพิ่มขึ้น รายจ่ายที่ลดลง หนี้สินที่ลดลง รวมทั้งสุขภาวะและสุขภาพที่ดีขึ้น ดังนั้นในการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงควรมีการศึกษาโดยการประเมินผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับครอบครัวโดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินผลลัพธ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). แผนยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพฯ: การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กุสุมา โกศล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย: ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย. (2558). *รายงานคณะกรรมการ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก http://web.senate.go.th/w3c/senate/comm.php?url=committee&comm_id=1717
- ชูสิทธิ์ เจริญพร. (2542). *การเคลื่อนไหวของชุมชน และองค์กรชุมชนบ้านคว่ำ* (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2564). *แกระอัย “สมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้” น้องใหม่ ร่วมวงการ*. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2564, จาก <https://www.thansettakij.com/economy/496047>
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2557). *อำนาจประเดิมงานถกม็อบสวนยาง*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/politics/283186>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). *“ม็อบสวนยาง” บุก ทำเนียบฯ จี้ “ประยุทธ์” ถอนร่าง พ.ร.บ.การยางฯ ออกจากสนช. ชู หากตั้งต้น เคลื่อนไหวแน่ เชื่อนายกฯ ถูกป้อนข้อมูลเท็จ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/content/465412>
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้: ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่: ตรีวิ้น (ซิลค์เวอร์มบุคส์).
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2555). *ม็อบชาวสวนบุกกรุงจี้แก้ราคาทุบ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/174754>
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2558). *ชุมพร-แนวร่วมกู้ชีพชาวสวนยาง ติดป้ายประกาศเขตภัยพิบัติราคายางพาราตกต่ำ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/390556>
- เมเนเจอร์ออนไลน์. (2557). *ชาวสวนยางลั่นทุนนิยมทำเกษตรกรล่มสลาย ยื่น 5 มาตรการให้รัฐปฏิบัติภายใน 45 วัน ก่อนบุกทำเนียบ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://mgronline.com/south/detail/9570000115710>
- ยุติธรรม ศิริอุเทน. (2544). *การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวนาอีสาน: กรณีศึกษามูลนิธิเกษตรกรไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สปริงนิวส์. (2563). *ย้อนรอยราคายางพาราไทย นายกฯ คนไหนปังสุด !*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://www.springnews.co.th/news/802243>
- สยามรัฐ. (2560). *ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติครั้งที่ 10 รับข้อเสนอปัญหาการจัดการน้ำ-ที่ดิน-ป่าไม้-ทะเล ให้กรม.พิจารณา*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://siamrath.co.th/n/28069>

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)* หน้า 177. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2534). *คณะรัฐมนตรี คณะที่ 46*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก https://www.soc.go.th/?page_id=6168
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2561). *ประกาศสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2564, จาก <https://sapa.thaipbs.or.th/assets/uploads/source/6104.pdf>
- เอนก กุณาสะสิริ, มณิสร์ อนันตะ และ ทินกร เพชรสูงเนิน. (2556). วิถีตลาดยางพารา. *วารสารยางพารา*, 34(1), 22–31.

การมีส่วนร่วมการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชนศึกษากรณี เครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

The Participation of Fake News Within Community Organizations A Case Study of Fake News Monitoring in New Normal World

นรภัทร ปลื้มวงศ์¹ และ ชูลีรัตน์ เจริญพร²

Norraphat Plumewong¹ and Chuleerat Charoenporn²

^{1,2}วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

^{1,2} Collage of Social Innovation, Rangsit University, Thailand

E-mail: ¹Plumewong@gmail.com

Received February 12, 2022; Revised March 20, 2023; Accepted March 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และ 2) แนวทางการจัดการข่าวปลอม (Fake news) เป็นงานวิจัยเชิงศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (News Normal) ผู้ดำเนินรายการคุยถึงแก่น ช่อง NBT2HD เจ้าพนักงานประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ รองผู้กำกับ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และตัวแทนศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพร้อมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) การวางรากฐานอย่างชัดเจนในการบริหารจัดการเครือข่ายๆ เพื่อให้เกิดความมั่นคง โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอม โดยใช้วิธีการสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม การรู้เท่าทัน การตรวจสอบ วิเคราะห์ แยกแยะ ให้สมาชิกได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความเป็นไปเป็นมาของกระบวนการจัดการข่าวปลอม รับรู้วิธีการตรวจสอบที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการข่าวปลอมที่จะเกิดขึ้น มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มทำให้การบริหารจัดการของกลุ่มเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน 2) กระบวนการในการจัดการข่าวปลอมจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

ดำเนินการทั้งมาตรการเชิงรับและเชิงรุก ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก คือ 1. การสร้างความร่วมมือ 2. การตรวจสอบ 3. การส่งเสริมความรู้ 4. การบังคับใช้กฎหมาย

คำสำคัญ : เครือข่ายชุมชน; ข่าวปลอม; การมีส่วนร่วม

Abstract

In general, the research objectives are: 1. To study participation in Anti Fake News Center: AFNC in ear of the New normal 2. Strategies for managing fake news by study from the paper, on-site survey and in-depth interviews with 5 confederate peoples. Which consist of the moderators from “kui teung khan” or known as Khuy Thung Kaen, Public relation officer from the public relations department, Deputy superintendent from TCSD and representative from Anti fake news center: AFNC by using Semi-structured interview as a research instruments and content analysis for analyze an information from related literature and studies. Surprisingly, the research found that. 1. clearly lay the foundation for connection management in order to gain stability by knowledge and perception for member within organization of ANFC by creating perception and participants about media literacy for analyzing. To define the guidelines in order to run the business in group. 2. Strategies for managing fake news are imperative to work with the fake news management’s connection which operates by proactive and passive strategies comprises partnership, inspection, education and law enforcement.

Keywords: Community Network; Fake News; Participation

บทนำ

ในยุคที่โทรศัพท์มือถือ หรือสมาร์ตโฟนกลายเป็นความต้องการที่สำคัญอีก 1 ปัจจัยทุกเพศทุกวัย ทั้งหลายต่างก็มีพกติดตัว การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจึงได้กลายเป็นเรื่องปกติทั่วไปของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตบนมือถือ หรือผ่านอินเทอร์เน็ตบ้านก็ตาม จึงทำให้ทุกเพศทุกวัยมีโอกาที่จะ เป็นได้ทั้งผู้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และผู้ผลิตเนื้อหา รวมถึงอาจเพียงแค่เขียนแล้วโพสต์ หรือรับข้อมูล ข่าวสารมา แล้วแชร์ต่อออกไป ซึ่งข้อมูลข่าวสาร และเนื้อหาต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นประโยชน์ เป็นความรู้ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นเพียงแค่ว่าความคิดเห็นส่วนตัว เป็นการโน้มน้าวชักจูง โฆษณาชวนเชื่อ เนื้อหาที่มุ่งโจมตีฝ่ายตรงข้าม เนื้อหาที่กระตุ้นให้เกิดความแตกแยก ความเข้าใจผิดต่าง ๆ

โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง หรือหวังผลในหลาย ๆ เรื่องก็ตาม (ชนัญสรุ อรณพ ฌ อยุธยา และคณะ, 2563)

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้เข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดความรู้ของผู้คนในสังคมมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของประชาชนทั้งด้านสุขภาพ และชีวิต ซึ่งมีทั้งด้านบวกที่เป็นประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้กว้างขวางรวดเร็วกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็มีด้านลบด้วยเช่นกัน และที่เป็นปัญหาของสังคมในขณะนี้ก็คือ การเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) แพร่ระบาดมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของข่าวปลอม (Fake News) ได้ส่งผลต่อสังคมในระดับต่าง ๆ หลายหลายมิติ เช่น เรื่องสุขภาพ มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพที่ไม่เป็นความจริงและอาจส่งผลเสียต่อผู้ที่ได้รับข่าวสารนั้นหรือข่าวที่สร้างความแตกแยกทำให้คนเข้าใจผิดในแง่การทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ก่อให้เกิดความเกลียดชังและความเสียหายต่อการทำงานของภาครัฐและธุรกิจการค้า การลงทุนของภาคเอกชน รวมถึงการสร้างข่าวและเผยแพร่ข่าวที่เป็นเท็จให้เกิดความเข้าใจผิดต่อบุคคลในวงการต่าง ๆ (จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ, 2560) นอกจากนี้จะสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลนั้นแล้วยังเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ที่ตกเป็นข่าวด้วยหน่วยงานภาครัฐโดยกระทรวงมหาดไทย และส่วนราชการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการต่อต้านข่าวลวง ข่าวปลอม (Fake News) เนื่องจากเป็นข้อมูลลวงที่ปล่อยในสื่อสังคมออนไลน์ และทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิด นอกจากนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES) มีนโยบายตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม หรือ Fake News ขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2562 เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลให้ประชาชน ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (มานิช ชุ่มเมืองปัก, 2560) ดังนั้นเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) นับว่าเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับหมู่บ้านและชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันสื่อ ในการรับมือและสกัดกั้นปัญหาการแพร่ระบาดของข่าวปลอม (Fake News) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งมากขึ้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2562) จากการศึกษาพบว่า นอกจากหน่วยงานภาครัฐจะมีส่วนในการส่งเสริมการป้องกันข่าวปลอม ควรให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ซึ่งเป็นเครือข่ายของภาคประชาชนที่มีจำนวนมากที่สุดปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 1,040,000 คน กระจายครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศและเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งได้รับการยอมรับและมีคำขวัญในการทำงาน คือ แก้วข้าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้นำบริการ ประสานสาธารณสุขเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอมในส่วนของภาคประชาชน (ชนัญสรุ อรณพ ฌ อยุธยา และคณะ, 2562)

ดังนั้นจากการมีส่วนร่วมการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชน ศึกษากรณี เครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์ และสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น และสามารถแยกแยะพิจารณาได้รู้ถึงผลกระทบ

ของข่าวปลอม (Fake News) อันมีต่อตัวเอง ชุมชน ประเทศชาติ มีความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะช่วยสกัดกั้นเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทัน ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อข่าวปลอม (Fake News) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

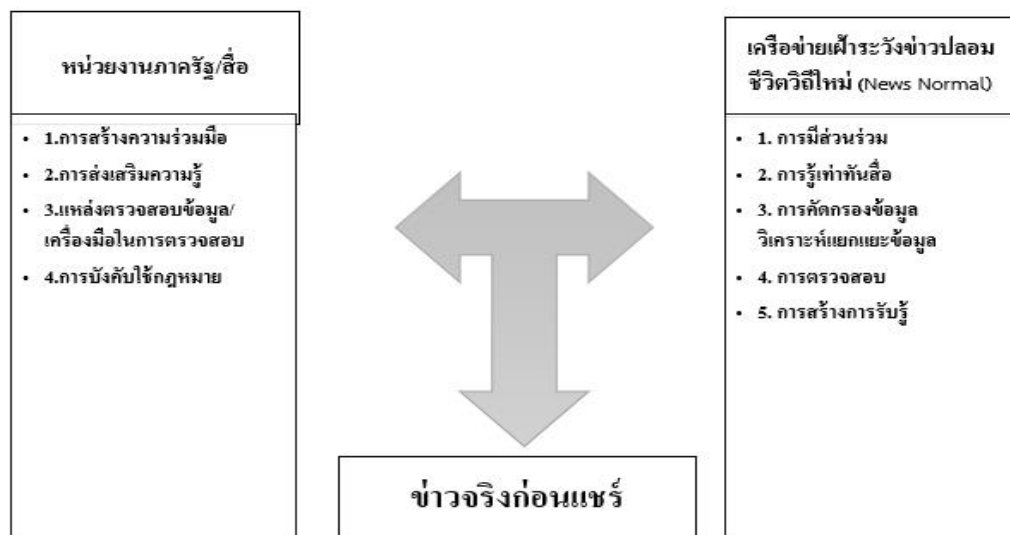
วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเผยแพร่ข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการข่าวปลอม (Fake news)

สมมติฐานการวิจัย

กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเผยแพร่ข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการข่าวปลอม (Fake news) และสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชน ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญในการวิจัยด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจ

ของผู้วิจัยเอง โดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 5 คน ประธานเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (News Normal) ผู้ดำเนินรายการคุยถึงแก่น ช่อง NBT2HD เจ้าพนักงานประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ รองผู้กำกับ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และตัวแทนศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การเห็นความสำคัญและตระหนักในปัญหาข่าวปลอม โครงสร้างการบริหารเครือข่ายการทำงานเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอม ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย คือ 1) มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร 2) เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเรื่องการจัดการข่าวปลอม 3) เป็นผู้เกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการจัดการข่าวปลอม การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร การค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการแบบเจาะลึก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจงรายบุคคล (Individual Depth Interview) โดยกำหนดคำถามออกเป็น แต่ละประเด็นให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างทั่วถึง สำหรับแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทดสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ 2 ส่วน คือ ความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (Validity) โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อขอคำแนะนำ และทำการปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจว่าแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้น มีเนื้อหาเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง และทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยระยะเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์เสร็จแล้ว นำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องเมื่อเป็นข้อมูลที่ได้ ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดเรียง และจำแนกตามประเด็นคำถามที่ศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) สรุปสาระที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่ศึกษาจริงและทำการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาทำการสังเคราะห์ข้อมูลและนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (บุษกร เชี่ยวจินตาทานต์, 2561)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชน ศึกษากรณี เครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเผ่าะวังข้าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยเริ่มจากการก่อรูปของ “เครือข่ายเผ่าะวังข้าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)” เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2562 เริ่มจากการรวมตัวกันของตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขแห่งประเทศไทย (อสม.) ที่มีความต้องการที่จะช่วยกันสกัดกั้นข้าวปลอม ตามสโลแกน “ แก้วข้าวร้าย กระจ่ายข้าวดี” โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ในการให้ความรู้ และความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ความสำคัญต่อการจัดการปัญหาข้าวปลอม และดำเนินการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มเครือข่ายเผ่าะวังข้าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และหน่วยงานภาครัฐในการต่อยอดความรู้สู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ในลักษณะการตั้งสมาชิกกลุ่มไลน์ ในการบริหารจัดการเครือข่าย เป็นกลุ่มเครือข่ายที่จัดตั้งมาโดยมีข้อกำหนดชัดเจนในการจัดการข้าวปลอม ซึ่งมีสมาชิกที่เป็นตัวแทนชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโดยแยกเป็น 5 ฝ่าย ประกอบด้วย

1. ฝ่ายอำนวยการ ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มไลน์ และสนับสนุนงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารข้อมูลข่าวสาร
2. ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทั้งภายใน และภายนอกให้เกิดความเรียบร้อย
3. ฝ่ายตรวจสอบข้อมูล ทำหน้าที่รวบรวม ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มไลน์
4. ฝ่ายเผยแพร่ข้อมูล ทำหน้าที่ส่งต่อข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบ ให้กับสมาชิกทั้งภายในและภายนอกกลุ่มไลน์
5. ที่ปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ กฎหมาย และสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมหากสมาชิกภายในกลุ่มร้องขอ กล่าวโดยสรุป ในบริหารจัดการของกลุ่ม “เครือข่ายเผ่าะวังข้าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)” ได้มีการบริหารจัดการในทุก ๆ เรื่องได้อย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ของสมาชิกที่ต้องรับผิดชอบ โดยในงานแต่ละด้านนั้นสมาชิกทุกท่านได้รับความไว้วางใจในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมาก ทำให้ได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จ อย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่ามีการกำหนดแนวทางการจัดการข้าวปลอม (Fake news) กรอบวิธีการในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จ โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วม คือการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีแนวคิดเหมือนกัน เพื่อสร้างเครือข่าย ร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหาแนวทางในการสร้างกระบวนการรับรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่ม ให้สมาชิกภายในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการออกแบบโครงสร้าง กระบวนการดำเนินกิจกรรม ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การจัดประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนวิธีการขยายผลต่อสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีแกนนำที่ถูกคัดเลือกในการเรียนรู้กระบวนการจัดการข้าวปลอม และนำความรู้ ข้อมูลที่ได้ ขยายผลต่อ

สมาชิกเครือข่ายทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างการรับรู้ให้กับสมาชิก และสามารถส่งต่อให้คนในครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้รับรู้และตระหนักถึงผลกระทบและปัญหาที่จะเกิดขึ้นของข่าวปลอมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น การรู้เท่าทันสื่อ คือ สมาชิกเครือข่ายมีการสื่อสารร่วมกันภายในกลุ่มโดยได้นำความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมอบรมพัฒนากับหน่วยงานภาครัฐมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์ วิจัยข้อมูล และแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นอิสระ ซึ่งอาจสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ ของเครือข่ายเกิดการพัฒนา และก้าวหน้าขึ้นข้อมูลข่าวสารได้อย่างสมดุล โดยภาครัฐจะต้องสนับสนุนด้านกฎหมายหรือพระราชบัญญัติในเรื่องเงินทุนที่สนับสนุนผ่านองค์กรอิสระในการดำเนินการส่งเสริมหรือรณรงค์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนซึ่งเป็นการวางแผนดำเนินการในระยะสั้น พร้อมกระตุ้นให้สื่อและองค์กรวิชาชีพสื่อต้องประกอบวิชาชีพตามจริยธรรมและจรรยาบรรณของตนเองตลอดจนช่วยเหลือสังคมในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อไปพร้อมกับการสร้างสมดุลกับผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจ โดยจัดให้มีกิจกรรม การฝึกอบรม เข้าค่ายตลอดจนการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อแก่ผู้ผลิตสื่อผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่คนรุ่นใหม่นิยมบริโภคและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือสนับสนุนการผลิตเนื้อหาที่ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อโดยการสนับสนุนทุนจากภาครัฐ และเอกชน การคัดกรองข่าวจริง-ข่าวปลอม โดยการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร และนำมาวิเคราะห์ แยกแยะร่วมกันภายในกลุ่ม โดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ ทำให้กลุ่มสมาชิก เกิดความเข้าใจแนวทางในการคัดกรองเนื้อหาข้อมูลก่อนส่งเข้ามาในกลุ่มเพื่อปรึกษาพูดคุยและหาวิธีการตรวจสอบ ซึ่งการคัดกรองข่าวจริง-ข่าวปลอม ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเป็นสิ่งที่สมาชิกทุกคนให้ตระหนักอย่างมาก เพื่อป้องกันการเผยแพร่ข่าวอันจะสร้างความเสียแก่ผู้อื่น โดยกลุ่มใช้ขั้นตอนการคัดกรองข่าวจริง-ข่าวลวงหลายองค์ประกอบดังนี้

1. ไม่อ่านเพียงข้อความพาดหัวข่าวโดยตรวจสอบแหล่งที่มาและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตรวจสอบที่อยู่ของเว็บไซต์
2. ค้นหาชื่อผู้เขียน สังเกตแหล่งข่าวที่อยู่ในบทความว่ามีตัวตนจริงเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่น่าเสนอหรือไม่ ค้นหาบทความที่คล้ายกันในเว็บไซต์อื่นหรือไม่ ใช้หลักการ ค้นหาย้อนกลับจากภาพหรือข้อมูลที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่น่าเสนอ
3. ตรวจสอบคุณภาพ ความเป็นกลางของเนื้อหา และเวลาในการนำเสนอ เนื้อหาต้องไม่ตลกเสียดสี หากไม่แน่ใจถึงข้อมูลได้รับจะสอบถามที่ปรึกษาของกลุ่มเพื่อช่วยในการคัดกรอง
4. การวิเคราะห์แยกแยะ โดยการส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอม ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ร่วมสังเกต แยกแยะ เฝ้าระวัง และจัดการปัญหาข่าวปลอม

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อแก่ผู้ใช้สื่อกลุ่มต่าง ๆ ควรดำเนินการทั้งแนวทางป้องกัน คือ การขับเคลื่อนผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงาน รัฐ สถาบันการศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา สถาบันครอบครัว ผู้ผลิตสื่อและผู้ให้บริการ เนื้อหา ภาคสังคม เอกชนและประชาชน เพื่อร่วมกันผลักดันให้การรู้เท่าทันสื่อเป็นวาระหลัก ของการพัฒนาสังคม ทั้งนี้ จำเป็นต้องอาศัยการวิจัยและการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สังคมมีความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงซึ่งปัจจุบันการเข้ามาของสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียทำให้การสร้าง รับ แชร ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างง่าย สะดวก และรวดเร็ว โดยผู้ใช้งานทั่วไปสามารถรายงานข่าวทั้งในรูปแบบข้อความ รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอ ทำให้ข่าวปลอมหรือข่าวลวงถูกเผยแพร่อย่างมากมาย ซึ่งหากมีผู้หลงเชื่อจำนวนมากและแชร์ต่อ ๆ กันก็อาจทำให้ส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ในการสังเกตว่าข่าวที่ได้รับนั้นว่าเป็นข่าวปลอมหรือไม่ สมาชิกเครือข่าย ใช้วิธีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข่าวโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนัญสราร อรรถนพ ณ อยุธยา และคณะ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง “นิเวศสื่อ” เพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแวดล้อมในระบบนิเวศสื่อ ได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในระบบนิเวศสื่ออย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้เท่าทันสื่อ และการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างสรรคสื่อ และด้านจริยธรรมและการ กำกับดูแลสื่อหากสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดสภาพพึงประสงค์หรือความสมดุลได้ในทั้ง 3 ด้าน ย่อมจะส่งผลดีต่อสังคมไทย พร้อมทั้งผลงานวิจัยของ พิระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). ผลการวิจัยพบว่าการจัดระบบสิ่งแวดล้อมทางข่าวสารเพื่อ สร้างสังคมที่มุ่งหวัง ระบบสื่อสารสร้างผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการให้คุณค่า และยังหมายถึงการที่มนุษย์เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อแล้วช่วยให้มีชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมโดยสอดคล้องกับ Postman (1970) กล่าวว่า การศึกษาสื่อในฐานะเป็นสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาโครงสร้างสื่อ เนื้อหาในสื่อ และผลกระทบของสื่อต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการให้คุณค่าของมนุษย์อย่างไร พร้อมทั้ง Lum (2014) กล่าวว่า จะส่งผลกระทบต่อความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของมนุษย์อย่างไร ในรูปแบบของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ และเทคโนโลยีสื่อที่พวกเขาได้สร้างขึ้นเอง และนำมาใช้ประโยชน์

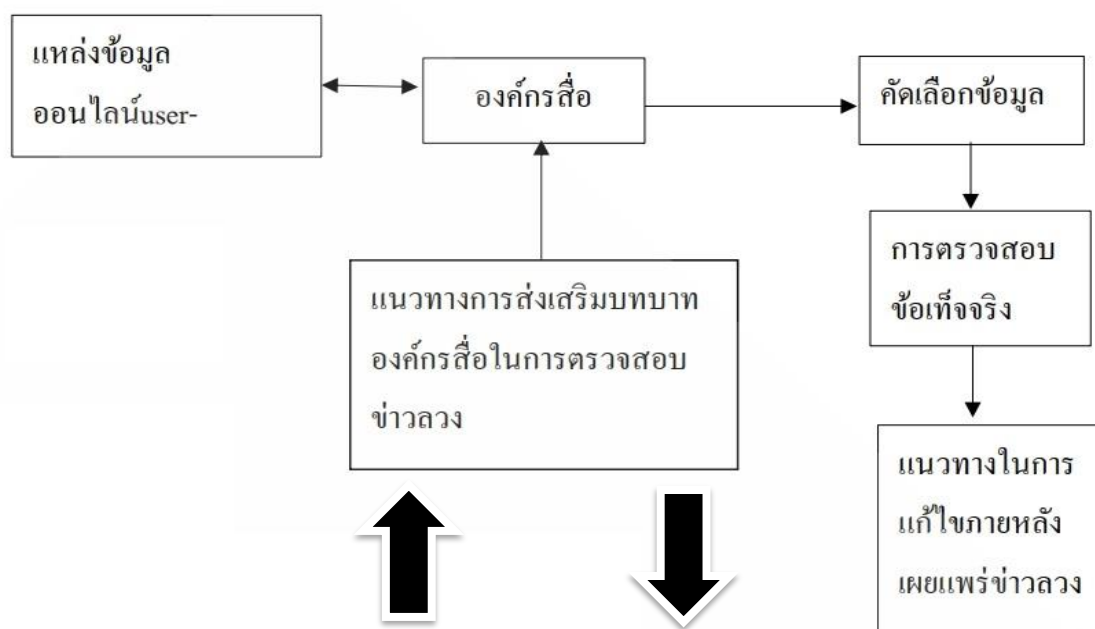
ประเด็นที่ 2 แนวทางการจัดการข่าวปลอม (Fake news) โดยการกำกับดูแลเนื้อหาในสื่อต้องบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ผู้ผลิตสื่อ ผู้บริโภคสื่อ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นที่ควรกำกับโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ที่ต้องพิจารณาให้มากก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ

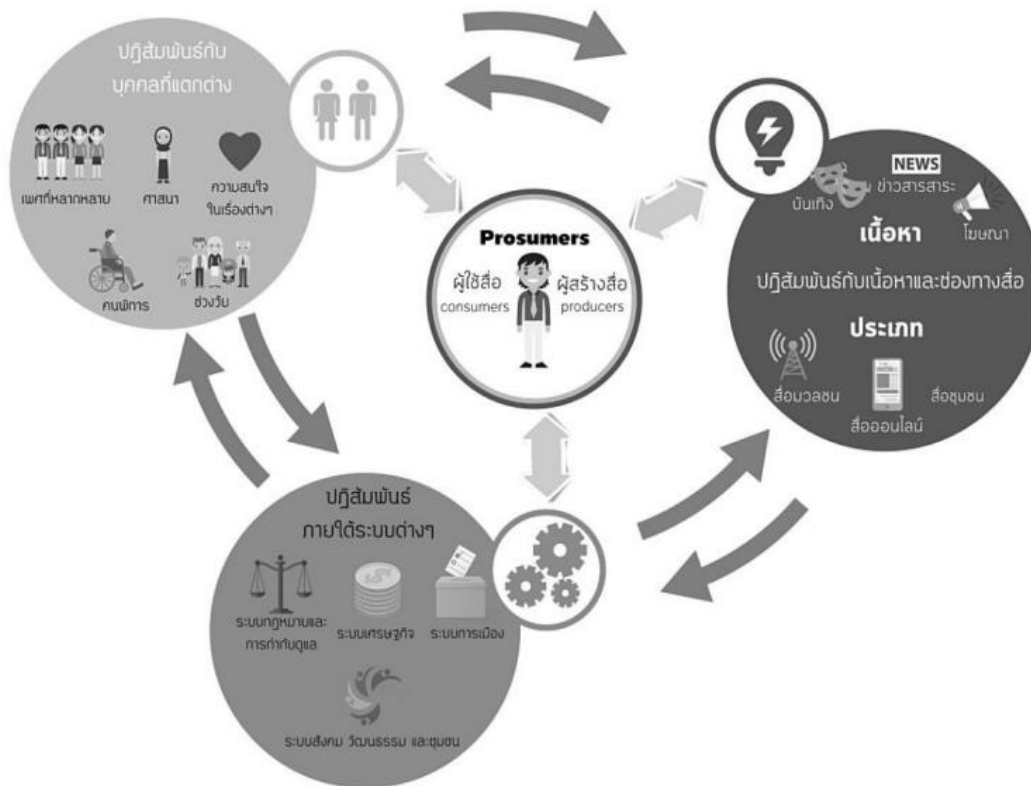
การสร้างการรับรู้การสร้างการรับรู้ และความตระหนักให้กับสมาชิกเครือข่าย ให้มีองค์ความรู้ สามารถทราบถึงกระบวนการจัดการข่าวปลอม มีความรู้ความเข้าใจแนวทางในการจัดการข่าวปลอม ผ่านกลุ่มไลน์ โดยการเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะเนื้อหาที่จะถูกเผยแพร่ไปยังบุคคลที่สาม ในทุกประเด็นซึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพซึ่งเป็นประเด็นสำคัญเพราะเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนและมีผลกระทบสูงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะสมาชิกเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญด้านการส่งเสริมสนับสนุนดูแลด้านสุขภาพให้กับประชาชน และมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่หวังดี ซึ่งพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับรู้และเชื่อข่าวสารโดยขาดทักษะการรู้เท่าทันข่าวนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สมควรจะมองข้าม ข่าวสารที่ไม่มีความจริงหรือที่เรียกว่าข่าวปลอม (Fake news) ที่เผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น โดยสำหรับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรับมือและควบคุมการเผยแพร่ข่าวปลอมนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ถูกนำมาใช้ 3 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตาม การรับมือข่าวปลอมของผู้บริโภคสื่อไม่ใช้การผลักภาระหรือโยนความรับผิดชอบให้กับประชาชนผู้บริโภคสื่อเพียงอย่างเดียว แต่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกัน เช่น ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้ที่มีเจตนาเผยแพร่ข่าวปลอม ควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อให้องค์กรสื่อ องค์กรวิชาชีพสื่อ หรือองค์กรภาคประชาสังคม เข้ามาทำหน้าที่ผลิตเนื้อหาในเชิงข้อเท็จจริงเพื่อ “ต่อสู้” กับข่าวปลอม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพีระ จิรโสภณ และคณะ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้เท่าทันการสื่อสารยุคดิจิทัลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการสื่อสารในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการรู้เท่าทันการสื่อสารของ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ประเด็นปัญหาที่พบ อาทิ การขาดความเข้าใจในการดำเนินงานของสื่อมีการใช้สื่อออนไลน์ที่สร้างผลกระทบให้แก่ตนเองและคนรอบข้าง และการขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสื่อ พร้อมทั้งชนัญสร่า อรณพ ณ อยุธยา และคณะ (2562) กล่าวว่า ระบบนิเวศการสื่อสารสุขภาพ (Healthy media ecosystem) คือกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องด้วยสื่อ กิจกรรม และพื้นที่สร้างสรรค์โดยนักสื่อสารสุขภาพผ่านชุมชนนักปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับปัจจัยแวดล้อมในบริบทชุมชนทางกายภาพ ชุมชนออนไลน์ และปัจจัยแวดล้อมเชิงมหภาคที่สนับสนุนให้เกิด วิธีสุขภาพะในมิติกาย จิตใจ สังคม และปัญญา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภูษิตต์ ฐริปาณิก (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องโครงสร้างโทรทัศน์สาธารณะ Thai PBS กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในระบบนิเวศสื่อในมิติต่าง ๆ ที่หลากหลาย ขณะเดียวกันนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ก็ได้พยายามนำเสนอแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสภาวะที่ไม่สมดุลไปสู่สภาวะที่สมดุลในระบบนิเวศสื่อของไทย โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยใน ลักษณะของสภาพที่พึงประสงค์ของระบบนิเวศสื่อไทย พร้อมทั้งสอดคล้องกับสุรพงษ์ โสณะเสถียร (2557) กล่าวว่า โดยรัฐสร้างพื้นที่นี้ด้วยเทคโนโลยีเพื่อพลเมือง (Civic technologies) ให้ประชาชนตื่นตัวในการร่วมมือตรวจสอบข่าว

ปลอม (Collaborative checking) ขณะเดียวกัน ภาคส่วนอื่น ๆ ก็มีบทบาท และหน้าที่ร่วมแก้ไขปัญหาด้วย เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อ ผู้ผลิตสื่อ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและผนึกกำลังร่วมกัน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายภาคประชาสังคมร่วมกันดำเนินการตามแนวทางการจัดการข่าวปลอม ซึ่งหน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการเร่งรัดให้หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร นำข้อมูลข่าวสารทั้งหมดใส่ไว้ในระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานและเปิดให้ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ผ่านระบบออนไลน์ รวมทั้งกำชับหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ โดยสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่นำข้อมูลข่าวสารนั้นไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องชัดเจน เพื่อสร้างการรับรู้ในสังคมที่ถูกต้อง ลดปัญหาข่าวปลอมที่มีอยู่ในปัจจุบันจากเครือข่ายเฝ้าระวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยนำเสนอได้ดังภาพที่ 2. ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 โมเดลการมีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอมของเครือข่ายชุมชนเครือข่ายเผ่าะวังข่าวปลอมชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

- 1) การดำเนินกิจกรรมตามแนวทางในการจัดการข่าวปลอม ควรมีหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยให้เครือข่ายเป็นหลักในการบริหารจัดการตามกระบวนการจัดการข่าวปลอม รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษาตามบทบาทของรัฐ
- 2) หน่วยงานภาครัฐควรร่วมมือกับภาคประชาสังคม ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาข่าวปลอม เพื่อให้เกิดเครือข่ายที่กว้างขวาง สร้างพลังในการจัดการข่าวปลอมให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มตามขั้นตอนกระบวนการจัดการข่าวปลอม ที่อาจเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มอื่นๆ ในการนำไปเป็นต้นแบบให้ เพื่อให้การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพ สร้างกลุ่มเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งยั่งยืนได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ. (2560). การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ด้านสุขภาพของแรงงานกัมพูชาในประเทศไทย. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 10(1), 33-46.
- ชนัญสราร อรณพ ฌ อยุธยา และคณะ. (2562). *สื่อแวลด็ลัอมันิเวคสื่อที่ด็ีเพ็ลล่งเสรมสื่อปลอดภัยและสร้งสรรรค์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นด็ิง แอนด็์พับลิชซัิง.
- ชนัญสราร อรณพ ฌ อยุธยา และคณะ. (2563). “นิเวคสื่อ” เพ็ลพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้งสรรรค์. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 3(2), 146-169.
- บุษกร เข็ยวจินดากานด็. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉ็ยวเฉลิมพระเก็ยรติ*, 13(25), 103-118.
- พีระ จิรโสภณ และคณะ. (2559). *ความรู้เพ็ลทั้นการสื่อสารยุคดิจัทลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการสื่อสาร ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกัิจการกระจายเสียง กัิจการโทรทัศน์ และกัิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 7(2), 60-71.
- ภูษิตด็ ภูริปาณิก. (2557). โครงสร้างโทรทัศน์สาธารณะ Thai PBS กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง. *วารสารวิจัย มสค*, 10(1), 97-111.
- มานิช ชุมเมืองปัก. (2560). การผลิตสื่อทางเล็อกโดยชาวไทยเชื้อสายปกากะญอ. *Veridian e-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 748-761.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2557). *สารกับการสื่อสารความหมาย*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์ คอรัปอเรชั่น.
- Lum, C. M. K. (2014). Media Ecology: Contexts, concepts, and currents. In Fortner, R. S., & Fackler, P.M. (Ed.), *The Handbook of Media and Mass Communication Theory* (pp.137-150). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Postman, N. (1970). The Reform English curriculum. In Eurich, A.C. (Ed.), *High school 1980: The shape of the future in American secondary education* (pp.160-168). New York: Pitman.

การปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Adaptation of Small and Medium Enterprises (SMEs) affected by the outbreak of the novel Coronavirus infection disease 2019

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์¹, วิษณุ เพ็ชรไทย², พีรยา เศรษฐพัฒน์³ และ ไกลรุ่ง กระแสร์สินธุ์⁴

Rungarun Khasasin¹, Wisanu Petchthai², Peeraya Setthapat³ and Kairung Khasasin⁴

^{1,2,3}คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

⁴คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี

^{1,2,3}Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology, Thailand

⁴Faculty of Business Administration and Accounting Pathumthani University, Thailand

E-mail: ¹rungarun@tni.ac.th; ²wisanu@tni.ac.th; ³Peeraya@tni.ac.th; ⁴kairung2011@yahoo.com

Received May 24, 2022; Revised June 29, 2022; Accepted July 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้ทฤษฎีการปรับตัวของรอยเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 250 คน ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ Independent Sample t-test และ One-Way ANOVA (F-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Correlation) ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรที่สามารถทำนายความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ ศักยภาพในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.002 หมายความว่า หากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีศักยภาพในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_3) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น 1.002 หน่วย

คำสำคัญ: การปรับตัว; ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This article aims to study the adaptation potential of Small and Medium Enterprises (SMEs) to cope with the situation of the novel Coronavirus infection disease 2019. The research model is quantitative research, using Roy's adaptation theory as a research framework and the research area in Bangkok. A sample group consisted of 250 Small and Medium Enterprises (SMEs) using probability sampling. The research tool is a questionnaire analyzing data using descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, standard deviation and inferential statistical analysis including Independent Sample (T-test) and One-Way ANOVA (F-test), and Person Correlation. The results of the research found that variables that are positively correlated with variables that can predict opinions about the business entrepreneurs' adaptation to cope with the situation of the novel Coronavirus infection disease 2019 is the adjustment in information and communication technology (X_3) was statistically significant at the 0.05 with a coefficient of 1.002, which means that if businesses (SMEs) have the potential to adjust increased by 1 unit of information and communication technology (X_3), they will adjust to cope with the situation of the novel Coronavirus infection disease 2019 increased by 1.002 units.

Keyword: Adaptation; Small and Medium Enterprises (SMEs); The Novel Coronavirus Infection Disease 2019

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้นได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดหรืออยู่ในธุรกิจประเภทใด ทุกอาชีพและทุกธุรกิจได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือรายได้หดหายไม่ทันตั้งตัวและส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่ม (อาชนัน เกาะโพบูลย์และ เพ็ชรชรินทร์ วงศ์เจริญ, 2563) สำหรับในประเทศไทยโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครนั้นได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงได้รับผลกระทบจากมาตรการล็อกดาวน์ของรัฐบาลทำให้การดำเนินธุรกิจหรือธุรกรรมต่าง ๆ ของภาคธุรกิจในพื้นที่กรุงเทพมหานครต้องหยุดชะงัก ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่กรุงเทพมหานครตั้งแต่การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปี 2563 หดตัวถึงร้อยละ 8.10 ไตรมาสที่ 2 ปี 2563 หดตัวร้อยละ 11 และในไตรมาสที่ 3 และ 4 ในปี 2563 หดตัวร้อยละ 9.82 ตามลำดับ (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, สมชัย จิตสุชนและเกศินี ธารีสังข์, 2563)

ธุรกิจ SMEs คือธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก เป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษคือ Small and Medium Enterprise: SMEs ส่วนคำที่ใช้กันอย่างเป็นทางการของภาษาไทย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ เรียกอีกอย่างว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลักษณะของกิจการจะเป็นประเภทกิจการที่ผลิตสินค้า การให้บริการ กิจการค้าส่ง และ กิจการค้าปลีก เมื่อพิจารณาว่ากิจการใดเป็นกิจการขนาด

กลางและขนาดเล็กจะพิจารณาตามจำนวนการจ้างงาน จำนวนสินทรัพย์ถาวร และจำนวนทุนจดทะเบียน (ณัฐพศุทธิ์ ภัทธีราลิณสิริ และ กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน, 2561)

สำหรับในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้นมีผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มากกว่า 500,000 รายที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผลกระทบที่ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบนั้น ได้แก่ ยอดขายหรือรายได้ที่ลดลง การขาดสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ เป็นต้น และนับตั้งแต่ต้นปี 2563 ที่เกิดการระบาดในระลอกแรกเรื่อยมาจนถึงกลางปี 2564 ที่เกิดการระบาดมากที่สุด จนทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องออกมาตรการมากมายรองรับให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ทั้งการกระตุ้นให้ฉีดวัคซีนให้กับผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ และลูกค้า การออกโครงการต่าง ๆ อาทิ เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ โครงการช้อปดีมีคืน โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงการต่าง ๆ ล้วนช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เองก็ต้องมีกลยุทธ์ที่จะทำให้ธุรกิจของตนเองอยู่รอดในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 อาทิเช่น กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด หรือ กลยุทธ์ทางการตลาดต่าง ๆ เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อเตรียมความพร้อมต่อต้านศักยภาพของผู้ประกอบการ หลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หดไปหรือลดน้อยลงและเพื่อให้ผู้ประกอบการ SME ได้กลับมาฟื้นตัวและเติบโตในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน 1 ปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการตลาด

สมมติฐาน 2 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีการปรับตัว

ทฤษฎีการปรับตัวที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีต้นกำเนิด จากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ช่วยให้สิ่งมีชีวิตสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้ต่อมาทฤษฎีการปรับตัวถูกนำมาประยุกต์ใช้ในศาสตร์อื่น ๆ เช่น การแพทย์ การศึกษา เศรษฐศาสตร์รวมถึงการบริหารธุรกิจด้วย ซึ่งทฤษฎีการปรับตัวที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1976) ที่เสนอรูปแบบการปรับตัวไว้ 4 แบบ ด้วยกัน คือ

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiologic mode) เป็นรูปแบบความต้องการพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ อากาศ น้ำ สารอาหาร กิจกรรม การพักผ่อนนอนหลับ รวมถึงการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self concept mode) เป็นการผสมผสานความรู้สึก ความเชื่อเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านภาพลักษณ์ ความคิด บุคลิกภาพ จิตวิญญาณ ความเชื่อรวมถึงศาสนา

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (The role function mode) บทบาทหน้าที่ของบุคคล แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ บทบาทปฐมภูมิ (Primary role) เช่น บทบาททางเพศ ต่อมาคือ บทบาททุติยภูมิ (Secondary role) เป็นบทบาททางสังคมของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทปฐมภูมิ เช่น บทบาทการเป็นมารดา บทบาทการเป็นครู บทบาทการเป็นลูกที่ดี บทบาทเหล่านี้บุคคลต้องทำหน้าที่ตามบทบาทตลอดเวลา และสุดท้ายคือ บทบาทตติยภูมิ (Tertiary role) เป็นบทบาทชั่วคราวที่เกิดขึ้นในบางช่วงของชีวิตที่บุคคลต้องทำหน้าที่ตามบทบาทนั้น เช่น การดำรงบทบาทของนายกรัฐมนตรี การดำรงบทบาทประธานศาล เป็นต้น

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัย (Interdependence mode) การปรับตัวด้านนี้ ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นไปตามบริบททางสังคมของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลเอง กลุ่มของบุคคล และสังคม

จากทฤษฎีการปรับตัวของรอยนี้ แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีสิ่งเร้ากระทบต่อบุคคล บุคคลย่อมมีการปรับตัวโดย แสดงพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองอยู่รอดได้ในทางธุรกิจก็ เช่นกัน เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปผู้ประกอบการธุรกิจ SME จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้

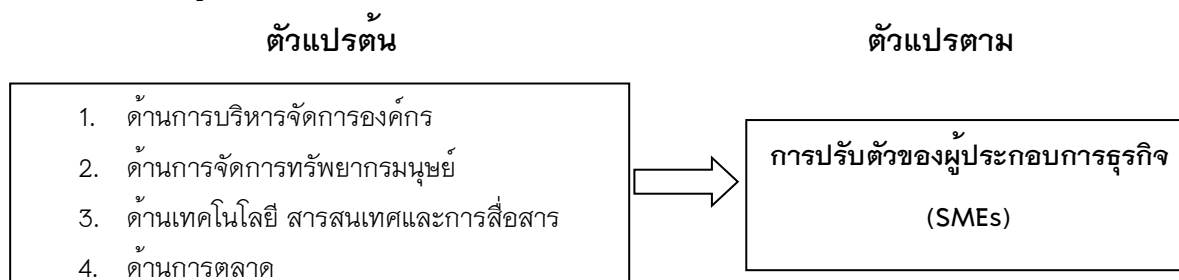
2. สถานะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลก สร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประชากร และ เมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่ (pandemic) ซึ่งเป็นการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563ก) จากสถิติเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2563 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 1,982,939 คน และตาย 126,761 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (609,516 คน) เป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยสเปน (174,060 คน) อิตาลี (162,488 คน) เยอรมัน

(132,362 คน) และฝรั่งเศส (131,362 คน) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (26,057 คน) อิตาลี (21,067 คน) สเปน (18,255 คน) ฝรั่งเศส (15,750 คน) และ สหราชอาณาจักร (12,129 คน) ตามลำดับ (Dong, Du, & Gardner, 2020) แต่สำหรับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รอบแรกในประเทศไทย พบผู้ป่วยต้องสงสัยรายแรกเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นนักท่องเที่ยวหญิงชาวจีนอายุ 74 ปี ซึ่งเดินทางมาถึงกรุงเทพมหานคร โดยเที่ยวบินจากนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563ก) ส่วนการระบอบรอบที่ 2 ในประเทศไทยนั้น เริ่มช่วงปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยพบหญิงไทย อายุ 67 ปี อาชีพค้าขายที่ตลาดกลางกุ้ง ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ติดเชื้อโดยไม่มีประวัติการเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งคาดว่าเป็นการติดเชื้อจากแรงงานชาวจีนมาในตลาดกุ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแรงงานชาวจีนมาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น การระบอบรอบที่ 2 นี้มีความแตกต่างจากการระบาดระลอกแรกในหลายด้าน เช่น จำนวนผู้ติดเชื้อมีจำนวนมากกว่า มีการกระจายไปหลายจังหวัด ทำให้คาดว่าจะการระบาดรอบที่ 2 คงไม่หมดไปอย่างรวดเร็วเหมือนรอบแรก (สุรัชย์ โชคครชิตไชย, 2563) และเริ่มมีสัญญาณว่ากำลังจะเกิดการแพร่ระบาดในระลอกที่ 3 เมื่อช่วงสิ้นเดือนมีนาคม 2564 ซึ่งเกิดจากคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านสุขุมวิท ทองหล่อ เชื้อได้กระจายไปในหลายวงการ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ที่ชอบเที่ยวกลางคืน ศิลปิน นักแสดง ผู้บริหารระดับสูงในแวดวงการเมืองและเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สำหรับพื้นที่วิจัย คือกรุงเทพมหานคร ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Cochran, 1977) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวน 250 ราย ใช้วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยเครื่องมือที่

ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยได้พัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มีค่าเท่ากับ 0.86 และได้ตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) จากการเก็บข้อมูลจำนวน 30 ราย ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ด้วยสัมประสิทธิ์ของครอนบาคอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.90 ซึ่งมีความน่าเชื่อถือที่สูง (Cronbach, 1990) รวบรวมข้อมูลโดยใช้ google form รวมทั้งการไปเก็บจากผู้ประกอบการโดยตรง ระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงปริมาณ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ Independent Sample t-test และ One-Way ANOVA (F-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Correlation)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอเป็นภาพรวม และข้อสรุปการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเรียงลำดับหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน จำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 163 คน ร้อยละ 65.2 รองลงมาเพศชาย จำนวน 87 คน ร้อยละ 34.8 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุอยู่ในช่วง 40-59 ปีมากที่สุด จำนวน 142 คน ร้อยละ 56.8 รองลงมาช่วงอายุ 20-39 ปี จำนวน 76 คน ร้อยละ 30.4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 175 คน ร้อยละ 70.0 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 54 คน ร้อยละ 21.6 จำแนกตามอายุของกิจการพบว่า อายุของกิจการอยู่ในช่วง 5-10 ปี มากที่สุด จำนวน 143 คน ร้อยละ 57.2 รองลงมาอายุของกิจการอยู่ในช่วง 10-15 ปี จำนวน 55 คน ร้อยละ 22.0 จำแนกตามประเภทของกิจการ เป็นกิจการให้บริการมากที่สุด จำนวน 104 คน ร้อยละ 41.6 รองลงมาเป็นกิจการผลิตสินค้า จำนวน 88 คน ร้อยละ 35.2 จำแนกตามจำนวนบุคลากร จำนวนบุคลากรอยู่ในช่วง 10-15 คน มากที่สุด จำนวน 106 คน ร้อยละ 42.4 รองลงมาเป็นจำนวนบุคลากรอยู่ในช่วง 5-10 คน จำนวน 78 คน ร้อยละ 31.2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการตลาด

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) โดยภาพรวม พบว่า ทักษะที่มีต่อ

ศักยภาพในการปรับตัว ($\bar{X}=3.90$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการตลาดมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการปรับตัวมากที่สุด ($\bar{X}=4.15$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}=4.01$) อยู่ในระดับมาก ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X}=3.84$) อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X}=3.60$) อยู่ในระดับมาก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพในการปรับตัวของผู้ประกอบการ

ธุรกิจ		n=250	
ศักยภาพในการปรับตัว	Mean	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.01	.40	มาก
ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์	3.60	.37	มาก
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.84	.55	มาก
ด้านการตลาด	4.15	.64	มาก
ภาพรวม	3.90	.89	มาก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs)

n=250			
การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs)	Mean	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ผู้ประกอบการธุรกิจ SME ให้ความสำคัญกับลูกค้า	4.24	.73	มาก
2. การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์	3.77	.88	มาก
3. รูปแบบการให้บริการกับลูกค้ามีความหลากหลาย	3.75	.83	มาก
4. ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม	3.74	.88	มาก
5. มีการปรับตัวทุกรูปแบบเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ	3.85	.93	มาก
6. ผู้ประกอบการธุรกิจ SME มีความสามารถในการปรับตัว	4.07	.94	มาก
ภาพรวม	3.90	.89	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) โดยภาพรวม จะมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ($\bar{X}=3.90$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า 3 อันดับแรกที่มีผู้ให้ความเห็นมากที่สุดได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ให้ความสำคัญกับลูกค้าเป็นอย่างมาก ($\bar{X}=4.24$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

ไวรัสโคโรนา 2019 ($\bar{X}$ = 4.07) อยู่ในระดับมาก และมีการปรับตัวทุกรูปแบบเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ($\bar{X}$ = 3.85) อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการตลาด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุของกิจการ ประเภทของกิจการ และจำนวนบุคลากร

สมมติฐาน 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุของกิจการ ประเภทของกิจการ และจำนวนบุคลากร ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ ด้านการตลาด

สมมติฐาน 2 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุของกิจการ ประเภทของกิจการ และจำนวนบุคลากร ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) แต่ละด้าน และการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุของกิจการ ประเภทของกิจการ และจำนวนบุคลากร

ตัวแปรตาม ตัวแปรต้น	ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัว ของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) แต่ละด้าน				มุมมองเกี่ยวกับการปรับตัว ของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs)
	ด้านการบริหาร จัดการองค์กร	ด้านการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	ด้าน การตลาด	
เพศ	.915	.001*	.337	.794	.313
อายุ	.529	.849	.004*	.157	.001*
ระดับการศึกษา	.144	.508	.086	.260	.006*
รายได้เฉลี่ย	.339	.086	.139	.422	.036*
อายุของกิจการ	.835	.034*	.008*	.068	.014*
ประเภทของกิจการ	.045*	.115	.005*	.684	.026*
จำนวนบุคลากร	.779	.354	.159	.543	.324

* คือ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน 1 ได้ดังนี้

- ตัวแปรเพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ตัวแปรอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ตัวแปรอายุของกิจการที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ตัวแปรประเภทของกิจการที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน 2 ได้ดังนี้

- ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย อายุของกิจการ และประเภทของกิจการ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 6 การศึกษาความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของศักยภาพในการปรับตัว ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของศักยภาพในการปรับตัว

ศักยภาพในการปรับตัว	ด้านการบริหาร จัดการ องค์กร	ด้านการจัดการ ทรัพยากร มนุษย์	ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	ด้านการตลาด
ด้านการบริหารจัดการองค์กร	1	.146*	.056	-.100
ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์		1	-.101	-.056
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร			1	.116
ด้านการตลาด				1

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 4 แสดงค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Correlation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของศักยภาพในการปรับตัว โดยพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัว และการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
Regression	75.540	4	18.885	802.337	.000
Residual	5.767	245	.024		
Total	81.307	249			

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ศักยภาพในการปรับตัว 4 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) ของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019)

ตัวแปร	B	SE	t	Sig.
คงที่	.053	.069	.774	.440
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X ₃)	1.002	.018	56.486*	.000

r = .963 Adjusted R² = .928
R² = .928 SE = 0.154

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) คือ ศักยภาพในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X₃) ซึ่งสามารถทำนายความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) ได้ร้อยละ 92.8 (adjusted R² = .928) ผู้วิจัยจึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนาย ได้ดังสมการ $Y = 1.002 X_3$

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรที่สามารถทำนายความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) คือ ศักยภาพในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.002 ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า

หากผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) มีศักยภาพในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_3) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) มีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) เพิ่มขึ้น 1.002 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) พบว่า ทักษะที่มีต่อศักยภาพในการปรับตัวภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการปรับตัวมากที่สุด รองลงมาปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศลิษา รกรากทอง และ คณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวของธุรกิจคาเฟ่ร้าน 111 Social Club เพื่อรองรับสถานการณ์โควิด-19 ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในช่วงสถานการณ์ลือคดวุ่น สภาพทั่วไปและปัญหาการประกอบธุรกิจมีได้แก่ ปัญหาลูกค้า รายได้ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการให้บริการ และบุคลากร สำหรับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจคาเฟ่ พบว่า มีการลดต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร โดยลดต้นทุนในด้านวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ปรับลดรายการอาหาร วางแผนการจัดการขนมที่ร้านผลิต เพิ่มมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยของพนักงาน และลูกค้าภายในร้านตามที่รัฐบาลกำหนดช่วงหลังสถานการณ์คลายลือคดวุ่น พบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาการประกอบธุรกิจมีดังนี้ กระบวนการให้บริการ และ บุคลากร สำหรับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจคาเฟ่ พบว่า เพิ่มจำนวนพนักงานขยายพื้นที่รองรับลูกค้า แบ่งหน้าที่พนักงานอย่างชัดเจน รักษาระยะห่างทางสังคม ใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ มีอุปกรณ์ตรวจวัดอุณหภูมิและแอลกอฮอล์ และจัดคิวในการให้บริการ และผู้ประกอบการมีการเพิ่มช่องทางในการโฆษณา

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ดา ศิริภทรโสภณ (2563) ที่ศึกษาเรื่องโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) : ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูกิจการ พบว่า วิกฤติที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นลุกลามไปทั่วภูมิภาคของโลกอยู่ในขณะนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเสียหายเป็นวงกว้างของระบบเศรษฐกิจและสังคมของนานาประเทศทั่วโลก สำหรับเศรษฐกิจไทยคาดว่าจะได้รับผลกระทบสูงที่สุดในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากปัจจัยหลักมาจากการที่ไทยพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกประเทศโดยเฉพาะด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวในระดับที่ค่อนข้างสูงมาก และยักรวมถึง

นโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการควบคุมสถานการณ์โควิดอย่างเข้มงวด ทำให้ธุรกิจจำนวนมากต้องปิดกิจการไป เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีสภาพคล่องไม่เพียงพอในการหล่อเลี้ยงพนักงานและธุรกิจได้และบางกลุ่มอาจต้องเผชิญปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความช่วยเหลือจากภาครัฐได้ยาก ก็ต้องเลิกกิจการและหายจากไปจากวงจรธุรกิจ ระยะเวลาจากนี้เป็นต้นไป จึงเป็นเวลาที่ทำให้ท้าทายอย่างมากสำหรับภาคธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะต้องปรับตัวเข้าสู่วิถีการทำธุรกิจใหม่แล้ว ยังต้องมองหาช่องทางหรือรูปแบบของธุรกิจใหม่ ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับความเสี่ยงหากต้องเผชิญโรคนี้ไปอีกหลายปี นับจากนี้ตามที่มีมาตรการผ่อนคลายและไม่ใช้แต่เพียงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้นที่ต้องปรับตัว แม้แต่ผู้ประกอบการเองก็ต้องมีการปรับตัวด้วยเช่นกันในการเรียนรู้การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ที่เป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศไทย กลับมาได้เร็วที่สุด จำเป็นต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่ยังคงมีกำลังซื้อ ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องออกแบบกลไกการใช้จ่ายเงินเพื่อฟื้นฟูภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ธุรกิจกลับมาอยู่รอดได้ต่อไป และให้ระบบเศรษฐกิจของไทยดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

สมมติฐาน 2 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร ดีสุขแสง และ พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวของร้านอาหารริมบาทวิถี (STREET FOOD) ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) การแบ่งส่วนการตลาดส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณถนนอาร์ักษ์ เป็นลูกค้าประจำ และซื้อวัตถุดิบโดยตรงจากร้านค้า 2) ข้อมูลสถานประกอบการส่วนใหญ่ เป็นอาหารตามสั่ง นั่งทานที่ร้าน ยอดขายน้อยลง และมีแนวโน้มทรุดตัว 3) การรับรู้ข่าวสารโควิด-19 โดยรวม อยู่ในระดับมาก 4) ปัจจัย สถานการณ์ภายนอกโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และ 5) การปรับตัวของร้านอาหารริมบาทวิถีโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) การรับรู้ข่าวสารโควิด-19 มีผลต่อการปรับตัวของร้านอาหารริมบาทวิถี 2) สถานการณ์ภายนอกมีผลต่อการปรับตัวของร้านอาหารริมบาทวิถี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีข้อค้นพบที่สำคัญ พบว่าเป็นปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ การสื่อสาร ด้านการตลาด และ ด้านการบริหารจัดการองค์กร แต่ปัจจัยที่มี Impact มากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการขายในตลาดออนไลน์มากขึ้น ซึ่งกลุ่มธุรกิจที่ขายผ่านทางออนไลน์ได้ดีที่สุด คือ กลุ่มธุรกิจร้านอาหาร โดยช่องทางที่ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ขายดีที่สุดคือ

Facebook Line Instagram และ Website ต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เท่านั้นที่ต้องปรับตัว แต่ผู้บริโภคของธุรกิจ SMEs เองก็ต้องปรับตัวไม่แตกต่างกัน โดยมีการปรับตัวทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เช่น การสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นี้ดูเหมือนกับการปฏิวัติครั้งยิ่งใหญ่ของวงการธุรกิจทั่วทั้งโลกก็ว่าได้ รวมถึงการบริหารจัดการองค์กรและการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรที่ต้องปรับตัวครั้งยิ่งใหญ่เช่นกัน โดยที่พนักงานในองค์กรต่างก็ต้องปรับวิธีการทำงานเป็นแบบปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from home : WFH) และ มีการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) กับเพื่อนร่วมงาน รวมถึงสัมพันธภาพในองค์กร ลดลง ทำให้พนักงานต้องอยู่บ้าน (stay at home) รักษาระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) การสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดการเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เมื่อเป็นแล้วต้องรักษาตัวเป็นเวลานานทำให้การทำงานในองค์กรมีผลกระทบตาม

สรุป

วิกฤติการณ์ที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ ต้องเตรียมความพร้อมต่อการปรับตัวจากการได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งทางตรงและทางอ้อม ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) รวมถึงสัมพันธภาพในองค์กร ครอบครัวและชุมชนลดลง เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งการขาดรายได้หรือรายได้ลดลง ชีวิตประจำวันที่ต้องปรับเปลี่ยนไป ทำให้พนักงานต้องอยู่บ้าน (stay at home) ปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from home: WFH) รักษา ระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) และทางสังคม (social distancing) และปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องมีเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ มีการปรับตัวทางการตลาด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจ (SMEs) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะเห็นได้ว่าทัศนคติที่มีต่อศักยภาพในการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นั้นสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นตัวผู้ประกอบการเองต้องมีทัศนคติที่ดี เข้าใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกเรื่องโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่เข้ามาแบบไม่ทันตั้งตัว เปรียบได้ราวกับการปรับ Mind Set ของตนเองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ และเปลี่ยนมุมมองใหม่หรือการเปลี่ยนทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จะทำให้ธุรกิจอยู่รอดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถทราบข้อมูลในเชิงลึก
- 2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยเพิ่มเติม
- 2.3 ควรศึกษาศักยภาพการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชน และพื้นที่อื่น ๆ ในองค์กร
- 2.4 ควรศึกษาศักยภาพการปรับตัว โดยใช้ทฤษฎี หรือแนวคิดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มมุมมองในด้านปัจจัยต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563ก). *คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563ข). *รายงานโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐพศุทธิ์ ภัทธีราลินสิริ และ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ, (2561). รูปแบบการพัฒนาการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(3), 151-164.
- ประภาพร ดีสุขแสง และ พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์. (2564). การปรับตัวของร้านอาหารริมบาทวิถี (STREET FOOD) ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. *โครงการนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564 วันที่ 1 เมษายน 2564, จัดโดยมหาวิทยาลัยนเรศวร*. หน้า 114-131.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, สมชัย จิตสุชน และ เกศินี ธารีสังข์. (29 มิถุนายน 2563). *ผลกระทบโควิด-19 ต่อตลาดแรงงานไทย: ข้อมูลเชิงประจักษ์*. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://tdri.or.th/2020/06/covid-19-labour-market-impact-in-thailand/>
- ศลิษา รกรากทอง, ธนายุต วรรณชัย, ปณิสรา กลับวิหค, พิชญาณี สุปันดี, และ พิทักษ์ ศิริวงษ์. (2564). การปรับตัวของธุรกิจคาเฟ่ร้าน 111 Social Club เพื่อรองรับสถานการณ์โควิด-19 ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564. จัดโดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้*. หน้า 252-265.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ.(2563). โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19): ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูกิจการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 25(2),9-25.

อาชนัน เกาะโพบูลย์ และ เพ็ชรธรินทร์ วงศ์เจริญ. (2563). *การปรับตัวของผู้ประกอบการท่ามกลาง COVID-19: บทวิเคราะห์ข้อมูล Survey*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://waymagazine.org/covidpolicy-brief-3>

Cochran, W.G.(1977). *Sampling Techniques*. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons Inc.

Cronbach, L.J.(1990). *Essentials of Psychology Testing*. 5th ed. New York: Harper Collins Publishers Inc.

Roy, C. (1976). *Introduction to nursing: An adaptation model*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
Social Responsibility of School Under Bangkok
Metropolitan Administration

ศรित्रงพล ศรีฤกษ์

Srisongphon Sriroek

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University, Thailand

E-mail: srisongphon@yahoo.com

Received June 30, 2022; Revised December 1, 2022; Accepted March 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซี และ มอร์แกน ได้จำนวน 205 โรง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 2 คนประกอบไปด้วย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และ 2) ครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 410 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม (2) การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน และ (3) ปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้รับยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิว่า มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม; โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The research aimed to determine: 1) the components of social responsibility of schools under Bangkok Metropolitan Administration and 2) the confirmation on the components of social responsibility schools under Bangkok Metropolitan Administration. The population of this research were 437 schools. The sample size consisted of 205 schools, which was determined by the Krejcie and Morgan sample size estimation tables. There were 2 respondents from each school which included 1) director and 2) teachers who were in charge of community relations, with a total of 410 respondents. The research Instruments used to collect the data were semi-structured interview, opinionnaire, questionnaire. The descriptive statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis and content analysis. The findings of this study were as follows: 1. The components of social responsibility of schools under Bangkok Metropolitan Administration consisted of three components which were; (1) organizing activities for the community and social development (2) teaching self-reliance skills to students and (3) cultivate in students' ethics and integrity 2. The confirmation on the components of social responsibility schools under Bangkok Metropolitan Administration of 3 factors were verified to meet with accuracy standards, propriety standards, feasibility standards and utility standards.

Keywords: Social Responsibility; School Under Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

สังคมโลกในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์มากกว่าในยุคสมัยที่ผ่านมา ทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ทำให้การดำเนินธุรกิจเปลี่ยนรูปแบบจากการยึดผลิตภัณฑ์เป็นศูนย์กลางไปเป็นรูปแบบที่มีการยึดผู้บริโภคเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้ผู้ผลิตหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างคุณภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยยึดหลักการพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืน มิใช่การดำเนินการที่มุ่งเน้นเฉพาะกำไรสูงสุดขององค์กรแต่เพียงอย่างเดียว แต่องค์กรต้องเรียนรู้ที่จะสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตอบแทนสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาด้านต่าง ๆ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อาทิ ปัญหาภาวะโลกร้อน ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เป็นต้น (สราวุธ โพธิ์บุรุษพงษ์, 2564) ทำให้องค์กรธุรกิจหันมาทบทวนบทบาททางด้านธุรกิจที่มีส่วนสร้างให้เกิดปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะการให้

ความสำคัญกับประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ต่างออกมาเรียกร้องให้องค์กรธุรกิจต้องดำเนินงานโดยไม่หวังเพียงแค่ผลทางการเงินหรือการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับประเทศไทยแนวคิด “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” (Corporate Social Responsibility: CSR) เริ่มเป็นที่รู้จักในปี พ.ศ. 2542 โดยอิทธิพลขององค์กรจากประเทศตะวันตก และมีความแพร่หลายมาเรื่อย ๆ โดยพัฒนาการในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา พบว่า การขับเคลื่อนงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในประเทศไทยมีความเข้มข้นมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนสถาบันหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ส่งเสริมในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมสัมมนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การมอบรางวัลให้กับองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

ดังนั้น เรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรทั่วโลก รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยให้ความสนใจ ทั้งในองค์กรธุรกิจและองค์กรภาครัฐ ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา เนื่องจากการดำเนินกิจการขององค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วนล้วนส่งผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงกลายเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความสำคัญและกลายเป็นแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการขององค์กรที่ส่งผลเชิงบวก ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งส่งผลต่อชื่อเสียงขององค์กร ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าอันจะนำไปสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กรต่อไป (Elving, 2013)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นพหุองค์ประกอบ
2. ผลการยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ มีความเป็นประโยชน์ได้

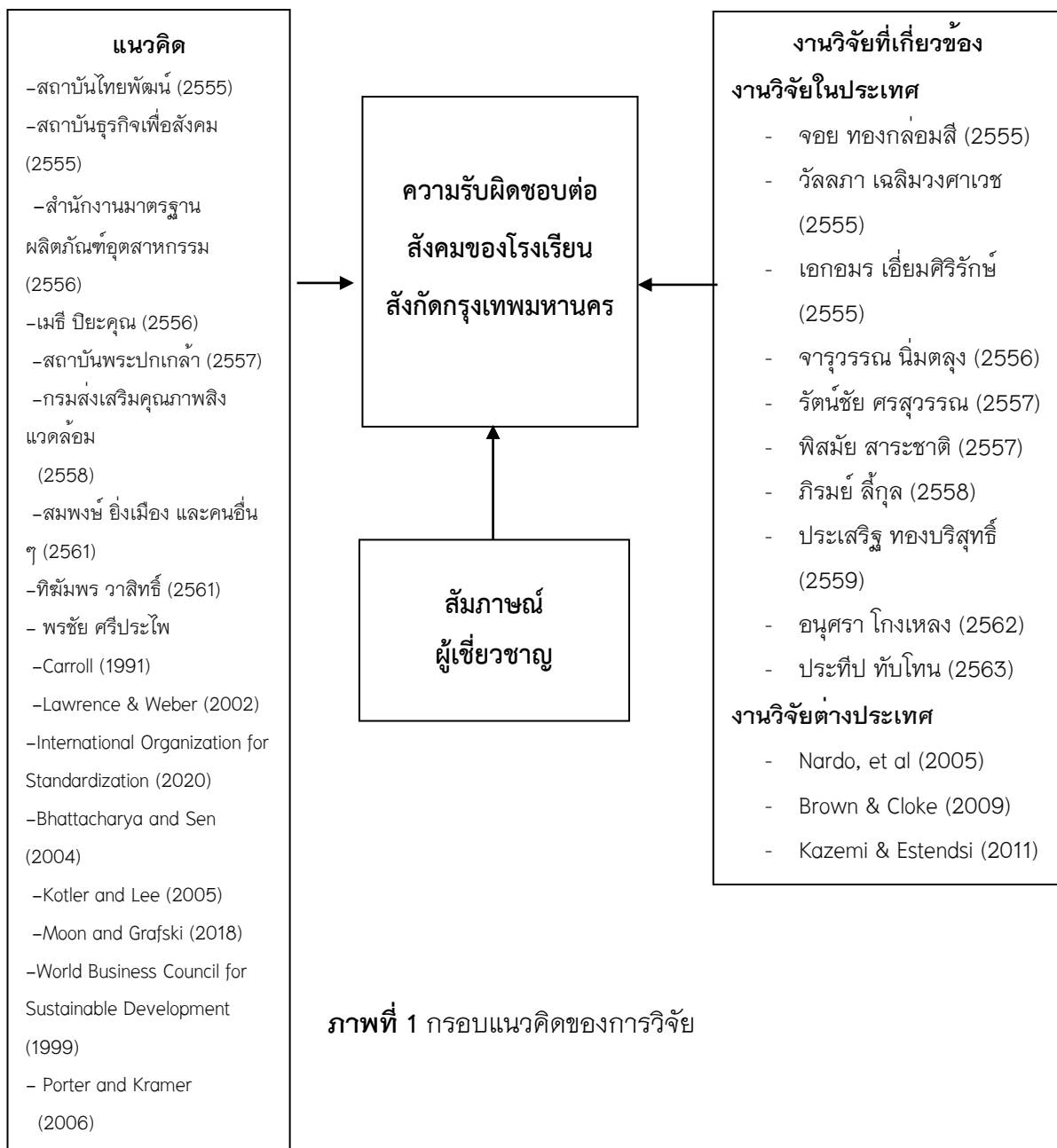
การทบทวนวรรณกรรม

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งคือต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งความ

รับผิดชอบต่อสังคมเพราะความรับผิดชอบต่อบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่และอุดมการณ์ของบุคคลนั้นเสมอ กล่าวคือเมื่อบุคคลมีสถานภาพและบทบาทแตกต่างกันในแต่ละสถานภาพบุคคลนั้นก็ย่อมจะมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคู่กับสถานภาพและบทบาทนั้น ๆ เสมอและการที่บุคคลปฏิบัติภาระหน้าที่ด้วยความตั้งใจและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และพร้อมที่จะรับผลดีและผลเสียในการกระทำของตนก็จะทำให้บุคคลนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกที่ดี ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นเรื่องสอดคล้องกับภาระหน้าที่จิตสำนึกและอุดมการณ์เสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด จากแนวคิดจากองค์กรต่างๆ แยกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่แบ่งพื้นที่เป็น 50 เขต ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 437 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 437 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 205 โรงเรียน สุ่มโดยการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครเป็น 6 กลุ่มเขต ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และ 2) ครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 410 คน จำแนกตามกลุ่มรายละเอียดจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเขตแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนในประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร

กลุ่ม	ประชากร (โรงเรียน)	กลุ่ม ตัวอย่าง (โรงเรียน)	ผู้ให้ข้อมูล		รวม
			ผู้บริหาร (คน)	ครูที่รับผิดชอบ งานสัมพันธ์ ชุมชน (คน)	
1. กรุงเทพมหานครกลาง	41	19	19	19	38
2. กรุงเทพมหานครใต้	58	26	26	26	52
3. กรุงเทพมหานครเหนือ	46	22	22	22	44
4. กรุงเทพมหานครตะวันออก	131	62	62	62	124
5. กรุงเทพมหานครเหนือ	91	43	43	43	86
6. กรุงเทพมหานครใต้	70	33	33	33	66
รวม	437	205	205	205	410

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนี้จะนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด 2) แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ได้จากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน มาสังเคราะห์ตัวแปรและพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์กับชุมชน 1 คน โดยแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น

2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา และ 4) ตำแหน่ง โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าจัดอันดับ 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale) 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบ (factor confirmatory form) เป็นแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ซึ่งใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ตอนที่ 2 แบบยืนยันผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณายืนยันผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และ เป็นประโยชน์ได้ (Utility)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม (2) การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน (3) การปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ซึ่งผู้วิจัยทำการสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ใช้การสกัดองค์ประกอบ (factor extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principle component analysis: PCA) ที่มีการหมุนแกนปัจจัยแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนองค์ประกอบแบบแวนแมกซ์ (varimax rotation) เพื่อให้ความแปรปรวนของค่าน้ำหนักภายในองค์ประกอบเดียวกันมีค่ามากที่สุด และการกระจายตัวของค่าน้ำหนักมากที่สุด ทำให้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีความชัดเจนยิ่งขึ้นในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องเบื้องต้นในการกำหนดเลือกองค์ประกอบสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์ดังนี้

1. มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นไปตามที่ แสร์และคณะกล่าวว่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (practically significant)

2. มีค่าไอเกน (eigenvalues) ที่มีค่ามากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion)

3. มีตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบจำนวนตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไปเมื่อพิจารณาตามข้อตกลงดังกล่าวพบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 3 องค์ประกอบและมีค่าไอเกน (eigenvalues) มากกว่า 1 ขึ้นไปโดย 3 องค์ประกอบ ที่เป็นไปตามเกณฑ์ ประกอบด้วย ตัวแปรจำนวน 38 ตัวแปร รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Total Variance Explained						
Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative % Variance	Total	% of Variance	Cumulative % Variance
1	45.688	35.694	35.694	13.878	10.842	10.842
2	7.212	5.634	41.328	8.636	6.747	17.589
3	2.627	2.052	43.380	6.317	4.935	22.524

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (eigenvalues) ที่มีค่ามากกว่า 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบ(component)

ทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบ ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance) ระหว่าง 2.052 – 35.694 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative percent of variance) เท่ากับร้อยละ 43.380 ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ร้อยละ 22.524 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.511 – 0.790 เมื่อแยกวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวนตัวแปร 16 ตัวแปร ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.525 – 0.790 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 13.878 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percent of variance) เท่ากับ 10.842 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percent) เท่ากับ 10.842 องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.516 – 0.634 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 8.636 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percent of variance) เท่ากับ 6.747 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percent) เท่ากับ 17.589 องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวนตัวแปร 5 ตัวแปร ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.511 – 0.674 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 6.317 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percent of variance) เท่ากับ 4.935 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percent) เท่ากับ 22.524

ตารางที่ 3 องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบที่	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
1	16	0.525 – 0.790
2	8	0.516 – 0.634
3	5	0.511 – 0.674
รวม	29	0.511 – 0.790

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวนตัวแปร 16 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.525 – 0.790

องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.516 – 0.634

องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวนตัวแปร 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.511 – 0.674

รวมจำนวนตัวแปรทั้ง 29 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.511 – 0.790

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อทราบองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงคือ สถิติวิเคราะห์ตัวประกอบ (factor analysis) ประเภท การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยจัดกระทำข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ทดสอบความเหมาะสม ความเพียงพอ และแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งพิจารณาจากสถิติทดสอบสองค่า คือ

1.1 ค่า KMO (Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy) โดยดูค่า KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.920 (เข้าใกล้หนึ่ง) และมีค่ามากกว่า 0.5 หมายถึงขนาดกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม

1.2 ค่าที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ของ Bartlett's Test of Sphericity;

Ho: ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครไม่มีความสัมพันธ์กัน

H1: ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กัน

โดยพิจารณาจากค่า Chi – Square และการมีนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 (Sig ≤ 0.05) ว่ายอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4 ค่า KMO and Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy	.952
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	39697.744
df	8128
Sig	.000

จากตารางที่ 4 พบว่าค่า KMO (Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.952 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 128 ตัวแปรของความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ระดับดีมาก ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบในลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi – Square = 39697.744 ค่า significance = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 128 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้นำไปวิเคราะห์ตัวประกอบ (factor analysis) ได้

2. ผลการวิเคราะห์การยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลข้อค้นพบ คือ องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำมายืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการประเมินโดยใช้แบบยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในวงการศึกษาในระดับสูงของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พิจารณายืนยันองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ เพื่อความชัดเจนและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 2) การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน และ 3) การปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นพหุองค์ประกอบทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกำลังได้รับการตอบรับจากองค์กรต่าง ๆ เนื่องจากสังคมมีความคาดหวังว่าจะช่วยเป็นเครื่องมือที่สร้างกลไกใช้ควบคุมการดำเนินงานได้ ดังนั้นเพื่อรักษาสอดคล้องระหว่างผลกำไรความรับผิดชอบต่อประชาชน และความรับผิดชอบต่อโลกให้ดำรงอยู่อย่างสมดุล จึงทำให้แนวคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมที่องค์กรต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงและถือเป็นแนวปฏิบัติสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่หลักใน

การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนทุกระดับได้นำแนวความคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เข้ามาสู่สถานศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนโดยขับเคลื่อนนโยบายนี้ลงไปปฏิบัติในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อวางรากฐานของสังคมไทย โดยการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป ในอนาคตการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม กำลังเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินงาน และนำไปใช้ขับเคลื่อนในสถานศึกษา โดยสร้างความตระหนัก พยายามทั้งให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมในเชิงบูรณาการควบคู่กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรโดยนำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมาปรับใช้ในการบริหารเพื่อช่วยสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ นิ่มตลุง (2556) ความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย ในองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการยึดหลักธรรมาภิบาล อีกทั้งยังมีการวิจัยของของรัตน์ชัย ศรสุวรรณ การบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กล่าวไว้ในองค์ประกอบที่สอดคล้องกันคือ ธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม จึงต้องมีความหลากหลาย แตกต่างกันในบางครั้งอาจต้องใช้ความคิดส่วนตัว ประสบการณ์ ทักษะและความชำนาญ วิสัยทัศน์ การวางแผนกลยุทธ์ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน ปลุกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ปลุกฝังการเป็นพลเมืองที่ดีภายในองค์กร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน รวมถึงการให้ความรู้ทางการเมืองแก่นักเรียน ซึ่งจากองค์ประกอบที่ได้สามารถอภิปรายผลในแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาโดยบูรณาการความรู้ และทักษะจากการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่ หรืออาจได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยให้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ และทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี พร้อมกับมีการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ จารุวรรณ นิ่มตลุง (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม (3) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (4) การพัฒนา

ทักษะชีวิต (5) การดำเนินงานจิตตภาล (6) การจัดการสิ่งแวดล้อม และ (7) การยึดหลักธรรมาภิบาล

2) รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในเขตปอ ดล เดอ ชาร์ต ในประเทศไทยเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยประกอบด้วย การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาทักษะชีวิต การดำเนินงานจิตตภาล การจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการยึดหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญ และ 3) การยืนยันรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในเขตปอ ดล เดอ ชาร์ต ในประเทศไทย พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัยดังกล่าว อีกทั้งยัง สอดคล้องกับ ภิรมย์ ลีกุล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม รวมถึงการจัดการ การศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม 2) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาค ตะวันออกที่พัฒนามาจากองค์ประกอบหลัก ประกอบไปด้วย 6 ตัวบ่งชี้หลักและ 19 ตัวบ่งชี้ย่อย 3) ผลการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาค ตะวันออก ยังสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่า X^2 เท่ากับ 154.41 df. เท่ากับ 131 p-value เท่ากับ .079 GFI เท่ากับ .950 CFI, NFI เท่ากับ 1 และ RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05-.08 ดังเช่น มาตรฐาน ISO 26000 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมใน องค์การได้ทุกรูปแบบอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในภาครัฐหรือเอกชน องค์การที่แสวงหากำไรหรือไม่ แสวงหากำไร รวมถึงในภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม การบริการ การศึกษา สาธารณสุข ชนสง หรือ อื่น ๆ นอกจากนั้น ยังสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาด้วย ซึ่งมาตรฐาน ISO 26000 ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่าเป็นความรับผิดชอบต่อ องค์การในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ (รวมถึงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ) ที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงออกอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างสุขอนามัย และสวัสดิการที่ดีกับสังคม คำนี้ถึง ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย และปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 2 การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญใน กระบวนการบริหารและความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาอีกประการหนึ่ง การพึ่งพาตนเองในด้านการ เรียนนั้นก็เป็นอีกนโยบายของสถานศึกษาที่กำหนดให้ครูได้จัดการเรียนการสอนในเรื่องของการ พึ่งพาตนเองแก่นักเรียน โดยต้องการที่จะให้นักเรียนแสดงออกถึงความสามารถของบุคคลที่จะศึกษาเล่า เรียนให้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเองและพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น รวมทั้งรู้จักใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำ ส่วนการพึ่งตนเองด้านการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ชัย ศรสุวรรณ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ธรรมาภิบาล (Organizational governance) 2) สิทธิมนุษยชน (Human rights) 3) การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor practices) 4) สิ่งแวดล้อม (Environment) 5) การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair operation practices) 6) ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer issues) 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาชุมชน (Community involvement and development) ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นพฤติกรรมที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ และมีความถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการแนวคิดตามกรอบการวิจัย เหมือนกับแนวคิดของ เบ็นสัน และวอลเลอร์ (Benson & Voller) ซึ่งกล่าวว่า การเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองนั้นได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างแรงผลักดันให้ผู้เรียนเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดในการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ในโลกยุคปัจจุบันนั้นได้ถูกแยกออกจากแนวคิดที่ครูเป็นผู้ส่งผ่านองค์ความรู้ไปยังผู้เรียนเท่านั้น ซึ่งในขณะเดียวกันผู้เรียนเองก็ต้องสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นด้วย นั่นหมายความว่า เมื่อผู้เรียนเริ่มที่จะสามารถควบคุมการเรียนรู้ของพวกเขาเอง ผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน หรือผู้ที่คอยให้คำชี้แนะ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องเป็นฝ่ายเปิดประตูแห่งโอกาสทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และฝึกปฏิบัติภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ ในขณะเดียวกัน ไม่เพียงแต่ผู้สอนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลักดันให้เกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง แต่ตัวผู้เรียนเองก็ต้องมุ่งมั่นใฝ่คว้าที่จะศึกษาหาความรู้ และมีวินัยตลอดจนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ประเทศไทยกำหนดทิศทางการปลูกฝังความสุจริตผ่านองค์การทางสังคม โดยมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมสุจริตให้กับประชาชนผ่านองค์การทางสังคมซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว องค์การทางศึกษา องค์การศาสนา องค์การชุมชน องค์การธุรกิจ องค์การสื่อมวลชน รวมทั้งองค์การทางการเมืองการปกครอง โดยที่แนวทางการสร้างค่านิยมสุจริตให้กับสังคมไทยสามารถทำได้ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การ เนื่องด้วยองค์การเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง วัฒนธรรมจึงกำหนดค่านิยม ความเชื่อ อีกทั้งทัศนคติที่ถ่ายทอดสู่บุคคลผ่านกระบวนการทางสังคม จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ มาตรฐาน ISO 26000

ที่กล่าวว่า การสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นกับองค์กรจะช่วยให้เกิดประโยชน์มากมายกับองค์กร อาทิเช่น ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคม เพิ่มโอกาส และลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงขององค์กร สร้างชื่อเสียงขององค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจจากสาธารณะเพิ่มมากขึ้นสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมขึ้นในองค์กร ปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความร่วมมือที่ต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ขององค์กรกับผู้มีส่วนได้เสีย จะช่วยสร้างมุมมองใหม่ ๆ ให้กับองค์กร อีกทั้งการติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกันไปจะสร้างความภักดี การมีส่วนร่วม และขวัญกำลังใจ รวมถึงการสร้างความปลอดภัย และสุขอนามัยที่ดีให้กับพนักงาน ยังส่งผลในทางบวกให้กับขีดความสามารถขององค์กร ในการสรรหา จูงใจและรักษาพนักงานขององค์กร สามารถช่วยให้เกิดการประหยัดจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และควมมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การใช้พลังงาน และน้ำที่ลดลง รวมถึงปริมาณของของเสียที่ลดลง ปรับปรุงความน่าเชื่อถือ ความเป็นธรรมของธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรับผิดชอบ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การปฏิเสธการคอร์รัปชัน ป้องกัน หรือลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยสอดคล้องกับ ประเสริฐ ทองบริสุทธิ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 1) ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ 2) ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย 3) ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม และ 4) ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณะประโยชน์ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของจอย ทองกล่อมลี ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล มีผลการวิจัยพบว่า แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ชุมชน พันธกิจ สังคม และธรรมาภิบาล ลักษณะและขอบข่ายตัวบ่งชี้ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ Input – Process – Output วัตถุประสงค์การก่อตั้งสถาบัน พันธกิจ และความต้องการของสังคม ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การดูแลแก้ปัญหาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 7 ตัวบ่งชี้ 3) การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม 9 ตัวบ่งชี้ 5) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 13 ตัวบ่งชี้ 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 10 ตัวบ่งชี้ 7) จริยธรรมทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ โดยสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ดังกล่าว ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันได้ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษา พัฒนารายยุทธศาสตร์การดำเนินการบนพื้นฐาน 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ กำหนดค่าน้ำหนักตามความเหมาะสม มีการตรวจติดตามภายใน และจัดทำรายงานการดำเนินงาน ด้านความ

รับผิดชอบต่อสังคมของสถาบัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพอร์เตอร์ และ คราเมอร์ (Porter and Kramer, 2006) ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอยู่ 4 แนวคิด โดยให้น้ำหนักกับความรับผิดชอบต่อสังคมในมุมมองที่แตกต่างกันดังนี้ 1) ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านจริยธรรม (Moral Obligation) เป็นการเรียกร้องให้องค์การปฏิบัติตามเป็นพลเมืองดีด้วยการกระทำสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับของสังคมอย่างเคร่งครัด ถือเป็นมุมมองหลักที่องค์กรส่วนใหญ่ยึดถือ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านความยั่งยืน (Sustainability) เป็นการเรียกร้องให้องค์การรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและชุมชน นับเป็นสิ่งที่องค์กรพยายามบรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาว โดยการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม หรือทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จึงเป็นการวัดความสำเร็จขององค์กรจากผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม หรือที่เรียกว่า “Triple Bottom Line” ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่นอกเหนือจากการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส การจ้างงานอย่างเป็นธรรม และการเคารพในสิทธิมนุษยชน นั้นหมายถึงองค์การต้องพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมทั้งร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างเต็มกำลังความสามารถ 3) ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านฉันทานุมัติในการดำเนินธุรกิจ (License to Operate) มีที่มาจากแนวคิดที่ว่า “องค์การจะดำเนินธุรกิจได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากภาครัฐ ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกราย” มุมมองนี้นำเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด เนื่องจากชี้แนะให้องค์การค้นหาประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกราย แล้วจึงตัดสินใจทำกิจกรรมในทิศทางที่ไม่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อต้าน ส่งผลให้องค์การตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็น และการทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย และ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองด้านภาพลักษณ์ขององค์กร (Reputation) ความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีส่วนช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์การสร้างความแข็งแกร่งแก่ตราสินค้า เพิ่มขวัญกำลังใจของพนักงาน รวมถึงเพิ่มมูลค่าหุ้นขององค์การ ในบางองค์การทำกิจกรรม CSR เพื่อเป็นหลักประกันล่วงหน้าว่า สังคมจะลดการวิพากษ์วิจารณ์และการต่อต้าน หากในอนาคตองค์การต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยจากสังคม การทำกิจกรรม CSR จึงเป็นไปเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในระยะยาว พอร์เตอร์ และ คราเมอร์ (Porter and Kramer) เห็นว่า องค์การได้รับประโยชน์จากมุมมองนี้น้อยมาก อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความรู้สึก ความคิดเห็น และความพึงพอใจของบุคคลภายนอกองค์การ ดังนั้น กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมตามมุมมองนี้จะไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่องค์การและสังคมโดยรวมอย่างเต็มที่

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการยืนยันองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบตรวจสอบยืนยัน จำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบยืนยันพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นพหุองค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 2) การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน และ 3) การปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

องค์ประกอบที่ 1 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบนี้ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา มีการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลในการบริหารจัดการโรงเรียนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนแบบบูรณาการความรู้ และทักษะจากการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ และทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของจอย ทองกล่อมสี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 4 ด้านคือ ชุมชน พันธกิจ สังคม และธรรมาภิบาล ลักษณะและขอบข่ายตัวบ่งชี้ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ Input – Process – Output วัตถุประสงค์การก่อตั้งสถาบัน พันธกิจ และความต้องการของสังคม ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การดูแลแก้ปัญหาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 7 ตัวบ่งชี้ 3) การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม 9 ตัวบ่งชี้ 5) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 13 ตัวบ่งชี้ 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 10 ตัวบ่งชี้ 7) จริยธรรมทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ โดยสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษา พัฒนารายยุทธศาสตร์การดำเนินการบนพื้นฐาน 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ กำหนดค่าน้ำหนักตามความเหมาะสม มีการตรวจติดตามภายใน และจัดทำรายงานการดำเนินงาน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา เกลิมวงศาเวช (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา มีผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลกได้นำมาปรับใช้เป็นหนึ่งในนโยบายหลักในแง่ของการสร้างกรอบของแนวคิดความรับผิดชอบต่อองค์กรควรมีต่อสังคม ซึ่งการแสดง

ความรับผิดชอบดังกล่าว ส่วนใหญ่เกิดจากความรับผิดชอบต่อผลกระทบทั้งที่เกิดขึ้นแล้ว และที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการดำเนินกิจการขององค์กรไม่ว่าจะในลักษณะใดต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้คนเหล่านั้นไม่ว่าจะในแง่ของการเมืองเศรษฐกิจหรือสังคม ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมขององค์กร จึงนับว่าเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้คนในทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้แต่ในวงการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรในระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระดับสากลหรือในระดับประเทศ ล้วนแต่มีความตื่นตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าทศวรรษ จะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจะถูกนำมาปรับใช้เป็นนโยบายหลัก และกลยุทธ์ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการวางแผนและการลงมือทำโครงการต่าง ๆ ในหลากหลายด้านเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับข้อตกลงที่ให้ไว้ในนโยบาย ทั้งนี้เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งสังคมที่ดี และน่าอยู่อย่างยั่งยืน แรงจูงใจต่อพนักงานในการพัฒนาองค์กร ความภาคภูมิใจ และความพึงพอใจของลูกค้า การลดต้นทุนการดำเนินงานการลดความเสี่ยงทางธุรกิจและการลดเงื่อนไขหรือข้อบังคับทางกฎหมายต่อองค์กรจึงนับเป็นโอกาสที่ดีต่อธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาที่ทำให้กำไร และภาพลักษณ์องค์กรได้รับการยอมรับเป็นที่จดจำ และเป็นการช่วยลดต้นทุนการโฆษณาขององค์กรได้ในระยะยาว

องค์ประกอบที่ 2 การสอนทักษะการพึ่งพาตนเองแก่นักเรียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบนี้ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรมีการบริหารจัดการในด้านการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สอนโดยตรงและสอดแทรกลักษณะการพึ่งพาตนเองให้นักเรียน และการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน โดยจัดเป็นฐานฝึกให้นักเรียนฝึกประสบการณ์ ปฏิบัติจริง เป็นการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการพึ่งพาตนเองของนักเรียนส่งผลให้ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเองในชีวิตประจำวันนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นในชุมชน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน 2) การพึ่งพาตนเองในการเรียน นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองในการเรียนได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น และ 3) การพึ่งพาตนเองทางจิตใจ เมื่อมีปัญหาในการเรียนหรือการทำงาน นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหานั้นเองได้ สิ่งที่ยกย่องเห็นด้วยใจใจของนักเรียน คือ ตัวของนักเรียนเอง เมื่อเกิดปัญหาไม่คิดที่จะอ่อนวอนขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังเรื่องจริยธรรมและความสุจริตแก่องค์กร ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยองค์ประกอบนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารจัดการโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และความสุจริตตั้งแต่ยังเยาว์วัยที่เข้ารับการศึกษา ทั้งนี้คุณธรรมจริยธรรม และความสุจริตเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียน ครู ผู้ปกครองและสังคม

ต้องการให้มีขึ้นในตัวของผู้เรียนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมชอบและให้การสนับสนุน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามคุณธรรมจริยธรรม และความสุจริตจะประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลายอย่างเข้าด้วยกัน ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม และความสุจริตจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าจะบังเกิดขึ้นเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม และความสุจริต นโยบายสังคมของรัฐบาล มุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และความสุจริต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ นิ่มตลุง (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย ดังผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม(3) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (4) การพัฒนาทักษะชีวิต (5) การดำเนินงานจิตตาสถาปนา 6) การจัดการสิ่งแวดล้อม และ 7) การยึดหลักธรรมาภิบาล 2) รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทยนั้นเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาทักษะชีวิต การดำเนินงานจิตตาสถาปนา การจัดการสิ่งแวดล้อม และการยึดหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งโดยตรงและทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญ และ 3) การยืนยันรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของคาร์รอลล์ และบุชฮอลท์ซ (Carroll and Buchholtz) ได้เสนอตัวแบบพีระมิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ โดยแบ่งความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ ออกเป็น 4 ชั้น ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibility) เป็นรากฐานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การที่มุ่งสร้างผลผลิตตามความต้องการของสังคม ได้รับผลตอบแทนกลับมาในรูปของรายได้ เพื่อให้องค์การสามารถดำรงอยู่ได้ และมีผลกำไรตอบแทนผู้ถือหุ้น 2) ความรับผิดชอบด้านกฎหมาย (Law Responsibility) เป็นเงื่อนไขของสังคมที่ควบคุมไม่ให้องค์การมุ่งทำกำไรเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับสังคม ทำให้องค์การต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ของพื้นที่ที่องค์การตั้งอยู่ 3)ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม (Ethic Responsibility) องค์การธุรกิจควรปฏิบัติในสิ่งที่สังคม ชอบ ถูกต้อง เป็นธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดจริยธรรม และ 4) ความรับผิดชอบต่อด้านการเสียสละเพื่อสังคม (Philanthropy Responsibility) องค์การต้องเป็นพลเมืองที่ดีในการช่วยเหลือและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ค้นพบที่เป็นประโยชน์ที่เป็นองค์ความรู้ด้านองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรนำผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปศึกษาในรายละเอียด และใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจระดับนโยบาย

2. สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่สัมพันธ์ในองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายและสามารถสะท้อนปัญหาในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกขั้นตอน และสามารถนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้้องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหาร จึงเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคตดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบนโยบายในด้านการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากองค์ประกอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและพัฒนาโรงเรียนสังกัดสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- จอย ทองกลมสี. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล* (ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ นิมิตสูง. (2556). *ความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายคณิศรชโลธร* (ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประทีป ทับโพน. (2563). *กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน สังกัดเทศบาล* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ประเสริฐ ทองบริสุทธิ์, คักดา สถาพรวงษา และเนติ เกลียวาเรส. (2560). โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(2), 324 –340.
- พิสมัย สารชาติ. (2557). ผลกระทบของประสิทธิผลความรับผิดชอบต่อสังคมทางการบัญชีที่มีต่อภาพลักษณ์องค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 33(1), 164–174.
- ภิรมย์ ลีกุล. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดุขุฎิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตน์ชัย ศรีสุวรรณ. (2557). การบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดุขุฎิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2554). *เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2556). *เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม*. กรุงเทพฯ: Meb's Pick.
- อนุสรณ์ โกงเหลง. (2562). ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสาธิต สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 567.
- เอกอมร เอี่ยมศิริรักษ์. (2555). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนกวดวิชาเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (ดุขุฎิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Elving, W.J.L. (2013). Scepticism and corporate social responsibility communication: The influence of fit and reputation. *Journal of Marketing Communication*, 19(4), 1–16.
- Kotler, P. and Lee, N. (2005). *Corporate social responsibility: Doing the most good for your Company and your cause*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Swider, M.G. (2013). *ISO 26000 corporate social responsibility dimensions and employee engagement: a quantitative investigation* (Ph.D. of Philosophy). School of Business and Technology, Capella University.

ผลของการใช้วิธีสอนแบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

The Effect of Using CIPPA MODEL Toward Reading Literacy and Teamwork Skill of Matthayomsuksa 1 Students Opportunity Expansion School under the Angthong Primary Educational Service

แก้วนภา ทองเทศ¹ และ แสน สมนึก²

Kaewnapa Thongted¹ and Saen Somnuk²

^{1,2} มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

^{1,2} Pranakhon si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: ¹Junekaewnapa@gmail.com; ²Saensomnuk22@gmail.com

Received June 29, 2022; Revised March 13, 2023; Accepted March 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองใช้แนวคิด การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา 2) แบบทดสอบวัดความฉลาดรู้การอ่าน และ 3) แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้รูบริก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการทดสอบทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกันและสถิติการทำสอบที่ชนิดเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2. ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา; ความฉลาดรู้การอ่าน; ทักษะการทำงานเป็นทีม

Abstract

The objectives of this article were 1) to compare the reading quotient of Matthayomsuksa 1 students affiliated with Angthong Primary Educational Service Area Office pretest and post-test by using Learning CIPPA Model, and 2) to compare teamwork skills of Matthayomsuksa 1 students under the Angthong Primary Educational Service Area Office. After Learning CIPPA Model management, the research model was a experimental research by using the concept of Learning CIPPA Model management as a research framework. The research area was the Angthong Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 10 students in the second semester of the academic year 2021 by using purposive sampling. Three types of research instruments used were: 1) a lesson plan by using the Learning CIPPA Model 2) a reading multiple choice and 3) a teamwork skill rubric assessment form. The data were analyzed by using dependent sample t-test and One sample t-test.

The research were found as follow: 1. Reading Literacy of Matthayomsuksa 1 students after they learnt using learning CIPPA Model were statistical significance higher than that before being learnt at the .05 level. 2. Teamwork skills of Matthayomsuksa 1 students after they learnt using learning CIPPA Model were statistical significance higher than criterion at the .05 level.

Keywords: CIPPA Model; Reading Literacy; Teamwork Skill

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA Model) เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของ ทิศนา ขัมมณี ซึ่งมาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นผู้คิดเรื่องการเรียนรู้ โดยการกระทำ (Learning by doing) ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Participation) โดยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีใจจดจ่อผูกพัน กับสิ่งที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ระหว่างกัน ผู้เรียนรู้จักสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทิศนา ขัมมณี (2562) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา เป็นการสอนโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียน เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองและพึ่งพาตนเองแล้ว ยังต้องพึ่ง การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ซึ่งทิศนา ขัมมณี (2562) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอน แบบซิปปาไว้ 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 ขั้นการปฏิบัติ และหรือการแสดงผลงาน ขั้นที่ 7 ขั้นประยุกต์ใช้

ความรู้ จารุพัทธ์ จำจันทิก (2563) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบซิปปา ในเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ CIPPA และการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยรูปแบบ CIPPA และการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยรูปแบบ CIPPA และการเรียนรู้แบบร่วมมือมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พงษ์ผกา เดชนินสังข์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทยประกอบแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80 จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีผู้วิจัยใช้วิธีสอนแบบซิปปาทำการวิจัยด้านทักษะทางวิชาการเป็นหลัก โดยปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3R 8C นอกจากนี้ในปัจจุบันความฉลาดรู้การอ่าน (Reading Literacy) ก็มีความสำคัญคือเป็นมาตรฐานการศึกษาของประเทศ เป็นการวัดคุณภาพการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในโครงการและนอกจากนี้ยังเป็นทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของคน ที่ต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความฉลาดรู้การอ่านมีส่วนสำคัญซึ่งมีความจำเป็นในปัจจุบัน

จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ในปีการศึกษา 2561 – 2563 พบว่า ผลการทดสอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐาน ด้านการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.31, 48.54, 58.98 ตามลำดับ (รายงานผลคะแนนทดสอบระดับชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง) ซึ่งเห็นได้ว่าการทดสอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง 3 ปีการศึกษายังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำระดับประเทศ สอดคล้องกับโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ในส่วนความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผลการประเมินปี 2018 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่านเปรียบเทียบกับระหว่างปี 2015 กับ ปี 2018 พบว่า ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน มีคะแนนลดลงประมาณ 16 คะแนน นักเรียนไทย 40% มีความสามารถด้านการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนที่ลดลงจากการประเมินปี 2015 ที่ผ่านมามีสัดส่วน 50% คือมีสัดส่วนลดลง 10% โดยความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับ 2 นี้ นักเรียนสามารถหาใจความสำคัญของบทความที่ไม่ยาวมากได้ หาข้อมูลที่บอกไว้อย่างชัดเจนจนถึงข้อมูลที่มีความซับซ้อนเพียงเล็กน้อยได้ และสามารถสะท้อนถึงจุดประสงค์และรูปแบบของบทความได้ภายใต้เงื่อนไขที่ชัดเจน การประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่านนั้นประกอบด้วยสมรรถนะ 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะการอ่านคั่นสาระ หรืออ่านจับใจความ สมรรถนะการอ่านตีความ สมรรถนะการอ่านวิเคราะห์ และประเมิน สุนันท์ วัฒนวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความ

และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังมโนทัศน์และการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญ “ตันติวิทยานุกูล” มีคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด ซึ่งโรงเรียนวิเศษชัยชาญ “ตันติวิทยานุกูล” เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จากที่กล่าวมาพบว่าโรงเรียนในจังหวัดอ่างทองมีนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากเป็นระดับชั้นเริ่มต้นในการนำความรู้ไปใช้ในการทดสอบระดับชาติ (O-NET) รวมถึงการทดสอบความฉลาดรู้การอ่านที่ทดสอบกับนักเรียนที่อายุ 15 ปี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญเรื่อง ความฉลาดรู้การอ่าน จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาก่อนเรียนและหลังเรียน นอกจากทักษะการอ่านแล้ว ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงทำการศึกษาเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest–Posttest Design) ดังภาพ

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งที่ทดลอง	ทดสอบหลัง
-	E	O1	X	O2

โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีสอนแบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้น ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบซิปปาจำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงรวมเป็น 20 ชั่วโมง กับกลุ่มเป้าหมาย และระหว่างการจัดกิจกรรมมีการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมเมื่อดำเนินการสอนเรียบร้อยแล้วจึงให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกครั้งและนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับคะแนนสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาก่อนเรียนและหลังเรียน และผลเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นประโยชน์กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถใช้งานวิจัยที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดรู้การอ่านได้กับโรงเรียนในสังกัด นอกจากนี้หน่วยงานอื่น ๆ ยังสามารถนำวิจัยเล่มนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนางานวิจัยของตนเองต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

สมมติฐานการวิจัย

1. ความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีการสอนแบบโมเดลซิปปา

โมเดลซิปปา (CIPPA Model) เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของ ทิศนา ขัมมณี ซึ่งมาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นผู้คิดเรื่องการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Participation) โดยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ และประสบการณ์ระหว่างกัน ผู้เรียนรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการคู่กับการปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1859-1952) อ้างถึงใน สมปอง ดีลี และ วิโรจน์ อินทนนท์ (2562) โดยเสนอความคิดเรื่องประสบการณ์ (Expericnce) ของมนุษย์ในความหมายที่กว้างขวางที่สุดแล้ว โยงเรื่องนี้เข้าสู่การศึกษา จากทัศนะของดิวอี้เห็นว่าการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนจะต้องมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวปรัชญาสาขานี้ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ “การเรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์” ดังนั้นต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ “เน้นการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Leaning) และเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้นั้น ๆ มาใช้ (Learning While Using Knowledge)” และสุดท้าย “ตัวผู้เรียน การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยง ประสบการณ์เก่ากับประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน” กล่าวโดยสรุป คือการสอนตามแนวประสบการณ์นิยมจะเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริงหรือจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience)

2. ขั้นตอนการสอนแบบโมเดลชิปปา

ทิตินา แชมมณี (2562) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอนแบบชิปปาไว้ 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการหาความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งผู้สอนอาจจัดเตรียมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาความรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล ประสพการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

ขั้นที่ 6 ขั้นการปฏิบัติและหรือการแสดงผลงาน ขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์

ขั้นที่ 7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นของการส่งเสริมผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

3. ความหมายความฉลาดรู้การอ่าน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้ให้ความหมายของ ความฉลาดรู้การอ่าน (Reading literacy) ไว้ว่า เป็นการอ่านออกและอ่านรู้เรื่องในสิ่งที่อ่านตามตัวอักษร รวมถึงความเข้าใจในเรื่องราวสาระได้เอง เพื่อสามารถคิดพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของงานเขียน สามารถนำสาระจากงานเขียนไปใช้อย่างบูรณาการตามจุดมุ่งหมายของตน และทำให้สามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น

สันติวัฒน์ จันทรโต (2559) กล่าวว่า ความฉลาดรู้การอ่าน (Reading literacy) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ นำผลการอ่านไปใช้ รวมถึงสะท้อนความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของเรื่องที่อ่านอย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของบทอ่านแต่ละประเภท วัตถุประสงค์การอ่านและ

สถานการณ์ในการอ่าน เพื่อให้สามารถนำผลการอ่านไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ศักยภาพ การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมโรงเรียน ชีวิตประจำวันมีความเพลิดเพลินและมีความรักความผูกพันในการอ่าน

จากที่กล่าวมาข้างต้นความฉลาดรู้การอ่าน (Reading literacy) หมายถึง ความสามารถในการอ่าน รู้เรื่อง และเข้าใจเนื้อหา รวมถึงเข้าใจจุดมุ่งหมายของงานเขียน สามารถตีความแปลความจากข้อความ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ อีกทั้งสามารถนำไปบูรณาการตามจุดมุ่งหมายของตน

4. สมรรถนะความฉลาดรู้การอ่าน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) กล่าวว่าความฉลาดรู้การอ่าน (Reading literacy) ประกอบด้วย สมรรถนะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สมรรถนะการเข้าถึงและค้นคืนสาระ (Access and retrieve) คือการอ่านเพื่อทำความเข้าใจสาระของสิ่งที่ได้อ่าน แล้วมุ่งค้นหาสาระที่ต้องการพิจารณาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือพิจารณาโดยรวมของถ้อยความหรือสาระที่ปรากฏในถ้อยความที่อ่านนั้น แล้วดึงสาระที่ค้นได้จากเนื้อความมาตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น

2. สมรรถนะการบูรณาการและตีความ (Integrate and interpret) คือการอ่านที่เน้นการทำความเข้าใจกว้าง ๆ โดยระบุใจความสำคัญของเรื่องหรือแนวคิดหลัก และจุดมุ่งหมายทั่วไป ด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ ตีความ แปลความโดยรวมของถ้อยความ ด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข้อความในเรื่องที่อ่าน ความสามารถในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของถ้อยความที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตหรือโลกที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในถ้อยความที่อ่าน

3. สมรรถนะการคิดสะท้อนและการประเมิน (Reflection and assessment) คือการเน้นความรู้ ความคิด และความเข้าใจเดิมมาตีความ แปลความ แล้วแสดงความคิดเห็นจากมุมมองของตนด้วยการเชื่อมโยงกับสาระความรู้จากภายนอกที่ได้จากเรื่องที่อ่าน หรือความรู้ในโลกของความเป็นจริงที่ตนดำรงชีวิตโดยไม่ยึดติดกับสาระที่อ่าน หรือไม่เอาความคิดและเจตคติของตนมาเกี่ยวข้อง แล้วจึงพิจารณาอย่างตรงไปตรงมาถึงคุณภาพและความเหมาะสมของการเขียน

5. ความสำคัญของการประเมินความฉลาดรู้การอ่าน

สง่า วงศ์ไชย (2563) กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดรู้การอ่านไว้ดังนี้ การประเมินสมรรถนะความฉลาดรู้การอ่านเป็นมาตรฐานของทุกประเทศที่ใช้เป็นตัวชี้วัดด้านการอ่านของเด็กไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีที่กำลังศึกษาในสถานศึกษาจะต้องเข้ารับการประเมินการทดสอบความฉลาดรู้การอ่าน (reading literacy) ที่จัดขึ้นตาม โปรแกรมของ PISA (Program me for International Student Assessment) โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 ถึงปัจจุบัน (2018) ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว การทำให้คะแนนสมรรถนะความฉลาดรู้การอ่าน ของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องทุก 3 ปี มิใช่เป็นเรื่องง่าย สถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อหาแนวทางที่สามารถนำมาใช้พัฒนา ความฉลาดรู้การอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สันติวัฒน์ จันทรใจ (2559) กล่าวว่าความฉลาดรู้การอ่าน (Reading Literacy) มีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ในระดับบุคคลการรู้เรื่องการอ่านถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือในการเข้าถึง และแสวงหาความรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิตที่ตั้งไว้ผู้ที่ไม่รู้เรื่องการอ่านจะทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นต่อการใช้ชีวิต ทำให้ใช้ชีวิตอย่างไม่ราบรื่น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความฉลาดรู้การอ่าน (Reading Literacy) มีความสำคัญคือเป็นมาตรฐานการศึกษาของประเทศ เป็นการวัดคุณภาพการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในโครงการ และนอกจากนี้ยังเป็นทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของคน ที่ต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

6. ความหมายของทักษะการทำงานเป็นทีม

สุกัญญา จิตพลีชีพ (2561) กล่าวว่าการทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานร่วมกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2557) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานกลุ่ม ทีมงานทุกทีมงานจัดเป็นกลุ่มทำงาน แต่กลุ่มทีมงานทุกกลุ่มอาจจะไม่เป็นทีมงานเสมอไป เนื่องจากจากทำงานเป็นกลุ่มนั้นเป็นการทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อการทำงานที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและมีเป้าหมายร่วมกัน มีลักษณะการทำงานหลายแบบ มีการทำงานที่ประสานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันตั้งไว้

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ทักษะการทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานร่วมกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีกระบวนการทำงานกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกัน และร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7. องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม

สุกัญญา จิตพลีชีพ (2561) กล่าวว่า ในการทำงานเป็นทีมแต่ละทีมจะต้องมีองค์ความรู้พื้นฐานที่จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งในแต่ละทีมจะต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นมาทำงานร่วมกันอย่างสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในทีมอย่างมีแบบแผน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ทำหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม มีการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันผลลัพธ์สุดท้าย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูง

ทิตินา แคมมณี (2550) ได้กล่าวว่าลักษณะการทำงานเป็นทีมประกอบด้วย 5 ด้าน คือการมีเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่มการร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม การตัดสินใจร่วมกัน และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน

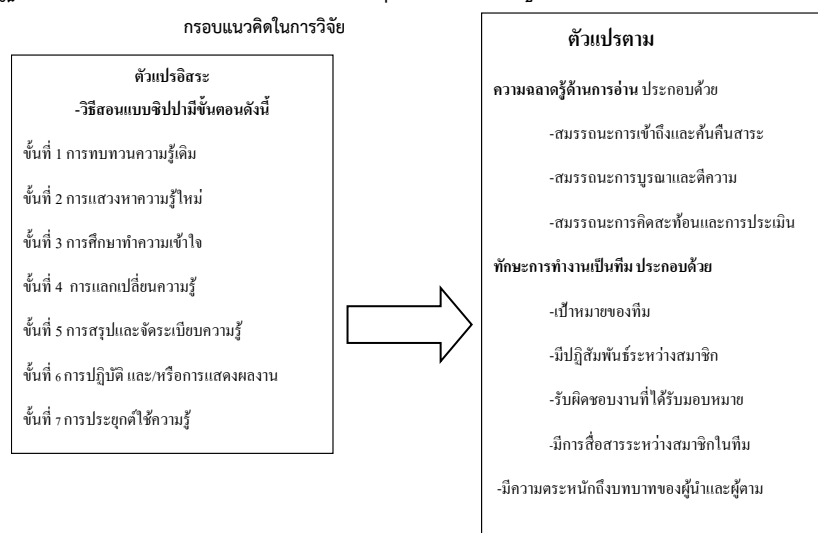
จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เป้าหมายของทีม คือ วัตถุประสงค์ที่สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมและร่วมกันทำเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ 2. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก คือ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในทีม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตัดสินใจ คือ มีส่วนร่วมต่อการทำงาน รวมถึงการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในทีม 3. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย คือ รับผิดชอบทำงานในหน้าที่ของตน ที่กลุ่มมอบหมายให้รับผิดชอบ 4. มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในทีม คือ ภายในทีมมีการติดต่อสื่อสารกันเพื่อให้งานบรรลุตาม

วัตถุประสงค์ของ팀ที่ตั้งไว้ 5. มีความตระหนักถึงบทบาทของผู้นำทีมและผู้ตาม คือ ตระหนักถึงบทบาทของตนเองภายในทีม ในด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามความสำคัญของการทำงานเป็นทีม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าความฉลาดรู้การอ่านเป็นส่วนสำคัญในการวัดคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติ ซึ่งความฉลาดรู้การอ่านสามารถแบ่งสมรรถนะได้ออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ สมรรถนะการเข้าถึงและค้นคืนสาระ สมรรถนะการบูรณาและตีความ สมรรถนะการคิดสะท้อนและการประเมิน ซึ่งการที่ผู้เรียนจะพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ประการได้นั้นครูควรมีวิธีจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อสามารถพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีสอนแบบซิปปา และพบว่าวิธีสอนดังกล่าว เป็นวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะด้านความฉลาดรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและเป็นความรู้ที่คงทน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การสอนแบบซิปปายังสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อีก ประการหนึ่งคือ ทักษะการทำงานเป็นทีม เนื่องจากขั้นตอนแบบซิปปา คือ สามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางการศึกษาที่ใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการกระทำของ จอห์น ดิวอี้ โดยที่ศนา เขมมณี นำมาประยุกต์เป็นแนวคิด 5 แนวคิด และนำมาแบ่งขั้นการสอนได้ 7 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 ขั้นศึกษาทำความเข้าใจ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ 5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6 ขั้นปฏิบัติและแสดงผลงาน 7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพพื้นที่วิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทองจำนวน 39 โรงเรียน ทั้งหมด 39 ห้อง (อ้างอิงจากรายงานข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ข้อมูล ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดวันอุทิศ (สิริกมลนัาราชวรบำรุง) โดยได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2562) เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ ส่งผลให้สามารถควบคุมตัวแปรได้เป็นอย่างดี อีกทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อนอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน และมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียง 1 ห้องเท่านั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แผนจัดการเรียนรู้เรื่อง ความฉลาดรู้การอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้วิธีสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 แผน 20 ชั่วโมง ใช้ศึกษาความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แบบวัดความฉลาดรู้การอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้ศึกษาความฉลาดรู้การอ่านนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้น ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบซิปปาจำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงรวมเป็น 20 ชั่วโมง กับกลุ่มเป้าหมาย และระหว่างการจัดกิจกรรมมีการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมเมื่อดำเนินการสอนเรียบร้อยแล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกครั้งและนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับคะแนนสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ 1) วิเคราะห์ข้อมูล ความฉลาดรู้การอ่านจากแบบทดสอบ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (ไพศาล วรคำ, 2562) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3) สถิติที่ใช้เปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การอ่าน ก่อน-หลังเรียน ใช้แบบ dependent sample t-test (ไพศาล วรคำ, 2562) 4) สถิติที่ใช้เปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีม One Sample T-test (ไพศาล วรคำ, 2562)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าหลังใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา จำนวน 10 แผน 20 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การอ่านสูงกว่าก่อนเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ความฉลาดรู้การอ่าน ใช้เปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การอ่าน ก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การทดสอบ	คะแนน		t	P-value
	$\bar{X}$	S.D		
ก่อนเรียน	19	2.35	17.32	.001
หลังเรียน	29	2.78		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

รายการ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ทักษะการทำงานเป็นทีม	10	4.52	.57	2.69	.025

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คะแนนความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ ตามทฤษฎีของ จอห์น ดิวอี้ ซึ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียนโดยพัฒนาการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือที่เรียกว่า “การเรียนรู้โดยการกระทำ” ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากการทำจริงในทุกสถานการณ์จริง (Wanvisak Chaiyo, 2015) จากทัศนะของดิวอี้ เห็นว่าการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนจะต้องมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวปรัชญาสาขานี้ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ “การเรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์” เพราะวิชาการต่าง ๆ สอนกันได้แต่ประสบการณ์สอนกันไม่ได้ ดังนั้นต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ “เน้นการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Learning) และเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้มาใช้ (Learning While Using Knowledge)” และสุดท้าย “ตัวผู้เรียน การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เก่ากับ

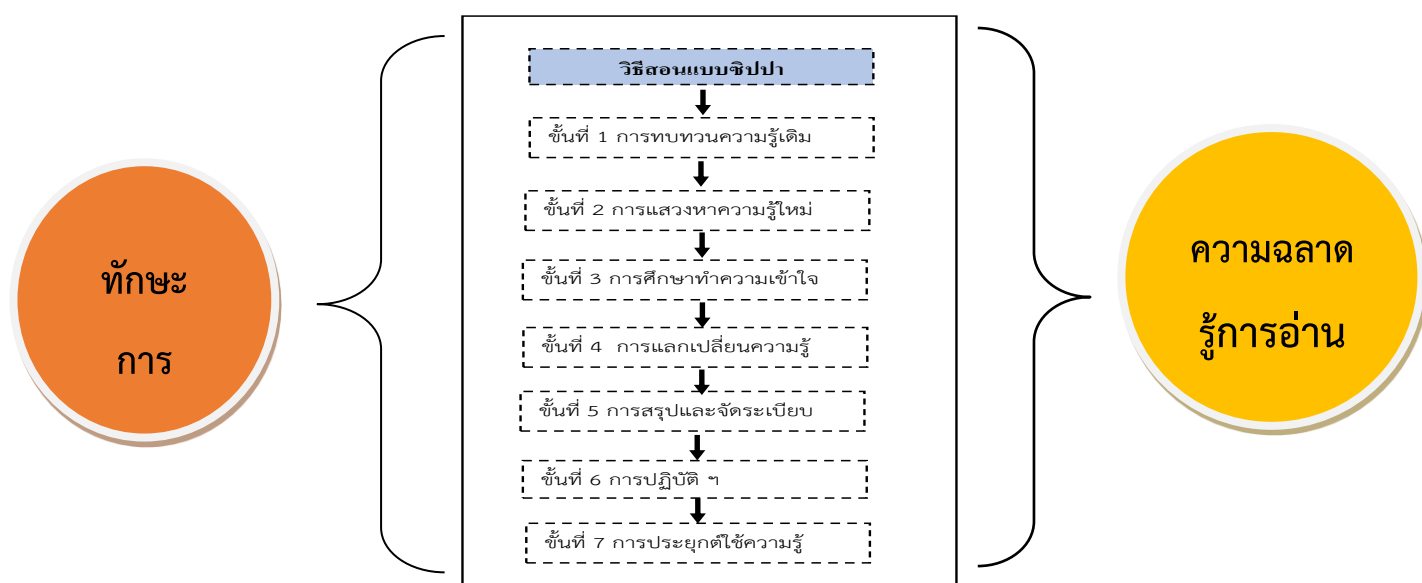
ประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน” กล่าวโดยสรุป คือการสอนตามแนวประสบการณ์นิยมจะเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริงหรือจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นมีใจจดใจจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ผู้เรียนรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการคู่กับการปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2560) นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปายังเป็นการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองและพึ่งพาตนเองแล้ว ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากผู้เรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้ และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้คือการเคลื่อนไหวทางกาย อย่างเหมาะสม และจะมีความลึกซึ้งมากขึ้นหากผู้เรียนมีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทิศนา แคมมณี (2562) ปัจจัยของกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาเหล่านี้จึงส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์ผกา เดชโนนสังข์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ประกอบแบบฝึก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ประกอบแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 83.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา มีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนต้องมีทักษะการทำงานเป็นทีมโดยการเทียบเกณฑ์แล้วต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้แบบชิปปาในขั้นที่ 4 คือ ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กันสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ทิศนา แคมมณี (2562) และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาที่ ทิศนา แคมมณี ได้ทำการศึกษาประกอบด้วย 5 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้

(Transfer of Learning) ซึ่งในแนวคิดที่ 2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกในกลุ่มสามารถใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ของสมาชิกคนอื่นได้ จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพา และรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้นจึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบชีปาส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดาหรานิราศสูงเนิน (2562) ได้ทำการศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีสื่อสังคมสนับสนุน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบรบือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีสื่อสังคมสนับสนุนเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนได้ โดยการเรียนรู้แบบชีปา เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีผลให้ต่อทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยผลของการใช้วิธีสอนแบบชีปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองพบองค์ความรู้ใหม่คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชีปาส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะความฉลาดรู้การอ่านเพิ่มขึ้น และกิจกรรมการเรียนรู้แบบชีปาส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพที่ 1 แสดงถึงวิธีการสอนแบบชิปปาในแต่ละขั้นตอน สามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาใน 7 ขั้นตอนนั้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้การอ่าน และการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาในขั้นที่ 4 คือขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดลเป็นการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง และพึ่งพาตนเองแล้ว ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ซึ่งขั้นการสอนอยู่ 7 ขั้นตอนด้วยกัน โดยมีผู้วิจัยได้นำวิธีการสอนแบบชิปปาไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้านวิชาการต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันพบว่านักเรียนในจังหวัดอ่างทองมีปัญหาด้านการอ่านในวิชาภาษาไทย ซึ่งเห็นได้จากคะแนนการทดสอบระดับชาติในสาระการอ่านวิชาภาษาไทย นอกจากทักษะการอ่านจะมีความจำเป็นแล้ว ยังมีทักษะที่จำเป็นในปัจจุบันคือ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จึงมีการนำวิธีสอนแบบชิปปามาใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าหลังจากใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา นักเรียนมีความรู้การอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนรู้ผ่านตำรา นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นจนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หลังใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา จำนวน 10 แผน 20 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีคะแนนความรู้การอ่านสูงกว่าเรียนดั่งนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำแผนจัดการเรียนรู้แบบชิปปาไปพัฒนาความรู้การอ่าน เพื่อยกระดับการศึกษาในระดับสากล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา มีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำแผนจัดการเรียนรู้แบบชิปปาไปใช้ในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 คือทักษะการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาจะพัฒนาทักษะในด้านวิชาการแล้ว ยังสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อีกด้วย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมต่อไป โดยควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการสอนเพื่อให้สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จารุพัทธ์ จ่าจันทิก. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ CIPPA และการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จินดาหรรษา นิราศสูงเนิน. (2562). *ทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีสื่อสังคมสนับสนุน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบรบือ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์ผกา เดชนโนสังข์. (2562). *การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสื่อสารภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ประกอบแบบฝึก (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พวงรัตน์ เกสรแพทย์. (2557). *การบริหารและจัดการการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพศาล วรคำ. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาสารคาม: ตักสิลา.
- สง่า วงศ์ไทย. (2563). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 17(79), 1-10.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *Focus ประเด็น Pisa*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สันติวัฒน์ จันทรใจ. (2562). *แบบฝึกหัด การฉลาดรู้การอ่าน Reading Literacy for Practice*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความฉลาดรู้ (literacy)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

- สุกัญญา จิตพลีชีพ. (2561). *สมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนา ทักษะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ วัฒนวงศ์. (2556). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความและความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังมโนทัศน์และการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

The Role of Internal Supervision of School Administrators in The Digital Age Under Phetchaburi Primary Education Area Office 2

ศิริพร อิมชื่น

Siripron Aimchuen

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: imchuen22@gmail.com

Received February 13, 2022; Revised March 20, 2023; Accepted March 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 จำนวน 318 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บทบาทการนิเทศภายใน; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims (1) to study opinions on the role of internal supervision of school administrators in the digital era under Phetchaburi Primary Education Area Office 2, and (2) to compare opinions on the role of internal supervision of school administrators in the digital era under Phetchaburi Primary Education Area Office 2, classified by work experience and school size. This is quantitative research. The sample included 318 administrators and teachers under Phetchaburi Primary Education Area Office 2. The instruments were used in the research are questionnaires. The statistics were used in the research included average, standard deviation, and one-way variance analysis.

Findings (1) Opinions on the role of internal supervision of school administrators in the digital era under Phetchaburi Primary Education Area Office 2 found that in the overall and individual aspects were high level, and (2) different work experience and the different school size the opinion of internal supervision of school administrators in the digital age under Phetchaburi Primary Education Area Office 2, were showed differing statistically significantly at 0.05

The Knowledge from this research is beneficial for development planning of internal supervision in the school effectively.

Keywords: The Role of Internal Supervision; School Administrators; The Digital Era

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัลและพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่เว้นแต่ระบบการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระบบของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ทันสมัย การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสำคัญที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงความท้าทายดังกล่าวคือ คุณภาพของคน กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยให้คนพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนาให้คนมีคุณภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข) ดังนั้นการศึกษาเป็นกระบวนการทำให้มนุษย์พัฒนาเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพล

โลกยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาดตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 ข) การนิเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการรวมความคิดทางสมองของผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศเข้าด้วยกัน เพื่อผลสุดท้ายที่แท้จริงคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และนักเรียนมีคุณภาพตามที่มุ่งหวังไว้ทุกประการ แต่การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีขั้นตอนในการดำเนินงาน การนิเทศการศึกษาก็เป็นไปในทำนองเดียวกันก็ต้องการความมุ่งหวังให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ยิ่งในปัจจุบันมีกระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับตัว ในหลาย ๆ มิติ และการนิเทศภายในของผู้บริหารในยุคดิจิทัลนั้นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง และรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องสามารถทำให้การดำเนินงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้นได้ การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งจะส่งผลไปสู่เป้าหมายสุดท้ายคือผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย เข้าถึงทุกปัญหาและทุกกลุ่มเป้าหมาย (ประภารัตน์ พนานุสรณ์, 2557) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายขององค์กร การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้สถานศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีรวมทั้งความสามารถของครูที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นจะต้องมีการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นนั้นจะต้องใช้กระบวนการการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านบริหาร การจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ที่จะมุ่งพัฒนาด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา จุดมุ่งหมาย ของการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ มุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนางานปฏิบัติงานซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนโดยปรับปรุงเทคนิคการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นจึงควรที่จะศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเนื่องจากความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ๆ ทั้งนี้บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จะต้องรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทันเทคโนโลยี ยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานรู้จักพัฒนาและใช้

ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย และในส่วนของการบริหารในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารจะต้องตระหนักได้ว่าไม่สามารถบริหารองค์กรในแบบเดิม ๆ ได้ เนื่องจากในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ให้ความสำคัญในการวางแผน วางกลยุทธ์กลยุทธ์ต่าง ๆ และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์แบบแผนให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการวางแผนในการขับเคลื่อนการบริหาร จัดการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอันจะส่งผลให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพราะบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีขีดความสามารถสูงในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญทำให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความวิจัยนี้นำเสนอ บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและช่วยเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกัน
2. ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

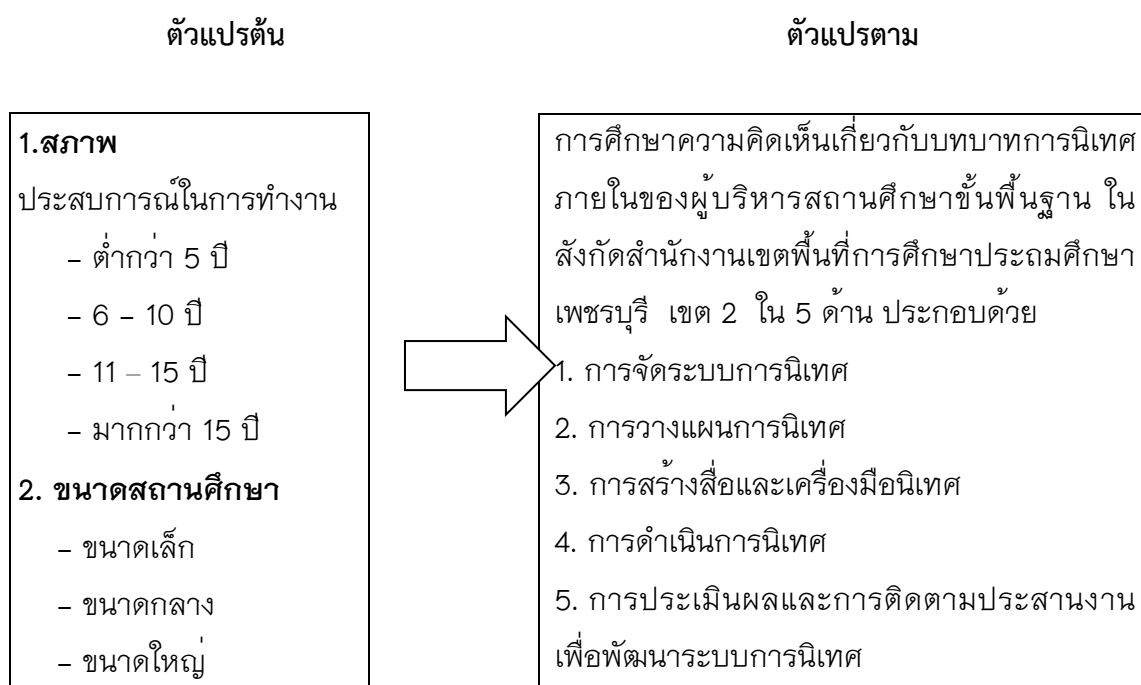
1. แนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษางานบริหารการศึกษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในการบริหารการศึกษาผู้บริหารจึงจำเป็นต้องทำงานสองอย่าง คือ งานบริหารและงานนิเทศ ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศมากโดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษาของตนเอง (อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, 2552) การนิเทศภายในสถานศึกษามีความ จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพราะว่าการนิเทศภายในจะต้องนิเทศโดยบุคลากรภายใน สถานศึกษาซึ่งเข้าใจปัญหาของผู้ร่วมงานด้วยกันเป็นอย่างดี จึงสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคได้ตรงจุด ด้วยบรรยากาศแห่งความคุ้นเคยฉันท์มิตร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดการดำเนินงานการนิเทศ ภายในโรงเรียนโดยให้ครูช่วยเหลือครู เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้ครูมีวิสัยทัศน์ก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้เกิด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งประโยชน์แก่ตัวนักเรียนมากที่สุด (ประภารัตน์ พนานุสรณ์, 2557)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล หมายถึง การนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภคพร เลิกนอก, 2563)

จากการศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การจัดระบบการนิเทศ วางแผนการดำเนินการนิเทศ ด้านการจัดระบบการนิเทศ ด้านการสร้างและพัฒนาสื่อและเครื่องมือสำหรับนิเทศภายในสถานศึกษา การประเมินผลและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศ (จรินทร์ อุตสาหะ, 2564) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยอาศัยหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 รวมทั้งหมดจำนวน 1,541 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดระบบการนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งกำหนดค่าเป็น 5 ระดับ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวม และรายด้าน

ด้าน ที่	บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	(n=318)			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการจัดระบบการนิเทศ	4.34	.56	มาก	1
2	ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.28	.58	มาก	4
3	ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ	4.21	.61	มาก	5
4	ด้านการดำเนินการนิเทศ	4.32	.57	มาก	2
5	ด้านการประเมินผลและการติดตามประสานงาน เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศ	4.29	.58	มาก	3
รวม		4.29	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดระบบการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) รองลงมา ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X}=4.32$) และต่ำสุดแต่อยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ($\bar{X}=4.21$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกัน ด้านการจัดระบบการนิเทศ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน คือ ต่ำกว่า 5 ปี 6 – 10 ปี 11–15 ปี และมากกว่า 15 ปี

ประสบการณ์ทำงาน ด้านการจัดระบบการนิเทศ	$\bar{x}$	ประสบการณ์ทำงานด้านการจัดระบบการนิเทศ			
		ต่ำกว่า 5 ปี	6 – 10 ปี	11 – 15 ปี	มากกว่า 15 ปี
		4.24	4.26	4.38	4.52
ต่ำกว่า 5 ปี	4.24	–	–0.02	–0.14	–.28**
6 – 10 ปี	4.26	–	–	–0.12	–.26**
11 – 15 ปี	4.38	–	–	–	– 0.14
มากกว่า 15 ปี	4.52	–	–	–	–

จากตารางที่ 2 แสดงว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการจัดระบบการนิเทศ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different :LSD) พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ มีประสบการณ์ทำงานด้านการจัดระบบการนิเทศ ต่ำกว่า 5 ปี และ 6 – 10 ปี มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่า มากกว่า 15 ปี

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{x}$	บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.38	4.11	4.37
ขนาดเล็ก	4.38	–	.27**	.01
ขนาดกลาง	4.11	–	–	.26**
ขนาดใหญ่	4.37	–	–	–

จากตารางที่ 3 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวมของสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก ($\bar{X}$ = 4.38) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง ($\bar{X}$ = 4.11) และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดกลาง ($\bar{X}$ = 4.11) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลน้อยกว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\bar{X}$ = 4.37)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาและการพัฒนาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารได้มีการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาระดับประเทศในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับของคุณภาพการศึกษา ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาการตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน และความสำคัญของการนิเทศภายในเป็นอย่างมาก (วิโรจน์ ศรีภักดี, 2553) ดังนั้น การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้สถานศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยี รวมทั้งความสามารถของครูที่แตกต่างกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์การร่วมมือซึ่งกันและกันให้สอดคล้องกับปรัชญาหลักการศึกษา (ประภารัตน์ พนานุสรณ์, 2557)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน สอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่า ด้านการจัดระบบการนิเทศ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกัน 1 คู่ คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีประสบการณ์ทำงานด้านการจัดระบบการนิเทศ ต่ำกว่า 5 ปี และ 6 – 10 ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่า มากกว่า 15 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาหามะ ดือเระ (2555) ได้ศึกษาวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาพรวมไม่แตกต่างอาจส่งผลไม่มากนักต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีเพียงด้านการจัดระบบการนิเทศเท่านั้นที่อาจต้องใช้ประสบการณ์

ทำงานมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะ การจัดระบบการนิเทศ เป็นกระบวนการนิเทศ การศึกษาซึ่งเป็นการทำงานอย่างมีระบบ แบบแผนและต่อเนื่องเป็นขั้นตอน การเรียนรู้ซึ่งกัน และกันของบุคลากร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์งาน การจัดระเบียบ งาน การวางแผนการทำงาน การกำหนดทรัพยากร การประสานงาน การอำนวยความสะดวก การกระตุ้นและให้ กำลังใจในการทำงาน การประเมินผล เน้นหลักการพัฒนาทั้งระบบ และดำเนินการแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปันดดา ศิริพัฒน์กุล (2558) และพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ สอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลน้อยกว่าในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันดดา ศิริพัฒน์กุล (2558)อาจเป็นเพราะว่า ในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลน้อยกว่าในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ทั้งนี้อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานตามบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดใดก็ตาม มักจะขึ้นอยู่กับสภาพของสถานศึกษา ความพร้อม บริบทของพื้นที่และปัญหาที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ขาดผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2, 2564) รวมถึงสถานศึกษาขนาดกลาง อาจทำให้สถานศึกษาขนาดกลางขาดความพร้อมในเรื่องของบุคลากรและระบบการบริหารงานอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งส่งผลให้ระบบการนิเทศภายในอาจไม่ชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้สำหรับการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้การจัดเรียนการสอนมีคุณภาพและการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น พัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการจัดการศึกษา สามารถสรุปเป็นวงจรการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2 วงจรการนิเทศภายในสถานศึกษา

การจัดระบบการนิเทศ หมายถึง กระบวนการนิเทศ การศึกษาซึ่ง เป็นการทำงานอย่างมีระบบ แบบแผนและต่อเนื่องเป็นขั้นตอน การนิเทศต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่รับผิดชอบ ต้องสอดคล้อง กับสภาพปัญหา ความต้องการของครูและสถานศึกษา เน้นหลักการพัฒนาทั้งระบบ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ด้วยวิธีการหรือ เทคนิคต่าง ๆ โดยมีการกำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ สะดวกแก่การปฏิบัติ โดยการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา วางแผน และนโยบายของมาพิจารณาแล้วสรุปเป็นงาน ที่ปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทางเลือกรายละเอียดอื่น ๆ ในการดำเนินงาน โดยกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ หมายถึง สิ่งที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศ การศึกษาให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อให้ ทราบสภาพปัญหาที่แท้จริง เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาการทำงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถ เก็บข้อมูลนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและสิ่งที่ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

การดำเนินการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการนิเทศตามระบบที่วางแผนรวมถึงขั้นตอนการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศ ตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของการจัดการศึกษาที่วางไว้ เพื่อเป้าหมาย สูงสุดคือคุณภาพของผู้เรียน

การประเมินผลและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบผลสำเร็จของการดำเนินการนิเทศกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามปฏิทินการ ผู้รับการนิเทศเข้าใจรายละเอียดและมีส่วนร่วมในการประเมินมีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อน เพื่อปรับปรุงพัฒนา หาทางเลือกให้การดำเนินการนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและนำไปใช้ในการนิเทศครั้งต่อไป

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ดังนั้น การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้สถานศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยี รวมทั้งความสามารถของครูที่แตกต่างกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์การร่วมมือซึ่งกันและกันให้สอดคล้องกับปรัชญาหลักการศึกษา (ประภารัตน์ พนานุสรณ์, 2557) ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นนั้นจะต้องใช้กระบวนการการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านบริหาร การจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ดังนั้นควรนำเสนองานวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตฯ เพื่อให้มีการส่งเสริมทักษะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนิเทศการศึกษาต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประสพการณ์การทำงานแตกต่างกันและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นนั้นจะต้องใช้กระบวนการการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านบริหาร การจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การนิเทศการศึกษาจึงเป็น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อให้สามารถแก้ไขปรับปรุงกระบวนการนิเทศภายในให้สอดคล้องตามบริบทพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551 ข). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปนัดดา ศิริพัฒน์กมลนิตย์. (2558). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประภารัตน์ พนาสุรณ. (2557). *บทบาทผู้บริหารในการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภคพร เลิกนอก. (2563). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- วิโรจน์ ศรีภักดี. (2553). *การนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2552, จาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision>
- อาหามะ ดือเร๊ะ. (2555). *การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

กลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนไทยไปประเทศจีน เพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด

The Adjustment of Durian Exporter Strategies of Thai Entrepreneurs to China for Supporting the Economic Recover from COVID-19

พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์¹, อติลล ปงศ์ยี่หล้า² และ สุภาพ วงศ์ศรีสุนทร³

Pornthip Tantavisethsak¹, Adilla Pongyeela² and Suphab Wongsrisuntorn³

^{1,2,3}วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

^{1,2,3}College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University, Thailand

E-mail: ¹pornthip.tan@dpu.ac.th; ²adilla777@yahoo.com; ³suphab.won@dpu.ac.th

Received April 19, 2022; Revised May 5, 2022; Accepted May 18, 2022

บทคัดย่อ

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่สร้างรายได้หลักให้ประเทศไทยโดยส่งไปประเทศจีนมากที่สุด การแพร่ระบาดของเชื้อโควิดส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนชาวไทยไปยังประเทศเป้าหมายหลัก เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัว บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากภาวะโควิด 2) กระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออก 3) การใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจ 4) การใช้กลยุทธ์ระดับการแข่งขันของธุรกิจ และ 5) การใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่ของธุรกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดลฟายกับผู้เชี่ยวชาญการส่งออกทุเรียน 17 ท่าน เน้นผู้ส่งออกไปประเทศจีน สถิติที่ใช้คือ มัธยฐาน ฐานนิยม ร้อยละ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิภาคธุรกิจอีก 2 ท่าน เพื่อยืนยันผลข้างต้น ผลการศึกษาพบดังนี้ 1) ผู้ประกอบการปรับคุณภาพทุเรียนตามที่สูงค่าต้องการ ปรับการจัดการให้ได้ตามมาตรฐานในเวลาที่ต้องการ ปรับความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด ปรับปรุงชื่อเสียงและเครดิต ปรับทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายให้เข้มแข็ง ปรับการบริการและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำเข้าต่างชาติ 2) กระบวนการดำเนินธุรกิจส่งออกทุเรียน คือ รับซื้อและคัดเลือกทุเรียน ควบคุมวิธีการใช้น้ำยา เวลาการตั้งโป่ง การแพ็คทุเรียนใส่กล่อง ขึ้นทุเรียนใส่ตู้ Container แจ้งเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรมาตรวจเช็ค ปรับอุณหภูมิตู้ ปล่อยตู้และขนส่ง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งออกทางอ้อม ผู้ส่งออกต้องมีเอกสารที่สอดคล้องกับมาตรการตรวจสอบสินค้าเกษตร 3) การใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจส่งออกทุเรียนเป็นแบบเติบโตทั้งแนวดิ่งและแนวนอน 4) การใช้กลยุทธ์ระดับการแข่งขันเป็นแบบมุ่งเน้นการสร้างแตกต่าง มีคู่แข่งสำคัญคือทุเรียนจากมาเลเซีย 5) การใช้กลยุทธ์ระดับ

หน้าที่มีการปรับหน้าที่ต่าง ๆ คือการผลิต การตลาด การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การเงินและโลจิสติกส์ เพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด

คำสำคัญ: ทูเรียน; การส่งออก; กลยุทธ์; การปรับตัว

Abstract

Durian was the fruit that brought the main income to Thailand and exported mainly to China. The spread of the Corona Virus had affected the operation of Thai entrepreneurs who exported durians to the main target country. When the situation had been changed, the business needed adjustment. This research article had objectives to study: 1) The adjustment of Thai durian export entrepreneurs for supporting the economic recover from COVID-19; 2) The process of operating durian export of Thai entrepreneurs; 3) The corporate strategy which the Thai durian export entrepreneurs used; 4) The competitive strategy which the Thai durian export entrepreneurs used; 5) The functional strategy which the Thai durian export entrepreneurs used. For this study, the researchers used the qualitative research by applying Delphi method with 17 Thai durian export experts, especially exported to China; and using median, mode, percentage, and interquartile range. Moreover, there were in-depth interviewing with 2 qualified government officers using content analysis to confirm the results. The research found that: 1) The adjustment of Thai durian export entrepreneurs for supporting the economic recover from COVID-19 were: adjusted the quality of durian due to the requirements of customers, adjusted their management to meet standards at the right time, adjusted their managerial abilities to cope up with COVID's problems, improved their reputations and credit, adjusted human resources and strengthened the networks, improved services, and relationship with foreign importers. 2) The process of business operation was done as follows: purchased and selected durian, controlled the use of agrochemical drug and drying time, packing, uploaded durians into the container, inform the government officer to check, adjusted the temperature and waited for the decrease of temperature, released the container and transported. Most of the Thai exporters used indirect export. All durian exporters were required to have inspection measures' documents. 3) For corporate strategy, most of them used growth strategy both vertical and horizontal. 4) For competitive strategy, they used a differentiation focus. Focus on quite high quality and sold quite high price. Durians from Malaysia were the main competitors. 5) For functional strategy, they adjusted many functions such as production, marketing, human resource, financial, and logistics for supporting the economic recover from covid-19.

Keywords: Durian; Export; Strategy; Adjustment

บทนำ

ทุเรียนถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักสำคัญของไทยในปัจจุบันที่ทำรายได้มหาศาลให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการส่งออกชาวไทย จากข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้สดของประเทศไทย ทุเรียนเป็นผลไม้ส่งออกที่ติดอันดับหนึ่งในสามของผลไม้ระดับแนวหน้าที่ประเทศไทยส่งออกอันดับแรก ทุเรียน ลำไย และสับปะรด ถึงแม้จะอยู่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แต่ราคาส่งออกทุเรียนยังมีระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง, 2563) ราคาทุเรียนที่ส่งออกมีราคาสูงขึ้นจากไม่เกิน 100 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2562 ปรับขึ้นเป็น 100 กว่าบาท/กิโลกรัมในปี 2563 และพุ่งขึ้นเป็น 200-220 บาท/กิโลกรัม ในปี 2564 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2564) โดยผู้นำเข้าหลักในปัจจุบันคือ ประเทศจีน ฮองกง เวียดนาม ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกา ดังแสดงปริมาณการส่งออกตามตารางที่ 1 (กรมศุลกากร, 2565) จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าประเทศจีนเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญอย่างโดดเด่นที่สุดของไทยในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการศึกษาคำนี้จึงมุ่งเน้นการส่งออกไปประเทศจีนเป็นหลัก จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประเทศจีนเป็นที่พึ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งออกทุเรียนไทยในปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อตลาดในประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อมภายในหรือภายนอกก็ตาม ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนชาวไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตลาดประเทศจีนให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้การดำเนินธุรกิจต่างๆในประเทศจีนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษากลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด ตารางที่ 1 ปริมาณการส่งออกทุเรียนไปต่างประเทศ 5 อันดับแรก ระหว่างปี 2561-มกราคม 2565

ประเทศ	ม.ค.- ม.ค. 2565		ประเทศ	ม.ค.- ธ.ค. 2564		ประเทศ	ม.ค.- ธ.ค. 2563		ประเทศ	ม.ค.- ธ.ค. 2562		ประเทศ	ม.ค.- ธ.ค. 2561	
	ปริมาณ(กก)	FOB (BAHT)		ปริมาณ(กก)	FOB (BAHT)		ปริมาณ(กก)	FOB (BAHT)		ปริมาณ(กก)	FOB (BAHT)		ปริมาณ(กก)	FOB (BAHT)
จีน	8,478,507	1,527,875,902	จีน	779,837,795	98,298,758,411	จีน	444,215,457	47,778,348,799	จีน	375,202,225	26,332,442,476	จีน	199,985,538	13,179,100,980
ฮ่องกง	155,570	30,726,028	ฮ่องกง	47,627,529	6,025,708,149	ฮ่องกง	83,561,984	8,902,222,151	เวียดนาม	164,380,502	11,090,192,922	เวียดนาม	182,922,949	9,583,828,121
เกาหลีใต้	21,768	3,487,094	เวียดนาม	36,227,329	3,686,408,797	เวียดนาม	78,151,834	7,559,900,921	ฮ่องกง	99,932,874	6,990,656,903	ฮ่องกง	86,664,989	5,712,097,893
สหรัฐอเมริกา	14,202	3,352,327	สหรัฐอเมริกา	788,721	260,954,845	ไต้หวัน	4,367,383	350,439,814	ไต้หวัน	6,170,538	372,345,265	ไต้หวัน	7,281,335	404,632,662
ญี่ปุ่น	7,008	2,163,847	ไต้หวัน	2,200,253	229,032,347	สหรัฐอเมริกา	589,213	182,577,001	สหรัฐอเมริกา	731,148	192,155,381	มาเลเซีย	6,781,001	180,830,239

ที่มา: กรมศุลกากร (2565)

ประเทศจีนมีการนำเข้าทุเรียนสดจากไทยมากที่สุดทุกปี ถึงแม้ว่าในช่วงที่ประเทศจีนมีการระบาดของโรคโควิด-19 รุนแรงจนต้องมีการมาตรการเปิด-ปิดด่านนำเข้า และปิดเมืองในช่วงเทศกาลสำคัญ อย่างเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเดินทางมากที่สุดช่วงหนึ่งของจีน คือตั้งแต่ 23 มกราคม 2563 – 24 กุมภาพันธ์ 2563 แต่ทุเรียนไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากการปิดด่านในระบะเวลาดังกล่าว เพราะผลผลิตทุเรียนของไทยจะเริ่มเก็บเกี่ยวในเดือนเมษายนเป็นต้นไป ทำให้ทุเรียนไทยยังคงส่งออกได้ในช่วงที่จีนเริ่มมีมาตรการผ่อนคลายเกี่ยวกับการจัดการโรคระบาดโควิด-19 นอกจากนี้พฤติกรรมการสั่งซื้อทุเรียนของผู้บริโภคชาวจีนในสถานการณ์โควิด-19 เป็นการสั่งซื้อทางออนไลน์มากขึ้น มีการเข้าร่วม

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยหน่วยงานราชการของไทย และหน่วยงานเอกชนของจีน เช่น การจัด livestreaming และสั่งซื้อทุเรียนผ่าน platform ออนไลน์ต่าง ๆ (ฝ่ายเกษตรประจำกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้, 2563) จึงทำให้มูลค่าการบริโภคทุเรียนภายในประเทศจีนเพิ่มสูงขึ้นในช่วงการระบาดโควิด อีกทั้งชาวจีนไม่สามารถเดินทางมายังประเทศไทยในฤดูกาลที่เก็บเกี่ยวทุเรียนได้ ทำให้ผู้บริโภคชาวจีนที่มีความต้องการบริโภคทุเรียนต้องซื้อทุเรียนภายในประเทศตนเองเพิ่มขึ้น นอกจากนี้มูลค่าการส่งออกที่เป็นเงินบาทก็เพิ่มสูงขึ้นด้วย สาเหตุเพราะ 1) ราคาทุเรียนที่ส่งออกเพิ่มสูงขึ้น 2) เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น ทำให้ระยะเวลาในการขนส่งและค่าใช้จ่ายในการส่งออกทุเรียนเพิ่มขึ้น สำหรับสถานการณ์การแข่งขัน ในขณะนี้จีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนผลสดทั้งลูกจากประเทศไทยได้เพียงประเทศเดียวเท่านั้น ทำให้ผู้ส่งออกไทยมีความได้เปรียบจากคู่แข่งอย่างประเทศมาเลเซียที่จีนอนุญาตให้นำเข้าได้ แต่ต้องเป็นทุเรียนทั้งลูกแช่แข็ง ซึ่งทำให้ราคาทุเรียนที่นำเข้าจากประเทศมาเลเซียมีราคาสูงกว่าทุเรียนไทยมากกว่า 3 เท่า แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากทุเรียนมาเลเซียเป็นทุเรียนทั้งลูกแช่แข็งทำให้เก็บรักษาได้นานประมาณ 18 เดือน และทุเรียนมาเลเซียที่นำเข้าเป็นพันธุ์ Mushan King ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีชื่อเสียงอย่างมากในระดับโลก (พันธุ์ทุเรียนไทยที่ได้รับความนิยมในจีน คือ หมอนทอง ชะนี ก้านยาว และกระดุม) รวมทั้งทุเรียนที่ส่งออกจากมาเลเซียทุกลูกจะมีการติด QR Code ที่ก้านทุเรียนเพื่อให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มา เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มผู้บริโภคจีนที่มีรายได้สูง นอกจากนี้ฟิลิปปินส์และเวียดนามที่สามารถปลูกทุเรียนได้ก็พยายามเจรจากับจีนเพื่อขอให้สามารถส่งออกทุเรียนมาขายที่ประเทศจีนได้ อีกทั้งบริษัทจีนชื่อ Hainan Rouming Red Titaya ได้นำเข้าพันธุ์ทุเรียนทั้ง Mushan King หมอนทอง หนามดำ เพื่อทำการเพาะปลูกบนพื้นที่ 542 ไร่ที่เกาะไหหลำ โดยคาดว่าจะผลผลิตจะออกสู่ตลาดจีนในปี 2566 แสดงให้เห็นว่าในระยะเวลาอันใกล้สถานการณ์การแข่งขันทุเรียนจะมีความรุนแรงมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยงไฮ้, 2562)

ดังนั้นการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด ในประเด็นต่อไปนี้เป็น การปรับตัวด้านกระบวนการดำเนินธุรกิจ การปรับตัวด้านกลยุทธ์ทุกระดับได้แก่ กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจหรือกลยุทธ์การแข่งขัน และกลยุทธ์ระดับหน้าที่ เพื่อให้ประเทศไทยยังคงรักษาระดับการเป็นผู้ส่งออกทุเรียนเป็นอันดับ 1 ของโลกได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากภาวะโควิด
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออกของผู้ประกอบการไทย
3. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก
4. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับการแข่งขันของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

5. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่ของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับทุเรียน

ทุเรียนมีถิ่นกำเนิดทางภาคใต้ของไทย แต่ปัจจุบันได้ปลูกกระจายไปหลายจังหวัด ผลผลิตจะมีมากในภาคตะวันออกและภาคใต้ จังหวัดที่มีผลผลิตมากได้แก่ จันทบุรี ชุมพร ระยอง ตราด ยะลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตามลำดับ(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) ทุเรียนมีวิตามินและแร่ธาตุที่สำคัญหลายอย่าง ได้แก่ วิตามินซี วิตามินบี และ วิตามินเอ และมีแร่ธาตุที่สำคัญ เช่น โพแทสเซียม เหล็ก แคลเซียม แมกนีเซียมโซเดียม และฟอสฟอรัส นอกจากนี้ ยังมีสารอาหาร เช่น ไฟโตนิวเทรียนท์ โปรตีนและไขมัน ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ทุเรียนมีใยอาหารในปริมาณสูง ซึ่งจำเป็นต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย โดยเฉพาะระบบย่อยอาหาร (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2564) ด้วยรสชาติและคุณประโยชน์จึงทำให้ทุเรียนเป็นที่นิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีน ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีการประกาศภาวะฉุกเฉินและปิดประเทศตั้งแต่ 26 มีนาคม 2563 เป็นต้นมา แต่ทุเรียนซึ่งเป็นผลไม้เศรษฐกิจหลักของไทยกลับมีการส่งออกต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกทุเรียนมากที่สุดในโลก การส่งออกทุเรียนของไทย มีทั้งการส่งออกทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง และทุเรียนแปรรูป โดยสัดส่วนปริมาณการส่งออกทุเรียนสดคิดเป็นร้อยละ 95

2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งออก

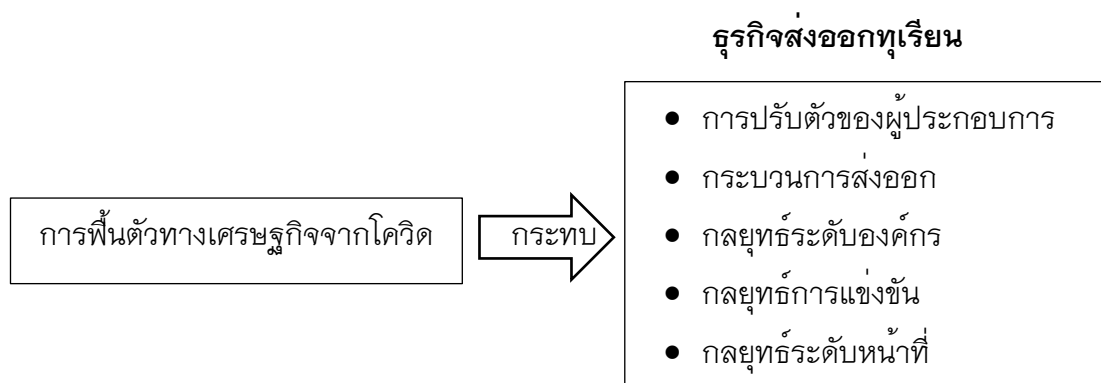
สำหรับธุรกิจระหว่างประเทศถือว่าการส่งออก (Export) เป็นวิธีการเข้าตลาดต่างประเทศที่ง่ายที่สุดเมื่อเทียบกับวิธีการอื่น ๆ การส่งออกแบ่งออกได้สองประเภทคือ 1) การส่งออกทางตรง(Direct export) และ 2) การส่งออกทางอ้อม (Indirect export) การส่งออกทางตรงหมายถึงการที่เจ้าของสินค้าหรือผู้ผลิตส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศด้วยตนเอง ไม่ผ่านบุคคลอื่นหรือไม่ผ่านตัวแทนในการส่งออก ส่วนการส่งออกทางอ้อมคือการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศโดยผ่านบุคคลอื่นที่มารับซื้อสินค้าแล้วนำไปส่งออกหรือผ่านตัวแทนในการส่งออก (อดิสรณ์ พงศ์ยี่หล้า, 2563) การส่งออกนำมาซึ่งรายได้ที่ทำให้เจ้าของกิจการพึงพอใจและมีกำลังใจในการพัฒนาการบริหารกิจการ ผู้ประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุเพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร แล้วส่งออกไปยังประเทศปลายทางมักจะถูกเรียกว่า “ล้ง” ซึ่งในปัจจุบันนิยมบริหารกิจการโดยใช้วิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น การเกิดขึ้นของโควิด-19

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การวางแผน การดำเนินการ และควบคุมในเชิงกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (พักรัตน์ พงษ์ วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์, 2542) แต่ก่อนที่จะวางแผนจะต้องมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตามกลยุทธ์มีลำดับชั้น (Hierarchy) และกลยุทธ์โดยทั่วไปจะสามารถ

แบ่งได้เป็น 3 ระดับ (Wheelen & Hunger, 2012) ซึ่งได้แก่ 1) กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate strategy) 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business strategy) หรือกลยุทธ์การแข่งขัน (Competitive strategy) และ 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional strategy) กลยุทธ์ระดับองค์กรหมายถึงกลยุทธ์ที่บ่งชี้ทิศทางการดำเนินงานซึ่งจำแนกได้ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์เติบโต (Growth strategy) กลยุทธ์คงที่ (Stability strategy) และกลยุทธ์ถดถอย (Retrenchment strategy) ส่วนกลยุทธ์การแข่งขันจำแนกได้ 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost leadership strategy) แข่งขันโดยทำต้นทุนให้ต่ำสุดและขายราคาต่ำสุด 2) กลยุทธ์มุ่งเน้นต้นทุนต่ำ (Cost focus) แข่งขันโดยมุ่งเน้นทำต้นทุนให้ค่อนข้างต่ำและขายราคาค่อนข้างต่ำ 3) กลยุทธ์มุ่งเน้นการสร้างความแตกต่าง (Differentiation focus) แข่งขันโดยมุ่งเน้นคุณภาพให้ค่อนข้างสูงและขายในราคาค่อนข้างสูง 4) กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Differentiation) แข่งขันโดยสร้างความแตกต่างและพยายามทำให้คุณภาพผลิตภัณฑ์สูงที่สุดและขายราคาสูงสุด กลยุทธ์ทุกระดับต้องมีความสอดคล้องกันเพื่อส่งเสริมให้กิจการประสบความสำเร็จ นอกจากนี้องค์กรธุรกิจต้องกระทำหน้าที่หลายอย่าง จึงต้องมีกลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional strategy) อันได้แก่ กลยุทธ์การผลิต กลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การเงิน กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น (Wheelen & Hunger, 2012) กลยุทธ์ระดับหน้าที่เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการใช้ความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรในแต่ละหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร เช่น หากองค์กรต้องการดำเนินกลยุทธ์การแข่งขันโดยสร้างความแตกต่าง องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีความแตกต่างจากคู่แข่งในท้องตลาด ซึ่งจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการวิจัยพัฒนาเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองลูกค้าได้อย่างดีเยี่ยม นอกจากนี้ยังจะต้องจ้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามที่ได้วางแผนเอาไว้ แสดงให้เห็นว่าการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น กลยุทธ์ทั้ง 3 ระดับต้องมีความสอดคล้องกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ด้านเนื้อหา และด้านเวลา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ตัวแทนประชากรในการวิจัย จึงใช้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนจากแหล่งเพาะปลูกทุเรียนที่สำคัญ ได้แก่ จันทบุรี ชุมพร ระยอง ตราด ยะลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี โดยเน้นผู้ส่งออกในตลาดจีน

2. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เน้นเนื้อหา ดังนี้ 1) กระบวนการดำเนินธุรกิจส่งออกทุเรียน เน้นการส่งออก (Export) ไปประเทศจีน เนื่องจากเป็นประเทศผู้นำเข้าทุเรียนรายหลักที่โดดเด่นที่สุดของไทย 2) กลยุทธ์ระดับองค์กรหรือระดับบริษัท (Corporate Strategy) 3) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy) หรือกลยุทธ์การแข่งขัน (Competitive Strategy) และ 4) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) 3. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาทำการศึกษา ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2564 – มิถุนายน 2565

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งได้รับความนิยมในหลายวงการวิจัย เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลที่แม่นยำเกี่ยวกับสิ่งที่ยังคลุมเครือ ไม่มีความชัดเจน โดยการอาศัยประสบการณ์ ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะหลีกเลี่ยงการนัดหมายกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่ให้นำมาเผชิญหน้ากัน จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่และเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยผู้อื่นหรือโดยกระบวนการกลุ่ม (น้ำผึ้ง มีศิลป์, 2559)

กระบวนการศึกษาแบ่งเป็น 5 ระยะ คือ

1. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มหลักคือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนชาวไทย ซึ่งเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ธุรกิจ วิธีการดำเนินงาน และมีความเชี่ยวชาญในการส่งออกทุเรียนไปต่างประเทศ โดยเฉพาะส่งไปประเทศจีนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 ราย (Macmillan, 1971 อ้างในนิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2560) ที่ได้เสนอว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก) ผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนของผลผลิตของจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตทุเรียนแหล่งสำคัญของไทยในปี 2563 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) ดังนี้ จันทบุรี (380,446 ตัน) ชุมพร (315,552 ตัน) ระยอง (114,413 ตัน) ตราด (55,176 ตัน) ยะลา (53,023 ตัน) นครศรีธรรมราช (51,750 ตัน) สุราษฎร์ธานี (41,772 ตัน) จึงใช้จำนวนผู้เชี่ยวชาญตามสัดส่วนดังนี้ จันทบุรี 6 ราย ชุมพร 5 ราย ระยอง 2 ราย ตราด 1 ราย ยะลา 1 ราย นครศรีธรรมราช 1 ราย และสุราษฎร์ธานี 1 ราย รวม 17 รายซึ่งเน้นผู้ส่งออกไปจีน

2. รวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญรอบที่หนึ่งจากเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบบมีโครงสร้าง นำเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาร่วมกับการค้นคว้าเอกสาร แล้วนำไปสร้างแบบสอบถามฉบับที่สอง (รอบสอง) เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่าและทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจนผ่านเกณฑ์

3. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญกำหนดค่าความเห็นบนมาตรวัดของแบบสอบถามฉบับที่สอง (รอบสอง) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาวิเคราะห์และแสดงค่าสถิติในข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อใช้สอบถามในรอบที่สาม

4. รวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างของคำตอบของผู้ให้ความเห็นแต่ละท่าน พร้อมทั้งให้พิจารณาว่ามีความเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าไม่เห็นด้วยให้แสดงเหตุผล หากไม่แสดงเหตุผลให้ถือว่าเห็นด้วยกับคำตอบดังกล่าว

5. วิเคราะห์และสรุปผล ข้อมูลสถิติที่ใช้คือ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) และหามติสอดคล้องโดยเสียงข้างมาก นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเสริม คือกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐจำนวน 2 ราย เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการผลิตและส่งออกผลไม้ไทย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อยืนยันผลการศึกษาที่ได้มาข้างต้น

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รอบจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ประกอบการส่งออกทุเรียน โดยใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อหาฉันทามติของคำตอบ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน พบว่า ผลการศึกษามีความสอดคล้องกัน และสามารถหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยอันปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากภาวะโควิด ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนชาวไทยมีการปรับตัวดังต่อไปนี้คือ

1. ปรับคุณภาพทุเรียนตามที่ลูกค้าชาวจีนต้องการ ผู้ประกอบการมุ่งเน้นการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนเป็นสำคัญ ไม่ตัดทุเรียนอ่อน หรือทุเรียนที่มีหนอนอยู่ภายใน ดังนั้นผู้ผลิตบางรายจะใช้วิธีการแช่ทุเรียนในน้ำยาเพื่อตรวจสอบว่ามีหนอนออกมาหรือไม่ น้ำหนักและรูปร่างต้องเป็นไปตามความต้องการของตลาด

2. ปรับการจัดการให้ได้ตามมาตรฐานในเวลาที่ต้องการ จากการศึกษาพบว่าผู้บริโภคชาวจีนชอบทุเรียนสุก ดังนั้นผู้ประกอบการพยายามปรับปรุงความสามารถในการประมาณระยะเวลาให้ทุเรียนสุกพอดีในประเทศจีน ซึ่งต้องใช้น้ำยาหรือการปรับอุณหภูมิขณะขนส่งช่วย เนื่องจากในช่วงโควิดต้องใช้ระยะเวลาในการขนส่งนานขึ้น ผู้ประกอบการทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการจัดการมาตรฐานทุเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า

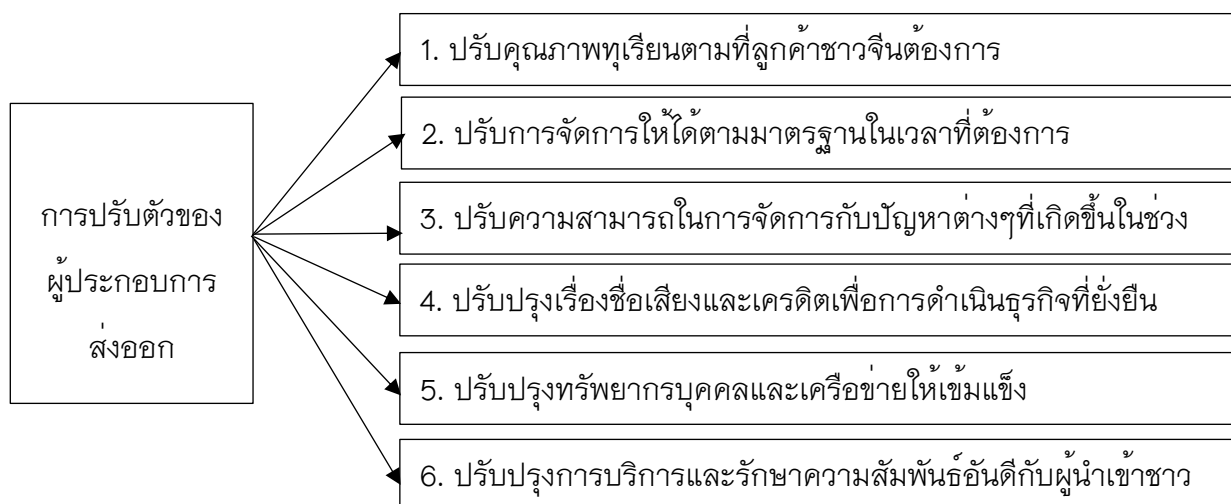
3. ปรับความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด โดยร่วมมือกับผู้นำเข้าชาวจีนในการเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นที่ต้องใช้ในช่วงโควิด เช่น ใบรับรองการปลอดโรคพืช สารตกค้าง หรือแมลงที่ขอจากกรมวิชาการเกษตร เอกสารการเป็นสวนผลไม้ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการเกษตรที่ดี

และเหมาะสม(Good Agricultural Practice : GAP) เอกสารโรงคัดบรรจุที่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice : GMP) และเลขทะเบียนโรงคัดที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมศุลกากรจีน(DOA) และผู้ส่งออกต้องมีเอกสารเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการตรวจสอบสินค้าเกษตรที่เข้มงวดขึ้น ผลไม้ไทยที่สามารถนำเข้าประเทศจีนได้นั้นต้องมีเอกสารรับรอง 4 ฉบับ ประกอบด้วย 1) ใบรับรองศุลกากร 2) ใบตรวจสอบและกักกันโรคพืช 3) ใบรับรองฆ่าเชื้อ และ 4) ใบรับรองการตรวจสอบโควิด-19

4. ปรับปรุงเรื่องชื่อเสียงและเครดิตเพื่อการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน โดยการปฏิบัติตามสัญญาทุกครั้งที่มีการทำธุรกรรม เพราะผู้นำเข้าชาวจีนมักจะมีการชำระเงินล่วงหน้ามาก่อน

5. ปรับปรุงทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายให้เข้มแข็ง เช่น สร้างเครือข่ายกับชาวสวนและพ่อค้าคนกลาง เข้าร่วมเครือข่ายผู้ปลูกทุเรียนเพื่อเพิ่มเติมความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกจนกระทั่งถึงการส่งออก ปรับปรุงทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น การเก็บเกี่ยวผลผลิต อุปกรณ์ขนถ่าย เครื่องมือการบรรจุ เรียนรู้วิธีการใช้น้ำยาชนิดต่างๆ ตลอดจนการพ่นและใช้อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโควิด-19

6. ปรับปรุงการบริการและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำเข้าชาวจีน โดยชักชวนให้ผู้นำเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งผลิตเพื่อคัดเลือกสายพันธุ์ตามความต้องการ รวมถึงการเยี่ยมชมโรงงาน และร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาการส่งออกทุเรียนร่วมกันเพื่อให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2 แผนภาพการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากภาวะโควิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออกของผู้ประกอบการไทย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการส่งออกมีการปรับตัวด้านกระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออกโดยจำแนกเป็นขั้นตอนดังนี้

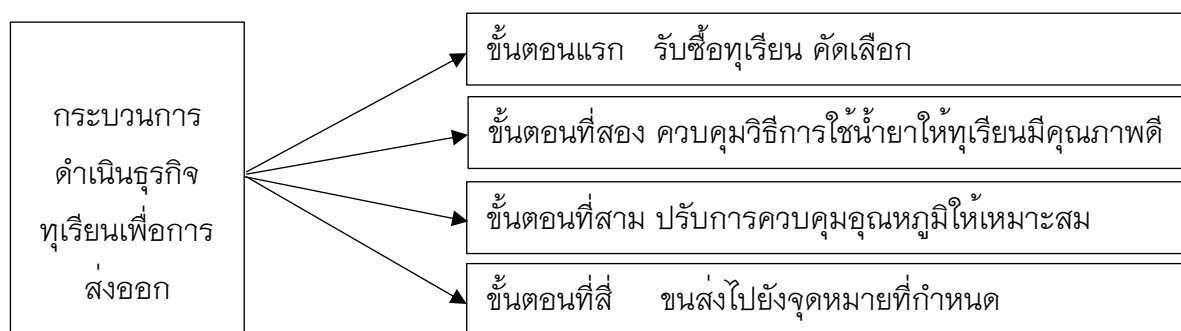
1. ขั้นตอนแรก รับซื้อทุเรียนจากชาวสวนหรือตามแผงทุเรียน จำเป็นต้องคัดเลือกทุเรียนเนื้อแก่เปอร์เซ็นต์เนื้อ 75-80% เพราะที่ผ่านมาเคยมีปัญหาเกี่ยวกับเงินเรื่องการส่งออกทุเรียนอ่อน แต่ต้องไม่แก่มากเกินไปเพราะช่วงโควิดต้องเผื่อเวลา ที่มีความล่าช้าในการตรวจเช็คความปลอดภัย

2. ขั้นตอนที่สองคือ ควบคุมวิธีการใช้น้ำยาให้ทุเรียนมีคุณภาพดี ควบคุมเวลาการตั้งโป่ง การแพ็คทุเรียนใส่กล่อง ปรับสถานที่จัดวางทุเรียนให้อยู่บนพื้นที่สะอาดสะดวกในการจัดการดูแล ตลอดจนควบคุมการขึ้นทุเรียนใส่ตู้คอนเทนเนอร์ และก่อนปล่อยตู้ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรมาตรวจเช็คข้อมูลตู้ให้เรียบร้อยก่อน

3. ขั้นตอนที่สามคือ ปรับการควบคุมอุณหภูมิให้เหมาะสมกับทุเรียนแต่ละชนิด ต้องรออุณหภูมิในตู้ลดลงก่อนตามมาตรฐานแล้วจึงปล่อยตู้ออกได้ ถ้าอุณหภูมิไม่ลดลงจะเกิดความเสียหายต่อทุเรียนได้

4. ขั้นตอนที่สี่คือ ขนส่งซึ่งมีการใช้ได้หลายรูปแบบ เช่น การขนส่งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ถึงแม้ว่าข้อดีของการขนส่งทางอากาศจะรวดเร็วถึงที่หมายภายในเวลา 1 วัน แต่ในช่วงโควิดการขนส่งที่สะดวกที่สุดคือการขนส่งทางบก อย่างไรก็ตามรัฐบาลจีนมีการใช้มาตรการคุมเข้มในการตรวจเชื้อโควิดบริเวณด่านการนำเข้าทั้งทางบก ทางเรือ และอากาศอยู่เรื่อย ๆ อีกทั้งมาตรการเปิด-ปิดด่านที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ผู้ส่งออกจำเป็นต้องติดตามข่าวสารและปรับตัวอยู่เสมอ

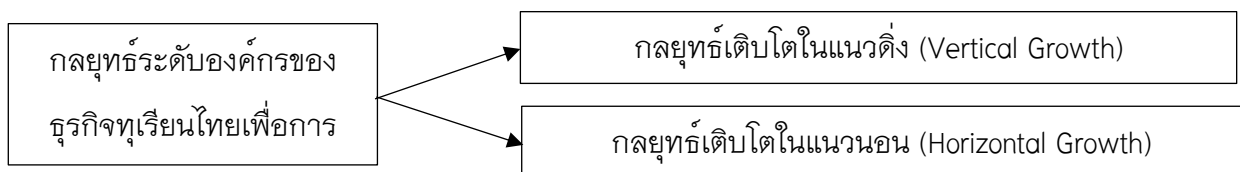
สำหรับการส่งออกของผู้ประกอบการทุเรียนชาวไทย จะใช้วิธีการส่งออกทางอ้อม (Indirect Export) ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบการชาวไทยไม่ได้เป็นผู้ส่งออกเอง แต่จะมีผู้นำเข้าชาวจีนดำเนินกระบวนการส่งออกให้แทน โดยจะมารับตู้คอนเทนเนอร์หน้าโรงงาน และชำระเงินโดยใช้เงื่อนไขราคาหน้าโรงงาน (EXW หรือ Ex Works หมายถึงผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ณ ที่ทำการของผู้ขาย)

ภาพที่ 3 แผนภาพกระบวนการดำเนินธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

กลยุทธ์ระดับองค์กรเป็นกลยุทธ์ที่แสดงถึง ทิศทางในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ทิศทางหรือ 3 กลยุทธ์ได้แก่ 1) กลยุทธ์เติบโต (Growth Strategy) 2) กลยุทธ์คงที่ (Stability Strategy) 3) กลยุทธ์ถดถอย (Retrenchment Strategy) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการส่งออกส่วนมากใช้กลยุทธ์เติบโต มีทั้งเติบโตในแนวดิ่ง (Vertical Growth) และการเติบโตในแนวนอน (Horizontal Growth) การเติบโตในแนวนอน หมายถึง มีการขยายตลาดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มสายพันธุ์ใหม่ของทุเรียนในตลาดให้เป็นที่รู้จัก มีการใช้กลยุทธ์เติบโตในแนวดิ่ง หมายถึง มีการขยายแหล่งเพาะปลูก ชื่อสวนทุเรียนเพิ่ม หรือทำ Contract Farming กับชาวนา เพื่อสร้างความมั่นใจว่ามีสินค้าจำนวนเพียงพอเพื่อป้อนตลาด มีการลงทุนในสินทรัพย์เพิ่มขึ้น เช่น การขยายและปรับปรุงโรงงานให้ทันสมัยสะดวกต่อการบรรจุและขนถ่ายสินค้า

ภาพที่ 4 แผนภาพการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับการแข่งขันของธุรกิจ ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 กลยุทธ์ 1) กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost leadership strategy) 2) กลยุทธ์มุ่งเน้นต้นทุนต่ำ (Cost focus) 3) กลยุทธ์มุ่งเน้นการสร้างความแตกต่าง (Differentiation focus) 4) กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Differentiation) สำหรับผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนไทยใช้กลยุทธ์การแข่งขันแบบที่ 3 คือ กลยุทธ์มุ่งเน้นสร้างความแตกต่าง โดยมุ่งเน้นคุณภาพให้ค่อนข้างสูงและขายในราคาค่อนข้างสูง โดยมีคู่แข่งสำคัญคือทุเรียนจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีความแตกต่างจากทุเรียนไทยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทุเรียนไทยและทุเรียนมาเลเซีย

ทุเรียนไทย	ทุเรียนมาเลเซีย
1. สีเหลืองอ่อนนวลตา	1. สีเข้มกว่าทุเรียนไทยโดยทั่วไป
2. ขนาดของผลโตกว่าทุเรียนมาเลเซีย	2. ขนาดของผลเล็กกว่าทุเรียนไทย
3. เก็บผลตอนเริ่มสุก	3. เก็บผลเมื่อสุกงอมตามธรรมชาติ
4. มีการใช้สารเคมี	4. ปลอดภัยสารเคมี
5. ต้นทุนการขนส่งต่ำกว่าและใกล้จีนมากกว่า	5. ต้นทุนการขนส่งแพงกว่าและไกลจากจีนมากกว่า
6. ราคาต่ำกว่าทุเรียนของมาเลเซียจึงขายง่ายกว่า	6. ราคาแพงกว่าทุเรียนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 5 เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่ของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

1. ด้านการผลิต เนื่องจากทุเรียนเป็นผลไม้ที่ส่งออกตามฤดูกาล ดังนั้นการทำงานเกี่ยวกับทุเรียนในโรงงานจะมีมากเป็นช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายนในภาคตะวันออก และช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคมจะมีการเก็บผลผลิตมากในภาคใต้ สำหรับช่วงเวลาที่ไม่ได้มีการส่งออกนั้นจะเป็นการปรับพื้นที่โรงงานให้ทันสมัยมากขึ้น เช่น ผู้ส่งออกบางรายจะปรับพื้นที่ขนส่งให้สะดวกมากขึ้น ปรับการใช้ไฟฟ้าให้ลดน้อยลง มีการศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองตลาด ปรับปรุงพื้นที่ในการบรรจุทุเรียนลงกล่องเป็นต้น ผู้ส่งออกบางรายมีการทำ contract farming กับชาวนาเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพทุเรียนเพียงพอต่อความต้องการของผู้ซื้อชาวจีน ถึงแม้ว่าประเทศไทยสามารถปลูกทุเรียนได้หลายจังหวัด แต่ทุเรียนที่ส่งออกส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออก เช่น จังหวัด จันทบุรี ระยอง ตราด และภาคใต้ เช่น ชุมพร โดยทุเรียนในภาคตะวันออกจะออกในช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ทุเรียนจากภาคตะวันออกได้รับความนิยมจากผู้นำเข้ามากกว่าในเขตอื่น ผู้ประกอบการส่งออกส่วนมากระบุว่าปัญหาของทุเรียนภาคใต้ที่พบบ่อย คือ มีหนอนในผลทุเรียน

2. ด้านการตลาด ผู้ประกอบการส่งออกพยายามใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดดังนี้

ผลิตภัณฑ์ (Product)

- ลักษณะทุเรียนที่คนจีนชอบรับประทาน คือมีปานกลางจนถึงสุก โดยจะชอบทุเรียนที่สุก หากทุเรียนที่ยังไม่สุกมากและยังมีความกรอบ จะถูกมองว่าเป็นทุเรียนอ่อน สายพันธุ์ทุเรียนที่ได้รับความนิยมคือ พันธุ์หมอนทอง เพราะว่าเข้ามาทำตลาดในจีนก่อนสายพันธุ์อื่น

- น้ำหนักของทุเรียนต่อลูกประมาณ 3-4 กิโลกรัม

- การบรรจุเพื่อการส่งออก จะบรรจุ 9 ลูกต่อกล่องกระดาษ

- ผู้ส่งออกส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำตราสินค้าเป็นของตัวเอง แต่ใช้ตราชื่อของผู้นำเข้าชาวจีนเป็นหลัก

ราคา (Price)

- ราคาขายของผู้ส่งออกแต่ละรายใกล้เคียงกันมาก เพราะราคาจะอ้างอิงจากราคาตลาด ที่ผู้ซื้อสามารถทราบราคาได้จากทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้นราคาซื้อขายที่หน้าสวนจะไม่แตกต่างกันมาก ทำให้ราคาส่งออกแต่ละรายไม่แตกต่างกันมาก

การจัดจำหน่าย (Place)

- ช่องทางการขายยังคงเป็นรูปแบบเดิม ๆ คือ เน้นการส่งออกเป็นหลัก ส่วนช่องทางอื่น ๆ เช่น ออนไลน์ ผู้ประกอบการชาวจีนจะเป็นผู้ดำเนินการเองในประเทศจีน

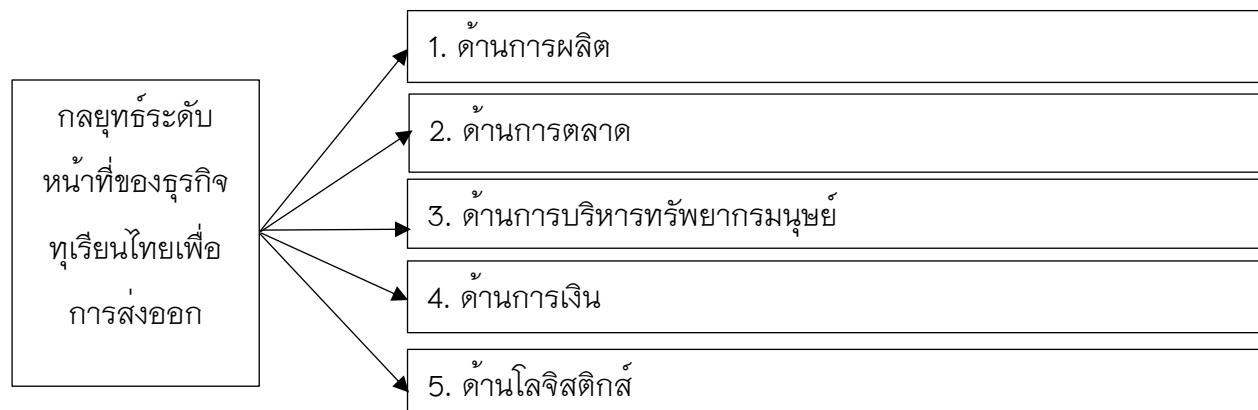
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

- การส่งเสริมการตลาดในปัจจุบันมีการทำประชาสัมพันธ์ โดยมีภาครัฐสนับสนุนผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้บริโภคชาวจีนรู้จักทุเรียนมากขึ้น ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่เป็นออนไลน์และออฟไลน์

3. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ช่วงที่มีการส่งออกทุเรียนมาก จะมีการจ้างพนักงานชั่วคราว คิดเป็นรายวันเป็นจำนวนมากเพิ่มเติมนอกเหนือจากพนักงานประจำ สำหรับพนักงานประจำที่ผู้ส่งออกจ้างไว้ก็มีหน้าที่ต้องดูแลผลไม้ขึ้นนอกฤดูกาลทุเรียน เช่น มังคุดและลำไย เพราะผู้ประกอบการชาวไทยจะดำเนินธุรกิจผลไม้อื่น ๆ ให้ได้ทั้งปีนอกเหนือจากทุเรียน เพื่อให้พนักงานประจำได้มีงานทำตลอดปี

4. ด้านการเงิน ผู้นำเข้าชาวจีนทำการติดต่อซื้อขายกับผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยโดยการตกลงราคากันในเทอม EXW (ราคาหน้าโรงงาน) ชำระกันในสกุลเงินบาทจึงไม่มีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน โดยรูปแบบการชำระเงินจะเป็นเงินสดที่ผู้นำเข้าชาวจีนทำการโอนให้กับผู้ประกอบการส่งออกชาวไทย ก่อนที่จะมีการส่งมอบทุเรียน ผู้นำเข้าชาวจีนบางรายมีการปล่อยสินเชื่อบ้างหากมีการซื้อขายกันมานาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน และช่วยเพิ่มความมั่นใจว่าจะได้จำนวนผลผลิตตามต้องการ

5. ด้านโลจิสติกส์ จากความคิดเห็นของผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนถึงผลกระทบที่ได้รับจากโควิด-19 ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2563 ได้รับคำตอบว่าไม่ได้รับผลกระทบเรื่องปริมาณการส่งออกถึงแม้ว่าราคาทุเรียนจะสูงขึ้น แต่ได้รับผลกระทบทางด้านโลจิสติกส์ ได้แก่ ความล่าช้าในการตรวจสอบเรื่องมาตรฐานสินค้า โดยเฉพาะการตรวจจับทุเรียนอ่อน และการตรวจสอบโควิดกับผู้ขนส่งในระหว่างทางขนส่งทางบก ตลอดจนการปิดด่านนำเข้าผลไม้บางด่านในจีนทำให้เกิดความล่าช้าไม่สะดวก และมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนด่านนำเข้า ผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยมีการปรับตัวด้านเวลาให้สอดคล้องกับสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อให้ทุเรียนยังคงคุณภาพที่จะตอบสนองผู้บริโภคในจีนได้ทันเวลา

ภาพที่ 5 แผนภาพการใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่ของธุรกิจทุเรียนไทยเพื่อการส่งออก

อภิปรายผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนมีการปรับตัวด้านการควบคุมด้านคุณภาพทุเรียน การจัดการให้ได้ตามมาตรฐานและเวลา การแก้ปัญหาช่วงโควิด การพัฒนาชื่อเสียงและเครดิต การปรับปรุงทรัพยากรบุคคลและเครือข่าย ตลอดจนการปรับปรุงบริการและความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าชาวจีน ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีผลกระทบต่อการส่งออกทุเรียนไปจีนอย่างมาก จีนมีการปิดด่าน หรือบางแห่งมีการตรวจการติดเชื้อมุ่งงวด

ทั้งสินค้า พัสดุดลดอดจณตุContainer ต้องให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน CCIC ของจีนติดสติกเกอร์รับรอง ทำให้เสียเวลา ผู้ประกอบการไทยจึงต้องปรับวิธีการควบคุมคุณภาพทุเรียนให้สอดคล้องกับเวลา ปรับระเบียบการทำงานของบุคลากรให้เว้นระยะห่าง และมีความเข้มงวดในการพ่นยาฆ่าเชื้อเพื่อไม่ให้ปนเปื้อนสินค้าและพัสดุ ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของประชาชาติธุรกิจ (2565) ที่พบว่าจีนปิดการนำเข้าทุเรียนไทย 3 วันหลังพบโควิด

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินธุรกิจส่งออก เริ่มจากการรับซื้อทุเรียน เน้นเรื่องการคัดเลือกคุณภาพทุเรียน ควบคุมวิธีการใช้น้ำยา การตั้งโป่ง การบรรจุกล่อง การขึ้นตู้คอนเทนเนอร์ และการปรับอุณหภูมิให้เหมาะสมก่อนปล่อยตู้ ผู้ประกอบการส่งออกไทยต้องมีหลักฐานที่แสดงถึงการผ่านมาตรฐานสากล เช่น GMP และ GAP ผู้ประกอบการส่งออกส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งออกทางอ้อม โดยมีผู้นำเข้าชาวจีนมารับซื้อถึงหน้าโรงงาน และชำระเงินในเงื่อนไข EXW คือจ่ายที่โรงงาน ณ วันส่งมอบ ช่วยทำให้ความเสี่ยงทางการเงินสำหรับผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากผู้ประกอบการใช้เงื่อนไขการชำระเงินที่เป็นเงินบาทหน้าโรงงานจึงไม่ต้องขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐชดา เดชพวง และคณะ (2561) ที่กล่าวว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการส่งออกทุเรียนไทยไปจีน ดังนั้นหากความเสี่ยงในเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนสามารถควบคุมได้ จะทำให้ค่าเงินไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกทุเรียน

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ทั้งนี้เนื่องจากในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาไทยส่งออกได้มากขึ้น โดยเฉพาะส่งออกไปประเทศจีน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางของจีนที่มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sukloet (2021) ที่กล่าวถึง จำนวนชนชั้นกลางของจีนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้ประเทศจีนมีความต้องการบริโภคผลไม้นำเข้า เช่น ทุเรียน อโวคาโด และเชอร์รี่เพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนิภา ชวณะ และอดิ ไทยนันทน์ (2562) ที่กล่าวว่า เมื่อ GDP ของจีนเพิ่มขึ้น 1 USD จะทำให้ปริมาณการนำเข้าทุเรียนสดจากไทยเพิ่มขึ้น 20.62 ตัน และมีการขยายตลาดเข้าไปในมณฑลด้านในของประเทศจีน ทำให้ทุเรียนไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่ดีในการขยายตลาดให้กับทุเรียนสายพันธุ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2564) นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของการบริโภคทุเรียนในประเทศจีนอาจเนื่องมาจากระบบการจัดการโลจิสติกส์ภายในประเทศจีนที่มีการจัดการได้ดีในช่วงโควิด มีการสั่งซื้อทุเรียนออนไลน์และส่งมอบได้ภายในระยะเวลาสั้น หรือมีการนำเข้าจากไทยไปทางตอนใต้ของจีน สามารถหลีกเลี่ยงขึ้นไปทางตอนเหนือได้ ทั้งเมืองชิงเต่า ปักกิ่ง และเจิ้งโจว ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองชิงเต่า (2565) นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าระยะเวลาในการทำธุรกิจส่งออกทุเรียนไปจีนสามารถดำเนินธุรกิจได้ยาวเนื่องจากผลผลิตทุเรียนในประเทศไทยเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน โดยทุเรียนในภาคตะวันออกจะเก็บผลผลิตได้ก่อน และตามมาด้วยผลผลิตทุเรียนที่มาจากภาคใต้ จึงทำให้การส่งออกทุเรียนไปจีนกระทำไต่ยาวนาน ทำให้ส่งผลดีกับเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐชดา เดชพวง และคณะ (2561) ที่กล่าวว่าผลผลิตทุเรียน

มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการส่งออกไปจีน เพราะผู้บริโภคชาวจีนมีความชื่นชอบและติดใจทุเรียนไทยมาก ทำให้ผู้ประกอบการต้องขยายพื้นที่การปลูกเพิ่ม หรือทำสัญญาซื้อกับเจ้าของสวนมากขึ้นและขยายตลาดมากขึ้น สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2564 ที่พบว่ามีการขยายเนื้อที่ปลูกทุเรียนมากขึ้น

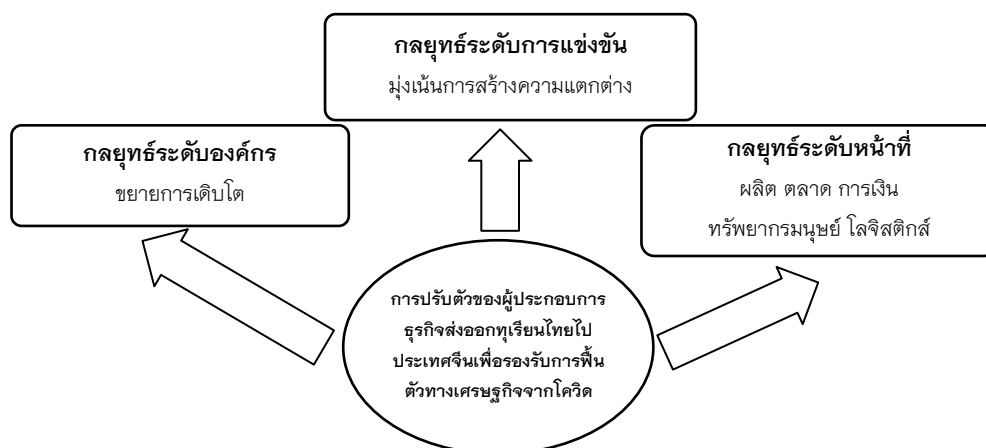
ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4. ผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการส่งออกชาวไทยใช้กลยุทธ์การแข่งขันแบบมุ่งเน้นการสร้างแตกต่าง โดยมุ่งเน้นคุณภาพค่อนข้างสูงและขายในราคาค่อนข้างสูง คู่แข่งที่สำคัญของทุเรียนไทย คือ ทุเรียนจากประเทศมาเลเซีย จากการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคชาวจีนนิยมบริโภคทุเรียนสูงซึ่งสอดคล้องกับ กฤษณะ (2563) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคชาวจีนนิยมบริโภคทุเรียนสูงซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของทุเรียน Mushan King ของมาเลเซีย จึงทำให้ทุเรียนของมาเลเซียเป็นที่ชื่นชอบในตลาดจีนและขายได้ในราคาสูง ซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยที่ต้องระวัง ในขณะนี้ทุเรียนไทยมีข้อได้เปรียบทุเรียนจากมาเลเซียหลายประเด็น แต่ในอนาคตต้องระวังเพราะอาจมีคู่แข่งจากหลายประเทศเพิ่มขึ้น เช่น เวียดนามและฟิลิปปินส์ และจากจีนเองด้วยที่มีการปลูกทุเรียนที่เกาะไหหลำซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน (2562)

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 5. ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการชาวไทยมีการปรับปรุงและดำเนินกลยุทธ์หลายหน้าที่ ได้แก่ กลยุทธ์การผลิต กลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ กลยุทธ์การเงิน ตลอดจนกลยุทธ์โลจิสติกส์ ผลการศึกษาพบว่าการปรับกลยุทธ์ระดับหน้าที่โดยเฉพาะหน้าที่การตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ธงชัย วัชรานุชา และอดิสร่า พงศ์ยี่หล้า (2564) ที่พบว่ากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลไม้ไทย เช่นเดียวกับที่ผู้บริโภคชาวจีนคัดสรรบริโภคทุเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (สคต.) ณ นครคุนหมิง (2564) ที่เน้นย้ำให้รักษาคุณภาพทุเรียน โดยเฉพาะระหว่างการปลูกต้องให้ความสำคัญกับการรักษาลิ่งแวดล้อม ไม่ใช้สารเคมีเพื่อเร่งการเติบโตหรือเร่งให้สุก

สรุป

สภาพแวดล้อมภายนอกที่ควบคุมไม่ได้เช่นการเกิดการระบาดของเชื้อโควิด-19 และความต้องการบริโภคทุเรียนที่เพิ่มขึ้นในตลาดจีน ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในองค์กรดังตัวอย่างของการศึกษาธุรกิจส่งออกทุเรียนของไทย ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องปรับตัว ปรับกระบวนการส่งออก และปรับกลยุทธ์ระดับองค์กร ระดับการแข่งขัน และระดับหน้าที่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

ภาพที่ 6 แสดงการปรับตัวเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิดของธุรกิจส่งออกทุเรียน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าในสถานการณ์โควิดเดียวกันเวลาเดียวกันหลายธุรกิจส่งออกปรับตัวในทิศทางที่ไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่ปรับตัวในทิศทางถดถอย แต่จากการวิจัยกลับพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนไทยไปจีนกลับสามารถปรับตัว และดำเนินกลยุทธ์เพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิดได้ดี โดยกลยุทธ์ระดับองค์กรที่ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนส่วนใหญ่ใช้ คือ การขยายหรือเติบโต ไม่ว่าจะเป็นการขยายพื้นที่เพาะปลูก การหาแหล่งจัดซื้อทุเรียนเพิ่มขึ้น สร้างธุรกิจใหม่ที่เกี่ยวข้อง อย่างทุเรียนแช่แข็ง ปรับปรุงโรงงาน เป็นต้น ในขณะที่สถานการณ์โควิดทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกสินค้าอื่นจำนวนมากได้รับผลกระทบให้ถดถอย ไม่ว่าจะเป็นการปิดท่าเรือจนไม่สามารถส่งออกได้ ผู้บริโภคประเทศต่างๆ มีกำลังซื้อลดลง ปัญหาการชำระหนี้ไม่ตรงเวลา ขาดแคลนแรงงานเพราะแรงงานติดโควิด ผู้ผลิตวัตถุดิบปิดกิจการ และปัญหาอื่น ๆ อีกมาก แต่จากการวิจัยกลับพบว่า ความต้องการทุเรียนในจีนมีมากขึ้น ราคาสูงขึ้น และดำเนินกลยุทธ์เพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิดได้ดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าทุเรียนมีความต้องการสูงในประเทศจีน แต่ผู้ประกอบการชาวไทยไม่สามารถหาผลผลิตได้ตลอดปีเนื่องจากทุเรียนให้ผลผลิตตามฤดูกาล และพบว่ามีความคู่แข่งที่ผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพเช่นกันจากมาเลเซียส่งออกไปยังตลาดจีน นอกจากนั้นยังพบว่าจีนมีความเข้มงวดในการตรวจเชื้อโควิดกับทุเรียนที่ส่งออกไปทำให้เสียเวลาที่ด่านมาก ดังนั้นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ

1) หน่วยงานภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกทุเรียนคุณภาพสูงที่เป็นที่ยอมรับของตลาดเพื่อส่งออก โดยเฉพาะนอกฤดูกาล มีความต้องการสูง ทำให้มีรายได้ตลอดปี

2) หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดตั้งคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน CCIC ของจีนแผ่นดินใหญ่เพื่อทำการตรวจเข้มตั้งแต่ในประเทศไทย จะช่วยทำให้ผ่านด่านประเทศจีนได้รวดเร็วขึ้น ลดความเสี่ยงเรื่องความเสียหายของทุเรียนที่ต้องรอการตรวจเช็ค

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการ

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนมีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตทั้งแนวดิ่งและแนวนอน มีการขยายพื้นที่ปลูกทุเรียนทำให้ในอนาคตอันใกล้ผลผลิตทุเรียนจะมีมากขึ้น ต้องหาตลาดรองรับเพิ่ม อีกทั้งคู่แข่งจากประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศมาเลเซียก็พัฒนาสินค้าเช่นกัน สำหรับทุเรียนจากไทยคนจีนส่วนใหญ่รู้จักพันธุ์หมอนทอง รู้จักสายพันธุ์อื่นน้อย ส่วนปัญหาใหญ่ช่วงโควิดคือการตรวจเข้มที่ด่านจีนทำให้เสียเวลา จากข้อค้นพบข้างต้น ดังนั้นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการคือ

1) ผู้ประกอบการไทยควรเร่งทำการตลาดเชิงรุกโดยการขยายตลาดทุเรียนไปยังมณฑลตอนในของจีนให้มากขึ้นอีก เพราะจีนเป็นประเทศใหญ่ เพื่อมัดใจผู้บริโภครายใหม่ก่อนคู่แข่งจากประเทศอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโต และกลยุทธ์การแข่งขัน

2) ผู้ประกอบการไทยควรเร่งเจาะตลาดในรูปแบบอื่น หรือแนะนำทุเรียนไทยสายพันธุ์อื่นเพื่อยกระดับทุเรียนไทยสายพันธุ์อื่นให้ครองใจผู้บริโภคชาวจีนให้ใกล้เคียงกับพันธุ์หมอนทองที่ครองตลาดได้แล้ว

3) ขยายตลาดไปยังประเทศอื่นในเอเชียที่คุ้นเคยกับผลไม้ไทยอยู่แล้วหรือ ขยายตลาดไปยังภูมิภาคอื่นเพื่อรองรับทุเรียนล้นตลาดในอนาคตเมื่อประเทศจีนหรือประเทศอื่นปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้น

4) ผู้ประกอบการไทยต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หน่วยงาน CCIC ของจีนในการตรวจเข้มเรื่องโควิด-19ในทุกขั้นตอนตั้งแต่อยู่ในประเทศไทย จะทำให้การนำเข้าง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการส่งออกทุเรียนมีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตทั้งแนวดิ่งและแนวนอน มีการขยายพื้นที่ปลูกทุเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ในอนาคตอันใกล้ผลผลิตทุเรียนจะมีมากขึ้นหรืออาจล้นตลาด

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการทุเรียนแปรรูป โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อทราบความต้องการของตลาด สามารถนำข้อค้นพบมาใชวางแผนป้องกันผลผลิตล้นตลาดในอนาคต เพื่อประโยชน์ในภายภาคหน้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (2565). ปริมาณการส่งออกทุเรียนไปต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565,

จาก http://www.customs.go.th/statistic_report.php?show_search=1&s=oLuGdLhgyscAYMay

- กฤษณะ สุกันตพงษ์. (2563). *กระแสทุเรียนมาเลยในจีนกำลังปัง ทุเรียนไทยต้องระวังเสียแชมป์*. ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง.
- ชนิภา ช้วนนะ, และอดิ ไทยานันท์. (15 มีนาคม 2562). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกทุเรียนสดของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย. หน้า 1809-1813.*
- ณัฐชดา เดชพวง, และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2561). *ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศที่มีผลต่อการส่งออกทุเรียนไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 8(1), 333 – 340.*
- ธงชัย วัชรนุชา และอดิลา พงศ์ยี่หล้า. (2564). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของห่วงโซ่อุปทานธุรกิจกิกิจการค้าผลไม้ไทย. วารสารสุทธิปริทัศน์, 35(1), 194-216.*
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2560). *การนำเทคนิคเดลฟายไปใช้สำหรับการวิจัย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 4(2), 47-64.*
- น้ำผึ้ง มีคิด. (2559). *การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย: การหลีกเลี่ยงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(1), 1256- 1267.*
- ประชาชาติธุรกิจ. (14 เมษายน 2565). *จีนปิดนำเข้าทุเรียนไทย 3 วันหลังพบโควิด. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565, จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-909930>*
- ฝ่ายเกษตรประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว. (มิถุนายน 2564). *สถานการณ์ผลไม้ไทยในตลาดจีน ปี 2563 และแนวโน้ม. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.moac.go.th/foreignagri-news-files-431391791323>*
- ฝ่ายเกษตรประจำกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้. (2563). *รายงานประจำปีงบประมาณ 2563. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.opsmoac.go.th/shanghai-dwl-files-431291791909>*
- พัชร์ผจง วัฒนสินธุ์, พสุ เดชะรินทร์. (2546). *การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทย สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง. (เมษายน 2563). *ราคาทุเรียนไทยในตลาดจีนมีแนวโน้มสูงขึ้นสวนกระแส Covid -19. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2564, จาก <http://yn.yunnan.cn/system/2021/05/16/031451754.shtml>*
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (กรกฎาคม 2564). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกทุเรียนสดของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Durian-export.aspx>*
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (กรกฎาคม 2564). *ส่งออกทุเรียนไทยพุ่งทุบสถิติ ตลาดจีนยังคงมาแรง. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Durian-export.aspx>*

- เศรษฐกิจภูมิภาค. (2565). *จีนปิดนำเข้าทุเรียนไทย 3 วันหลังพบโควิด*. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2565, จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-909930>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2564). *ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์รายสินค้า (ทุเรียน) ปี 2564*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 4-44. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.opsmoac.go.th/suratthani-dwl-preview-431691791003>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(ธันวาคม 2563). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2564*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.opsmoac.go.th/nakhonphanom-dwl-files-431991791110>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2563). *ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ปี 2563*. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2564, จาก http://impexp.oae.go.th/service/report_product01.php?S_YEAR=2563&i_type=2&PRODUCT_ID=1273&wf_search=&WF_SEARCH=Y#export
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *ตารางแสดงรายละเอียดทุเรียน ผลผลิตต่อไร่*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/durian63.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2564). *สถิติการส่งออก*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2564, จาก http://impexp.oae.go.th/service/export.php?S_YEAR=2554&E_YEAR=2562&PRODUCT_GROUP=5252&PRODUCT_ID=4977&wf_search=&WF_SEARCH=Y
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองชิงเต่า. (กุมภาพันธ์ 2565). *ศุลกากรจีนเผยปี 2021 จีนนำเข้าทุเรียนสูงเป็นประวัติการณ์*. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565, จาก https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/761525/761525.pdf&title=761525&cate=413&d=0
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยงไฮ้. (พฤศจิกายน 2562). *มณฑลไห่หนาน เริ่มปลูกทุเรียนไทยและทุเรียนมาเลเซีย เพื่อการค้า*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/577374/577374.pdf
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (กันยายน 2563). *การศึกษาบทบาทของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้ที่มีต่อทุเรียนไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2564, จาก <https://คิดค้า.com/wp-content/uploads/2021/08/1.-การศึกษาบทบาทของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้.pdf>
- สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(ธันวาคม 2563).*สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2564*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/ebookcategory/57_trend-2564/#page=1
- อดิสร พงศ์ยี่หล้า.(2563). *กลยุทธ์การเข้าตลาดระหว่างประเทศ . เอกสารการสอนชุดวิชาการตลาดระหว่างประเทศและการตลาดโลก*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Macmillan, T. T. (1971). *The delphi technique*. Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development. Monterey: California.
- Sukloet, S. (2021). Thai Durian Export Competitiveness to the People's Republic of China Case Study: Strategic Partnership with Alibaba Group. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 22(1), 23–36.
- Wheelen, T. L. and Hunger, J. D. (2012). *Strategic management and business policy: toward global sustainability*. (13th ed). Boston: Pearson.

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.)

เลขที่ 22/2 ม.5 ต.หนองปรือ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี 20140 โทร 038-198600

094-9615665